

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

RIGORÓZNÍ PRÁCE

MODELY SPRÁVY SOUDNICTVÍ

Mgr. Adam Brychta

Plzeň

2017

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA SPRÁVNÍHO PRÁVA
SPRÁVNÍ PRÁVO

Rigorózní práce

Modely správy soudnictví

Mgr. Adam Brychta

Plzeň

2017

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Jihlavě dne 1. 9. 2017

Mgr. Adam Brychta

OBSAH

ÚVOD	7
Předmět a cíle práce, použitá metodologie	7
Struktura práce	9
1 POJEM SPRÁVY SOUDNICTVÍ	12
1.1 Obsah správy soudnictví	14
1.1.1 Organizační záležitosti.....	14
1.1.2 Personální záležitosti	15
1.1.3 Výchovné záležitosti.....	15
1.1.4 Finanční záležitosti	15
1.1.5 Materiální záležitosti.....	16
1.1.6 Kontrolní záležitosti.....	16
1.1.7 Orgány správy soudnictví	16
1.2 Samospráva soudnictví.....	17
1.2.1 Obecně k pojmu samosprávy	17
1.2.2 Samospráva soudnictví	18
1.2.3 Orgány samosprávy soudnictví.....	22
1.2.4 Evropský a mezinárodní aspekt samosprávy soudnictví	24
2 MODEL Y SPRÁVY SOUDNICTVÍ PODLE TEORIE	28
2.1 Správa soudnictví vykonávaná exekutivou – Ministerský model.....	29
2.2 Správa soudnictví, na které se podílí samosprávné orgány – Samosprávný model	29
2.2.1 Jižní model.....	30
2.2.2 Severní model	30
2.2.3 Smíšený model.....	31
3 MINISTERSKÝ MODEL PODLE PRAXE VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	33
3.1 Německo	33
3.1.1 Orgány správy soudnictví	33
3.1.2 Jmenování soudců a soudních funkcionářů	34
3.1.3 Další působnosti správy soudnictví	36
3.1.4 Závěrečné shrnutí.....	37

3.2	Rakousko.....	38
3.2.1	Orgány správy soudnictví	39
3.2.2	Jmenování soudců a soudních funkcionářů	39
3.2.3	Další působnosti správy soudnictví	40
3.2.4	Závěrečné shrnutí.....	41
4	SAMOSPRÁVNÝ MODEL PODLE PRAXE VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	43
4.1	Jižní model	43
4.1.1	Itálie	43
4.1.2	Španělsko	48
4.1.3	Francie	52
4.1.4	Litva	57
4.1.5	Slovensko.....	61
4.2	Severní model.....	81
4.2.1	Švédsko	81
4.2.2	Dánsko	84
4.2.3	Nizozemsko	88
4.3	Smíšený model.....	92
4.3.1	Finsko.....	92
4.3.2	Lotyšsko.....	95
4.3.3	Anglie a Wales.....	98
4.3.4	Slovinsko	102
4.3.5	Polsko.....	105
4.3.6	Maďarsko	108
5	VYHODNOCENÍ A KOMPARATIVNÍ ZÁVĚRY MODELŮ SPRÁVY SOUDNICTVÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	112
5.1	Vyhodnocení modelů správy soudnictví.....	112
5.2	Komparativní závěry modelů správy soudnictví.....	116
5.2.1	Orgány správy soudnictví	116
5.2.2	Jmenování soudců a soudních funkcionářů	117
5.2.3	Další působnosti správy soudnictví	118
5.2.4	Závěrečné shrnutí.....	119
5.3	Srovnávací tabulky jednotlivých modelů správy soudnictví	122
5.3.1	Srovnávací tabulka – jižní modely.....	123

5.3.2	Srovnávací tabulka – severní modely	125
5.3.3	Srovnávací tabulka – smíšené modely.....	126
6	MODEL SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	128
6.1	Orgány správy soudnictví	128
6.1.1	Ministerstvo spravedlnosti	128
6.1.2	Funkcionáři soudu.....	130
6.1.3	Ředitel správy soudů.....	132
6.2	Státní správa soudnictví	132
6.2.1	Organizační stránka	133
6.2.2	Personální stránka	134
6.2.3	Výchovná stránka	150
6.2.4	Finanční a materiální (hospodářská) stránka	153
6.2.5	Kontrolní stránka	154
6.3	Samospráva soudnictví.....	155
6.3.1	Působnost soudcovských rad	156
6.3.2	Členství v soudcovských radách a způsob jejich volby.....	158
6.3.3	Význam soudcovských rad	159
7	VYHODNOCENÍ MODELU SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	160
7.1	Model správy soudnictví v České republice <i>de lege lata</i>	160
7.1.1	Judikatura Ústavního soudu.....	162
7.1.2	Nezávislost soudnictví?	165
7.1.3	Poznámky k teorii dělby moci	168
7.1.4	Soudcokracie - fikce nebo realita?.....	171
7.1.5	Udržitelnost modelu správy soudnictví <i>de lege lata</i> v budoucnu.....	177
7.2	Dosavadní návrhy na změnu modelu správy soudnictví.....	181
7.2.1	Návrh reformy z roku 2000 a reforma prosazovaná Soudcovskou unií .	181
7.2.2	Návrhy ministerstva spravedlnosti.....	185
7.3	Model správy soudnictví <i>de lege ferenda</i>	187
7.3.1	Orgán správy soudnictví – soudní rada <i>de lege ferenda</i>	189
7.3.2	Personální stránka <i>de lege ferenda</i>	194
7.3.3	Výchovná stránka <i>de lege ferenda</i>	206
7.3.4	Další působnosti správy soudnictví <i>de lege ferenda</i>	209
7.3.5	Shrnutí a závěry <i>de lege ferenda</i>	211

ZÁVĚR	216
Dosažení předmětu a cíle práce.....	217
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	225
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	247
RESÜMEE	248

ÚVOD

„Osobnostní práva jsou vždy v nebezpečí, když se soudní moc nevyvíjí v poměru k rozvoji společenských vztahů.“¹

Správa soudnictví po mnoho let představuje fenomén své doby. Předmětem zvýšeného zájmu byla již v období 1. republiky, tedy v době existence Československé republiky, kdy se postupně navyšovala kritická slova na její úpravu a narůstal apel na její reformu. Nejinak tomu bylo i po politických změnách uskutečněných po roce 1989, které byly státoprávně završeny účinností Ústavy České republiky k 1. 1. 1993. Ta již více než dvacet let konstituuje parlamentní režim, v němž se uplatňuje koncepce dělby moci. V rámci této trialistické teorie dělby moci je právě jedním z ústředních témat, které se téměř bez ustání stává ohniskem nesčetných odborných polemik či politických prohlášení, problematika správy soudnictví, a to především s imperativem nezávislosti soudní moci. Především v poslední době pak můžeme zaznamenat, že rozpravy na téma správy soudnictví vrcholí. Vláda i Ministerstvo spravedlnosti se opakovaně vyjádřily, že se reformou správy soudnictví intenzivně zabývají a že v rámci příslušného volebního období bude z dlouhodobého hlediska nově vymezeno její směřování. Pravdou však zůstává, že do dnešního dne žádný posun moci výkonné a zákonodárné ve vztahu k moci soudní nenastal. Tyto dvě moci nadále trvají na zachování modelu správy soudnictví, jehož podoba se od konce 19. století příliš nezměnila. Na počátku 21. století, tedy v době, kdy je Česká republika nedílnou součástí sjednocující se Evropy, lze o tomto modelu jistě pochybovat. Moc zákonodárná tradičně zasahuje do moci soudní tím, že stanovuje pravidla její činnosti, vymezuje počty soudů aj., což je jistě v pořádku a v souladu s principem dělby moci. V případě moci výkonné, která ovlivňuje personální složení soudů, zajišťuje financování soudů, a v neposlední řadě i dotváří pravidla podzákonými právními předpisy, lze však mít o souladu s dělbou moci pochybnosti a je možné konstatovat, že taková závislost soudnictví na moci výkonné s sebou nese značná rizika.

Předmět a cíle práce, použitá metodologie

Předmět rigorózní práce je ovšem širší než příklad České republiky. Ostatně již samotné téma dává tušit, že se práce zabývá správou soudnictví v širším pojetí, tzn.

¹ TOCQUEVILLE, Alexis de. *Demokracie v Americe I.* 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1992. Knihovna Lidových novin, s. 77 – 78. ISBN 80-7106-052-6.

modely správy soudnictví uplatňovanými na území vybraných členských států Evropské unie. Důvodem širšího přístupu je stále větší interakce ČR s ostatními státy EU, čímž vzrůstá potřeba nabytí určitých poznatků o uspořádání a realizování správy soudnictví v těchto státech.

Modely správy soudnictví v obecné rovině definují, jaké orgány participují na správě soudnictví, případně jak jsou tyto orgány konstituovány a jak širokými pravomocemi disponují. Je tedy zřejmé, že správa soudnictví má mimořádný význam, neboť souvztažnost mezi efektivní správou a kvalitní justicí je větší, než by se mohlo na první pohled zdát. Nepanuje přitom sporu, že právě kvalitní justice je základem demokratického právního státu a její činnost přispívá k tomu, že s právem jsou spojovány hodnoty stability, spravedlnosti, morálky a jistoty v právních vztazích.² Nejen z tohoto důvodu je zvolení optimálního, tedy co možná nejvíce efektivního, modelu správy soudnictví tolik diskutovaným tématem, které rozděluje zástupce výkonné a soudní moci, potažmo další členy právnické obce napříč evropským kontinentem.

Zkoumání modelů správy soudnictví bude specifické co do vymezení předmětu takového zkoumání i jeho metod. V rámci jednotlivých modelů budou v základu kromě jejich výše uvedené obecné roviny (jaké orgány správu soudnictví uskutečňují) zjišťovány také dílčí otázky - jakým způsobem se děje jmenování soudců a soudních funkcionářů a jakým způsobem jsou realizovány další oblasti správy soudnictví (vzdělávání, disciplinární řízení a financování soudů). Jednotlivé státy EU byly vybrány způsobem, aby charakterizovaly své začlenění do některé z teoretických forem modelů správy soudnictví a současně se jednalo o tradiční mocensky a politicky významné státy EU. Dohromady bude pojednáno o 17 státech EU, včetně ČR, což je patrně počet na množstevní horní hranici, neboť deskripce více států EU, ba dokonce všech, by nepochybně přesahovala rámeček akademické práce. Navíc je vždy účelnější zaměřit se na hloubku tj. kvalitu zkoumání, než na její kvantitu. Vzhledem k tomu, že práce je psaná v podmínkách ČR, bude největší pozornost zaměřena na model správy soudnictví uplatňovaný v ČR.

Právě deskripce vybraných modelů správy soudnictví a jejich základní srovnání, včetně určitého zobecnění praktických zkušeností s funkčností těchto modelů v praxi, bude prostředkem k dosažení hlavního cíle práce. Ten se zakládá na českém příkladu

² MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 7 s. ISBN 80-85889-19-6.

a spočívá v nalezení odpovědi na stěžejní otázku udržitelnosti stávajícího modelu správy soudnictví *pro futuro*. V závislosti na výsledné odpovědi, která bude dána samozřejmě také zevrubným rozbohem úpravy správy soudnictví v ČR, bude případně cíl práce naplněn nastíněním možné podoby optimálního modelu správy soudnictví *de lege ferenda*. Takový hypotetický model správy soudnictví by se měl dozajista zakládat na deskriptivních a komparativních poznatcích získaných v rámci zahraničních modelů, případně by mohl být zformován i na právním transplantátu některého z těchto modelů.³ V této souvislosti bude proto žádoucí položit si otázku, zda by některý model nebyl přenositelný do právního řádu ČR.

Správa soudnictví, resp. její jednotlivé modely jako zkoumaný předmět práce jsou látkou, která zdaleka překračuje rámec platných právních úprav a významně zasahuje do dalších společensko-právních oblastí. Se správou soudnictví je tak nepochybně spojeno mnoho souvisejících otázek, jako například otázka nezávislosti soudní moci, která vyvstává jako ústřední téma zcela bez časového a teritoriálního ohledu. Téma správy soudnictví tak nabývá multidisciplinární povahy, která je nezřídka poznamenána *metajuristickým* charakterem. Zpracování práce by tuto skutečnost mělo reflektovat, a proto k základní deskriptivní, analytické a zčásti komparativní metodě zpracování, přistupují i další neméně důležité metody politologické a sociologické. Zvláštní pozornosti by se v této souvislosti mělo dostat i statistickému sociologickému průzkumu. Z hlediska použití bude ke komparativní metodě přistupováno tak, že vybrané prvky modelů správy soudnictví budou zkoumány podle jednotlivých států. Třebaže se tento přístup zdá být vědecky neobvyklý, ve skutečnosti bude pro čtenáře přívětivější.

Struktura práce

Rigorózní práce je systematicky členěna do sedmi hlavních kapitol. Obecné pojednání přináší první kapitola, která podává výklad základních pojmů vztahujících se ke správě soudnictví. Na ni navazuje druhá kapitola, toliko teoretická, která klasifikuje modely správy soudnictví a definuje pro ně příznačné znaky. Teorie rozeznává několik modelů, které se od sebe liší kromě jiného povahou orgánu, který soudnictví spravuje, tedy zda takový orgán spadá pod moc výkonnou, či se jedná o orgán tzv. samosprávy soudnictví. Třetí a čtvrtá kapitola uvádí příklady vybraných modelů správy soudnictví v

³ „Komparativní poznání právní úpravy určité látky v jiných zemích slouží bez vsí pochybnosti ke zdokonalování chystané legislativní úpravy v zemi vlastní“ (srov. KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 66 s. ISBN 80-86432-54-8.).

členských státech EU. Výběr států koresponduje s teoretickými modely uvedenými v předchozí kapitole. Nejprve jsou tedy ve třetí kapitole představeny tzv. ministerské modely a následně ve čtvrté kapitole modely tzv. samosprávy soudnictví. Kazuistika v členských státech EU je završena navazující pátou kapitolou, ve které vyhodnocuji zkušenosti s vybranými modely a činím základní srovnání některých jejich prvků. Pro snazší orientaci a celkovou sumarizaci přikládám také srovnávací tabulky. Zbývající kapitoly odpovídají příkladu ČR. Pojednání o českém modelu správy soudnictví se bude členit na pasáž deskriptivní, zahrnutou do šesté kapitoly, a analytickou, obsaženou v sedmé kapitole. Šestá kapitola se proto bude zabírat správou soudnictví v ČR dle platné právní úpravy obsažené v zákoně o soudech a soudcích. Uspořádání kapitoly na dvě hlavní podkapitoly vychází z rozdělení správy soudnictví na státní správu soudnictví a úpravu soudcovských rad. Konečně závěrečná sedmá kapitola se zaměří na analýzu a vyhodnocení správy soudnictví v České republice. Za tímto účelem bude nezbytné vycházet jednak z platné právní úpravy, související judikatury Ústavního soudu a zároveň z teoretických pojednání i praktických poznatků. Současně zde bude nalezena odpověď na výzkumnou otázku udržitelnosti stávajícího modelu správy soudnictví do budoucna. Práce, v návaznosti na nalezení odpovědi na uvedenou otázku, bude eventuálně zakončena návrhem vhodného směru správy soudnictví *de lege ferenda*.

Obsah práce se bude zakládat na odborné literatuře, odborných textech a elektronických pramenech. Samozřejmý bude rovněž rozbor právních předpisů, související judikatury a příslušných výkladových textů. Platí přitom, že zkoumaná literatura se nebude omezovat pouze na právní aspekt, nýbrž bude zohledňovat i související společenské poznatky vyplývající z praxe. Rozsah práce i její stylistická forma bude nutně poznamenána celkovou rozsáhlostí předmětného tématu, a proto bude odpovídat širšímu rozsahu.

Aplikovaným cílem práce by mělo být vytvoření komplexního akademického pojednání o správě soudnictví a formách její realizace na území vybraných států EU, se zvláštním akcentem na český model správy soudnictví a jeho udržitelnost do budoucna. Práce by měla přispět ke zvýšení poznatků o zkoumané látce a současně ve vybraných otázkách utřídit a porovnat její různé podoby. Aktuálnost předmětu práce je dána především permanentním úsilím o reformu správy soudnictví v ČR. Po více než dvaceti letech různých návrhů, prohlášení či neúspěšných pokusů se nyní konečně otevírá cesta ke skutečné reformě modelu správy soudnictví. V návaznosti na nastalý vývoj se

domnívám, že práce bude zpracovávána v příhodném časovém období a bude moci být použita jako souhrnný pramen poznání o modelech správy soudnictví, který v ČR dosud schází.

1 POJEM SPRÁVY SOUDNICTVÍ

Pro výklad obecně uznávaného pojmu správy soudnictví se vychází z obecné nauky správního práva. Správa, která je elementárním východiskem správního práva, je v češtině i v některých dalších slovanských jazycích historicky odvozena od téhož etymologického základu jako slovo právo. Ve středověku byli poprávci, jako osoby vykonávající spravedlnost, zároveň i správci, tedy osobami zaručujícími pravidelnost, pořádek a řád.⁴ Od 15. století má výraz spravovat něco či spravovat se něčím obecnější význam, kterým bychom dnes rozuměli řídit něco či něčím se řídit.⁵ Uvedené později rozvinula teorie 19. století, která správou v obecném smyslu dle pojetí J. Pražáka chápe „činnost sledující záměrně nějaký cíl nebo činnost nesoucí se za trvalým účelem řídit ty které záležitosti.“ Obdobnou definici dnes podává i V. Sládeček, který za správu rovněž považuje *záměrnou činnost sledující dosažení určitého cíle (účelu)*. V obecném pojetí pak vůbec správou obvykle rozumíme vedení, řízení, resp. péči o nějaké záležitosti.⁶

Správa soudnictví s ohledem na uvedené základní vymezení musí být definována jako činnost nesoucí se za účelem zajištění výkonu soudnictví, resp. péče o soudnictví. Slovník veřejného práva československého⁷ znal termín tzv. soudní správy, kterým rozuměl: „*Podstatou svou jest soudní správa správou soudního oboru, není soudnictvím. Liší se od soudnictví tím, že nejde při ní o spor, a proto pro ni neplatí zákonné záruky soudcovství. Po té stránce neplatí pro soudnictví neodvislost soudcovská, nýbrž úřední poměr podřízenosti představeného a podřízeného.*“⁸ Dnešní

⁴ Poprávci byli jmenováni panovníkem, aby plnili úkoly soudců a zároveň policejních úředníků, tedy aby vykonávali spravedlnost, činili „po-právu“ (k tomu srov. MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha : Linde Praha, 2003. 40 s. ISBN 80-7201-433-1).

⁵ Srov. POMAHAČ, Richard. *Veřejná správa za rozcestím (právní reflexe): Public administration beyond the crossroads, legal reflection*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 89 s. ISBN 80-8714-692-1

⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*, 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 18 s. ISBN 987-80-7357-382-9. D. Hendrych uvádí, že v poslední době se silně prosazuje snaha zaměnit pojem správa pojmem management a ten uplatňovat i v oblasti organizace a výkonu veřejných úkolů (srov. HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, 4 s. ISBN 978-80-7400-049-2).

⁷ HÁCHA, Emil et al. *Slovník veřejného práva československého*, Svazek IV. Brno: Polygrafia – Rudolf M. Rohrer, 1938.

⁸ Jde o stav dichotomie, tedy rozlišení dvou kvalitativně odlišných stavů. Zřetelným řezem se pojmově odděluje výkon spravedlnosti od každodenního spravování, výsostná moc od přísluhování mocným a vládnutí od služby (srov. POMAHAČ, Richard. *Veřejná správa za rozcestím (právní reflexe): Public administration beyond the crossroads, legal reflection*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 89 s. ISBN 80-8714-692-1). Takové pojetí správy soudnictví, poplatné své době, je ovšem ve většině modelů správy soudnictví v dnešním chápání již do jisté míře překonané (srov. WINTEROVÁ,

koncepce správy soudnictví se od prvorepublikové příliš neliší a obvykle bývá označována že „zahrnuje všechny věci soudních orgánů, které nepatří k vykonávání soudnictví a nezakládají se na moci soudcovské, a které jsou představovány činnostmi nezbytnými k řádnému výkonu soudnictví.“⁹

Pokud bychom tedy k definování správy soudnictví měli použít negativní vymezení, lze říci, že správa soudnictví není součástí soudnictví. Správa soudnictví je totiž činností náležející do oblasti veřejné správy,¹⁰ a proto je činností odlišnou od výkonu soudnictví. Soudnictví lze vymezit jako řešení právních konfliktů, *a contrario* činnost, která takovou povahu nemá, nemůže být soudnictvím.¹¹ Pro správu soudnictví je tedy příznačné, že orgány správy soudnictví vykonávají svou činnost vůči nezávislým orgánům, přičemž platí, že jejich ústavně garantovaná nezávislost nesmí být činností orgánů správy soudnictví ohrožena a tím i ovlivněna rozhodovací činností soudů.¹² Pro účely definování správy soudnictví je však nezbytné navíc pozitivně vymezit ty činnosti, jež jsou nutné k řádnému zajištění výkonu soudnictví, a které současně nemají povahu rozhodnutí, tedy řešení konfliktu. Jak známo soudní moc má své provozní nároky, materiální, personální i finanční, jejichž zabezpečení je nezbytnou podmínkou náležitého výkonu soudnictví, a právě takové trvalé zabezpečování je otázkou správy soudnictví.¹³

Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008. s. 95).

⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 105 s. ISBN 978-80-7201-842-0

¹⁰ Veřejná správa, jakožto správa veřejných záležitostí, je správa činěná ve veřejném zájmu a subjekty, které ji vykonávají, ji realizují jako právem uloženou povinnost, a to z titulu svého postavení jako veřejnoprávních subjektů. Veřejnou správu v materiálním smyslu označujeme jako souhrn všech činností předmětně souvisejících s vládnutím a poskytováním veřejných služeb, zatímco veřejnou správu ve formálním smyslu jako činnost uskutečňovanou jejími vykonavateli, a to buď správními úřady jako přímými nositeli veřejné správy, nebo úředními osobami vykonávající úkony správní povahy, anebo zařízeními v postavení nepřímých subjektů veřejné správy (srov. POMAHÁČ, Richard. *České správní právo*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2009. České právo a Evropská unie, sv. 3. 12 s. ISBN 978-80-87146-24-8).

¹¹ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 216 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

¹² SCHELLEOVÁ, Ilona; SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. 521 s. ISBN 80-86432-65-3; F. Zoulík k tomu dodává: „V totalitních státech (byť i v nich je tento požadavek formálně uznáván) je výkon soudní správy jedním z prostředků působení na soudy a soudce. Povaha činnosti, které zahrnujeme pod soudní správu, zejména činnosti rázu personálního a kontrolního (dohlžení na plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny), takové působení umožňuje velmi snadno“ (srov. ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 216 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2).

¹³ MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 53 s. ISBN 80-85889-19-6.

Od pojmu soudní správy je nezbytné diferencovat justiční správu, která jako souhrnný pojem sice zahrnuje správu soudnictví, avšak není s ní totožná.¹⁴ Koncept justiční správy v širším smyslu obsahuje zejména správu státního zastupitelství a některé další správní činnosti související se soudnictvím.¹⁵

Správa soudnictví bývá někdy zaměňována za tzv. státní správu soudnictví, např. v případě české právní úpravy, která v § 118 zákona o soudech a soudcích hovoří výhradně o státní správě soudnictví. Naopak v některých pramenech se hovoří i o tzv. samosprávě soudnictví.¹⁶ Jedno či druhé má však stejný význam, kterým je řádné uskutečňování správy soudnictví, resp. činností nezbytných k zajištění řádného výkonu soudnictví. Od sebe se liší povahou orgánu, které takové činnosti vykonává.

1.1 Obsah správy soudnictví

Správa soudnictví tedy představuje veškerou činnost vedoucí k vytváření podmínek, které jsou nezbytné k udržení řádného chodu soudních úřadů a k řádnému výkonu soudnictví, a to především v záležitostech organizačních, personálních, výchovných, finančních a materiálních a současně kontrolních spočívajících v dohlížení na plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny.¹⁷

V následujících oddílech bude nastíněn skutečný obsah výkonu správy soudnictví, který je dán konkretizací uvedeného pozitivního vymezení a určena působnost orgánů vykonávajících správu soudnictví.

1.1.1 Organizační záležitosti

Správa soudnictví v oblasti organizační spočívá v zajišťování základních organizačních věcí týkajících se soudů. Orgány správy soudnictví zejména stanovují

¹⁴ Toto tvrzení vyplývá z rozlišení pojmů justice na straně jedné a soudnictví na straně druhé.

¹⁵ Zejména se jedná o ingerence státu do některých právnických povolání, tj. advokacie či notářství a dále také prověřování způsobilosti některých osob působících v soudním procesu, jako např. znalců, tlumočnicků, insolvenčních správců a další (ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 221 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2).

¹⁶ Srov. nálezy Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.; PŘIBÁŇ, Jiří. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 42; NEPPI MODONA, Guido et al. *Report On The Independence Of The Judicial System: Part I: The Independence Of Judges. Adopted by the Venice Commission at its 82nd Plenary Session* [online]. Strasbourg : European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), 16. 3. 2010 [cit. 15. 11. 2014]. Study No. 494/2008. Dostupné z: <[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)004-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)004-e)>; European Commission for Democracy Through Law (Venice commission). *Compilation of Venice commission opinions and reports concerning courts and judges* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 5. 3. 2015, s. 74-88 [cit. 15. 12. 2015]. CDL-PI(2015)001. Dostupné z: <<http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI%282015%29001-e>>

¹⁷ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 105 s. ISBN 978-80-7201-842-0

počty soudů, soudců a dalších soudních pracovníků. V rámci vnitřní organizace soudů má zásadní význam rozvrh práce či jiný obdobný dokument, který je v každém státě vydáván odlišným procedurálním postupem, zatímco jeho základní význam v podobě rozdělení soudních nápadů, tedy určení jednotlivých soudních oddělení, senátů, soudců a dalších soudních pracovníků, kterým bude nápad podle předem stanoveného klíče přidělen, zůstává zachován ve všech státech EU.

1.1.2 Personální záležitosti

Personální oblast patří v rámci výkonu správy soudnictví k nejdůležitějším. Obsah spočívá především v procesním postupu výběru soudců, kariérním postupu jednotlivých soudců, výběru předsedů a místopředsedů soudů či umisťování soudců k jednotlivým soudům. Personální stránka je také tvořena problematikou povolování stáží soudců a trvalým či dočasným překládáním soudců na jiné soudy.¹⁸ Významnou oblastí správy soudnictví po stránce personální je ovšem také problematika kárných řízení na soudci.

V každém členském státě EU je obsah personální stránky nastaven odchylně a lze shledat, že výrazné rozdíly jsou např. v otázce ustavení soudců do funkce nebo v otázce kariérního postupu.

1.1.3 Výchovné záležitosti

Výkon správy soudnictví po stránce výchovné spočívá v oblasti vzdělávání soudců a dalších soudních pracovníků. Nejčastěji výchovnou oblast organizačně zajišťuje speciální vzdělávací instituce, tu podřízená orgánu státní správy, tu na něm nezávislá.

V souvislosti s výchovnou stránkou se také často zmiňuje profesní (soudcovská) zkouška, která je elementárním předpokladem pro vstup do soudnictví, případně institut soudcovské přípravné služby. Ten trvá různou dobu a spočívá v systematické přípravě kandidáta na budoucí soudcovskou funkci.

1.1.4 Finanční záležitosti

Neméně důležitou oblastí správy soudnictví je také výkon v oblasti finanční. Ten spočívá v zajištění peněžních prostředků, které jsou nezbytné k řádnému chodu soudnictví a to cestou jejich uplatnění vůči státnímu rozpočtu. Tím se rozumí jednak

¹⁸ Srov. KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 17. ISBN 978-80-87123-15-7.

určení samotné výše finančních prostředků svěřených soudnictví a rovněž stanovení jejich struktury, tedy nač budou tyto peněžní prostředky vynaloženy a v jaké míře.¹⁹

V některých státech EU je finanční stránka zcela ve správě exekutivy, tj. ministerstva spravedlnosti, avšak v několika státech především severní Evropy převzaly odpovědnost za vyjednávání o financích pro soudnictví orgány, jejichž povaha není čistě exekutivní a která se blíží vymezení orgánů tzv. samosprávy soudnictví.

1.1.5 Materiální záležitosti

Do správy soudnictví náleží také činnosti v materiální oblasti, za které se obecně pokládá obstarání provozu soudů po stránce věcné. Tím se rozumí zejména zajištění soudních budov, veškerých materiálních prostředků nezbytných pro výkon soudnictví, včetně zavádění a správy informačních technologií, jakož i údržbové činnosti či opatření plynulého zásobování těmito prostředky atd.²⁰

1.1.6 Kontrolní záležitosti

V mnoha státech EU orgány správy soudnictví mimo jiné dohlížejí na řádné plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny. Mezi konkrétní pravomoci náleží vyhodnocování postupu soudů např. z hlediska dodržování zásad etiky, prověrky soudních spisů, audity na soudech, vyřizování stížností na postupy soudů v soudních řízeních nebo v některých zemích také uplatňované hodnocení soudů aj.

1.1.7 Orgány správy soudnictví

Výkon správy soudnictví zajišťují orgány různého typu. Počínaje orgány, jejichž exekutivní povahu nelze zpochybňovat, až po orgány, které plní současně funkci správní i funkci soudní. Skutečnost, že bývá většinou voleno odlišné řešení, než výkon správy soudnictví přímo soudem, je dána tím, že soudy jsou zřízeny na jiném principu než správní orgány, a proto nejsou přiměřeně uzpůsobeny k tomu, aby vykonávaly exekutivní funkce. Obvykle tedy plní funkci základního článku správy soudnictví orgán vládní, zpravidla Ministerstvo spravedlnosti.²¹ Poté se leckdy nehovoří o správě soudnictví, ale o státní správě soudnictví, čímž je formálně zdůrazněno, že se jedná o správu vykonávanou orgány státní správy. Na druhou stranu některé okolnosti svědčí proti takovému řešení, a proto je často uplatňováno východisko v podobě, že se

¹⁹ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 217 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

²⁰ tamtéž

²¹ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 218 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

na správě podílí přímo soudci. Soudci totiž dokáží daleko lépe a zainteresovaně posoudit potřeby soudnictví, než orgán působící mimo soudnictví.²² Dalšími orgány, které participují na správě soudů, jsou tak předsedové a v rozsahu jimi určeném místopředsedové jednotlivých soudů. Tito se pak pro účely výkonu správní a organizační povahy označují za funkcionáře soudů. Tradičně jsou pak za funkcionáře soudů označováni i předsedové soudních senátů či předsedové soudních kolegií, kteří plní procesní funkce a organizují činnost senátu, resp. kolegia a také ředitelé správy soudů, jež zajišťují ve stanoveném rozsahu provoz soudu a veškeré další činnosti. Dílčí kompetence v oblasti správy soudnictví mohou ovšem být svěřeny i dalším soudním pracovníkům, či zaměstnancům příslušného soudu.²³

V některých státech EU ovšem byla významná část působnosti správy soudnictví delegována na speciální orgán, který bývá reprezentantem soudní moci, a na jehož personálním obsazení se v různé míře podílí volbou samotní soudci. V takovém případě se hovoří, jak bude dále uvedeno, o tzv. samosprávě soudnictví.

1.2 Samospráva soudnictví

1.2.1 Obecně k pojmu samosprávy

Obsahové vymezení pojmu samosprávy je od počátku její moderní existence předmětem nesčetných definic. V těch se odráží různé přístupy autorů, ale také rozdílnosti právního a politického pojetí samosprávy.²⁴ Právní pojetí samosprávy znamená, že spravuje někdo jiný než stát, tj. veřejnoprávní svaz, který má v této souvislosti právo na kus veřejné správy.²⁵ Samospráva je v tomto ohledu považována za decentralizovanou veřejnou správu²⁶ a samosprávná tělesa, vyznačující se vlastní právnickou osobností ve věcech samosprávy, nemusí poslouchati příkazů státní

²² Srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 105 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

²³ tamtéž

²⁴ Politické pojetí samosprávy je založeno na různé formě účasti veřejnosti na výkonu státní správy, jinak řečeno samospráva je v tomto hledisku chápána jako organizační princip státní správy, kdy správu neobstarávají pouze úředníci, ale právě i živlové občanství (srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 295 s. ISBN 987-80-7357-382-9; HOETZEL, Jiří. Samospráva. In HÁCHA, Emil et al. *Slovník veřejného práva československého*. Svazek IV. Brno : Polygrafia – Rudolf M. Rohrer, 1938, 1 s.).

²⁵ HOETZEL, Jiří. Samospráva. In HÁCHA, Emil et al. *Slovník veřejného práva československého*. Svazek IV. Brno : Polygrafia – Rudolf M. Rohrer, 1938, 1 s.

²⁶ Na slučování pojmu decentralizace a samosprávy upozorňoval již A. Merkl - pokud se decentralizace uvádí jako výsledek samosprávy, je problematické, aby se samospráva definovala pomocí decentralizace (k tomu srov. MERKL, Adolf; WEYR, František. *Obecné právo správní*. Díl II. Praha : Orbis, 1932. Sbírká spisů právnických a národohospodářských. 187 s.).

správy.²⁷

Recentní přístupy, které čistě právní pojetí již do jisté míry překonaly, reprezentuje *M. Kopecký*, který samosprávu charakterizuje jako „ústavou a zákony stanovený okruh úkolů veřejné správy, jejichž vykonávání vlastním jménem je svěřeno samosprávné korporaci odlišné od státu. Nositel samosprávy není při jejím výkonu podřízen orgánům státní správy, státu přísluší pouze právní dozor nad jednáním samostatných korporací.“²⁸ *V. Sládeček* podává výčet základních znaků samosprávy. Ta je především výrazem decentralizace, tedy přenesením výkonu určitých veřejných záležitostí na subjekty odlišné od státu (veřejnoprávní korporace), které při výkonu těchto záležitostí nejsou součástí hierarchického systému státní moci. Tyto samosprávné orgány jsou relativně nezávislé na jiných státních orgánech a do jejich samosprávné činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.²⁹

Lze tedy uzavřít, že samosprávu je možné chápat jako demokratickou formu správy vlastních záležitostí, kterou nezávisle a samostatně uskutečňují dotčené skupiny občanů, a to výhradně na základě zákona, v rámci jím vymezeném a pod státním dohledem právnosti jejich rozhodnutí.³⁰ Namísto odvozenosti samosprávy od státu se v současných koncepcích právo na samosprávu prosazuje jako základní ústavní právo.³¹

1.2.2 Samospráva soudnictví

V druhé polovině 20. století se v některých státech EU začaly objevovat názory, že je třeba soudnictví emancipovat, to znamená důsledněji oddělit moc soudní od moci výkonné, příp. omezit ingerence ze strany exekutivy do moci soudní. Postupně tak byl v ústavách a organických zákonech jednotlivých zemí garantován určitý podíl soudců na správě soudnictví, který zpravidla zajišťuje orgán složený v určité míře ze zástupců justice. V dané souvislosti se hovoří o tzv. samosprávě soudnictví (někdy též o tzv. soudcovské samosprávě), která se stala na celém území EU pojmem velmi diskutovaným, a která začala být některými autory používána zejména v souvislostech

²⁷ tamtéž

²⁸ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí: základy obecního práva*. Praha : Codex Bohemia, 1998, 92 s. ISBN 80-85963-73-6

²⁹ Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 295 s. ISBN 987-80-7357-382-9

³⁰ Nález Pl. ÚS 5/93 ze dne 19. 1. 1994, vyhlášený pod č. 35/1994 Sb. Lexikon správního práva uvedené vyjadřuje tak, že samospráva je veřejná správa, vyznačující se zaměřením samosprávného subjektu na sebe sama a své vlastní záležitosti. Důležité je, že tyto záležitosti jsou veřejnoprávního charakteru, což samosprávu odlišuje od soukromé správy (srov. PRŮCHA, Petr; POMAHÁČ, Richard. *Lexikon: správní právo*. 1. vyd., Ostrava : Sagit, 2002. Lexikony s. 430. ISBN 80-7208-314-7).

³¹ K tomu srov. POMAHÁČ, Richard. *České správní právo*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2009. České právo a Evropská unie, sv. 3. 10 s. ISBN 978-80-87146-24-8

s reformou správy soudnictví.³²

Na druhou stranu je samospráva soudnictví také pojmem, který je některými autory striktně odmítán. V. Sládeček kupř. míní: „že pojem samosprávy soudnictví lze vnímat jako závažný lapsus.“ Nelze totiž hovořit o samosprávě v tradičním pojetí, tedy o sdílení veřejné správy subjekty odlišnými od státu, neboť se presumuje vytvoření samosprávné organizace soudců, tedy vykonavatelů soudní moci.³³ F. Zoulík dokonce poznamenává, že soudcovská samospráva je „logický nonsens“. Účast soudců na správě soudnictví naplňuje podobnou funkci a má také obdobný význam jako samospráva, přesto se však nejedná o zájmovou samosprávu.³⁴ Na výkon funkce soudce není možné nazírat jako na výkon svobodného povolání, na rozdíl třeba od advokátů, jelikož výkon funkce soudce spočívá v přímém výkonu státní moci dle čl. 2 odst. 1 Ústavy. V kontrastu s tímto se samospráva soudnictví jeví jako zjevný *contradictio in adjecto*.³⁵ Rovněž A. Winterová konstatuje: „že samospráva je u státních orgánů pojmově vyloučena a přísluší například pouze stavovským komorám.“ Soudce je ovšem zaměstnancem státu, svá rozhodnutí vydává jménem republiky, a tudíž při veškerém respektu k nezávislosti jejich rozhodovací činnosti nelze usoudit, že by soudy mohly být samosprávné.³⁶

S ohledem na uvedené je skutečně nutné konstatovat, že soudnictví nemůže být předmětem samosprávy v právním pojetí. Princip decentralizace, ze kterého samospráva vychází, a který vyjadřuje přenesení určité části veřejných záležitostí na subjekty, jež se svojí povahou odlišují od státu, nelze v případě soudnictví uplatnit.³⁷ Soudy jako instituce samy nerozhodují, jsou to organizační jednotky pro výkon soudnictví, tj. státní

³² K tomu srov. např.: nález Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.; VYKLIČKÝ, Jan. Samospráva soudnictví. *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva*. 1993, roč. 132, č. 10.; Activities: The Quality of Justice. *MEDEL - Magistrats européens pour la démocratie et les libertés* [online]. Berlin : MEDEL, 2014 [cit. 8. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.medelnet.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=46&Itemid=195&lang=en>; Open society institute - EU accession monitoring program. *Monitorování procesu rozšíření EU: stav soudnictví* [online]. Praha : Český helsinský výbor, říjen 2002 [13. 11. 2014]. Dostupné z: https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/judcapczech_20030101_0.pdf.

³³ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 327 an. ISBN 987-80-7357-382-9. Srov. také RYCHETSKÝ, Pavel. Pohled ministra spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 23.

³⁴ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 219 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2

³⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 327 an. ISBN 987-80-7357-382-9

³⁶ WINTEROVÁ, Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008. s. 94.

³⁷ KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 40 - 48.

orgány, které plní jednu z funkcí právního státu.³⁸ Navzdory této skutečnosti se osobně přikláním k *J. Příbáňovi*, který upozorňuje, že pojem soudcovské samosprávy je aplikován nejen v české literatuře, ale zcela běžně zejména v literatuře zahraniční, a nelze ho proto považovat za pomýlený a nadále se mu vyhýbat.³⁹ Dovolím si tedy opustit striktní správně-právní doktrínu a nadále s pojmem tzv. samosprávy soudnictví operovat, a to zejména jako s určitou pojmovou zkratkou, která odráží postupný kontinentální vývoj v oblasti správy soudnictví a která s sebou spojuje určité prvky samosprávy.

Všeobecně uznávaným důvodem pro zřízení samosprávy soudnictví je realizace zaručeného principu nezávislosti soudní moci, který je veden motivem skutečného odpoutání moci soudní z podřízeného postavení vůči ostatním mocím ve státě.⁴⁰ Soudcovská samospráva tedy v návaznosti na učení *Ch. Montesquie* o teorii dělby moci znamená možnost spolupodílet se na výkonu působnosti správy soudnictví. Podle funkčního nastavení, které se v různých státech EU více či méně odlišuje, samospráva participuje na působnosti organizační, personální, výchovné, finanční, materiální, popř. i kontrolní povahy.

Pravděpodobně nejstarší příklon na území Československé republiky k tomu, aby justice jako celek měla větší váhu při správě vlastních záležitostí, bylo prohlášení soudce *K. Krchy* z roku 1937, který se nechal slyšet, že: „*Jen tehdy budou soudcové skutečně a doopravdy úplně neodvislí, když budou mít jistotu, že o jejich životních a služebních otázkách nebude rozhodovati nekontrolovatelně justiční správa, nýbrž když jich úprava dítí se bude způsobem redukujícím co nejvíce možnost stranického a nevěcného rozhodování o nich. [...] Poukazy na to, že by se pak soudcové stali státem ve státě, že bylo by tu nebezpečí zneužití jich naprosté neodvislosti pro výkon vlády, že parlamentní zodpovědnost ministerstva spravedlnosti stala by se ilusorní atd., jsou vesměs liché a nepodstatné, neboť podle našich intencí šlo by přece jen o omezenou autonomii v rámci ústavy za kontroly a spoluúčasti justiční správy, disciplinární a trestní zákonodárství skýtalo by dostatečnou garanci proti soudcům nehodným [...] Uvážíme-li, že dnes ministrem spravedlnosti může se stát i člověk bez morálních*

³⁸ WINTEROVÁ, Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008. s. 94.

³⁹ Srov. PŘIBÁŇ, Jiří. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 42.

⁴⁰ Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 327 an. ISBN 987-80-7357-382-9

*skrupulí, který bude klásti blaho a prospěch státu a že tíž má faktickou soudce podle libosti persekvovati a terorisovati, aby docílil určitých výsledků, o něž by event. šlo, pochopíme, že tady tkví nebezpečí pro politické ovlivňování buď soudců všech, neb některého určitého soudce jednotlivce.*⁴¹

Již v roce 1993, tedy nedlouho po politických změnách ve střední a východní Evropě a na počátku úvah o zavedení samosprávy soudnictví v českém prostředí, definoval pojem samosprávy soudnictví *J. Vyklický*. V jeho podání se samosprávou soudnictví rozumí systém pravomocí specifických orgánů, tvořených většinou ze zástupců soudní moci (profesionálních soudců), zahrnující problematiku personálního, organizačního, kontrolního a zčásti také finančního zabezpečení výkonu soudnictví.⁴²

Obecněji se pak samosprávou zabýval *J. Ipsen*, známý německý teoretik ústavního a správního práva,⁴³ který definoval samosprávu justice jako systém delegace klíčových pravomocí na justici, které následně samostatně zpracovává. Mezi takové pravomoci patří samospráva soudů, kterou se rozumí výběr soudců, kariérní postup soudců, tj. povyšování soudců, služební dohled nad soudci a výkon disciplinární působnosti, a to i vůči nesoudcovskému personálu. Dále také propočet, poskytování finančních prostředků a jejich následné obhospodařování pro personální a věcnou potřebu a kromě toho i styk soudů s exekutivními resorty, parlamentem a veřejností.⁴⁴

Nelze opomenout, že v soudobém pojetí úvah o samosprávě soudnictví sehrávají významnou roli také hlediska sociologická a ekonomická. Především právě sociologické hledisko se odráží ve vědomí soudců, že jejich váha na správě vlastních záležitostí je v případě samosprávy soudnictví podstatně vyšší. Také ekonomické hledisko počítá s tím, že soudci jsou při samosprávě soudnictví blíže předmětným otázkám a míra jejich znalostí je tedy vyšší.

Shrne-li se uvedené, lze konstatovat, že pod významem pojmu samosprávy soudnictví je myšlena především reálná účast soudců na správě soudnictví tedy okolnost

⁴¹ Je na místě upozornit, že prvorepublikový soudce *K. Krcha* nechtěl dosáhnout úplně autonomie a oddělení justiční správy od exekutivy, požadoval však, aby slovo justice nabylo na významu při správě vlastních záležitostí (srov. KÜHN, Zdeněk. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 46 - 48.).

⁴² Srov. VYKLICKÝ, Jan. Samospráva soudnictví. *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva*. 1993, roč. 132, č. 10, s. 10 – 11.

⁴³ Srov. <http://www.joernipsen.jura.uni-osnabrueck.de/>

⁴⁴ SPRINGER, Paul. *Vlastní odpovědnost a samospráva v justici – efektivnější řízení justice*. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2004, roč. 5, č. 10, s. 5.

kdy soudci rozhodují o „svých záležitostech“ relativně samostatně. Samosprávou soudnictví se tudíž zpravidla rozumí soubor úkolů v oblasti zabezpečení soudnictví a jeho funkcí především po stránce personální, výchovné, organizační, finanční či materiální, svěřených výlučně či nikoliv výlučně zvláštním orgánům, které se konstituují výhradně, převážně či částečně ze soudců. Konkrétní podoba samosprávy soudnictví bývá proměnná, neboť odvisí od struktury soudní moci v konkrétních státech, ovšem také od dalších společensko-právních determinantů.⁴⁵ Samospráva by v důsledku měla eliminovat nepatřičné působení ostatních mocí ve státě a zvyšovat tudíž garanci soudní nezávislosti. Měla by být též nástrojem k objektivizaci potřeb soudní moci, dosud závislých na jednostranných představách exekutivy.⁴⁶ Současně je ovšem nutné podotknout, že samospráva soudnictví nemá vést k izolaci soudní moci, nýbrž pouze k úrovni takového funkčního oddělení, jenž zajistí relevantní věcnou a institucionální působnost v oblasti správy soudnictví, která je podmíněna významem nezávislosti soudní moci.

Od samosprávy soudnictví je třeba odlišit soudcovské profesní organizace, které jsou organizacemi jiné povahy a s odlišnou působností. Obvykle bývají založeny na ústavně garantovaných základech práva sdružovacího a jejich členy bývají výlučně soudci. Těmto stavovským organizacím přísluší nikoliv správní pravomoci vůči soudům, ale ochrana a prosazování společných zájmů soudců a jejich etických hodnot a pravidel.⁴⁷

1.2.3 Orgány samosprávy soudnictví

Ve většině zemí EU plní roli orgánu samosprávy soudnictví reprezentativní orgán s celostátní působností, který bývá nejčastěji nazýván jako Soudní rada, Soudcovská rada, Justiční rada či Nejvyšší rada soudnictví (souhrnně dále též jako „*soudní rada*“). Název instituce se tedy v každém státě liší, avšak společným jmenovatelem je, že se jedná orgán, do jehož středu si soudci ze svých řad volí své reprezentanty, kteří následně v závislosti na konkrétním modelu mají většinové či menšinové zastoupení. Na výběru dalších členů rady se obvykle podílí také ostatní moci ve státě, tzn. moc zákonodárná a moc výkonná, příp. i další subjekty. Častým řešením

⁴⁵ MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 54 s. ISBN 80-85889-19-6.

⁴⁶ SPRINGER, Paul. *Vlastní odpovědnost a samospráva v justici – efektivnější řízení justice*. Soudce: časopis Soudcovské unie ČR. 2004, roč. 5, č. 10, s. 5.

⁴⁷ MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 54 s. ISBN 80-85889-19-6.

také je, že pozice předsedů či místopředsedů jsou virilně obsazovány nevolenými členy, např. předsedy nejvyšších soudů či prezidenty daných států.

Studie *W. Voermans* definovala soudní radu jako instituci, jež je samosprávnou soudcovskou organizací, je nezávislá na moci zákonodárné a výkonné a tato nezávislost bývá ústavně nebo alespoň na úrovni zákona garantována. Její faktické umístění se nachází mezi mocí zákonodárnou a výkonnou na straně jedné a mocí soudní na straně druhé. Dle studie rada nespravuje soudnictví jako takové, ale spíše provádí tzv. „nadjustiční“ úkoly, jako výběr soudců a soudních funkcionářů, stanovení jejich profesní přípravy, disciplinární řízení nad soudci, kariérní růst soudců, vzdělávání soudců, včetně případného řízení k tomu zřízené instituce apod. V některých zemích rada také vytváří a spravuje rozpočet pro celé soudnictví a následně kontroluje hospodaření jednotlivých soudů se svěřenými finančními prostředky. Rada, která obecně ve většině zemí EU, plní funkci reprezentanta soudní moci, je příslušná ke komunikaci s ostatními mocemi ve státě, zejména pak s exekutivou v souvislosti s navrhováním a s normotvůrcem v souvislosti s přijímáním právních předpisů, které se dotýkají soudců a soudů. V takovém případě je rada konzultativním orgánem, případně dokonce musí zákonodárci vyslovit souhlas s přijetím návrhu konkrétního právního předpisu.⁴⁸

Existují i zvláštní orgány obdobné povahy, které jsou většinou zřízeny pro výkon úzce specializované agendy. Příkladem jsou skandinávské soudní rady pro jmenování, které působí nezávisle na hlavním orgánu soudní samosprávy nebo jsou jediným orgánem vykazující určité samosprávné prvky. Rady pro jmenování se vždy podílí na výběrovém procesu na pozici soudce.

Dalšími často výkonnými orgány samosprávy soudnictví jsou tzv. soudcovské rady či jinak nazývané orgány, složené ze soudců daného soudu. Tyto rady, působící při každém soudě, mají svůj původ v Itálii a ve Francii, kde se konstituovali po druhé světové válce jako prostředek zajištění bezprostřední účasti soudců na správě soudnictví. Jejich úprava, zejména v souvislosti se složením a pravomocemi, se v každém jednotlivém státě EU významně odlišuje.⁴⁹ Soudcovské rady mohou tedy být

⁴⁸ Srov. VOERMANS, Wim. Councils for the Judiciary in Europe. *Tilburg Foreign Law Review (Journal of Foreign Law and Comparative Law)* [online]. 2000, roč. 8, č. 2, s. 121 – 133. [cit. 1. 12. 2015]. Dostupné prostřednictvím Leiden University z: <<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/3684>>

⁴⁹ WINTEROVÁ, Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008. s. 94.

čistě konzultativními orgány, ale také orgány s konkrétními pravomocemi, především pak v personální oblasti.

1.2.4 Evropský a mezinárodní aspekt samosprávy soudnictví

Oblasti samosprávy soudnictví a správy soudnictví vůbec se dotýkají také významné evropské a mezinárodní dokumenty. Již v rámci předvstupního monitorovacího programu (EUMAP) byla hodnocena připravenost jednotlivých kandidátů na členství v EU a to mj. i z pohledu fungování justičního systému a nároků na jeho kvalitu.⁵⁰ Detailně se však otázkami správy a samosprávy soudnictví dlouhodobě zabývají orgány Rady Evropy, které od 90. let minulého století vypracovaly řadu doporučení,⁵¹ zabývající se otázkami správy a nezávislosti soudů, postavením soudců, fungováním celé justiční soustavy aj. Nejvýznamnějšími orgány, resp. poradními sbory jsou bezesporu Evropská komise pro efektivitu justice (*Commission européenne pour l'efficacité de la justice* – CEPEJ), Evropská síť Soudních rad (*European Network of Councils for the Judiciary* – ENCJ) a Poradní sbor evropských soudců (*Consultative Council of European Judges* – CCEJ).

Evropská komise pro efektivitu justice (dále jen „CEPEJ“) byla založena v roce 2002 výborem ministrů Rady Evropy jako poradní orgán zabývající se otázkami soudních systémů v Evropě. CEPEJ tak především systematicky shromažďuje informace a data o soudních systémech v Evropě, které následně analyzuje a po vydání hodnotících zpráv, včetně identifikování případných problémů, navrhuje nástroje ke zlepšení účinnosti a efektivnosti dotčených soudních systémů. Za tímto účelem CEPEJ vydává různé zprávy, stanoviska, akční plány apod.⁵²

Evropská síť Soudních rad (dále jen „ENCJ“) sdružuje jako své členy soudní rady jednotlivých členských států EU, které jsou nezávislé na výkonné a zákonodárné moci a které jsou zodpovědné za podporu nezávislého soudnictví. Cílem ENCJ je zvýšit vzájemnou spolupráci mezi svými členy⁵³ a společně vydávat doporučení v oblasti správy a samosprávy soudnictví. Dle strategického plánu *Mission* by se ENCJ „jako

⁵⁰ *EU Monitoring and Advocacy Program of the Open Society Institute (EUMAP)* – program nevládní organizace financovaný ze zdrojů Open Society Institute (od roku 2010 Open Society Foundations)

⁵¹ Doporučení jako *soft-law*, tj. typově nezávazné právo vypracované poradními či konzultativními orgány Rady Evropy. Nejedná se tedy o akty institucí Rady Evropy.

⁵² The European Commission for the Efficiency of Justice: About the CEPEJ. *Council of Europe* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 10. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/presentation/cepej_en.asp>

⁵³ ENCJ má celkem 19 členů – Belgie, Bulharsko, Dánsko, Anglie a Wales, Francie, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemsko, Severní Irsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Skotsko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Statut pozorovatele má dalších 16 států, včetně České republiky.

specifický orgán reprezentující pohled svých členů na otázky správy soudnictví, měla zaměřit na posílení nezávislosti a odpovědnosti soudnictví. Za tímto účelem by se měla stát centrem diskusí v rámci správy soudnictví v celé Evropě. ENCJ by rovněž měla posilovat udržitelné vztahy s institucemi EU, poskytovat odborné informace a názory na soudnictví a konečně podporovat osvětu za reformování správy soudnictví a zavedení soudních rad.⁵⁴

Mezi nejvýznamnější dokumenty, na jejichž vypracování se podílely orgány Rady Evropy, patří Evropská charta o statutu soudce z roku 1998. Ačkoliv se Evropská charta otázkou samosprávy soudnictví detailněji nezabývá, stanovuje v úvodních ustanoveních, tzv. obecných principech, dva základní požadavky. První požadavek ukládá, aby rozhodnutí, která ovlivňují výběr a jmenování soudců, pozbytí funkce či jejich kariéerní růst, byla vydávána za účasti instituce nezávislé na moci výkonné a zákonodárné, jejíž složení bude alespoň z poloviny tvořeno soudci.⁵⁵ Účastí se rozumí nejen přímé rozhodování nezávislého tělesa, ale rovněž i jeho postavení v podobě konzultativního orgánu. Druhý požadavek je formulován tak, aby se soudci prostřednictvím reprezentativní instituce podíleli na rozhodnutích, které se týkají správy soudů, stanovení výše rozpočtu pro soudnictví a dále jakýchkoliv legislativních změn, které upravují soudnictví či postavení soudců a jejich odměňování.⁵⁶

Důležitá a uznávaná stanoviska formuloval také Poradní sbor evropských soudců (dále jen „CCEJ“). Stanovisko č. 2⁵⁷ uvádí, že financování soudů nemá být závislé na aktuální politické moci, tzn., že institucionálně je nevhodnější, aby byla zavedena instituce typu soudní rady, prostřednictvím které by se soudy mohly přímo obracet na ministerstvo financí či parlament. Proces schvalování rozpočtu by v každém případě měl zohledňovat rozpočtové požadavky justice. Stanovisko č. 10⁵⁸ se detailně zabývá ideální úpravou soudní rady. Soudní rada jako specifický orgán, který je příslušný chránit nezávislost soudců a současně garantovat efektivitu a kvalitu justice, má být ústavně zakotvena, aby byla chráněna před rizikem omezování její autority ze strany zákonodárné a výkonné moci. V otázce složení rady stanovisko navrhuje tzv. smíšené složení,⁵⁹ které by mělo zabránit nepatřičné ochraně vlastních zájmů a naopak

⁵⁴ Srov. *European network of councils for the judiciary (ENCJ)* [online]. Brussels : ENCJ, 2014 [cit. 10. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.encj.eu/>>

⁵⁵ Čl. I. 3. Evropské charty o statutu soudců (European Charter on the statute for judges)

⁵⁶ Čl. I. 8. Evropské charty o statutu soudců (European Charter on the statute for judges)

⁵⁷ Srov. Stanovisko č. 2 – O financování a správě soudů (CCJE (2001) OP No. 2)

⁵⁸ Srov. Stanovisko č. 10 – Soudcovské rady ve službě společnosti (CCJE (2007) OP No. 10)

⁵⁹ Stanovisko doporučuje, aby soudci v rámci zastoupení v radě disponovali alespoň většinou 75 %.

reflektovat názory ostatních složek moci. Členy rady z řad soudců by měli volit všichni soudci zcela nezávisle a bez zásahů politických subjektů. Členové rady by měli být vybíráni na základě svých schopností, znalostí, porozumění života soudce a smyslu jejich nezávislosti. Působení v radě spojené s členstvím by mělo být časově omezeno, aby byl zachován kontakt členů se soudcovskou praxí, přičemž členství by mělo být vykonáváno na plný úvazek, to znamená, že člen rady by po dobu působení v radě, nevykonával funkci soudce. Stanovisko uvádí další doporučení, která by měla zvýšit efektivitu a důvěryhodnost instituce. Např. se uvádí, že rada by měla spravovat vlastní rozpočet, nebo aby rozhodnutí jí vydaná byla řádně odůvodněna a byla závazná, zároveň však soudně přezkoumatelná. Bylo by vhodné, aby rada také vydávala vlastní periodika, ve kterých by zveřejňovala návrhy opatření ke zlepšení činnosti soudního systému. V oblasti kompetencí rady stanovisko obsahuje poměrně obsáhlý výčet, který uvádí, jakými pravomocemi by rada měla být optimálně nadána. Rada by měla mít pravomoci především v oblasti personální, výchovné a finanční, dále by měla provádět systematické hodnocení soudů, nikoliv však konkrétních soudců a aktivně se účastnit výběru nástrojů zvyšujících efektivitu soudcovské funkce. V neposlední řadě by rada měla plnit funkci reprezentanta soudní moci a v této souvislosti by se měla brát o zlepšení a ochrany pověsti soudnictví.⁶⁰

Neméně významnou roli hrají také dokumenty vytvořené mimo rámec Rady Evropy, které se dotýkají otázek uspořádání moci soudní. Mezi nejvýznamnější patří stanoviska a doporučení Mezinárodní asociace soudců (*International Association of Judges – IAJ*), která má za cíl zajišťování nezávislosti soudní moci jako základního požadavku pro výkon soudní moci a záruky lidských práv a svobod. Posláním IAJ je také chránit ústavní a morální postavení soudního orgánu. Způsoby k dosažení těchto cílů spočívají především posilováním pracovních vztahů mezi soudci jednotlivých zemí, pořádáním odborných konferencí, prosazováním vzájemné pomoci národních soudcovských asociací apod.⁶¹

Podobné postavení má také evropská asociace Evropští soudci pro demokracii

⁶⁰ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 27. 11. 2015], s. 91-69. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁶¹ Srov. Mission and Values: Aims and objectives of the IAJ. *International Association of Judges: promoting an independent judiciary worldwide* [online]. Roma : IAJ, 2013 [cit. 7. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.iaj-uim.org/mission-and-values/>>

a svobodu (*Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés* - MEDEL),⁶² která v rámci zasedání CCJE vydala stanovisko, které se detailněji zabývá problematikou soudcovských rad. I zde se konstatuje, že soudní rady, které jsou jinak často aktivně činné v procesu reformy soudnictví, plní v rámci konceptu dělby moci, právního státu a v ochraně nezávislosti soudnictví a osobní integrity soudců klíčovou roli. Minimální oblast působnosti soudní rady by měla být představována personáliemi, tj. výběrem, povyšováním či překládáním soudců a v určité míře také vzděláváním soudců. Soudní rady ovšem mají napomáhat i činnosti soudní administrativy. V otázce zastoupení členů v soudní radě, stanovisko na rozdíl od předchozích dokumentů doporučuje, aby složení rady bylo pluralitní, na volbě členů se podílelo více orgánů veřejné moci a soudci nebyli zastoupeni většinou.⁶³

Na základě uvedených evropských a mezinárodních dokumentů zabývajících se správou soudnictví, lze říci, že tyto výrazně doporučují ustavení nezávislého orgánu v podobě soudní rady. Na druhou stranu je ovšem nutné poznamenat, že není předpisu práva EU či mezinárodního práva, kterým by byly státy vázány a který by výslovně zřízení takového tělesa požadoval.

⁶² MEDEL je evropská asociace soudců a státních zástupců, která je tvořena 22 členskými organizacemi. Má statut pozorovatele Rady Evropy a úzce spolupracuje s CCJE.

⁶³ Srov. Activities: The Quality of Justice. *MEDEL - Magistrats européens pour la démocratie et les libertés* [online]. Berlin : MEDEL, 2014 [cit. 8. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.medelnet.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=46&Itemid=195&lang=en>

2 MODELY SPRÁVY SOUDNICTVÍ PODLE TEORIE

Ústavní soud ČR, který se ve svých nálezech již několikrát vyjádřil k problematice správy soudnictví, *orbiter dictum* v nálezu Pl. ÚS 18/06 detailně představuje vlastní analýzu modelů správy soudnictví.⁶⁴ Konstatuje, že v demokratických zemích neexistuje jediný model uspořádání správy soudnictví, ale naopak lze hovořit o pluralitě těchto modelů. Platí současně, že každému z těchto modelů je vlastní koncepce, která vychází z ústavně právních tradic daného modelu a je tak výsledkem postupného právně - historického vývoje.⁶⁵ Mimo jiné i z tohoto důvodu není tato oblast dotčena detailně propracovanými standarty organizace a správy soudnictví. EU nemá v tomto směru žádné kompetence a legislativa EU oblast správy soudnictví vlastně vůbec ani neupravuje.⁶⁶

Navzdory této pluralitě modelů lze však v evropských zemích vyzorovat určité společné rysy správy soudnictví. Především je ve všech zemích EU, včetně většiny nově přistoupičích zemí respektován princip nezávislosti soudní moci, a to na úrovni ústavní, zákonné, či vyplývá přímo z praxe. Respektována je také individuální nezávislost každého soudce a konečně v některých zemích je věnována zvýšená pozornost nezávislosti soudnictví jako celku, tj. jako třetí moci ve státě. Garantována je pak buď převedením významných pravomocí na soudní radu jako je tomu v případě Itálie, Francie a Španělska, nebo rozlišováním soudní správy a státní správy v rámci klasického modelu, jako je tomu v případě Německa a Rakouska.⁶⁷

Lze tedy shrnout, že v rámci Evropského kontinentu rozlišujeme dva základní teoretické modely správy soudnictví – tzv. ministerský model, ve kterém zajišťuje správu soudnictví převážně exekutiva a tzv. samosprávný model, v němž se naopak na správě soudnictví v různé míře podílí orgány soudcovské samosprávy.⁶⁸

⁶⁴ Srov. KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 43.

⁶⁵ E. Wágnerová k tomu dodává: „způsoby resp. modely správy soudnictví se v jednotlivých evropských státech značně liší a mnoho států, zejména těch, které náležejí do skupiny tzv. „starých demokracií“, velmi odhodlaně brání právě jejich model správy soudnictví tvrdíce, že existují různé způsoby jak zajistit nezávislost soudnictví“ (WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 3 - 12).

⁶⁶ Srov. nálezu Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.).

⁶⁷ tamtéž

⁶⁸ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 3 - 12.

2.1 Správa soudnictví vykonávaná exekutivou – Ministerský model

Tento model správy soudnictví se vyznačuje dominantním postavením ministerstva spravedlnosti, coby centrální jednotky správy soudnictví. Ministerstvo disponuje rozsáhlými pravomocemi, především v oblasti organizační a personální. Další neméně významnou oblastí pravomocí je oblast fiskální. Ministerstvo spravedlnosti je tedy zodpovědné za přípravu rozpočtu pro soudnictví a následně rovněž přerozděluje finanční prostředky mezi jednotlivé soudy. Současně zajišťuje také chod soudnictví po stránce materiální, tj. obstarává nezbytné hmotné prostředky. Nakonec se exekutiva často také podílí na oblasti výchovné, tedy oblasti vzdělávání soudců a soudních úředníků. Z uvedeného výčtu vyplývá, že v rámci ministerského modelu exekutivní složky, tj. ministerstvo spravedlnosti, soustřeďují víceméně výkon správy soudnictví po všech jejích stránkách.

Ani v rámci ministerského modelu však nelze říci, že by se soudnictví na správě vůbec nepodílelo. Jak vyplývá z následujících kapitol, na správě soudnictví se v rovině konzultativních pravomocí podílejí orgány, které lze zčásti označit za samosprávné. Jde o orgány typu soudcovských rad, které působí při každém soudě a zajišťují bezprostřední účast soudců na správě toho soudu, u kterého působí. Ministerský model je reprezentován tradičně Německem a Rakouskem a konečně také Českou republikou.

2.2 Správa soudnictví, na které se podílí samosprávné orgány – Samosprávný model

Samosprávný model je charakterizován prvkem tzv. samosprávy soudnictví, tedy účastí soudců na správě soudnictví, a to v podobě orgánů, které mají více či méně samosprávnou povahu. Nejčastěji se jedná o modely, jejichž vrchol soudní správy tvoří soudní rady s celostátní působností, které disponují pravomocemi v oblasti personální, organizační a výchovné či soudní rady s pravomocemi v oblasti materiální a finanční.⁶⁹

⁶⁹ Open Society Institute (nyní Open Society Foundations) v roce 2002 popsal samosprávný model jako model, ve kterém jsou vrcholnými orgány správy soudnictví soudní rady, které určují strategie, zastupují soudnictví a do jisté míry o něm rozhodují. Konkrétně schvalují návrhy rozpočtů jednotlivých soudů, stanoví právní rámec pro činnost soudů, dohlížejí na činnost soudů, rozhodují o otázkách týkajících se výběru soudců a jejich kariérního postupu a jsou účastní v disciplinárním řízení nad soudci (srov. Open society institute - EU accession monitoring program. *Monitorování procesu rozšíření EU: stav soudnictví* [online]. Praha : Český helsinský výbor, říjen 2002 [23. 12. 2015]. Dostupné z: https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/judcapczech_20030101_0.pdf).

Právě podle toho jakou oblastí pravomocí soudní rada disponuje, se rozlišuje tzv. jižní, severní a smíšený podsystém samosprávného modelu.⁷⁰

2.2.1 Jižní model

Jižní model⁷¹ je představován soudní radou disponující kompetencemi v personální a výchovné oblasti, tj. správou soudnictví v užším smyslu. Soudní rada rozhoduje o jmenování soudců a soudních funkcionářů, kariérním postupu soudců, vzdělávání soudců a případně má na starosti také disciplinární řízení či oblast organizační. Současně však rada nemá pravomoci v oblasti materiální a fiskální, které nadále vykonává exekutiva.⁷²

Jižní model je reprezentován státy jižní Evropy – Itálií, Španělskem a Francií, ale také dalšími státy jako Slovenskem či Litvou.

2.2.2 Severní model

Severní model⁷³ je představován orgánem, který má pravomoci především v oblasti ekonomické a správní a představuje tedy správu soudnictví v širším smyslu.⁷⁴ To znamená, že vrcholný orgán soudní samosprávy (soudní rada) má na starosti primárně zajištění fungování soudů, tedy jejich materiální zajištění a zajištění po stránce finanční.⁷⁵ Ministerstvo spravedlnosti naopak disponuje kompetencemi v oblasti organizační, výchovné a do jisté míry i personální. Personální záležitosti nicméně mohou být v pravomoci k tomuto účelu ustavené speciální komise.

Tento model je uplatňován v zemích severní Evropy – Švédsku, Dánsku a také v Nizozemsku.

⁷⁰ Srov. Nález Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

⁷¹ Analýza NSS hovoří o modelu, resp. soudní radě jižanského typu (srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 11. 2015], s. 97. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>).

⁷² Srov. nález Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

⁷³ Analýza NSS hovoří o modelu, resp. soudní radě severského typu (srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 11. 2015], s. 97. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>).

⁷⁴ Srov. nález Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

⁷⁵ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 11. 2015], s. 97. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

2.2.3 Smíšený model

Smíšeným modelem⁷⁶ rozumíme ty státy, jejichž model správy soudnictví je stěží zařaditelný pod výše uvedené kategorie. Obvykle se jedná o modely správy soudnictví, které stojí na pomezí ministerského a samosprávného modelu (Finsko a Lotyšsko). Anebo jde o modely, ve kterých orgán soudní samosprávy představuje orgán *sui generis*, který není reprezentantem soudní moci (Slovinsko a Polsko). Případně se také jedná o zcela specifické řešení správy soudnictví odrážející politický vývoj poslední doby (Maďarsko), či model reflektující po léta se vyvíjející právní kulturu, ve které má soudní rada pouze hlas poradní, jako je tomu v Anglii a Walesu.⁷⁷

Jak již bylo naznačeno v oddílu o Evropském a mezinárodním aspektu samosprávy soudnictví, lze vypožorovat, z pohledu celé řady mezinárodních organizací na úpravu modelů správy soudnictví, že tyto preferují ve svých doporučeních jižní model, tzn. model opírající se o nezávislou soudní radu s výraznými pravomocemi, především oblasti v personální. Tento model se doporučuje zejména tzv. „novým demokraciím“⁷⁸ s poukazem na jejich nedostatečnou demokratickou tradici a právní kulturu. Takovým příkladem jsou zprávy Benátské komise, které doporučují takový model správy soudnictví, ve kterém nezávislá soudní rada, složená nejméně z jedné poloviny ze soudců, má rozhodující vliv na jmenování a další průběh profesní kariéry soudců.⁷⁹ Tím by mělo být významně eliminováno politické zneužívání jmenování soudců. Zprávy Benátské komise přitom vychází ze staršího dokumentu, z doporučení výboru Ministrů Rady Evropy (94) 12, o nezávislosti, účinnosti a úloze soudců, které říká, že orgán rozhodující o výběru do funkce soudce by měl být nezávislý na moci výkonné i zákonodárné, a to např. právě tím, že členové takového orgánu by se

⁷⁶ Ústavní soud namísto smíšeného modelu operuje s konceptem tzv. kombinovaného modelu (srov. náleží Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.).

⁷⁷ Britské referendum o vystoupení z EU konané 23. 6. 2016 nebylo pro účely zařazení Anglie a Walesu mezi modely správy soudnictví uplatňované v členských státech v EU zohledněno, a to mj. i z toho důvodu, že se předpokládá dvouleté přechodné období, v rámci kterého bude Velká Británie stále členským státem EU.

⁷⁸ Označení staré a nové demokracie vychází ze zprávy Benátské komise (Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva, která je poradním orgánem Rady Evropy pro ústavněprávní otázky), srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 6.

⁷⁹ Srov. NEPPI MODONA, Guido et al. *Report On The Independence Of The Judicial System: Part I: The Independence Of Judges. Adopted by the Venice Commission at its 82nd Plenary Session* [online]. Strasbourg : European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), 16. 3. 2010 [cit. 15. 12. 2015]. Study No. 494/2008. Dostupné z: <[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)004-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)004-e)>; European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission). *Compilation of Venice commission opinions and reports concerning courts and judges* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 5. 3. 2015, s. 74-88 [cit. 17. 12. 2015]. CDL-PI(2015)001. Dostupné z: <<http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI%282015%29001-e>>

rekrutovali i z řad soudcovských.⁸⁰

Zpráva Benátské komise však zároveň připouští, že ve většině západoevropských zemích, tedy v tzv. „starých demokraciích,“ si ministerstvo spravedlnosti, resp. vláda, ponechala významné pravomoci a stejně tak kontrolní mechanismy vůči soudnictví i po zřízení soudní rady. To platí zejména v případě severního modelu, ve kterém rada často sdílí určité pravomoci s ministerstvem spravedlnosti a systém funguje na základě vzájemné dohody.⁸¹

⁸⁰ LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 190. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁸¹ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 3.

3 MINISTERSKÝ MODEL PODLE PRAXE VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

V následující části práce bude pojednáno o vybraných příkladech, kde správu soudnictví vykonává exekutiva. Pojednání o každém modelu se člení do oddílů, z nichž v úvodním definuji orgány správy soudnictví, tj. především příslušné ústřední orgány státní správy, popř. jiné instituce. V dalším oddílu bude blíže rozvedena stěžejní otázka správy soudnictví, kterou se rozumí proces jmenování soudců a soudních funkcionářů a v třetím oddílu pak přibližuji oblast vzdělávání soudců, úpravu disciplinárního řízení a financování soudů. Výklad zakončuji závěrečným shrnutím a seznámením se zkušenostmi daného modelu správy soudnictví v praxi.

3.1 Německo

Soudní systém Německa kopíruje federativní uspořádání země a je tudíž uspořádán federálně. Soudní pravomoci tak vykonávají soudy na federální úrovni a soudy spolkových zemí.⁸²

3.1.1 Orgány správy soudnictví

Vrcholným orgánem správy soudnictví je v Německu Ministerstvo spravedlnosti. Na federální úrovni spolkový ministr spravedlnosti spravuje Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*) a Spolkový správní soud (*Bundesverwaltungsgericht*). Také ostatní soudy s federální jurisdikcí, tedy Spolkový finanční soud (*Bundesfinanzhof*), Spolkový sociální soud (*Bundessozialgericht*) a Spolkový pracovní soud (*Bundesarbeitsgericht*), jsou spravovány spolkovým ministerstvem spravedlnosti a současně odborně příslušným spolkovým ministerstvem. Z pravomoci spolkového ministerstva spravedlnosti je vyňat pouze Spolkový ústavní soud (*Bundesverfassungsgericht*) se sídlem v Karlsruhe, který se spravuje autonomně.⁸³

Soudy spolkových zemí jsou samostatně spravovány prostřednictvím zemského ministra spravedlnosti, který má v oblasti správy soudnictví rozsáhlé pravomoci. U každého soudu je zřízeno prezidium (*Präsidium*), v jehož čele stojí prezident, který

⁸² Systém soudní moci - Německo. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 19. 11. 2015]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-cs.do?member=1>

⁸³ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 20. 11. 2015], s. 12. Dostupné z: <http://www.ns-soud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

ve spolupráci s příslušným ministrem spravedlnosti vykonává správu soudu.⁸⁴ Prezidenta jmenuje zemská vláda, zatímco ostatní členy prezidia volí všichni soudci příslušného soudu. Počet členů prezidia se odvíjí od počtu soudců působících při daném soudě. Mezi kompetence prezidia patří především stanovení rozvrhu práce a složení soudních senátů.⁸⁵

U jednotlivých soudů jsou ustanovovány také prezidiální rady (*Präsidialräte*) a Soudcovské rady (*Richterräte*).⁸⁶ Prezidiální rady, které jsou tvořeny prezidentem a z jedné poloviny voleni samotnými soudci, se podílí se na procesu výběru soudce a jeho přidělování k příslušnému soudu.⁸⁷ Za tímto účelem Prezidiální rady podávají písemné stanovisko k osobním a profesním předpokladům kandidáta do funkce soudce.⁸⁸ Soudcovská rada je kompletně volena plénem soudu, ovšem její pravomoci jsou spíše konzultativní povahy v pracovních a sociálních otázkách soudců.⁸⁹ Podobný význam jako Prezidiální rady mají rovněž Soudcovské volební výbory (*Richterwahlausschüsse*), které jsou zřízeny celkem v 9 spolkových zemích na základě ústavního zmocnění čl. 98 odst. 4 německé Ústavy.⁹⁰ Tyto volební výbory menšinově tvoří soudci a jejich význam spočívá v tom, že se v různé míře účastní procesu výběru soudců.

3.1.2 Jmenování soudců a soudních funkcionářů

Představitelé soudní moci se v Německu rekrutují z řad absolventů právnických fakult, kteří složili tzv. první zkoušku (*erste Prüfung - Referendarexamen*) a po dvouleté přípravné službě (*Vorbereitungsdienst*) tzv. druhou zkoušku (*zweite Staatsprüfung - Assesseroexamen*), která úspěšné složitele opravňuje k výkonu právnického povolání.⁹¹ Uchazeče o funkci soudce vybírá v závislosti na konkrétní spolkové zemi buď výhradně příslušný ministr spravedlnosti (Severní Porýní-

⁸⁴ § 21a Gerichtsverfassungsgesetz (GVG) in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. Mai 1975 (BGBl. I S. 1077), das zuletzt durch Artikel 131 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474)

⁸⁵ tamtéž

⁸⁶ § 49 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08.09.1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

⁸⁷ § 74 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08.09.1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

⁸⁸ § 55 a § 75 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08.09.1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

⁸⁹ § 73 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08.09.1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

⁹⁰ Jde o tyto spolkové země: Bavorsko, Bádensko-Würtenbersko, Brandenbursko, Brémy, Berlín, Durynsko, Hamburg, Hessensko, Šlesvicko-Holštýnsko.

⁹¹ § 5 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08.09.1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

Vestfálsko, Dolní Sasko aj.), nebo ministr spravedlnosti na základě návrhu Soudcovského volebního výboru daného soudu či v součinnosti s ním (Bavorsko, Bádensko-Würtenbersko, Hamburg, Hessensko, Šlesvicko-Holštýnsko, Durynsko), popř. výlučně Soudcovský volební výbor (Brandenbursko, Berlín, Brémy). Kritériem výběru je zejména hodnocení uchazeče z první a druhé zkoušky. V některých spolkových zemích jsou nadto uchazeči podrobováni zvláštnímu testu (*Einstellungstest*), jehož výsledek je také zohledňován.⁹² K navrženému kandidátovi se posléze vyjádří ještě Prezidiální rada soudu, kam má být soudce přidělen a následně vybraného kandidáta jmenuje do funkce soudce ministr spravedlnosti. U spolkových soudů se navíc na výběru soudců podílí různé volební výbory, na jejichž ustavení se podílí i Spolkový sněm (*Bundestag*).

V Německu je zaveden institut tzv. soudce na zkoušku (*Richter auf Probe*).⁹³ Ten v praxi znamená, že soudce je nejprve jmenován do funkce na dobu určitou, a to zpravidla v délce trvání 3 let, nejvýše však 5 let.⁹⁴ Takto jmenovaný soudce je v úředním poměru k danému soudu a je považován za soudce z povolání, a to přesto, že s výjimkou nezávislosti nepožívá všech soudcovských záruk. Význam institutu soudce na zkoušku spočívá v tom, že tímto způsobem jmenovaný soudce může být během prvních dvou let soudní služby propuštěn, resp. zbaven funkce soudce, a to i bez uvedení důvodů. Po uplynutí dvou let je takové propuštění možné již jen z důvodů taxativně stanovených zákonem.⁹⁵ Mezi takový důvod patří kupř. případ, kdy se ukáže, že soudce na zkoušku je nevhodný pro výkon funkce soudce či se dopustí kárného provinění.⁹⁶ Průběh praxe každého soudce na zkoušku je nastaven tak, že soudce začíná výkon funkce na krajském soudě, po roce praxe je převeden na okresní soud a po dalším roce je přesunut dle dohody či potřeby na vybraný soud, u kterého se očekává výkon

⁹² Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 22. 11. 2015], s. 13. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁹³ Institut soudce na zkoušku však není obligatorní a nemusí se při jmenování do funkce soudce uplatnit.

⁹⁴ § 12 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08. 09. 1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

⁹⁵ § 22 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08. 09. 1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713)

⁹⁶ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 23. 11. 2015], s. 13. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

jeho funkce. Poté co se soudce na zkoušku osvědčí, je jmenován shora popsaným způsobem do funkce soudce, a to zpravidla na dobu neurčitou.⁹⁷

Exekutiva má také v gesci, jak na spolkové tak i zemské úrovni, jmenování funkcionářů soudů, které jmenuje vláda na dobu neurčitou. Zajímavé je, že není zavedena možnost předsedu soudu odvolat z funkce, a zbavení funkce je tedy možné pouze na základě obecných předpisů o zbavení funkce soudce.⁹⁸ To je v Německu možné na základě dvou skutečností, a to buď v kárném řízení, které se koná před zvláštním Spolkovým služebním soudem (*Dienstgericht des Bundes*)⁹⁹ na návrh ministra spravedlnosti, nebo u Spolkového ústavního soudu na návrh Spolkového sněmu.¹⁰⁰

3.1.3 Další působnosti správy soudnictví

Exekutiva má ve své gesci i ostatní oblasti správy soudnictví a vykonává tak i správu po stránce organizační, finanční, materiální a výchovné. Výchovnou stránku zajišťuje jak na úrovni spolku, tak i jednotlivých spolkových zemí Justiční akademie (*Deutsche Richterakademie*) se sídlem v Trevíru. Ta je odpovědná za organizační zajištění různých vzdělávacích akcí a za určení jejich obsahového plánu. Ten se tradičně zaměřuje na hmotné a procesní právo, ovšem i v Německu se prosadily kurzy zaměřené na zvyšování odborných dovedností soudce či organizování jejich práce apod. Mimo to se však na vzdělávání soudců často podílí také ministerstva spravedlnosti jednotlivých spolkových zemí, které za tímto účelem organizují různé vzdělávací semináře. V Severním Porýní – Vestfálsku dokonce zemské ministerstvo zřídilo regionální justiční akademii, která je odpovědná za vytvoření programu dalšího vzdělávání.¹⁰¹

⁹⁷ Jmenování soudce na dobu určitou zakotvené v § 11 Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08. 09. 1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713) není v praxi užíváno a je tedy pouze teoretickou konstrukcí.

⁹⁸ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 23. 11. 2015], s. 14. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁹⁹ Upravený v § 61 a násl. Deutsches Richtergesetz (DRiG) vom 08. 09. 1961, in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713). Soud se skládá z předsedy a soudců jmenovaných prezidiem Spolkového soudního dvora.

¹⁰⁰ Čl. 98 odst. 2 Ústavy (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, BGBl. S. 1 vom 23. Mai 1949)

¹⁰¹ CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham, School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 24. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial/institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

3.1.4 Závěrečné shrnutí

Model správy soudnictví uplatňovaný v Německu je klasickou podobou ministerského modelu, ve kterém má spolkové ministerstvo spravedlnosti, resp. mají ministerstva spravedlnosti jednotlivých zemí zcela zásadní roli. Jako takový je tento model tradiční a zavedený a má některé nezpochybnitelné výhody. Ministr spravedlnosti je ze své funkce osobně odpovědný zákonodárnému sboru a plní zároveň důležitou roli v oblasti legislativy týkající se soudní moci. Také nezávislost soudnictví je vnímána v Německu vesměs pozitivně, ač v posledních letech vykazuje sestupnou varovnou tendenci.¹⁰² V rámci srovnání členských států EU je Německo řazeno na devátou pozici.¹⁰³

Na druhou stranu se ovšem v minulosti objevily názory, že německá úprava správy soudnictví začíná být zkosnatělá, nereflakuje změny ve společnosti a stává se do budoucna neudržitelou.¹⁰⁴ Německý soudcovský spolek (*Deutscher Richterbund*)¹⁰⁵ proto obnovil diskusi o zavedení soudní samosprávy, a to z přesvědčení, že stávající podoba správy soudnictví, ve které jsou soudy podřízeny ministerstvu spravedlnosti, přináší převážně jen negativní výsledky. „*Je načase, aby si justice v Německu vzala příklad skoro ze všech států v Evropě a vzala své úkoly ve spolkových zemích i v celém spolku do svých rukou.*“¹⁰⁶ K 1. února 2010 Německý soudní spolek vypracoval vzorový zemský zákon o samosprávě justice (*Landesjustizselbstverwaltungsgesetz – LJSvG*), který navrhoval zřídít na úrovni každé spolkové země Justiční správní radu (*Justizverwaltungsrat*). Jejich význam měl spočívat v péči nad řádnou výkonností

¹⁰² Uvedený sestup je patrný především z posledního dostupného srovnání vnímání nezávislosti soudnictví v rámci veřejné správy (k tomu srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-ve-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

¹⁰³ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 26. 2. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-ve-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

¹⁰⁴ Srov. např. JUREČKOVÁ, Jana; STEHLÍK VODRÁŽKOVÁ, Hana. K úvahám o samosprávě justice. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 4, s. 8 - 10.; KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 14. ISBN 978-80-87123-15-7.

¹⁰⁵ Největší samosprávná profesní organizace sdružující kolem 16 000 německých soudců a státních zástupců (srov. Wir über uns. *Deutscher Richterbund: Bund der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte* [online]. Berlin : Der Deutsche Richterbund, 2014 [cit. 26. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.dr.de/cms/index.php?id=569>).

¹⁰⁶ Srov. KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 14. ISBN 978-80-87123-15-7.

a kvalitou justice. Za tímto účelem těžištěm kompetencí těchto rad měly být personální záležitosti, tj. jmenování a postup soudců, vzdělávání soudců či služební dozor uvnitř justice. Neméně důležitou pravomocí mělo být rovněž sestavování celkového rozpočtu justice a hospodaření s ním. Rady měly být složeny z pěti členů, jimiž měli být soudci a státní zástupci a jednoho předsedy, kterým měl virilně některý ze soudních prezidentů. Členy rady měla volit k tomu ustavená Justiční volební komise (*Justizwahlausschuss*).¹⁰⁷

3.2 Rakousko

Rakouská soudní soustava se historicky vyvinula ze soudních orgánů habsburské monarchie, tedy na základech a tradicích úřednické justice. Teprve po roce 1848 došlo k oddělení soudnictví od státní správy.¹⁰⁸ Soudní moc byla tradičně v Rakousku centralizovaná a přiřazena výhradně spolkové úrovni, spolkové země tedy nemohly ustavovat žádné soudy.¹⁰⁹ Poté co k 1. 1. 2014 nabyly účinnosti rozsáhlé novely rakouské spolkové ústavy¹¹⁰ a zákona o organizaci soudnictví,¹¹¹ však v rámci správního soudnictví byly zřízeny v každé spolkové zemi krajské správní soudy a na spolkové úrovni spolkový správní a finanční soud.¹¹²

¹⁰⁷ Justiční volební komise složená dohromady z dvaceti členů reprezentujících všechny tři moci ve spolkové zemi. V čele komise měl stanout předseda, kterým z titulu své funkce měl být zemský prezident (moc výkonná), dalšími členy mělo být devět zemských poslanců (moc zákonodárná), sedm soudců a dva státní zástupci volení všemi soudci a státními zástupci (moc soudní) a nakonec jeden advokát jmenovaný zemskou advokátní komorou s hlasem poradním (srov. Entwurf für ein Landesgesetz zur Selbstverwaltung der Justiz. *Deutscher Richterbund: Bund der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte* [online]. Berlin : Der Deutsche Richterbund, Februar 2010, § 2 [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.drj.de/cms/fileadmin/docs/sv_gesetzentwurf_100325.pdf>).

¹⁰⁸ MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 38 s. ISBN 80-85889-19-6.

¹⁰⁹ Systém soudní moci - Rakousko: Specializované soudy. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2013 [cit. 27. 11. 2015]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_specialised_courts-19-at-cs.do>

¹¹⁰ Srov. Die Verwaltungsgerichtsbarkeits-Novelle 2012, BGBl. I Nr. 51/2012

¹¹¹ Srov. Entwurf: Bundesgesetz, mit dem das Gerichtsorganisationsgesetz und das Rechtspraktikantengesetz geändert werden. *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Justiz, 2013, 25 s. [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.justiz.gv.at/web2013/file/2c9484853d643b33013d7d9428106521.de.0/gog-rpg-novelle.pdf>>. Novela mj. zavádí justiční servisní centra (Justiz-Servicecenter) umístěná v budovách zemských a krajských soudů. Ta jsou k dispozici žádostem občanům, kteří hledají pomoc při orientaci v právních záležitostech (srov. Die Servicecenter. *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Das Bundesministerium für Justiz, 2013 [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.justiz.gv.at/web2013/html/default/8ab4a8a422985de30122a90bcabc61da.de.htm>>).

¹¹² Tyto nahradí zemské správní úřady a zvláštní nezávislé správní senáty (srov. Die Verwaltungsgerichtsbarkeits-Novelle 2012, BGBl. I Nr. 51/2012. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=BgblAuth&Dokumentnummer=BGBLA_2012_I_51>).

3.2.1 Orgány správy soudnictví

Základy právní úpravy správy soudnictví v Rakousku obsahuje v čl. 82 – 94 rakouská ústava¹¹³ a zákon o organizaci soudnictví,¹¹⁴ které stanovují, že správa soudnictví je v pravomoci ministra spravedlnosti a předsedů jednotlivých soudů.¹¹⁵ U všech soudů se zřizují také Personální senáty (*Personalsenat*), které tvoří vždy nejméně pět soudců,¹¹⁶ z nichž dva jsou virilními členy z titulu funkce předsedy a místopředsedy soudu a další tři jsou voleni plénem soudu. Personální senát, jehož funkční období činí 4 roky, schvaluje rozvrh práce soudu, účastní se procesu jmenování a přidělování soudců a mimo to provádí také hodnocení soudců. U Vrchních zemských soudů a Nejvyššího soudního dvora příslušné zákony předepisují tzv. Vnější senáty (*Außensenat*). Vnější senáty mají stejné složení jako senáty personální a členové jsou voleni Personálními senáty soudů, které se nacházejí v obvodu vrchního zemského soudu, resp. v případě Vnějšího senátu Nejvyššího soudu Vnějšími senáty Vrchních zemských soudů. Stejně jako Personální senáty se i Vnější senáty podílí na procesu jmenování a přidělování soudců a také rozhodují o stížnostech proti rozhodnutí Personálních senátů.¹¹⁷

3.2.2 Jmenování soudců a soudních funkcionářů

Cesta do funkce soudce často začíná soudní praxí při studiu právnické fakulty.¹¹⁸ Studentská praxe je zakončena vydáním hodnocení, které je důležitým kritériem pro následné přijetí do přípravné služby. Pro přijetí do soudcovské přípravné služby je nutné úspěšně absolvovat výběrové řízení, které provádí předseda vrchního zemského soudu. Následně jsou úspěšní uchazeči jmenováni ministrem spravedlnosti soudními čekateli. Přípravná služba trvá čtyři roky a je zakončena soudcovskou zkouškou, která se koná

¹¹³ Das Bundes-Verfassungsgesetz, BGBl. Nr. 1/1930

¹¹⁴ Gerichtsorganisationsgesetz (GOG), vom 27. November 1896, BGBl. Nr. 217/1896

¹¹⁵ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 3.

¹¹⁶ U soudů s více než 100 soudci má Personální senát obligatorně osm členů.

¹¹⁷ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 4. 12. 2015], s. 18. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹¹⁸ Od 1. 1. 2014 jsou justiční praktikanti povinni absolvovat prvních 5 měsíců praxe u zemského soudu. Po této době jsou oprávněni své znalosti dále rozvíjet u Vrchního zemského soudu, Nejvyššího soudního dvora či ministerstva spravedlnosti. Současně se pro justiční praktikanty zavádí povinnost účastnit se pravidelně kurzů pro soudní čekatele (srov. Entwurf: Bundesgesetz, mit dem das Gerichtsorganisationsgesetz und das Rechtspraktikantengesetz geändert werden. *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Justiz, 2013, 25 s. [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.justiz.gv.at/web2013/file/2c9484853d643b33013d7d9428106521.de.0/gog-rpg-novelle.pdf>).

před pětičlennou zkušební komisí.¹¹⁹ Poté co soudní čekatel úspěšně složí soudcovskou zkoušku, může se ucházet o funkci soudce na konkrétní systematizované místo v otevřeném výběrovém řízení. Výběrové řízení vyhlašuje předseda vrchního soudu, ale vhodné kandidáty navrhuje Personální senát daného soudu a Vnější senát Vrchního zemského soudu spolkové vládě.¹²⁰ Spolková vláda vybere nejvhodnějšího kandidáta, kterého nakonec do funkce soudce jmenuje prezident, resp. jím pověřený ministr spravedlnosti.¹²¹ Zákonná úprava obsažená v čl. 86 spolkové ústavy tedy výslovně nestanovuje vládě jako jmenujícímu orgánu návrhy dodržet, nicméně lze z praxe i dokumentů vypozařovat striktní vázanost vlády návrhy ze strany personálního, resp. Vnějšího senátu.¹²²

Stejným způsobem jako soudci jsou jmenováni na dobu neurčitou, na základě návrhů Personálního a Vnějšího senátu, prezidentem, popř. ministrem spravedlnosti předsedové a místopředsedové soudů. Naproti tomu zcela v rukách exekutivy je jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu.¹²³

3.2.3 Další působnosti správy soudnictví

Exekutiva, podobně jako v Německu, disponuje rozsáhlými pravomocemi. Oblast materiální a finanční je tudíž zcela v jejich rukách. Obdobně výchovně – vzdělávací činnost spadá do působnosti ministerstva spravedlnosti, resp. jím vytvořené koordinační a poradní Rady pro další vzdělávání (*Fortbildungsbeirat*). Ta má na starosti

¹¹⁹ Zkušební komise se skládá nejméně ze dvou soudců a jednoho advokáta. Členy zkušební komise jmenuje ministr spravedlnosti.

¹²⁰ Čl. 86 odst. 2 Ústavy (Das Bundes-Verfassungsgesetz, BGBl. Nr. 1/1930) stanovuje, že příslušný senát navrhuje na jedno soudcovské místo alespoň tři kandidáty. Je-li obsazovaných soudcovských míst více, navrhuje dvojnásobný počet kandidátů, než kolik je obsazovaných soudcovských míst.

¹²¹ Čl. 86 odst. 1 Ústavy (Das Bundes-Verfassungsgesetz, BGBl. Nr. 1/1930); Nejvyšší správní soud. Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 7. 12. 2015], s. 18. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹²² „Tento příklad dokládá, jaký vliv má kultura na aplikaci práva, která, je-li i soudy praktikována dlouhodobě a setrvale, vytváří, jak říká judikatura Ústavního soudu s odkazem na štrasburskou judikaturu, zákon v materiálním smyslu“ (srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 4). Uvedené potvrzuje i dokument rakouského ministerstva spravedlnosti, který uvádí, že příslušný Personální senát navrhuje kandidáty přímo prezidentu republiky (srov. *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Bundesministerium für Justiz, 2013 [cit. 8. 12. 2015]. Dostupné z: https://www.justiz.gv.at/web2013/file/8ab4ac8322985dd501229ce2e2d80091.de.0/broschuer_e_die_oest_justiz.pdf).

¹²³ Nejvyšší správní soud. Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 9. 12. 2015], s. 18. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

přípravu a realizaci školení pro soudce.¹²⁴

Kárné řízení nad soudci je v působnosti disciplinárního senátu Vrchního zemského soudu, proti jehož rozhodnutí je přípustná stížnost k Nejvyššímu soudnímu dvoru. Disciplinární řízení je ovládáno zásadou oficiality, to znamená, že se zahajuje z moci úřední usnesením senátu vrchního zemského soudu. Kárnému žalobci tedy není dána možnost, aby sám řízení zahájil podáním návrhu. Veřejný zájem v řízení zastupuje kárný státní zástupce (*Disziplinaranwalt*), kterým je vrchní zemský státní zástupce, popř. nejvyšší státní zástupce.¹²⁵

3.2.4 Závěrečné shrnutí

Stejně jako v Německu i v Rakousku má v oblasti správy soudnictví ministerstvo spravedlnosti tradičně stěžejní roli a naopak orgány soudní samosprávy jen okrajovou. V posledních několika letech lze ovšem vyzorovat zvýšenou diskusi o zavedení soudní samosprávy. V roce 2004 proto stavovské organizace¹²⁶ vypracovaly návrh novely ústavy, který ústavně zakotvoval Nezávislý justiční senát tvořený 15 členy, a který by převzal významné pravomoci v oblasti správy soudnictví od ministerstva spravedlnosti. Předsedou justičního senátu měl být prezident, virilními členy předseda Nejvyššího soudního dvora, ministr spravedlnosti a předsedové advokátní a notářské komory. Zbylé členy by volili všichni soudci.¹²⁷ Mezi hlavní pravomoci justičního senátu měly patřit zejména personální záležitosti, tj. podávání návrhů prezidentu republiky na jmenování justičních čekatelů, soudců a soudních funkcionářů. Justiční senát se měl podílet také na vyjednávání rozpočtu pro soudnictví,

¹²⁴ Školení je na výběr celá řada, v poslední době se objevují i školení zaměřená na osobní rozvoj soudců, psychologické a sociální aspekty soudního rozhodování či na ekonomické znalosti soudců a jejich manažerské dovednosti atd. (srov. *Fortbildung für Richter/innen und Staatsanwälte/innen: Ihr Fortbildungsprogramm 2015* [online]. Wien : Bundesministerium für Justiz, 2015 [cit. 30. 12. 2015]. Dostupné z: <<https://www.justiz.gv.at/web2013/file/8ab4a8a422985de30122a920178362d7.de.0/fortbildungsprogramm2015.pdf>>). Rakousko bylo také jedním z prvních států EU, které zavedlo e-learningová školení, které se zaměřují na jazykové dovednosti soudců, ale též na rozvoj znalostí pozitivního práva (srov. CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 30. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>).

¹²⁵ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 30. 12. 2015], s. 18. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹²⁶ Sdružení rakouských soudkyň a soudců (*Österreichische Richtervereinigung*) ve spolupráci s tzv. Österreich-Konvent, který sdružoval nejen zástupce justice, nýbrž také zástupce vlády, spolkových zemí, zemských sněmů, měst a obcí aj.

¹²⁷ Srov. Entwurf für die Einrichtung eines Unabhängigen Justizsenats. *Österreich Konvent* [online]. Wien : Vereinigung der österreichischen Richter, Oktober 2004, s. 2 – 3 [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.konvent.gv.at/K/DE/AVORL-K/AVORL-K_00619/imfname_028923.pdf>

a to společně s ministrem spravedlnosti. V případě neshody na podobě rozpočtu, měl mít justiční senát možnost podat Parlamentu separátní návrh. Podobný orgán soudní samosprávy obsahoval i program první vlády *W. Faymanna*,¹²⁸ který sice justičnímu senátu přiznával užší okruh pravomocí, přesto měl ale disponovat určitými konzultativními a spolurozhodovacími pravomocemi.¹²⁹ Nakonec však ani návrh na zavedení umírněné soudcovské samosprávy nebyl prosazen a dosavadní model správy soudnictví v Rakousku stále přetrvává. Vnímání nezávislosti soudnictví přitom v Rakousku patří v rámci tzv. starých demokracií k nejnižším. Rakousko je v tomto srovnání 11. z 28 členských států EU.¹³⁰

¹²⁸ Koaliční vláda Sociálně demokratické strany (SPÖ) a Rakouské lidové strany (ÖVP) vládnoucí v letech 2008 – 2013. Prakticky stejná koalice vládne v Rakousku i nyní v rámci volebního období 2013 – 2018.

¹²⁹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 12. 12. 2015], s. 19. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹³⁰ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 27. 2. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

4 SAMOSPRÁVNÝ MODEL PODLE PRAXE VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

Podíváme-li se na modely správy soudnictví v EU, zjistíme, že vývoj po roce 1945 nejprve v románských zemích, tj. v Itálii, Francii či ve Španělsku a později od 90. let v zemích severní a východní Evropy, směřuje k vytváření orgánů reprezentujících soudní moc, tedy k nezávislým soudním radám. Samotný institut soudních rad ovšem není monolitní a každý právní řád v jednotlivých zemích vytváří soudní radu s vlastními specifiky.¹³¹ Co je však ve všech zemích velmi podobné, je důvod jejich ustavení. Nejdříve tyto orgány vznikaly na základě ideové reakce na neblahé zkušenosti s diktaturami a totalitními režimy s jasným cílem eliminovat politické tlaky na soudní moc. Později se převažujícím důvodem stává emancipace soudní moci ve vztahu ke zbývajícím dvěma státním mocím a snaha o zvýšení efektivity soudnictví a nakonec vznikají také pod tlakem evropského společenství, resp. Evropské unie.¹³² Ustavené nezávislé soudní rady hrají v právních řádech nezastupitelnou roli a stávají se systémovou zárukou nezávislosti justice.

V následující části práce tedy přiblížím modely správy soudnictví ve vybraných státech EU, na jejichž správě se podílí orgány soudní samosprávy. Nejprve bude pojednáno o státech, které lze podřadit pod tzv. jižní model, následují státy tzv. severního modelu a nakonec se budu zabývat státy tzv. smíšeného modelu. Uspořádání textu do příslušných oddílů je v případě každého modelu identické jako u ministerských modelů.

4.1 Jižní model

4.1.1 Itálie

Italská úprava správy soudnictví je typickým příkladem jižního modelu samosprávy soudnictví, ve kterém nezávislé samosprávné těleso převzalo zásadní pravomoci v oblasti správy soudnictví.

¹³¹ KÜHN, Zdeněk. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 51.

¹³² Srov. SVÁČEK, Jan. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 65. Etablování samosprávných těles v evropském prostoru jistě významně napomohl „*průmysl právního státu*“ (*rule of law industry*), který vytvořil „*euro model*“ správy soudnictví s široce zavedenou samosprávou soudnictví. Ten by měly evropské státy postupně vzít za vlastní (srov. KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 42).

4.1.1.1 Orgány správy soudnictví

Roli samosprávného tělesa plní v Itálii Nejvyšší rada soudnictví (*Consiglio Superiore della Magistratura*). Nejvyšší rada soudnictví (dále také jako „rada“) je zakotvena přímo v preambuli IV. italské ústavy z roku 1948, avšak podrobnější úpravu obsahuje zákon z roku 1958. Italská ústava garantuje institucionální nezávislost soudnictví, když v čl. 104 ústavy praví, že „soudní moc je autonomní a nezávislá na ostatních složkách moci“¹³³ Nezávislost soudní moci reprezentuje a garantuje Nejvyšší rada soudnictví, kterou ústava zakládá zároveň jako ústavní orgán upravující vnitřní poměry justice a také jako orgán zastupující justici jako celek navenek, především pak ve vztazích k ostatním mocím ve státě.¹³⁴

Nejvyšší rada soudnictví se po reformě z roku 2002 skládá z 27 členů, jejichž funkční období je čtyřleté. Počet členů rady je nestálý, protože není přímo stanoven ústavou, nýbrž je upraven podústavními předpisy. Platí, že člen rady nemůže být bezprostředně znovuzvolen do druhého funkčního období. Znovuzvolení je možné až po dalších čtyřech letech.¹³⁵ Mezi ústřední členy rady patří prezident republiky, který je trvale zastoupen viceprezidentem, a který je zároveň předsedajícím rady.¹³⁶ Dalšími členy jsou předseda Kasačního soudu a generální prokurátor Kasačního soudu (Nejvyšší státní zástupce). Následuje 16 členů vzešlých z řad soudců a státních zástupců, kteří jsou voleni všemi italskými soudci. Posledních 8 členů rady je voleno Parlamentem z řad profesorů práva či jiných zástupců právnických profesí s praxí dosahující minimálně 15 ti let.¹³⁷ Tyto Parlament volí kvalifikovanou většinou, což mj. znamená, že se na jejich volbě musí nejprve shodnout politické strany zastoupené v Parlamentu a samotné zvolení se tedy děje na základě politické příslušnosti.¹³⁸

¹³³ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 5. 1. 2016], s. 25. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹³⁴ WÁGNEROVÁ, Eliška. *Modely soudcovských rad. Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 4

¹³⁵ *Composizione del CSM. Consiglio Superiore della Magistratura* [online]. Roma : CSM, 2013 [cit. 5. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.csm.it/pages/funzionamento/composizione.html>>

¹³⁶ Role prezidenta je čistě ceremoniální povahy. Analýza NSS připomíná případ, kdy se v roce 1991 tehdejší italský prezident Cossiga pokusil převzít od viceprezidenta funkci předsedy rady, což mělo za následek, že všichni ostatní členové rady rezignovali na své členství a tím paralyzovaly celou radu (k tomu srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 6. 1. 2016], s. 25. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>).

¹³⁷ Čl. 104 Ústavy (La Costituzione della Repubblica Italiana, Gazzetta Ufficiale 27 dicembre 1947, n. 298)

¹³⁸ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 6. 1. 2016], s. 25. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

Jádro výčtu kompetencí rady tvoří ty, které italský ústavodárce považoval za obzvláště citlivé z hlediska zajištění nezávislosti soudnictví. Patří sem především pravomoci týkající se personálního statusu soudců, kterými se rozumí nominace a jmenování soudců, kariérní postup soudců, jmenování soudních funkcionářů, jakož i disciplinární pravomoc nad soudci.¹³⁹

4.1.1.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

V Itálii je vstup do soudnictví podmíněn úspěšným absolvováním konkurzu, to znamená složením vstupní justiční zkoušky. Neuplatňuje se zde tudíž institut justičního čekatelství před ani po složení zkoušky. Justiční zkouška se skládá z písemné a ústní části a anonymní vyhodnocení, které spočívá v součtu dosažených bodů, slouží jako jediné kritérium pro výběr soudců. Návrh na jmenování úspěšného kandidáta do funkce pak rada, resp. její příslušná komise postoupí ministroví spravedlnosti ke jmenování. Ten sice může návrhu nevyhovět, avšak poté s konečnou platností o návrhu rozhodne v plénu rada a ministr spravedlnosti je tak nakonec stejně povinen jmenovat kandidáta do funkce. Maximální věková hranice pro vstup do soudnictví je 30 let. To znamená, že není umožněn laterální pohyb směrem dovnitř soudnictví.¹⁴⁰ Kariérní postup soudců je tak založen výhradně na principu seniority bez ohledu na meritokratická kritéria, tedy bez ohledu na schopnosti daného soudce (výkonnost, kvalita aj.). Z toho vyplývá, že soudce bude povyšován v průběhu své kariéry v závislosti na svém věku. Čím déle bude funkci soudce zastávat, tím vyšší bude jeho platové ohodnocení a případně také soudcovské zařazení. Zajímavá je přípustnost volného přesunutí soudce na pozici státního zástupce nebo také možnost, aby se soudce ucházel o politické funkce, aniž by čelil ztrátě seniority. Obvyklé je též detašování soudců u ministerstva spravedlnosti.¹⁴¹

Jmenování soudních funkcionářů je plně v působnosti rady, resp. k tomu příslušné komise. Ministr spravedlnosti má právo pouze se ke jmenování vyjádřit, nicméně jeho stanovisko není závazné.

¹³⁹ Čl. 105 Ústavy (La Costituzione della Repubblica Italiana, Gazzetta Ufficiale 27 dicembre 1947, n. 298)

¹⁴⁰ Výjimku z toho pravidla zakládá čl. 106 odst. 3 italské ústavy, který umožňuje výjimečné jmenování profesorů práva a advokátů minimálně s patnáctiletou praxí a to přímo ke kasačnímu soudu. Toto ustanovení je však v praxi využíváno velmi zřídka.

¹⁴¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 6. 1. 2016], s. 27. Dostupné z: <http://www.nssouud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

4.1.1.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Rada má ve své moci oblast dalšího vzdělávání, které zcela samostatně organizuje. Významným způsobem se rada také podílí na legislativním procesu tím, že vydává posudky k legislativním návrhům vlády. Rada též zastává roli strážce nezávislosti soudců vůči ostatním složkám moci či mediím a nejen za tímto účelem pravidelně vydává zprávy o stavu justice. Nakonec také kárná řízení nad soudci¹⁴² jsou plně v pravomoci rady, když čl. 107 italské ústavy stanovuje: „*že soudci mohou být zbaveni svého mandátu nebo přeloženi pouze rozhodnutím rady,*“ přičemž kárné řízení může být iniciováno jak ze strany rady samotné, tak ze strany ministra spravedlnosti.¹⁴³

Naopak mimo působnost rady je příprava rozpočtu pro soudnictví, kterou má ve své gesci italská vláda a stejně tak následné přerozdělování rozpočtu, které vykonává ministr spravedlnosti.¹⁴⁴ Tomu však kromě materiálního zabezpečení soudů již žádné další pravomoci nepřísluší, a to přesto že, podle čl. 110 Ústavy, je jako člen vlády odpovědný za chod justice.¹⁴⁵

4.1.1.4 *Závěrečné shrnutí*

Samospráva soudnictví v podobě Nejvyšší rady soudnictví má v Itálii dlouhou tradici. Zřízena byla již zákonem z roku 1907 a existovala až do konce království – tzn. i ve fašistické éře. Měnilo se pouze soudcovské zastoupení a to tu ve prospěch, tu v neprospěch soudního stavu. Základní kompetence italské soudní samosprávy, tj. spolupůsobení při kariéřním postupu, při disciplinárním postihu a další však zůstávaly zachovány. Lze tedy konstatovat, že italská samospráva soudnictví nevznikla až po 2. světové válce v reakci na fašistickou diktaturu, ale daleko dříve a zůstala ve své silné podobě zachována až dodnes.¹⁴⁶

Soudci v Itálii postupně dosáhli v podstatě absolutní nezávislosti na ostatních složkách moci, ovšem na úkor ostatních ústavních hodnot. Původním záměrem odsunutí

¹⁴² Kárná řízení jsou neveřejná, a tudíž nelze blíže zjistit, nakolik je kárné řízení v Itálii efektivní. Rada rozhoduje o kárné žalobě v plénu, přičemž proti verdiktu je možné se odvolat ke Kasačnímu soudu.

Sankce v kárném řízení sahají od typických forem jako napomenutí, důtky, snížení platu, přeložení či trvalé zbavení soudcovského mandátu až po méně obvyklé formy kárného trestu jako ztrátu seniority či dočasné zbavení soudcovského mandátu.

¹⁴³ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 10. 1. 2016], s. 27. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁴⁴ WÁGNEROVÁ, Eliška. *Modely soudcovských rad. Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 4

¹⁴⁵ Ostatně konflikt mezi ministrem spravedlnosti a radou byl již několikrát předmětem přezkumu ze strany italského Ústavního soudu. Ten dovedl, že rada a ministr spravedlnosti se musí snažit najít shodu ve jmenování soudních funkcionářů i výsledku kárného řízení a současně, že rada musí v této souvislosti vždy vyslechnout názor ministra spravedlnosti, ačkoliv tímto názorem není vázána.

¹⁴⁶ WÁGNEROVÁ, Eliška. *Modely soudcovských rad. Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 3

ostatních složek moci od zasahování do personálních otázek v justici, bylo eliminovat politizaci justice, nicméně postupně se v soudcovském sboru utvořily odborové svazy či různá soudcovská sdružení, které de facto kopírují italskou politickou scénu a jež kontrolují volbu členů rady. Ostatně i činitelé rady přiznávají, že se její činnost stále více rozšiřuje na akty, které mají „politickou tendenci“. Kromě výrazné politizace soudnictví se jako další výrazné negativum italského modelu správy soudnictví uvádí nemožnost vstoupit do soudcovského stavu po dosažení věkové hranice 30 let. Tato skutečnost významně brání přílivu „nové krve“ do soudnictví a tím zvýšení odborného a zkušenostního elementu v řadách soudců, kdy veškerá socializace soudců je v rukách jejich starších kolegů, přičemž tento fakt znemožňuje kromě jiného i nabourání soudcovské solidarity. S tím úzce souvisí, že kariérní postup odvislý od délky soudcovské služby, přináší tzv. nivelizaci dolů.¹⁴⁷ Podobné kritiky se dostává skutečnosti, že přibližně 3,5 % soudců navíc zastává ne-soudcovské funkce, a to často zjevně politického charakteru, které v reálu samozřejmě znamenají potencionální hrozbu pro soudcovskou nezávislost. Často se také zmiňuje určitá zdrženlivost rady k disciplinárním postihům soudců.¹⁴⁸

Vlivem těchto negativních jevů soudcovský stav v Itálii postupně ztratil důvěru italské veřejnosti. Srovnání ukazují, že vnímání nezávislosti justice je v Itálii dlouhodobě nízké a tento ukazatel má dokonce v posledních letech zhoršující se tendenci. Z 28 členských států EU je Itálie v tomto srovnání v období 2014 - 2015 šestá nejhorší.¹⁴⁹ I z těchto důvodů byla v minulosti proti soudcům namířena dvě referenda. První, které však těsně před jeho konáním zrušil ústavní soud, navrhovalo přímou volbu členů rady a druhé referendum konané v roce 1987 významnou většinou obyvatel omezilo soudcovskou imunitu v občanskoprávních věcech v případě hrubé nedbalosti. O řešení neutěšené situace v italské justici¹⁵⁰ již byly ze strany exekutivy několikeré snahy a to především formou návrhů na omezení pravomocí rady, zvýšení dohledové

¹⁴⁷ tamtéž

¹⁴⁸ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 10. 1. 2016], s. 26. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁴⁹ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 27. 2. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>.

¹⁵⁰ Analýza NSS o italském modelu hovoří jako o exemplárním případě toho, jaké negativní dopady má absolutně nezávislá soudcovská rada, resp. o tom, jak v žádném případě neaplikovat soudní samosprávu.

činnosti ze strany Nejvyššího soudu či reformy kreace soudního sboru. Bohužel však díky vysoké politické nestabilitě a častému střídání vlád, potažmo silnému odporu ze strany rady samotné, která se zásahům do své svrchovanosti brání cestou kompetenčních sporů před Ústavním soudem, dosud žádná reforma nebyla uskutečněna.¹⁵¹

Závěrem, je nutné podotknout, že negativní jevy správy soudnictví se odrážejí i v rozhodovacím procesu soudů. Kritizován bývá laxní přístup soudců, který vede k průtahům v řízeních¹⁵² a nakonec i k neschopnosti vynést jasné rozhodnutí s přesvědčivou argumentací.¹⁵³

4.1.2 Španělsko

Čl. 117 odst. 4 španělské ústavy výslovně zakotvuje, že soudní moc je nezávislá na moci zákonodárné a výkonné a při výkonu své funkce se soudní moc podřizuje pouze příkazům ústavy nebo zákonů.

4.1.2.1 Orgány správy soudnictví

Ve Španělsku roli nejvyššího justičního orgánu plní Generální rada soudní moci (*Consejo General del Poder Judicial*), která v širokém rozsahu vykonává na celém území Španělska působnost správy soudnictví. Generální rada soudní moci (dále také jako „rada“) je zakotvena v čl. 122 odst. 2 španělské ústavy z roku 1978, jako nezávislý ústavní orgán, jehož hlavním cílem je zajištění a udržení nezávislosti soudní moci.¹⁵⁴

¹⁵¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 12. 1. 2016], s. 26. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁵² Statistika Evropské komise uvádí, že průměrná délka civilních řízení v prvním stupni činí k roku 2013 necelých 400 dní, v obchodních věcech pak zhruba 600 dní (srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 27. 2. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>).

¹⁵³ Srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 6. Exemplárním případem italského soudnictví posledních let je kauza Amandy Knoxové, vraždy britské studenty z roku 2007, která byla v roce 2015 italským Nejvyšším soudem uzavřena po osmi letech a více než 81 proběhlých soudních líčení. Tento případ ilustruje neschopnost soudů vynést přesvědčivý výrok, jejich argumentační bezradnost a procesní pochybení (k tomu srov. např. KIRCHGAESSNER, Stephanie. Amanda Knox acquitted because of 'stunning flaws' in investigation. *The Guardian* [online]. 7. 9. 2015 [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/us-news/2015/sep/07/amanda-knox-acquitted-because-of-stunning-flaws-in-investigation>>).

¹⁵⁴ Srov. Consejo General del Poder Judicial: Misión del CGPJ. *Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2014 [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Informacion-Institucional/Que-es-el-CGPJ/Mision->>>. Prostředkem k výkonu takového cíle je španělskou ústavou garantovaná aktivní legitimace rady k zahájení řízení před Ústavním soudem a to v zájmu obrany své nezávislosti a svých kompetencí v kompetenčním sporu proti ostatním ústavním orgánům. Také každý soudce, v případě, že se domnívá, že

Rada, která v kontextu historických událostí vznikla v reakci na éru Frankova režimu jako orgán, který institucionálně vyjadřuje nezávislou soudní moc, má stejné ústavní postavení jako další ústavní instituce (vláda a Parlament) a hájí zájmy všech soudců.¹⁵⁵ Tvoří ji 21 členů, kterým předsedá z titulu své funkce předseda Nejvyššího soudu.¹⁵⁶ Zbývajících členy je 12 soudců a 8 právníků vybíraných z řad zkušených zástupců ostatních právnických profesí a akademiků s minimálně 15ti letou praxí. Členy rady nominuje španělský Parlament – v případě 12 soudců vybírá po šesti členech Senát a po šesti členech Kongres.¹⁵⁷ Tito však nemají zcela neomezený výběr, protože všichni španělští soudci provedou tzv. preselekcii, to znamená, že učiní výběr 36 soudců, ze kterých budou komory parlamentu vybírat. Komory Parlamentu o členech rady rozhodují hlasováním, přičemž kandidát k tomu, aby byl nominován za člena rady musí v dané komoře Parlamentu obdržet 3/5 většinu. V případě zbývajících 8 členů je postup velmi podobný s rozdílem, že soudci zde neprovádí preselekcii a komory parlamentu tudíž ve svém výběru nejsou vázány názorem rady. Čl. 122 odst. 2 španělské ústavy stanovuje, že do funkce členy rady nakonec jmenuje španělský král a to na funkční období pěti let.¹⁵⁸

Stěžejní pravomoci rady, které jsou stanovené organickým zákonem č. 6/1985 o soudní moci, se koncentrují zejména ve statusových otázkách soudců, disciplinárního řízení nad soudci a dalšího vzdělávání soudců.¹⁵⁹ Moci výkonné naopak zbývá péče o soudní infrastrukturu. Vláda v organizačních věcech na návrh ministra spravedlnosti rozhoduje o počtech soudů, soudců a soudních úředníků.¹⁶⁰ Ministerstvo spravedlnosti ve finanční oblasti připravuje ve spolupráci s vládami jednotlivých autonomních zemí rozpočet pro celou justici. Rada však může rozpočet ovlivnit, a to na základě své

je narušena jeho nezávislost či jakýmkoliv způsobem narušena nezávislost některého soudu, je oprávněn uvědomit radu (srov. § 14 Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial).

¹⁵⁵ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 6

¹⁵⁶ Čl. 122 odst. 3 Ústavy (Constitución Española, BOE núm. 311 de 29 de Diciembre de 1978); Čl. 566 Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial.

¹⁵⁷ Consejo General del Poder Judicial: Composición. *Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2014 [cit. 15. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder_Judicial/Consejo_General_del_Poder_Judicial/Informacion_Institucional/Composicion>

¹⁵⁸ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 2. 2016], s. 31. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁵⁹ § 560 Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial.

¹⁶⁰ tamtéž

výroční zprávy, ve které totiž mj. stanovuje požadavky na personální, materiální a zejména finanční zabezpečení řádného fungování soudnictví.¹⁶¹

4.1.2.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Proces jmenování soudců ve Španělsku začíná vstupní justiční zkouškou, ve které má uchazeč o vstup do soudnictví prokázat odborné schopnosti a zkušenosti s aplikací práva.¹⁶² Na základě výsledků justiční zkoušky, které organizačně zajišťuje Justiční škola,¹⁶³ rada přijímá soudní čekatele do dvouletého přípravného studia. V případě jeho absolvování rada navrhne španělskému králi soudního čekatele ke jmenování do funkce soudce.¹⁶⁴ Také povyšování soudců, tzn. jmenování soudců na vyšší soudy a nejvyšší soud, se uskutečňuje na základě výběru rady, která při něm zohledňuje především odbornou kvalifikaci soudce a jeho profesní praxi.¹⁶⁵

Rada má dále zásadní pravomoci i v oblasti jmenování soudních funkcionářů. Konkrétně rada nominuje 3/5 většinou všech svých členů veškeré soudní funkcionáře v zemi a to z kandidátů, které na základě preselekce vybere nominační výbor,¹⁶⁶ který rada pro tyto účely zřizuje jako svůj poradní orgán. Do funkce je soudní funkcionář stejně jako soudce nakonec ceremoniálně jmenován španělským králem.

4.1.2.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Rada má ve své gesci také další vzdělávání soudců. Za tímto účelem byla nařízením rady č. 2/1995 zřízena Justiční škola (*La Escuela Judicial Española*) s hlavním sídlem v Madridu a detašovaným sídlem v Barceloně. Justiční škola je integrována do rady, která určuje její personální obsazení i hlavní náplň její činnosti.¹⁶⁷

¹⁶¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 17. 2. 2016], s. 31. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁶² Právnická povolání - Španělsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2015 [cit. 17. 2. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-es-maximizeMS-cs.do?member=1>

¹⁶³ Srov. *La Escuela Judicial. Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2015 [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Formacion-Judicial/La-Escuela-Judicial>>

¹⁶⁴ § 560 Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial.

¹⁶⁵ tamtéž; Právnická povolání - Španělsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 17. 2. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-es-maximizeMS-cs.do?member=1>

¹⁶⁶ Nominační výbory, které tvoří 5 členů, rada jmenuje tak, aby tři členové byli současně členy rady a zbývající dva členové byli neprávnickými se zkušenostmi z oblasti řízení lidských zdrojů.

¹⁶⁷ *La Escuela Judicial. Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2015 [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Formacion-Judicial/La-Escuela-Judicial>>

Prohlubování znalostí soudců je ve Španělsku přikládán velký význam. Soudci tak mají možnosti se dále vzdělávat v tradičních právních odvětvích, ale také v rychle se vyvíjejících právních oblastech (biotechnologie, kybernetická kriminalita, telekomunikace, informační technologie atd.). Za tímto účelem Justiční škola zavedla on-line vzdělávání a také decentralizované kurzy pořádané např. při místních soudech, právnických fakultách či regionálních advokátních komorách.¹⁶⁸ Justiční škola také pravidelně pořádá na různých místech Španělska specializované fóra (*Foros especializados*), které se zabývají oblastmi životního prostředí, přistěhovalectví, ekonomických aspektů soudnictví či evropské konvergence.¹⁶⁹

Důležitou kompetencí rady je rozhodování o kárných proviněních všech soudců. Za tímto účelem je zřízen speciální disciplinární výbor, jenž je složen z 3 soudců a 2 laiků, a který projednává většinu soudcovských prohřešků. Menší prohřešky naopak řeší napomenutím či pokutou předseda soudu, u kterého daný soudce působí, zatímco ty nejzávažnější prohřešky pak projednává přímo plénum rady. Disciplinární sankcí, kterou rada může udělit, je jednak přeložení soudce na jiný soud,¹⁷⁰ postavení mimo službu na dobu nejdéle 3 let a jako nejprísnejší trest, který může udělit pouze plénum rady je také zbavení funkce soudce.¹⁷¹

Rada vykonává nakonec také kontrolu a dozor nad obecným soudnictvím, předkládá Parlamentu každý rok tzv. výroční zprávu o stavu justice a disponuje konzultativní pravomocí v případě návrhů právních předpisů, které se týkají výkonu soudních funkcí či soudnictví obecně. Zbývá snad ještě doplnit, že rada sama svým nařízením upravuje svojí organizaci i činnost.¹⁷²

4.1.2.4 Závěrečné shrnutí

Při hodnocení španělského modelu správy soudnictví se obecně vychází z pozitivnějšího působení samosprávy soudnictví, než jako je tomu v případě Itálie.

¹⁶⁸ CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

¹⁶⁹ Srov. La Escuela Judicial. *Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2014 [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Formacion-Judicial/La-Escuela-Judicial>>

¹⁷⁰ Rada je limitována pouze podmínkou, že soud musí být v okruhu 100 km od stávajícího soudu.

¹⁷¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 20. 2. 2016], s. 31. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁷² Srov. VYKLIČKÝ, Robert; NEMETH, Marek. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 15 - 20.

Uvádí se, že výskyt vývojových vad je zde poměrně nízký, a proto bývá i hodnocení pozitivnější.¹⁷³ To ovšem neznamená, že ani zde bychom nemohli nalézt výčet negativních rysů, které úpravu správy soudnictví ve Španělsku postihly a nadále postihují. Často se zmiňuje zpolitizování volby členů rady, které je dáno tím, že politické strany zastoupené v Parlamentu se musí na volbě shodnout formou politického konsensu. Dalším často kritizovaným jevem je skutečnost, že volby členů rady probíhají najednou, což nepříspěvá ke kontinuitě činnosti rady.¹⁷⁴ Konečně nejnovější srovnání vnímání nezávislosti justice vykázalo varovné ukazatele, protože z tzv. starých demokracií má Španělsko nejhorší výsledky a v rámci všech členských států EU vůbec je páté nejhorší.¹⁷⁵

Také španělstí soudci, i přesto, že jsou v rámci obsazení rady zastoupeni většinou, nevnímají radu jako orgán, který by reprezentoval a hájil jejich zájmy. Příčinu soudci spatřují v tom, že sami přímo nevolí jediného člena rady, a z toho důvodu je často činnost rady vzdálena jejich stavovským zájmům a potřebám a v důsledku značně sráží autoritu rady mezi nimi. Proto soudci již v minulosti několikrát navrhovali změnu volebních pravidel, která by jim umožnila, aby sami volili alespoň minoritní část členů rady. Tak tomu vlastně bylo i před rokem 1985,¹⁷⁶ nicméně takové návrhy prozatím nebyly akceptovány.

4.1.3 Francie

Ve Francii je justice a stejně orgány její správy či samosprávy tradičně rozděleny do linie obecné justice (*jurisdiction judiciaire*), která zahrnuje věci civilní, obchodní a trestní a linie správní justice (*jurisdiction administrative*), která obsahuje

¹⁷³ Srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 7

¹⁷⁴ K tomu srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 20. 2. 2016], s. 32. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁷⁵ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 27. 2. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>. Ze 144 zkoumaných států pak Španělsko obsadilo 97 místo.

¹⁷⁶ Takový způsob volby byl v roce 1985 tehdejší socialistickou vládou změněn tak, aby všechny členy rady nominoval Parlament a to s odůvodněním, že obsazení rady vzešlé z voleb mezi soudci bylo příliš konzervativní a neochotné k jakýmkoliv reformním krokům. E. Wágnerová k tomu dodává, že bezpochyby bylo zamýšleným důsledkem obsazení rady soudci, kteří byli členy či sympatizanty soudcovského sdružení „*Jueces para la Democracia*“ silně nakloněného právě socialistům. I přes odpor dalších soudcovských sdružení a politické opozice tuto změnu potvrdil s jistými požadavky na chování Parlamentu i tamější Ústavní soud (srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 7).

správní soudnictví.¹⁷⁷ Tato dualita je důsledkem odlišné geneze správního soudnictví, které v minulosti bylo vnímáno jako složka státní správy.¹⁷⁸

4.1.3.1 Orgány správy soudnictví

V rámci linie obecné justice je ve Francii orgánem soudní správy Nejvyšší soudcovská rada (*le Conseil supérieur de la magistrature*) a současně Ministerstvo spravedlnosti. Nejvyšší soudcovská rada (dále také jako „rada“) coby orgán reprezentující soudní samosprávu má ve Francii dlouhou tradici a lze ji uvést jako vůbec nejstarší samosprávný orgán v členských státech EU. Obecně se uvádí, že rada vznikla v reakci na vichystický kolaborantský režim,¹⁷⁹ ovšem samosprávný či korporatistický původ rady je datován již z konce 19. století, kdy v roce 1883 byla rada zřízena při kasačním soudu. Od té doby složení, výčet pravomocí a celková podoba rady doznala mnoho změn. Velká ústavní revize, která kromě jiného upravila složení rady tak, že soudci jsou v radě zastoupeni menšinou, byla uskutečněna v roce 2008.¹⁸⁰

Nynější úprava rady je obsažena v čl. 64 a 65 Ústavy V. republiky (*Le droit constitutionnel de la Ve République*), které radu zakládají jako orgán garantující společně s prezidentem republiky nezávislost soudní moci, a dále v organickém zákonu z roku 1994 (*Loi organique n° 94-100 du 5 février 1994 sur le Conseil supérieur de la magistrature*). Dle čl. 65 francouzské ústavy je rada rozdělena na dvě sekce - sekce pro soudce a sekce pro státní zástupce, a to z titulu, že soudci a státní zástupci tvoří ve Francii jeden stav, souhrnně označovaný *magistrature*.¹⁸¹ Počet členů rady, resp. sekce pro soudce¹⁸² se ustálil na 15 členech, přičemž předsedou rady je z titulu své funkce

¹⁷⁷ Pozitivní vymezení říká, že správní soudnictví ve Francii je příslušné pro rozhodování sporů týkajících se vnitřní správy. To znamená, že z kompetence správních soudů jsou vyloučeny především spory, které vybočují z rámce národního práva. Správní soudy jsou samozřejmě příslušné i pro spory v rámci správního práva, tedy pro spory nepřekračující hranice výkonu veřejné správy v materiálním pojetí (srov. PRŮCHA, Petr; POMAHAČ, Richard. *Jurisdiction administrative. Sagit* [online]. Sagit, a.s., 2004 [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=155&typ=r&levelid=SP_155.HTML>).

¹⁷⁸ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 21. 2. 2016], s. 33. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁷⁹ Oficiálně prezidentská republika, fakticky diktatura pod vedením maršála F. Pétaina, spolupracující v letech 1940 – 1944 s nacistickým Německem.

¹⁸⁰ WÁGNEROVÁ, Eliška. *Modely soudcovských rad. Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 8

¹⁸¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 21. 2. 2016], s. 33. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁸² V české literatuře někdy označovaná také jako kolegium pro věci soudců (srov. VŮJTĚCH, J. O výběru, přípravě, kariéře a dalších personálních záležitostech soudců v některých evropských státech. *Soudce*, 2004, č. 5, s. 17).

předseda kasačního soudu.¹⁸³ Pět členů volí podle předem stanoveného klíče ze svých řad soudci, jednoho člena státní zástupci, jednoho člena nominuje ze svého středu plénum Státní rady a další člen je nominován z řad advokátů. Zbývajících 6 členů, kteří musí být prominentními a kvalifikovanými kandidáty a současně nesmí být členy Parlamentu, soudci některého z francouzských soudů ani zástupci orgánů státní správy, jmenují po dvou shodně francouzský prezident, předseda Národního shromáždění (dolní komora parlamentu) a předseda Senátu (horní komora parlamentu).¹⁸⁴ Funkční období všech členů rady je čtyřleté bez možnosti znovuzvolení.¹⁸⁵

Kompetence rady, resp. sekce pro soudce se soustřeďují do dvou základních oblastí – jednak jde o jmenování soudců a soudních funkcionářů a dále kárná řízení proti soudcům. Postavení rady odpovídá i postavení exekutivy, která má v oblasti správy soudnictví ve Francii zřetelně silnější postavení než je standardem v tzv. jižním modelu správy soudnictví. Vzájemný vztah mezi radou a exekutivou vystihuje označení kohabitace, jelikož se exekutiva podílí na výkonu všech kompetencí rady.¹⁸⁶ Ministerstvo spravedlnosti má tak plně ve své gesci správu soudnictví po stránce fiskální, kdy stanovuje rozpočet pro celou justici. Výlučné pravomoci má také v oblasti organizační, výchovné a zčásti také personální.

Orgánem správy soudnictví v rámci linie správního soudnictví je Státní rada (*Le Conseil d'État*), přesněji řečeno její sekretariát. Působnost rady supluje Nejvyšší rada správních soudů prvních stupňů a odvolacích správních soudů (*Le Conseil supérieur des tribunaux administratifs et cours administratives d'appel*), která je zřízena jako konzultativní a poradní orgán Státní rady. Tyto orgány nemají ústavní základ a jsou upraveny pouze podústavní normou – soudním řádem správním (*Code de la justice administrative*). Nejvyšší rada správních soudů prvních stupňů a odvolacích správních soudů je složena ze 13 členů, kterým předsedá prezident státní rady. Její pravomoci spočívají v radách a doporučení adresovaných Státní radě a to v oblasti personální (jmenování a povyšování správních soudců), finanční a organizační.¹⁸⁷

¹⁸³ Na rozdíl od úpravy platné do roku 2008 není tedy členem rady prezident republiky ani ministr spravedlnosti. Ten se může zúčastnit všech zasedání rady s výjimkou zasedání rozhodujících o kárném provinění některého ze soudců.

¹⁸⁴ V praxi těmito členy bývají nejčastěji osoby vzešlé z řad profesorů práva či vysloužilých státních úředníků.

¹⁸⁵ čl. 65 Ústavy (Le droit constitutionnel de la Ve République)

¹⁸⁶ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 8

¹⁸⁷ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 22. 2. 2016], s. 35-36. Dostupné z:

4.1.3.2 Jmenování soudců a soudních funkcionářů

Výběr soudců obecných soudů ve Francii začíná absolvováním přípravné služby při národní soudcovské škole (*Ecole nationale de la magistrature*). Vstup do přípravné služby je podmíněn věkem (maximálně 31 let) a úspěšným složením vstupní zkoušky, po níž následuje 31 měsíců trvající přípravná služba. Na konci přípravné služby uchazeč skládá soudcovské zkoušky. V případě jejich úspěšného složení, je oprávněn hlásit se na jednotlivá volná soudcovská místa, která vypisuje ministerstvo spravedlnosti.¹⁸⁸ Soudce nižších soudů navrhuje do funkce ministr spravedlnosti, ovšem rada k návrhu připojuje své stanovisko, které je pro navrhující orgán donucující. Jmenovací orgán - francouzský prezident, tudíž jmenuje do funkce pouze toho kandidáta, s jehož jmenováním rada vyslovila souhlas. Rada, bez účasti exekutivy, pak přímo činí prezidentovi návrhy ke jmenování soudců Nejvyššího (kasačního) soudu a předsedů odvolacích (apelačních) a okresních soudů.¹⁸⁹

Soudci správních soudů jsou jmenováni francouzskou vládou na návrh Státní rady, které návrhy předkládá její poradní orgán – Nejvyšší rada správních soudů prvních stupňů a odvolacích správních soudů. Platí, že vláda je návrhem Státní rady vázána a nemůže se od něj odklonit.¹⁹⁰ Obecně soudci správního soudnictví bývají absolventy k tomu ustavené školy (*Ecole nationale d'administration*), ovšem je možné, aby na základě konkurzu Státní rada navrhla i osobu z vně, tedy soudce obecného soudnictví, státního či jiného úředníka, popř. odborníka působícího na právnické fakultě. Zcela mimo kompetence Státní rady jmenuje samostatně francouzská vláda minoritní část nejvyšších a vyšších hodnostářů Státní rady.¹⁹¹ Přestože nezávislost soudců správního soudnictví je zaručena, nejsou tito považováni za soudce, nýbrž spíše za státní úředníky, na které se nevztahují ústavní záruky soudcovské nezávislosti.

<http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁸⁸ Je suis étudiant. *École nationale de la magistrature* [online]. Bordeaux : ENM, 2015 [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.enm-justice.fr/devenir-magistrat/je-suis-etudiant.php>>

¹⁸⁹ Missions & Attributions: Nominations. *Le Conseil supérieur de la magistrature* [online]. Paris : Le Conseil supérieur de la magistrature, 2012 [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.conseil-superieur-magistrature.fr/missions-et-attributions>>

¹⁹⁰ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 26. 2. 2016], s. 35-36. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

¹⁹¹ Recrutement des magistrats. *Le Conseil d'État et la juridiction administrative* [online]. Paris : Le Conseil d'État, 2014 [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.conseil-etat.fr/Tribunaux-Cours/Recrutement-Carriere/Recrutement-des-magistrats>>

4.1.3.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Vzdělávání soudců obecného i správního soudnictví plní obě národní soudcovské školy, které pro tyto účely organizují různé semináře, konference, workshopy, sympózia či zahraniční stáže. I ve Francii je učební plán sestavován tak, aby zvyšoval dovednosti soudců a jejich znalosti a současně reagoval na legislativní změny, vývoj společnosti a technický pokrok.¹⁹²

Rada, resp. její sekce pro soudce plní rovněž plní roli kárného soudu nad všemi francouzskými soudci. Kárným žalobcem je ministr spravedlnosti, předsedové odvolacích soudů (*de cour d'appel*), popř. ten, kdo se domnívá, že v průběhu soudního řízení došlo k jednání, které zavdává příčinu k podání kárné žaloby na soudce. Odpovědnost za kárné provinění je ve Francii legislativně založena poměrně široce, protože za kárné provinění je považováno nesplnění zákonem uložených povinností soudce či jakékoliv jednání soudce proti důstojnosti a vážnosti soudcovskému stavu.

Ve správním soudnictví je kárným soudem více - prezident Státní rady. Kárným žalobcem nad soudci nižších správních soudů pak jejich předsedové, zatímco u soudců Státní rady ministr spravedlnosti. Sankce je možné v případě soudců Státní rady uložit pouze se souhlasem kárné komise zřízené při Státní radě a v případě soudců nižších správních soudů pouze se souhlasem Nejvyšší rady správních soudů prvních stupňů a odvolacích správních soudů.

4.1.3.4 *Závěrečné shrnutí*

Model správy soudnictví uplatňovaný ve Francii je v několika ohledech specifický a odlišný od ostatních jižních modelů správy soudnictví. Největším specifikem je nepochybně rozdělení správy do dvou větví, což implikuje rovněž rozdělení orgánů soudní samosprávy na *Le Conseil supérieur de la magistrature* a *Le Conseil supérieur des tribunaux administratifs et cours administratives d'appel*. Obecně je postavení soudní moci ve Francii slabší než v ostatních státech jižního modelu. Tato skutečnost je dána mj. historickými souvislostmi, totiž silnou republikánskou tradicí,¹⁹³ ale převážně příznačnou dualitou justice. V důsledku to znamená, že soudci obecných

¹⁹² Srov. CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law – London Project Office, May 2006 [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

¹⁹³ Republikánská tradice vlády většiny, která s sebou v minulosti často nesla myšlenku – proč by se vlastně *volonté générale* měla podrobovat soudcům? (srov. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. QPC aneb co nového ve Francii? *Jiné právo* [online]. 7. 6. 2011 [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/06/qpc-aneb-co-noveho-ve-francii.html>>

soudů nepožívají takové společenské prestiže jako vysocí státní úředníci, resp. soudci Státní rady, a proto nejlepší kandidáti neobsazují posty v obecném soudnictví, ale posty ve správním soudnictví. Charakteristické je rovněž silné postavení soudcovských sdružení, které nezřídka vykazují zvýšenou míru politizace a podobně jako v Itálii nemožnost laterálního pohybu dovnitř justice, což do jisté míry redukuje odbornou výkonnost soudního sboru. Při hodnocení francouzské správy soudnictví je třeba říci, že přes výše uvedené, je ovlivňování soudnictví zaznamenáváno jen ojediněle a nezávislost soudců se považuje za zaručenou.¹⁹⁴ Přestože v poslední době byly ve Francii schváleny reformy, které se snaží soudnictví a s tím i úpravu správy soudnictví modernizovat a více zefektivnit – jako příklad lze uvést zavedení dosud vyloučené možnosti předložit účinný zákon k posouzení jeho ústavnosti Ústavní radě,¹⁹⁵ i nadále zůstává soudní systém označovaný jako za poněkud zastaralý a těžkopádný.¹⁹⁶ Tomu nakonec odpovídá i vnímání nezávislosti soudnictví, které je Francii dvanácté nejvyšší z členských států v EU.¹⁹⁷

4.1.4 Litva

Podobně jako shora popsané státy Evropské unie se i Litva řadí ke státům aplikující tzv. jižní model správy soudnictví. V Litvě však tento model vykazuje určité specifické znaky, které litevskou úpravu správy soudnictví do jisté míry odlišují od jiných států jižanského samosprávného modelu.

4.1.4.1 Orgány správy soudnictví

Litevská ústava orgány správy soudnictví neupravuje. V čl. 112 obsahuje pouze zmínku o správě soudnictví, která uvádí, že prezident republiky je příslušný ke jmenování, povýšení, převedení či odvolání soudců a poradním orgánem prezidenta

¹⁹⁴ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 8

¹⁹⁵ Kontrola ústavnosti a posteriori (*question prioritaire de constitutionnalité*) zavedená k 1. 3. 2010. Nadále však zůstává skutečný individuální přístup k ústavnímu soudnictví ve Francii odepřen, jelikož to není účastník řízení, ale soud, který rozhoduje, zda je ohroženo ústavou garantované právo jednotlivce, a zda věc předloží Ústavní radě (srov. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. QPC aneb co nového ve Francii? *Jiné právo* [online]. 7. 6. 2011 [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/06/qpc-aneb-co-noveho-ve-francii.html>>).

¹⁹⁶ Často se v této souvislosti zmiňuje určité personální elitářství, které se v případě nejvyšších institucí vyznačuje konzervativním obsazováním vybranými právníckými elitami (srov. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. QPC aneb co nového ve Francii? *Jiné právo* [online]. 7. 6. 2011 [cit. 23. 12. 2014]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/06/qpc-aneb-co-noveho-ve-francii.html>>).

¹⁹⁷ European Commission – Directorate - General for Justice. The 2016 EU justice scoreboard [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effecti-ve-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>.

v těchto věcech je zvláštní soudní instituce založená zákonem.¹⁹⁸ Zákon ze dne 24. 1. 2002 proto na základě tohoto ústavního zmocnění zakládá orgán soudní samosprávy Radu soudnictví (*Judicial Council*) a jako další orgány Valnou hromadu soudců (*General Meeting of Judges*), která se schází alespoň jednou za dva roky a je tvořena všemi soudci v zemi, Soud ctí (*Court of Honour*) a Národní správu soudnictví (*National Courts Administration*). Vedle těchto orgánů na správě soudnictví pochopitelně participují i litevský prezident a ministerstvo spravedlnosti.

Valná hromada soudců, jako vrcholný orgán soudní samosprávy, kromě toho, že jmenuje a odvolává členy Rady soudnictví či schvaluje etický kodex soudců, také přijímá stanoviska a rozhodnutí týkající se fungování soudů.

Radu soudnictví (dále také jako „rada“), která představuje hlavní litevský orgán správy soudnictví, tvoří 15 členů pocházejících výhradně z řad soudců. Virilními členy rady jsou předsedové Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu a Odvolacího soudu. Ostatní členy rady volí podle předem stanovených pravidel Valná hromada soudců.¹⁹⁹ Mezi hlavní náplň činnosti rady patří ústavně zakotvená pravomoc, tedy že prezident republiky je povinen s radou konzultovat výkon své pravomoci jmenování, povyšování a odvolávání soudců a soudních funkcionářů. Rada vykonává také pravomoci v oblasti organizační a částečně disciplinární. Společně s exekutivou pak vykonává správu soudnictví po stránce výchovné a finanční. Činnost ministerstva spravedlnosti se ve světle výše uvedených pravomocí samosprávných orgánů soustřeďuje výlučně na oblast materiální a uvedené sdílené pravomoci s radou.²⁰⁰

Národní správa soudnictví plní funkci orgánu zařizující každodenní správu každého soudů. V čele je ředitel, který je jmenován prezidentem republiky na návrh předsedy Nejvyššího soudu.

4.1.4.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Vstup do soudnictví je v Litvě podmíněn alespoň 5 letou právní praxí a složením justiční zkoušky. Justiční zkoušku skládá kandidát před sedmičlennou zkušební komisí, jejíž členy jmenuje rada a to tak, aby čtyři komisaři byli soudci a tři komisaři

¹⁹⁸ Čl. 112 Ústavy (Lietuvos respublikos konstitucija, Žin., 1992, Nr. 33-1014)

¹⁹⁹ Volba probíhá tak, že tři členové musí vzejít ze soudců Nejvyššího soudu, jeden člen z Nejvyššího správního soudu a Odvolacího soudu, další čtyři soudci z krajských soudů a jeden člen z krajského správního soudu.

²⁰⁰ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 27. 2. 2016], s. 60-63. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

z akademického prostředí. Také obsah a průběh zkoušky určuje rada svým nařízením.

V praxi je postup takový, že zkušební komise vypracuje seznam kandidátů s jejich celkovým hodnocením ze zkoušky, který předloží prezidentu. Ten ze seznamu vybere adekvátní počet nejlepších kandidátů, který postoupí zpět radě. Rada následně vyselektuje z kandidátů vybraných prezidentem dvojnásobný počet jmen uchazečů než je počet obsazovaných míst, u nichž usoudí, že jsou nejvhodnějšími na funkci soudce a zašle je zpět prezidentu republiky, který některé kandidáty z tohoto užšího výběru jmenuje do funkce soudce. Prezident soudce jmenuje nejprve na dobu 5 let. Teprve po uplynutí této doby, jmenuje soudce do funkce na dobu neurčitou. Tato praxe je velmi podobná institutu soudce na zkoušku, jež je uplatňován v Německu. Tímto opatřením by se mělo zabránit vstupu „nechtěných“ osob do justice.²⁰¹

Zvláštní režim má jmenování soudců Nejvyššího soudu, kteří jsou jmenování litevským Parlamentem na návrh prezidenta republiky a soudců Odvolacího soudu, které jmenuje prezident po souhlasném stanovisku Parlamentu. Prezident si však může i v těchto případech vyžádat stanovisko rady. V posledních letech se navíc vyvinula praxe, že prezident tak činí vždy a stanovisko rady pro výběr soudce bere jako určující.

Obdobným způsobem jako jmenování soudců se děje i jejich povyšování. Soudce usilující o povýšení je veden ve zvláštním seznamu a případně, že se uvolní místo na některém z vyšších soudců, je automaticky zahrnut do výběrového řízení. Do funkce na vyšším soudě opět soudce jmenuje prezident na návrh rady.

Nakonec také funkcionáři okresních a krajských soudů jsou po absolvovaném výběrovém řízení, vedeném zkušební komisí, jmenováni na návrh rady do funkce prezidentem na pětileté funkční období. Jmenování předsedy Odvolacího soudu musí být navíc potvrzeno litevským Parlamentem a předseda Nejvyššího soudu je jmenován Parlamentem na návrh prezidenta, kterému podává stanovisko rada.²⁰²

4.1.4.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Na vzdělávání soudců se rada podílí tím, že na návrh ministerstva schvaluje obsahovou náplň vzdělávání. Nicméně organizačně další vzdělávání, prostřednictvím k tomu zřízené instituce, obstarává ministerstvo.

²⁰¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 28. 2. 2016], s. 62-64. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

²⁰² tamtéž

Rada, jako hlavní a výkonný samosprávný orgán soudnictví, také nominuje členy Soudu cti a stanovuje jeho procedurální pravidla. Soud cti v Litvě plní roli kárného soudu, který rozhoduje o kárných obviněních soudců a jejich stížnostech na urážlivé jednání. Soud cti tvoří sedm členů - jeden soudce z Nejvyššího soudu a jeden z Nejvyššího správního soudu, dva z odvolacího soudu, dva z krajských soudů a jeden člen je zpravidla soudcem některého z okresních soudů. Soud cti rozhoduje v tříčlenných kárných senátech a to na základě žaloby Etické a kárné komise.²⁰³ Ta existuje nezávisle na Soudu cti a je složena z 5 členů, kteří jsou nominováni Nejvyšším a Nejvyšším správním soudem, Odvolacím soudem a 2 členy nominuje rada.

V působnosti rady je v Litvě také nakonec organizační stránka správy soudnictví. Rada v této souvislosti určuje organizační strukturu jednotlivých soudů a pracovní náplň zaměstnanců soudů, schvaluje a přijímá také obecné nařízení pro správu soudů a rozhoduje o dalších otázkách správy soudů. Rovněž hospodaření soudů s přidělenými finančními prostředky, které pro soudnictví v Parlamentu vyjednává ministerstvo, má v pravomoci výlučně rada, která tímto spravuje rozpočet pro všechny soudy v zemi a schvaluje investice jednotlivých soudů.²⁰⁴

4.1.4.4 *Závěrečné shrnutí*

Litevský model správy soudnictví je charakteristický mnohostí orgánů participujících na správě soudnictví. Z tradičního pojetí jižanského modelu správy soudnictví se mírně vyčleňuje, neboť rada zde participuje i ve finanční oblasti správy soudnictví, což nebývá obvyklé. Současně podobně jako ve Francii většinu pravomocí, kromě organizačních, rada sdílí s exekutivou, čímž je eliminována možnost určitého zacyklení soudnictví.

Historie litevského modelu správy soudnictví je, v porovnání s ostatními státy aplikujícími jižní samosprávný model, zanedbatelná. Lze tedy říci, že správa soudnictví se zde stále vyvíjí a v budoucnu nelze vyloučit jisté modifikace. Vnímání nezávislosti soudnictví je v Litvě 20. nejvyšší v rámci EU. To znamená, že i v porovnání s tzv. novými demokraciemi jsou výsledky srovnání spíše podprůměrné.²⁰⁵

²⁰³ Podnět k podání kárné žaloby může podat rada a také předsedové soudů.

²⁰⁴ tamtéž

²⁰⁵ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. The 2016 EU justice scoreboard [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 25. 2. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

4.1.5 Slovensko

Slovensko je společně s Litvou jediným státem EU, který se nenachází v jižní části evropského kontinentu, avšak jejíž správa soudnictví vykazuje typické znaky jižního modelu samosprávy soudnictví.

Správa soudnictví na Slovensku je upravena několika právními předpisy různé právní síly. Ústavní základ se nachází v hlavě VII. Ústavy Slovenska,²⁰⁶ zatímco dílčí úprava je obsažena v zákoně o soudech,²⁰⁷ zákoně o soudcích a přísedících²⁰⁸ a v zákoně o Soudní radě.²⁰⁹ Tyto právní předpisy správu soudnictví definují jako vytváření podmínek pro soudy k řádnému výkonu soudnictví, a to zejména po stránce personální, organizační, finanční, ekonomické, jakož i odborné a v neposlední řadě jako činnost spočívající v dozírání na řádný výkon soudnictví způsobem a v mezích stanovených zákony.

Jako vrcholný orgán soudní samosprávy je v čl. 141a ústavy zakotvena *Súdna rada Slovenskej republiky* (dále také jako „rada“). Rada byla zavedena ústavním zákonem č. 90/2001, kterým se mění a doplňuje ústava, a který navázal na zákon o soudcích a přísedících (tzv. soudcovský kodex) z roku 2000. Tento ústavní zákon, byl pro správu soudnictví přelomový, neboť tím, že zavedl svébytný orgán reprezentující soudní moc ve státě, fakticky zajistil nezávislost soudní moci na ostatních mocích ve státě.²¹⁰ Současně touto reformou byla zavedena dvojí správa soudnictví. Na straně jedné zůstává státní správa soudnictví, kterou vykonávají funkcionáři soudů a na centrální úrovni Ministerstvo spravedlnosti a na straně druhé samospráva soudnictví, kterou zajišťuje rada a v omezené míře soudcovské rady působící na jednotlivých soudech.²¹¹

4.1.5.1 Orgány správy soudnictví

Súdna rada Slovenskej republiky

Čl. 141a slovenské ústavy ve spojení se zákonem o soudní radě stanovuje základní organizační úpravu rady. Rada se sídlem v Bratislavě je tvořena 18 členy, kterým z titulu své funkce předsedá předseda Nejvyššího soudu. Po 8 členech volí

²⁰⁶ Ústavní zákon č. 460/1992 Z. z., Ústava Slovenskej republiky (dále jen „ústava“)

²⁰⁷ Zákon č. 757/2004 Z.z., o soudech a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen „zákon o soudech“)

²⁰⁸ Zákon č. 385/2000 Z. z., o soudcích a přísedících a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen „zákon o soudcích“)

²⁰⁹ Zákon č. 185/2002 Z. z., o Soudní radě (dále jen „zákon o soudní radě“)

²¹⁰ CIBULKA, Ľubor. *Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky*. In ŠIMÍČEK, Vojtěch; HLOUŠEK, Vít (eds.). *Dělna soudní moci v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 194 - 202. ISBN 80-210-3318-5.

²¹¹ § 32 a 33 zákona o soudech

a odvolávají soudci z vlastních řad a zbývajících 9 členů je voleno, resp. jmenováno a odvoláváno slovenskou Národní radou, slovenským prezidentem a slovenskou vládou. Funkční období členů rady je pětileté a člen rady může být zvolen, resp. jmenován maximálně ve dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích. Členem rady se může stát pouze osoba, která je bezúhonná, má právnické vzdělání a praxi v oboru nejméně 15 let.²¹²

Kompetence rady se soustřeďují do čtyř hlavních oblastí - nominace soudců a jejich odvolávání, kariérní postup soudců, jmenování a odvolávání soudních funkcionářů Nejvyššího soudu a další pravomoci stanovené zákony.²¹³ Mezi ty náleží především účast na kárných řízeních, na výchovně-vzdělávacích záležitostech, oprávnění zaujímat stanoviska k návrhům všeobecně závazných právních předpisů upravujících organizaci soudnictví, jednání před soudy a status soudců či koordinace činnosti soudcovských rad na jednotlivých soudech a další.²¹⁴

Soudcovské rady

Na samosprávě soudů se kromě rady podílí i soudcovské rady, které jsou založeny zákonem o soudech jako orgány podílející se na správě a řízení soudů.²¹⁵ Zákon o soudech a přisedících stanovuje, že soudcovské rady primárně působí k ochraně práv a oprávněných zájmů soudců²¹⁶ a současně, že soudcovské rady poskytují radě součinnost při výkonu její působnosti. Tím se rozumí, že na dožádání rady poskytují dokumenty a informace, které rada potřebuje pro výkon svých pravomocí.

Soudcovské rady se zřizují na okresním,²¹⁷ krajském, Nejvyšším a rovněž i na Specializovaném vyšším soudě. Počet členů rady je pohyblivý a to v rozmezí nejméně 3 a nejvíce 9 soudců. Členy volí ze svých řad plénem příslušného soudu v tajném hlasování na funkční období 5 let. Funkce člena soudcovské rady je čestná funkce²¹⁸ a je neslučitelná s výkonem funkce předsedy a místopředsedy soudu a to i v případě, že namísto soudcovské rady vykonává její působnost plénem soudu. V takovém případě totiž předseda a místopředseda soudu nedisponují hlasovacím právem při hlasování

²¹² Čl. 141a slovenské ústavy odst. 1 a 3

²¹³ Čl. 141a slovenské ústavy odst. 4

²¹⁴ § 4 zákona o soudní radě

²¹⁵ § 45 zákona o soudech a soudcích

²¹⁶ § 26 zákona o soudcích a přisedících

²¹⁷ Je-li počet soudců nižší než 15, vykonává její působnost plénem soudců.

²¹⁸ § 46 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

ve věcech, které jsou v působnosti soudcovské rady.²¹⁹ Ze svého středu volí členové soudcovské rady předsedu a alespoň jednoho místopředsedu.²²⁰

Soudcovské rady se podílí především na soudní personalistice. Dále se soudcovská rada vyjadřuje k návrhu soudních rozpočtů, projednává zprávu předsedy soudu o použití finančních prostředků a v neposlední řadě projednává návrh rozvrhu práce soudu a zaujímá k němu stanovisko. Soudcovská rada také podává v určitých případech návrh na zahájení disciplinárního řízení nad soudci, spolurozhoduje o některých platových věcech soudců a na požádání předsedy soudu zaujímá stanovisko ve věcech spadajících do jeho pravomocí.²²¹

Při krajském soudě se zřizuje tzv. kolegium předsedů soudcovských rad, které je tvořeno předsedou soudcovské rady krajského soudu a předsedy soudcovských rad okresních soudů zřízených v obvodu krajského soudu. Do působnosti kolegia náleží vyjadřovat se k návrhu rozpočtu pro soudnictví a po přidělení finančních prostředků též k jejich alokaci mezi krajský soud a okresní soudy v jeho obvodě, dále také vyjadřovat se ke zprávě o čerpání rozpočtu za uplynulý rok, navrhnout programové priority pro oblast soudnictví a na požádání předsedy krajského soudu zaujímat stanoviska v oblasti výkonu jeho působnosti.²²²

Ministerstvo spravedlnosti a funkcionáři soudů

Na státní správě soudnictví se dle ustanovení § 71 zákona o soudech podílí soudní funkcionáři, tj. předsedové a místopředsedové soudů, Ministerstvo spravedlnosti, které vystupuje z pozice ústředního orgánu státní správy soudnictví a v určité míře i ředitelé správy soudů.²²³

Působnost Ministerstva spravedlnosti v oblasti správy soudnictví se soustřeďuje do několika hlavních oblastí. Zejména se jedná o oblast organizační a v určité míře i oblast personální, ve kterých ministerstvo v rámci vládou schválených limitů určuje, po projednání s předsedy soudů, počty soudců, a dalších soudních zaměstnanců, vypisuje další volná místa na funkci soudce, vyhotovuje seznam soudců a rozhoduje

²¹⁹ § 45 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích

²²⁰ Tam kde působnost soudcovské rady vykonává plénum soudu, je zvolený zástupce pléna soudu, který přebírá pravomoci předsedy soudcovské rady.

²²¹ § 45 odst. 7 zákona o soudech a soudcích

²²² § 48 zákona o soudech

²²³ Ředitel správy soudu organizuje a řídí chod soudu po stránce finanční a materiální a jedná jménem soudu v rozsahu působnosti dané zákonem nebo určeném předsedou soudu. V praxi ředitel správy soudu vykonává správu soudu tím, že zajišťuje běžný chod soudu, ochranu soudních budov, vede účetnictví, hospodáří a nakládá s rozpočtovými prostředky soudu, obstarává veřejné zakázky, zajišťuje chod archivu aj. dle § 76 – 78 zákona o soudech.

o započtení doby výkonu jiné právnícké činnosti. Ministerstvo je také odpovědné za správu ve finančních a materiálních záležitostech.

Funkcionáři soudů, tj. předsedové a místopředsedové jednotlivých soudů, jsou odpovědní za zabezpečení výkonu státní správy na jednotlivých soudech a rovněž jsou povoláni k zamezení zasahování správy do rozhodovací činnosti soudů. V tomto ohledu jsou příslušní zajistit především řádné obsazení soudu soudci a dalšími zaměstnanci a vyřizovat jejich personální věci a organizačně zajišťovat výběrová řízení na pozici soudce. Dále také vykonávat kontrolní, materiální a finanční záležitosti jednotlivých soudů. Předseda soudu se ovšem podílí také na zabezpečení řízení soudů v oblasti tvorby rozvrhu práce. Návrh rozvrhu práce sestavuje předseda soudu podle zásady rovnoměrného zatížení soudců a předkládá ho k projednání nejprve všem soudcům daného soudu a posléze soudcovské radě. Rozvrh práce vydává předseda soudu s připojeným stanoviskem soudcovské rady.²²⁴ Předseda soudu je taktéž povinen dohlížet na dodržování povinností soudcem daného soudu a v případě důvodného podezření z jejich porušování je povinen vykonat opatření, která jsou nevyhnutelná na zjištění skutkové stavu, odstranění zjištěných nedostatků a vyvození disciplinární či případně trestní odpovědnosti.²²⁵

4.1.5.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Nominace soudců Slovenské republiky, jako pravomoc daná ústavní dikcí, je realizována tak, že rada své nominační návrhy soudců předkládá prezidentu republiky, který posléze jmenuje soudce do funkce na časově neomezené období.²²⁶ Možnost prezidenta odmítnout návrh rady není legislativně upravena a prozatím k takové situaci dle dostupných zpráv nedošlo. Jiná situace je však u soudců Ústavního soudu, kteří mají zvláštní režim stanovený přímo ústavou.²²⁷ Ústava ve svém čl. 134 totiž stanovuje, že soudce Ústavního soudu jmenuje prezident, a to na základě návrhů učiněných Národní radou.²²⁸ Soudcem lze jmenovat občana Slovenské republiky, který

²²⁴ § 52 zákona o soudech

²²⁵ § 42 odst. 3 a § 74 zákona o soudech

²²⁶ Čl. 145 odst. 1 ústavy

²²⁷ Soudcem Ústavního soudu se může stát pouze osoba bezúhonná, volitelná do Národní rady, starší 40 ti let, s právníckým vzděláním a praxí v oboru minimálně 15 let. Funkční období soudců u Ústavního soudu je 12 let. Na rozdíl od České republiky není na Slovensku možné, aby jedna osoba byla opakovaně jmenována soudcem Ústavního soudu.

²²⁸ Platí, že Národní rada navrhuje dvojnásobný počet kandidátů než je počet obsazovaných míst, čímž je prezidentu dána možnost vlastního výběru z těchto kandidátů. Z minulosti lze připomenout obecně známý případ, kdy tehdejší prezident Slovenské republiky *Ivan Gašparovič* odmítl jmenovat do funkce soudce Ústavního soudu prominentní osoby *Štefana Harabina* či *Tibora Šafárika* (k tomu srov. Prezident nevybral do Ústavního soudu Harabina ani Šafárika. *SME.sk* [online]. SME, 2007 [cit. 12. 3. 2016].

v den jmenování dosáhl věku 30 let, získal právnické vzdělání,²²⁹ je plně způsobilý k právním úkonům a rovněž zdravotně způsobilý pro výkon funkce, je bezúhonný²³⁰ a jeho morální vlastnosti jsou zárukou, že funkci bude řádně vykonávat, má trvalý pobyt na území Slovenska, složil justiční zkoušku²³¹ a úspěšně absolvoval výběrové řízení na pozici soudce.²³² Výběrové řízení vyhlašuje předseda soudu, na kterém se místo obsazuje a to veřejně na webovém rozhraní ministerstva spravedlnosti a v periodickém tisku s celostátní působností.²³³ Výběrové řízení ověřuje odborné znalosti, všeobecný přehled, který je nezbytné požadovat s přihlédnutím na stupeň soudu, schopnost tvořivého myšlení a rozhodování, rychlost uvažování, verbální projev, osobnostní předpoklady, zdravotní stav a znalost cizího jazyka uchazeče. Výběrové řízení se sestává z písemného testu, případové studie, vypracování soudního rozhodnutí, překladu z cizího jazyka, psychologického posouzení a nakonec z ústní části. Výběrové řízení, které jinak administrativně a organizačně zajišťuje předseda soudu, jenž jej vyhlásil,²³⁴ uskutečňuje pětičlenná výběrová komise. Členy výběrové komise jmenuje předseda soudu z databáze kandidátů²³⁵ bezprostředně po vyhlášení výběrového řízení, a to tak, aby jeden člen byl z kandidátů zvolených Národní radou, jeden člen z kandidátů zvolených radou a dva členové z kandidátů jmenovaných ministrem spravedlnosti.

Dostupné z: <<http://www.sme.sk/c/3143655/prezident-nevybral-do-ustavneho-sudu-harabina-anisafarika.html#ixzz2m9C9ixhZ>>

²²⁹ Právnickým vzděláním se rozumí absolvování magisterského studia na právnické fakultě akreditované na území Slovenské republiky či nostrifikovaný doklad o získání rovnocenného právnického vzdělání absolvováním vysoké školy stejné úrovně v zahraničí.

²³⁰ Za bezúhonnou se pro účely jmenování soudcem nepovažuje fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzená za úmyslný trestný čin.

²³¹ Za odbornou justiční zkoušku se pro účely jmenování soudce do funkce považuje také advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, notářská zkouška a odborná zkouška komerčního právníka. Se souhlasem rady může ministr spravedlnosti odpustit vykonání odborné justiční zkoušky, za předpokladu, že kandidát na jmenování do funkce soudce je prokazatelně vědeckou či jinou významnou osobností v oboru práva a je v oboru aktivně činný nejméně 20 let.

²³² § 5 zákona o soudcích a přísedících

²³³ Předseda soudu je povinen zajistit zveřejnění všech žádostí o zařazení do výběrového řízení, profesních životopisů uchazečů a jejich motivačních dopisů na webovém rozhraní ministerstva spravedlnosti, a to alespoň 30 dní před konáním výběrového řízení. Předseda soudu na webovém rozhraní ministerstva zajistí také zveřejnění termínu a místa výběrového řízení a seznamu členů výběrové komise, a to nejméně ve lhůtě 15 ti dní před jeho konáním. Uchazeč je povinen spolu s žádostí o zařazení do výběrového řízení předložit písemné prohlášení, ve kterém uvede seznam jemu blízkých osob, které vykonávají funkci soudce či jsou zaměstnanci soudů, ministerstva včetně rozpočtových nebo příspěvkových organizací v působnosti ministerstva nebo členy výběrové komise, a to v rozsahu základních identifikačních údajů - jméno, příjmení, funkční zařazení a označení instituce, ve které je osoba blízká zaměstnána. Prohlášení se zveřejní spolu s žádostí o zařazení do výběrového řízení.

²³⁴ Předseda soudu je povinen vytvořit podmínky pro účast veřejnosti na výběrovém řízení. Pokud lze očekávat, že veřejnost projeví o zasedání větší zájem, je předseda soudu povinen uskutečnit výběrové řízení ve vhodné místnosti s přihlédnutím k rozsahu předpokládaného zájmu.

²³⁵ Databáze kandidátů je přístupná veřejnosti a za tímto účelem se zveřejňuje na webovém rozhraní Národní rady, rady a ministerstva spravedlnosti.

Jednoho člena výběrové komise zvolí na žádost předsedy soudu také soudcovská rada soudu, na kterém se volné místo obsazuje. Za člena výběrové komise lze zvolit nebo jmenovat pouze osobu, která má morální a odborné předpoklady na nestranný výkon funkce člena výběrové komise, která je způsobilá posoudit náležitosti ověřované výběrovým řízením, a která působí zejména v sektoru vysokého školství, neziskovém sektoru nebo vykonává povolání advokáta; to platí i pro volbu člena výběrové komise voleného soudcovskou radou daného soudu. Výběrová komise je usnášeníschopná, za předpokladu, že se hlasování zúčastní alespoň čtyři její členové a rozhodnutí přijímá nadpoloviční většinou všech jejích členů.²³⁶ Pokud kandidát, který splňuje všechny stanovené požadavky, souhlasí se svým ustanovením do funkce a přidělením ke konkrétnímu soudu,²³⁷ složí slib do rukou prezidenta, který ho posléze jmenuje do funkce soudce.²³⁸

Na personálních záležitostech soudu se rada podílí i tím, že vysílá soudce na stáží,²³⁹ a rozhoduje o dočasném přidělení soudce na jiný soud, které uskutečňuje se souhlasem dotčeného soudce na návrh předsedy soudu, na který má být soudce přidělen a to vždy z důvodu zabezpečení řádného chodu soudnictví. Doba dočasného přidělení soudce nesmí přesahovat dva roky v rámci tříletého období.²⁴⁰ Obdobně jako dočasné přidělení soudce rada realizuje i institut přeložení soudce na jiný soud. Přeložit soudce na jiný soud může rada pouze se souhlasem soudce, na jeho vlastní žádost či na základě rozhodnutí disciplinárního senátu a to pouze na volné místo k tomu účelu určené ministrem spravedlnosti. Na krajský soud či Nejvyšší soud je možné přeložit – tzn. povýšit, pouze soudce, který má praxi v oboru práva nejméně deset, resp. patnáct let a úspěšně se zúčastní výběrové řízení. Naproti tomu na soud nižšího stupně je možné přeložit soudce pouze na základě rozhodnutí disciplinárního senátu.²⁴¹ Předsedy senátů jmenuje naopak ze soudců daného soudu předseda soudu, a to na základě výsledků dosažených ve výběrovém řízení. Obligatorně se k uvedenému jmenování předsedů

²³⁶ § 28 a 29 zákona o soudcích a přísedících

²³⁷ Soudce přiděluje ke konkrétnímu soudu rada na základě výsledků výběrového řízení. Na Nejvyšší soud lze přidělit soudce, který má praxi v oboru nejméně 15 let. Ke krajskému či specializovanému trestnímu soudu lze přidělit pouze soudce s nejméně 10 ti letou praxí v oboru.

²³⁸ § 5 zákona o soudcích a přísedících

²³⁹ O vyslání soudce na stáž rozhoduje rada vždy se souhlasem dotčeného soudce a po vyjádření ministra spravedlnosti. Stáží dle § 13 zákona o soudcích a přísedících se rozumí stáž v kanceláři prezidenta republiky, při Národní radě, radě a dále v rámci ústředního orgánu státní správy a v instituci zajišťující vzdělávání soudců. Za stáž se má také výkon funkce poradce na Ústavním soudu. Stáž soudce se považuje za výkon funkce soudce a trvá nejdéle po dva roky.

²⁴⁰ § 12 zákona o soudcích a přísedících

²⁴¹ § 14 zákona o soudcích a přísedících

senátů vyjadřuje soudcovská rada daného soudu. V případě jmenování předsedy senátu Nejvyššího soudu zákon vyžaduje navíc vyjádření příslušného kolegia. Podobným způsobem jako jmenování soudců do funkce se děje i jejich odvolání z funkce. Soudce odvolává z funkce prezident republiky, a to na návrh rady. Důvody pro odvolání z funkce jsou taxativně stanoveny v čl. 147 Ústavy.²⁴² Stejným způsobem jsou pak z pozice soudního funkcionáře odvoláváni i předsedové a místopředsedové soudů.²⁴³

Předseda soudu je jmenován ministrem spravedlnosti na základě výběrového řízení na 3 leté funkční období. Výběrové řízení vyhláší veřejně²⁴⁴ ministr spravedlnosti 90 dní před uplynutím funkčního období dosavadního předsedy. Výběrové řízení²⁴⁵ má ověřit předpoklady a schopnosti kandidáta zabezpečit řádný výkon soudnictví a správu soudu a konečně určit výsledné pořadí kandidátů. Výběrové řízení má formu ústního pohovoru s kandidátem, kterým mohou být soudci soudu téhož stupně nebo soudci soudu vyššího stupně. Výběrové řízení uskutečňuje pětičlenná výběrová komise, která je ustavena ministrem spravedlnosti z databáze kandidátů a to tak, aby jeden člen byl navržen radou, jeden člen soudcovskou radou daného soudu a tři zbývající ministrem spravedlnosti.²⁴⁶ Místopředsedu soudu, který se *ex lege* zřizuje na všech soudech, jmenuje na návrh předsedy soudu ministr spravedlnosti, a to na funkční období 3 let.²⁴⁷

Předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu jmenuje prezident republiky na návrh rady, která návrhy kandidátů předkládá na základě výsledků voleb konaných na veřejném zasedání rady.²⁴⁸ Kandidáty, kteří se účastní voleb, může navrhnout člen rady, člen soudcovské rady některého ze slovenských soudů, soudce Nejvyššího soudu či ministr spravedlnosti a jako celek stavovská organizace soudců, nebo shromáždění soudců Nejvyššího soudu. Poté co volba proběhne, předloží rada prezidentovi zprávu

²⁴² Návrh na odvolání soudce z funkce předkládá rada prezidentu republiky nejpozději do 15 dnů, poté co byla s důvodem pro odvolání seznámena. Důvody pro odvolání jsou jednak sankčního charakteru – soudce je pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, případně je soudce pravomocně odsouzený a trest není podmíněčně odložen, nebo také pokud je soudci uložen kárný trest pro čin, který je neslučitelný s výkonem soudcovského povolání. Druhou skupinou jsou případy, kdy soudci jeho zdravotní stav nedovoluje vykonávat funkci po dobu delší než jeden rok, anebo pokud soudce dosáhl věku 65 let.

²⁴³ Jediným rozdílem je, že u běžných soudů funkcionáře odvolává ministr spravedlnosti, zatímco v případě funkcionářů Nejvyššího soudu tak činí prezident republiky.

²⁴⁴ Platí stejná pravidla jako u veřejného vyhlášení výběrového řízení na funkci soudce, přičemž o výběrovém řízení je navíc nutné uvědomit všechny soudy v zemi.

²⁴⁵ Výběrové řízení je s výjimkou hlasování komise veřejné. Ministerstvo spravedlnosti, které řízení administrativně a organizačně zabezpečuje, je i zde povinné vytvořit podmínky pro účast veřejnosti.

²⁴⁶ Předpoklady pro výkon funkce člena výběrové komise jsou shodné s předpoklady stanovenými u člena výběrové komise za pozici soudce.

²⁴⁷ § 40 zákona o soudech

²⁴⁸ Čl. 145 odst. 3 slovenské ústavy

o výsledku voleb. Stejně jako u jmenování soudců, není ani zde legislativně upravena možnost, že by prezident kandidáta nejmenoval do funkce. Zbývá ještě dodat, že funkční období funkcionářů Nejvyššího soudu je 5 let a do této funkce může být soudce zvolen nanejvýš ve dvou po sobě následujících obdobích.

4.1.5.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Výchovná stránka správy soudnictví

Oblast výchovná, tj. oblast dalšího vzdělávání soudců je na Slovensku upravena zák. č. 548/2003, který ustavuje Justiční akademii jako vzdělávací instituci s celostátní působností, která organizuje a provádí vzdělávání soudců, soudních úředníků, prokurátorů a jejich asistentů a zajišťuje také odbornou přípravu vyšších soudních úředníků.²⁴⁹ Justiční akademie se sídlem v Pezinoku je rozpočtovou organizací Ministerstva spravedlnosti, která v rámci své činnosti organizuje přípravné kurzy zaměřené na osvojení si znalostí nezbytných pro výkon funkce soudce, prokurátora a asistenta prokurátora a též soudního úředníka a za tímto účelem organizuje odbornou justiční zkoušku, která ověřuje, zda má vyšší soudní úředník či asistent prokurátora potřebné znalosti a je dostatečně připraven na to, aby mohl zastávat funkci soudce nebo funkci prokurátora.²⁵⁰ Akademie také zajišťuje vytvoření, správu a ochranu jednotné databáze soudních případů v podobě soudních spisů.²⁵¹ Obsahovou náplň vzdělávání soudců, tedy konkrétní tematické osnovy určuje rada.²⁵²

Nejvyšším orgánem akademie je rada Justiční akademie,²⁵³ jež je tvořena 10 členy, z nichž 5 je voleno radou z řad soudcovských a zbývajících 5 členů jmenuje ministr spravedlnosti, z toho dva členy na návrh generálního prokurátora.

Vzdělávání jednotlivých soudců a dalších soudních zaměstnanců, kteří plní úkoly při výkonu soudnictví, v praxi obstarává předseda daného soudu. Od roku 2011 tak přitom činí nejen ve spolupráci s Justiční akademií a ministerstvem, ovšem i jinými vzdělávacími institucemi. Justiční akademie totiž přestala mít monopolní postavení při odborné přípravě soudců a dalších zaměstnanců a to především proto, aby se soudcům dostalo širší spektrum nabídek vzdělání, byly nahrazeny některé nedostatky

²⁴⁹ § 3 odst. 1 zákona č. 548/2003, o justiční akademii

²⁵⁰ § 12 odst. 1 - 3 zákona č. 548/2003, o justiční akademii

²⁵¹ § 3 odst. 5 zákona č. 548/2003, o justiční akademii

²⁵² § 4 zákona o soudní radě

²⁵³ § 6 zákona č. 548/2003, o justiční akademii

vzdělávacích osnov připravovaných pro činnost Justiční akademie²⁵⁴ a zároveň nedocházelo k tzv. balkanizaci vzdělávání soudců, kdy soudci školí soudce.²⁵⁵

V souvislosti s dalším vzděláváním soudců také rada po dohodě s ministrem spravedlnosti schvaluje zásady soudcovské etiky.

Disciplinární řízení nad soudci

Významnou oblastí správy soudnictví, ve které rada vykonává své pravomoci, je disciplinární řízení nad soudci. Disciplinární odpovědnost soudců je upravena v § 115 a násl. zákona o soudcích a přísedících a je definována jako odpovědnost za disciplinární provinění a za konání, které má znaky přestupku podle zvláštního předpisu, nebo za konání, které může být podle zvláštního předpisu postihnutelné sankcemi. Zákon od disciplinárního provinění²⁵⁶ odlišuje ještě závažné disciplinární provinění²⁵⁷ a závažné disciplinární provinění neslučitelné s funkcí soudce, které je nejzávažnější kategorií soudcovského provinění.²⁵⁸ Tato kategorizace je určující pro to, jaké disciplinární opatření může být soudci uloženo. Za disciplinární provinění lze soudci uložit napomenutí, snížení platu až o 30 procent a to nejdéle na období 3 měsíců, v případě opětovného disciplinárního provinění nejdéle na období 6 měsíců, odvolání z funkce předsedy soudu či místopředsedy aj. Za závažné disciplinární provinění je možné soudce přeložit na soud nižšího stupně, uskutečnit snížení platu o 50 až 70 procent po dobu od 3 měsíců až po jeden rok či odvolat soudce z funkce

²⁵⁴ BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 35 s. ISBN 978-80-89-571-02-4

²⁵⁵ CIBULKA, Ľubor. *Súdna rada v ústavnóm systéme slovenskej republiky*. In ŠIMÍČEK, Vojtěch; HLOUŠEK, Vít (eds.). *Dělba soudní moci v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 194 - 202. ISBN 80-210-3318-5.

²⁵⁶ Disciplinárním proviněním je každé zaviněné nesplnění nebo porušení povinností soudce a dále jednání, které vzbuzuje oprávněné pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti soudců při rozhodování, o nezaujatosti soudců vůči účastníkům řízení a o úsilí ukončit soudní spor spravedlivě a bez zbytečných průtahů. Disciplinárním proviněním je rovněž také neprokázání požadovaných výsledků v práci soudce na základě hodnocení soudce s výsledkem „nevyhovující“, nesplnění povinnosti podat majetkové příznání, neprokázání zdroje majetkového přírůstku, porušení povinnosti při výkonu správy soudu či přítomnost na pracovišti pod vlivem alkoholu, omamné či psychotropní látky aj. (srov. § 116 odst. 1 zák. o soudcích a přísedících).

²⁵⁷ Závažným disciplinárním proviněním je vědomé porušení povinností soudce rozhodovat nestranně a nezaujatě, opakované porušení povinností při výkonu správy soudů podle zvláštního předpisu, zaviněné konání soudce, které má za následek průtahy v soudním řízení, opakované neprokázání požadovaných výsledků v práci soudce na základě hodnocení soudce s výsledkem „nevyhovující“ a další (srov. § 116 odst. 2 zák. o soudcích a přísedících).

²⁵⁸ Závažným disciplinárním proviněním neslučitelným s funkcí soudce je výkon funkce soudce v pracovní době pod vlivem alkoholu, omamné či psychotropní látky, spáchání závažného disciplinárního provinění navzdory tomu, že soudci již bylo uloženo disciplinární opatření za závažné disciplinární provinění, dále také hodnověrně neprokázání značného majetkového přírůstku, jenž zjevně přesahuje souhrn jeho platových a jiných příjmů a další (srov. § 116 odst. 3 zák. o soudcích a přísedících).

předsedy soudu či místopředsedy soudu. Disciplinárním opatřením za závažné disciplinární provinění neslučitelné s funkcí soudce je vždy odvolání z funkce soudce. Při ukládání disciplinárního opatření disciplinární senát přihlédne k rozsahu a povaze porušení povinnosti, jakož i ke způsobu jeho spáchání, způsobenému následku a míry zavinění soudce. Nedostatky v činnosti soudce menšího významu či přestupek, za který lze uložit pokutu do 100 eur, může orgán, který je jinak oprávněn podat návrh na zahájení disciplinárního řízení, vyřešit způsobem, že soudce písemně napomene.²⁵⁹

Disciplinárním soudem je zvláštní senát Nejvyššího soudu, který je příslušný v I. stupni k výkonu disciplinární pravomoci nad všemi soudci s výjimkou předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu, kteří podléhají disciplinární jurisdikci Ústavního soudu. Soudci disciplinárního soudu jsou voleni radou a to na 3 roky.²⁶⁰ Zákon o soudcích a přísedících stanovuje, že disciplinární senát v I. tupni je tříčlenný, přičemž jeho předsedou a druhým členem musí být soudce, zatímco třetím členem je nesoudce, tj. zástupce jiné právnické profese. Odvolací senát je pětičlenný a tři členové pochází ze soudcovského sboru a dva z nesoudcovského.²⁶¹

Disciplinární řízení se zahajuje na návrh. Návrh je oprávněn podat ministr spravedlnosti, veřejný ochránce práv, předseda krajského soudu (proti jakémukoliv soudci okresního soudu v jeho obvodě), předseda soudu (proti soudci příslušného soudu) a soudcovská rada (proti předsedovi či soudci příslušného soudu). Důležité je poznamenat, že na rozdíl od dřívější úpravy již návrh na zahájení disciplinárního řízení nemůže podat rada. Transparentnost disciplinárního řízení a právní jistotu jejich účastníků zvyšuje zveřejňování všech rozhodnutí ve výročních zprávách rady.

Finanční a materiální stránka

Do oblasti finanční náleží především tvorba rozpočtu pro soudnictví. Soudy jsou totiž svými příjmy a výdaji zapojené do rozpočtu Ministerstva spravedlnosti, ze kterého jsou jim stanoveny rozpočtové prostředky, se kterými samostatně hospodaří.²⁶² Návrh rozpočtu pro všechny soudy v obvodu krajského soudu připravuje předseda krajského soudu ve spolupráci s předsedy okresních soudů. Připravený návrh rozpočtu spolu

²⁵⁹ § 117 zák. o soudcích a přísedících

²⁶⁰ Rada konkrétně volí 10 předsedů a 30 členů disciplinárních senátů. Zákon přesně stanovuje, kdo radě předkládá návrhy kandidátů na pozice členů disciplinárních senátů. Předsedy senátů rada vybírá na základě návrhů předsedů soudcovský rad. Zbývající členy senátů navrhuje ministr spravedlnosti a Národní rada. Návrhy kandidátů k tomu příslušní navrhuje v počtu dvojnásobném, než kolik je členů disciplinárních senátů.

²⁶¹ § 119 a násl. zák. o soudcích a přísedících

²⁶² § 83 zákona o sudech

s připomínkami soudcovských rad jednotlivých soudů předkládají předsedové krajských soudů ministerstvu spravedlnosti a soudní radě.²⁶³ Ministerstvo poté vypracuje návrh rozpočtu na základě návrhu předsedů krajských soudů, připomínek soudcovských rad a vládou schválených východisek rozpočtu. Ministerstvo jako správce rozpočtové kapitoly rovněž sestavuje v koordinaci s předsedy krajských soudů návrh závěrečného účtu rozpočtové kapitoly vztahující se k soudnictví. Ten předkládá ministerstvu financí a příslušnému výboru Národní rady.²⁶⁴ V oblasti finanční ministerstvo také koordinuje výkon finanční kontroly na soudech a provádí jejich vnitřní audit.

Ministerstvo spravedlnosti také řídí a kontroluje výkon správy okresních a krajských soudů a Specializovaného trestního soudu v oblasti materiální. V této souvislosti kromě jiného metodicky usměrňuje vývoj, nasazení a využívání informačních systému a technologií na soudech, spravuje a zabezpečuje Centrální informační systém soudnictví,²⁶⁵ obstarává poskytování knihovních a informačních služeb a také řídí výkon archivnictví.²⁶⁶

Kontrolní stránka

V rámci kontroly soudů a soudců je na Slovensku zaveden zvláštní institut tzv. vnitřní revize soudu. Ta směřuje k prověření aktuálního stavu výkonu soudnictví, ke zjištění příčin případných nedostatků při výkonu soudnictví a k návrhu opatření k jejich odstranění. Důležitým pravidlem je, že samotný výkon revizní činnosti nesmí zasahovat do vlastní rozhodovací praxe soudu a soudců. Vnitřní revize se uskutečňuje v pětiletých intervalech podle předem stanoveného harmonogramu, který schvaluje na návrh příslušného předsedy krajského soudu a předsedy Nejvyššího soudu rada.²⁶⁷ Revize je zaměřena především na výsledky práce soudu a jeho soudců s přihlédnutím k daným personálním a materiálním podmínkám. Dále také na počet nevyřízených věcí a stanovení jejich příčin, na průtahy v řízení a dodržování zákonných lhůt pro vydání rozhodnutí a stanovených náležitostí rozhodnutí, na úroveň přípravy soudních jednání a jejich průběhu, či na úroveň soudních písemností, důstojnosti chování soudců a dalších zaměstnanců soudu atd.²⁶⁸ Vnitřní revize soudu vykonává příslušné soudní

²⁶³ § 85 zákona o soudech

²⁶⁴ § 88 zákona o soudech

²⁶⁵ Centrální informační systém jako jeden ze systému veřejné správy představuje soubor informací, osobních i jiných údajů, které se uchovávají v souvislosti s občanským soudním a trestním řízením. Srov. § 79 zákona o soudech

²⁶⁶ § 71 zákona o soudech

²⁶⁷ § 55 odst. 1 zákona o soudech

²⁶⁸ § 55 odst. 2 zákona o soudech

oddělení, kterým je v případě okresního soudu příslušné oddělení krajského soudu²⁶⁹ a v případě krajského soudu příslušné oddělení Nejvyššího soudu, případně kterýkoliv okresní soud v jeho obvodě. Na Nejvyšším soudě vykonává vnitřní revize orgán k tomu určený jednacím řádem Nejvyššího soudu. Členové revizního oddělení jsou bezprostředně po provedení revize povinni sestavit zprávu o výsledcích přezkumu s návrhem opatření na řešení případných negativních zjištění.²⁷⁰ Nakonec realizaci opatření zajišťuje předseda krajského, resp. Nejvyššího soudu.²⁷¹

Kromě vnitřních revizí vykonávají dozorové pravomoci také Ministerstvo spravedlnosti a soudní funkcionáři. Ministerstvo na základě výkazů a justiční statistiky sleduje a vyhodnocuje stav soudních agend, sleduje plnění povinností orgánů řízení a správy soudu, provádí prověrky soudních spisů a prověrky soudního řízení v souvislosti s výkonem působnosti ministra či ministerstva, dále také prověřuje vyřizování a šetření stížností předsedy okresních a krajských soudů a Specializovaného trestního soudu a v určitých případech též vyřizuje stížnosti a podněty.²⁷²

Předseda soudu dohlíží na dodržování zásad soudcovské etiky, zásad důstojnosti soudního konání, jakož i plynulosti soudního řízení.²⁷³ Za tímto účelem provádí prověrky soudních spisů, a to mj. i z pohledu manipulace s nimi.²⁷⁴ Předseda soudu také vyřizuje stížnosti. Účelem vyřizování institutu stížností je zjistit, zdali v dané věci nebyly způsobeny průtahy v řízení nebo porušeny právě zásady důstojnosti soudního řízení a pokud ano, takové nedostatky odstranit.²⁷⁵ Podobnou funkci jako stížnost plní i podnět, kterým se rozumí podání fyzické či právnické osoby poukazující zejména

²⁶⁹ Revizní oddělení se skládá z vedoucího oddělení, místopředsedy krajského soudu a dalších dvou soudců. Vedoucí revizního oddělení je jmenován do funkce na 3 roky předsedou krajského soudu a to z okruhu tří kandidátů navržených kolegiem předsedů soudcovských rad. Také ostatní členy revizního oddělení jmenuje předseda krajského soudu (srov. § 57 zákona o soudech).

²⁷⁰ Ke zprávě se připojí vyjádření dotčených osob, vyjádření předsedy soudu, kterého se revize týkala a stanovisko revizního oddělení k podaným vyjádřením. V takové podobě vedoucí revizního oddělení zprávu zašle předsedovi příslušného krajského soudu, předsedovi Nejvyššího soudu, radě a ministrovi spravedlnosti, kteří nezávisle na sobě vyhodnotí obsah zprávy. Ti své stanovisko ke zprávě a obsahu navrhovaných řešení zašlou zpět vedoucímu revizního oddělení a subjektu, jehož se revize týkala.

²⁷¹ § 61 zákona o soudech

²⁷² § 72 zákona o soudech

²⁷³ § 49 zákona o soudech. V případě, že předseda soudu zjistí, že byly tyto zásady porušeny, je povinen s dotčeným soudcem, příp. soudním úředníkem zjištěné nedostatky projednat a případně dle potřeby uložit opatření vedoucí k jejich nápravě a odstranění jejich příčin. §53 odst. 3 zákona o soudech

²⁷⁴ § 53 odst. 1 zákona o soudech. Předseda soudu navíc také dozírá na řádný chod soudních oddělení, sleduje a hodnotí pravidelnost a efektivitu práce soudců, soudních senátů či soudních oddělení v oblasti organizace práce a kontroluje využívání přidělených finančních prostředků či účelné využívání jednacích dnů.

²⁷⁵ V případě, že předseda soudu zjistí, že stížnost je důvodná, přijme ji a zajistí realizaci opatření k odstranění nedostatků a pokud se to ukáže jako nezbytné, vyvodí z vzniklých nedostatků patřičné důsledky (§ 62 – 67 zákona o soudech).

na nevhodné chování soudců, soudních úředníků nebo zaměstnanců soudu mimo soudní řízení a na jiné nedostatky na soudech, které nesouvisí s jednáním a rozhodováním v projednávaných věcech. Obecně podněty vyřizuje předseda soudu provedením nezbytných opatření směřujících k odstranění zjištěných nedostatků a jejich příčin, ovšem týká-li se podnět některého ze soudců daného soudu, vyřizuje je v takovém případě soudcovská rada. Podnět, který směřuje přímo na předsedu či místopředsedu soudu, vyřizuje ministerstvo spravedlnosti.²⁷⁶

Hodnocení soudců bylo na Slovensku upraveno novelou zákona o soudcích a přísedících č. 467/2011 Z.z. Ta zavedla, že obecně se hodnocení všech soudců provádí v pětiletých cyklech v rámci vnitřní revize soudů. Dále pak v souvislosti s konáním výběrového řízení, v případě návrhu na zahájení disciplinárního řízení, na žádost soudce či uplynutím jednoho roku poté, co dotčený soudce byl ohodnocen stupněm nevyhovující. Hodnocení okresních soudců provádí předseda grémia, jehož je daný soudce členem, případně soudce pověřený plénem okresního soudu. Hodnocení soudců krajských soudů a Nejvyššího soudu provádí předseda kolegia, jehož je soudce členem, případně funkčně nejstarší soudce příslušného soudu. Při hodnocení soudců se vychází z přezkumu rozhodovací činnosti soudce a plynulosti a důstojnosti jím vedených jednání, který provádí tříčlenná komise určená soudcovskou radou soudu, kde hodnocený soudce působí a složená ze soudců, dále ze stanovisek odvolacích senátů, z vyjádření předsedy toho soudu, u kterého hodnocený soudce působí, ze stanoviska předsedy senátu, z vlastních poznatků osoby, jež hodnocení provádí, ze stavu a příčin nevyřízených věcí a případných průtahů v řízeních a také ze stanoviska soudcovské rady k dodržování zásad soudcovské etiky. Výsledkem hodnocení je výrok výborný, dobrý a nevyhovující. Soudce je oprávněn požádat osobu, která hodnocení provádí o doplnění či zpřesnění obsahu hodnocení. V případě, že osoba, která hodnocení provádí, dotčenému soudci nevyhoví, zaujme ke sporným otázkám stanovisko soudcovská rada soudu, u kterého soudce působí. Takové stanovisko se připojí ke konečnému hodnocení soudce.²⁷⁷

²⁷⁶ § 69 zákona o soudech

²⁷⁷ § 27a až § 27f zákona o soudcích a přísedících

4.1.5.4 Závěrečné shrnutí

Vyhodnocení modelu správy soudnictví de lege lata

Model správy soudnictví uplatňovaný na Slovensku byl po roce 2000 významně reformován. Bezprostředním důvodem reformy správy soudnictví byla rozsáhlá novela Ústavy Slovenské republiky z roku 2001,²⁷⁸ která zavedla přes sto změn a v rámci emancipace soudnictví zřídila samosprávu soudnictví v čele s radou, jako orgánem garantující nezávislost soudnictví. K této reformě na Slovensku přistoupili na základě četné kritiky ze zahraničí a výraznému tlaku Evropské Unie.²⁷⁹ Právě tato skutečnost mohla negativně poznamenat výsledek slovenského řešení, který byl podle doporučení rady EU veden překotnou snahou o zavedení rady, avšak s minimálním poznáním o výhodách či nevýhodách její existence v jiných státech EU.²⁸⁰ Důsledkem bylo zavedení soudní rady, která od počátku neměla jasně vymezené své postavení v ústavním pořádku Slovenské republiky a byla postižena prvky, které postupně vedly k zacyklení celého soudnictví. Navzdory systematickému zařazení do hlavy VII. ústavy, tj. pod moc soudní, nebylo a není vlastně jasné pod jakou ze tří mocí ve státě radu zařadit. Ani Ústavní soud nepodal příliš přesvědčivou odpověď – „*Soudní rada je orgánem veřejné moci, ústavním orgánem, který zajišťuje nezávislé postavení soudní moci ve vztahu k jiným orgánům státu.*“ Také úprava složení rady nebyla zvolena příliš vhodně.²⁸¹ Ústavní text nestanovuje jasné pravidlo, kolik z členů musí být soudcovského stavu a naopak kolik z ostatních právnických profesí. Postupně z tohoto důvodu nastala situace, že rada byla složena z 16 soudců a pouze dvou nesoudců. Tím

²⁷⁸ Ústavní zákon č. 90/2001 Sb.

²⁷⁹ Zpráva Evropské komise o aplikaci členství v EU DOC 97/20 identifikovala dva stěžejní problémy týkající se omezení nezávislosti soudnictví. První problém spočíval ve skutečnosti, že soudce jmenoval do funkce Parlament na základě návrhu vlády, nejprve na čtyřleté zkušební období, a až následně po uplynutí této lhůty na neomezenou dobu. Jako druhé stěžejní negativum bylo shledáno, že ministr spravedlnosti měl pravomoc, která byla mj. několikrát využita, přemístit podle vlastního uvážení předsedu či místopředsedu soudu. Uvedená zpráva se dotýkala i dalších oblastí a kromě soudnictví se zabývala také například nízkou rozvinutostí tržní ekonomiky a vysokou úrovní korupce. Na základě vyhodnocení této zprávy, Evropská rada nepovolila Slovensku začít přístupový proces do EU (BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 10 s. ISBN 978-80-89-571-02-4).

²⁸⁰ Reformní kroky počaly po parlamentních volbách v roce 1998. Nově ustavená vláda pod vedením *M. Dzurindy* měla za hlavní cíl pokračování v přístupovém procesu do EU. Proto ministři spravedlnosti *J. Čarnogurský* a později *D. Lipšic* museli napravit nedostatky vyjádřené ve zprávách Evropské komise a začít s konkrétními reformními kroky, které vyústily v zákoně č. 385/2000 a v návaznosti na něm se v letech 2001 až 2006 uskutečnila reforma soudnictví. Jejím hlavními prvky byl již zmíněný vznik soudní rady a také regionálních soudcovských rad jako samosprávných orgánů soudnictví.

²⁸¹ Srov. SVÁK, Jan. Slovenská skúsenosť s optimalizaciou modelu správy súdnictva. In KYSELA, Jan (ed.). *Hľadání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 55.

došlo k vyloučení zábrany působící proti soudcovskému korporativismu a postupně se obsazení rady začalo významně politizovat a seskupovat do vlivových skupin.²⁸² Systémová úprava modelu správy soudnictví pokračovala i dále, a to již v návaznosti na vývojové vady předchozí reformy, celkově špatný stav celé slovenské justice a značnou kritiku slovenských a zejména zahraničních odborných kruhů, neziskových organizací či institucí EU. Po roce 2010 byl proto zaveden tereziánský koncept výběrových řízení na pozice soudců, který se stal základním kamenem soudcovské legitimacy a transparentnosti výběrového procesu.²⁸³ Zrušení systému soudních čekatelů eliminovalo omezený přístup k přípravě soudců a vytváření klientelistických vazeb.²⁸⁴ Ve jménu principů otevřenosti a transparentnosti do otevřených výběrových řízení nadále zasahuje rada a to způsobem, že jmenuje jednoho člena výběrové komise.²⁸⁵

Také úprava jmenování soudních funkcionářů, která má toliko povahu odbornou i politickou, byla reakcí na četná obvinění z klientelistických justičních vazeb. Proto byl i zde zaveden institut výběrového řízení a nově nastavena adekvátně obtížná kritéria, která musí soudní funkcionář splňovat. Obdobně i předchozí systém povyšování soudců, založený na dočasném přidělení na soud vyššího stupně, byl v minulosti zpochybňován s poukazem, že v hierarchii soudní moci výše postavení soudci

²⁸² Srov. CIBULKA, Ľubor. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In ŠIMÍČEK, Vojtěch; HLOUŠEK, Vít (eds.). *Dělba soudní moci v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 194 - 202. ISBN 80-210-3318-5.

²⁸³ Novelu zákona o soudcích a přísedících č. 33/2011 a následně č. 467/2011 byly přijaty se snahou o zavedení větší otevřenosti a transparentnosti jako základních principů soudní správy, které současně umožní veřejnou kontrolu. Veřejná kontrola činnosti soudů je v demokratickém právním státě nejefektivnější způsob, jak dosáhnout aktivní ochrany práv občanů a zároveň ochrany soudců před ovlivňováním jejich vlastní rozhodovací činnosti. Transparentnost byla zavedena ve dvou úrovních – první jsou veřejně dostupné informace o kandidátech a druhou je transparentnost samotného postupu, tj. profesní zkouška, výběrové řízení a rozhodnutí výběrové komise, jejíž členové nejsou veřejnosti utajeni a nakonec nominace soudní rady. Dalším významným momentem zásady transparentnosti jsou veřejná zasedání soudní rady a rovněž zveřejňování soudních rozhodnutí na internetu. To na Slovensku není pouze databází soudních rozhodnutí, ale plnohodnotným přístupem široké veřejnosti k soudním rozhodnutím, které lze vyhledat na základě zadání různých parametrů (srov. <http://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudne-rozhodnutia/Sudne-rozhodnutia.aspx>).

²⁸⁴ Dle *L. Žitňanské*, ministryně spravedlnosti v letech 2010-2012, která ze své funkce otevřená výběrová řízení zavedla, se v předchozím systému soudci předem dohadovali o kandidátech na funkci soudci s tím, že jim musí být známo, s kým pracují, a že v důsledku jsou všichni kolegové. V systému soudních čekatelů tak výrazně převládala neformální pravidla. Také *G. Woratsch* připomíná, že se opakovaně vyskytly zprávy z řad soudců, že výběrové komise, které se zabývaly návrhy kandidátů na soudcovské funkce, byly opakovaně ovlivňovány ze strany čelních představitelů justice. Postupně docházelo ke klonování justice a zakládání dynastií, které zapříčinilo, že noví soudci byli často příbuzní a sympatizanti stávající soudcovské garnitury, která ovládala justici. Fenomén nepotismu, který byl namísto schopností klíčovým faktorem, tak ovlivnil složení napříč celou justicí.

²⁸⁵ Původně však bylo postavení rady ještě silnější, jelikož až do 1. 5. 2011 rada nominovala dva členy výběrové komise a v souhrnu tedy orgány soudcovské samosprávy nominovali většinu členů komise. Tehdejší slovenská vláda ovšem systém změnila zejména s argumentací, že tímto bude prolomena nežádoucí uzavřenost soudnictví a zajištěn výběr nejlepších kandidátů a rovněž, že budou konečně nastoleny rovné příležitosti pro všechny kandidáty.

zneužívali svoji moc a instruovali jednotlivé soudce, jakým způsobem mají rozhodnout určité případy, čímž docházelo k přímému ovlivňování některých kauz a narušování soudcovské nezávislosti.²⁸⁶ I v tomto případě výběrové řízení vneslo do povyšování soudců otevřenost a jasně daná pravidla, které je třeba splnit.

Zajímavým vývojem, po roce 2000, prošla také současná podoba disciplinárního řízení. Disciplinární řízení představuje jedinou legální možnost, jak zprostit funkce soudce, který se sice nedopustil spáchání trestného činu, ale jeho jednání, pro které je brán k disciplinární odpovědnosti, je neslučitelné s vážností soudcovské funkce. Úprava slovenského modelu disciplinárního řízení je poněkud specifická, neboť rada nevystupuje v pozici disciplinárního soudu, nýbrž kreuje disciplinární senáty a v minulosti navíc vystupovala i v pozici kárného žalobce.²⁸⁷ Takové řešení se ovšem v praxi ukázalo jako velmi problematické, neboť členové rady mohli iniciovat disciplinární řízení a zároveň mohli rozhodovat o složení disciplinárních senátů, které budou o kárné žalobě na daného soudce rozhodovat. Rozhodovací většina v radě tedy byla nadána velkou mocí, když mohla významně ovlivňovat profesní budoucnost některých soudců. Ne náhodou se proto začala objevovat údajná velmi nekonzistentní obvinění, kvůli kterým byli soudci hnáni k disciplinární odpovědnosti.²⁸⁸ Nakonec tyto

²⁸⁶ Srov. U.S. Department of State. *2010 Human Rights Report: Slovakia* [online]. Washington : Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 8. 4. 2011, s. 5 - 9. [cit. 21. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/documents/organization/160213.pdf>>

²⁸⁷ Srov. SVÁK, Jan. Slovenská skúsenosť s optimalizáciou modelu správy súdnictva. In KYSELA, Jan (ed.). *Hľadání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 60.

²⁸⁸ Tehdejší velvyslanec Spojeného království Anglie, Skotska a Severního Irska *M. Roberts* v projevu z prosince 2010 doslova prohlásil: „Účastnil jsem se některých disciplinárních řízení a musím říci, že to čeho jsem byl svědkem, se jevílo jako předem rozhodnutý soud. Zdá se, že příliš mnoho stíhání slouží k vyřizování osobních sporů a nikoliv k úsilí zlepšit standarty výkonnosti justice.“ Příkladem takových postupů je známý případ soudkyně *Benešové*, která byla uznána disciplinárně vinnou, a v rámci uděleného trestu přesunuta na soud nižšího stupně vzdáleného 100 km od jejího stávajícího působení navzdory tomu, že v podobných případech byly v minulosti vždy uloženy minimální tresty. Formálním důvodem pro zahájení disciplinárního řízení a udělení sankce bylo, že soudkyně *Benešová* nechtěla povolit nahrávání během soudního jednání. Údajným motivem pro její odstranění z funkce ovšem ve skutečnosti byla neochota rozhodnout ve prospěch předsedy Nejvyššího soudu *Š. Harabina*. Sankce, které byly soudkyni *Benešové* uloženy, tj. přemístění na soud nižšího stupně a dokonce dočasné pozastavení výkonu funkce na období dvou let, lze v kontextu ostatních sankcí udělovaných disciplinárními senáty vnímat jako zcela neúměrné a v rozporu s mezinárodními standarty. Podobné kontroverze vzbudila také kauza soudce Nejvyššího soudu *Paluda*. Ten byl nejprve tehdejším ministrem spravedlnosti *Š. Harabinem* odvolán z pozice národního člena v EUROJUSTU a následně mu kvůli zahájenému disciplinárnímu řízení byla dočasně pozastavena funkce soudce. To vše kvůli tomu, že soudce *Paluda* veřejně prohlásil, že *Š. Harabin* na Nejvyšším soudě manipuloval s rozvrhem práce tak, aby mohl ovlivňovat významné kauzy a následně na něj podal trestní oznámení za zneužívání moci. Časem se ukázalo, že soudce *Paluda* se žádného disciplinárního provinění nedopustil, a jeho stíhání bylo ministryní spravedlnosti *L. Žitňanskou* zastaveno (k tomu srov. BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 37 s. ISBN 978-80-89-571-02-4; U.S. Department of State. *2010 Human Rights Report: Slovakia* [online]. Washington : Bureau of Democracy, Human Rights, and

logické pochybnosti o kumulaci funkcí rady jako kreačního orgánu disciplinárních senátů a současné postavení rady jako účastníka (žalobce) disciplinárního řízení byly vyřešeny novelou zákona o soudcích a přisedících, která radě odebrala postavení kárného žalobce a tím i účastníka disciplinárního řízení.²⁸⁹

Nevyhovující a dosud přetrvávající je však úprava odvolávání soudních funkcionářů. Zákon o soudech totiž v ustanovení § 38 stanovuje, že předsedu soudu odvolává ministr spravedlnosti, který tak může učinit na návrh rady, soudcovské rady příslušného soudu či předsedy soudu vyššího stupně. To znamená, že ministr spravedlnosti je oprávněn předsedu soudu odvolat i z vlastní iniciativy a podle svého uvážení a současně, že není případným návrhem některého z orgánů vázán. Od 1. 5. 2011 je, stejně jako před rokem 2004, rozhodnutí ministra spravedlnosti nepřezkoumatelné a není tedy možné podat proti jeho rozhodnutí odvolání. Přitom odvolávání předsedů soudů je pravděpodobně jeden z klíčových faktorů, které přispěly k výrazné politizaci slovenského soudnictví v průběhu dvou posledních desetiletí, protože při každé změně vládní koalice se mění přinejmenším funkcionáři na nejvyšších soudcovských postech.²⁹⁰

De lege ferenda

Třebaže reformami z let 2011 a 2012 byly učiněny kroky pro zvýšení transparentnosti justice, je nezbytné, aby se dále pracovalo na dílčích otázkách, které napraví známé vady úpravy správy soudnictví, a tím ještě pozvednou zavedený systém transparentního otevřeného výběrového řízení.

Předně by bylo vhodné normativně upravit, aby orgány ostatních mocí ve státě, které nominují své kandidáty za členy rady, nemohly za člena rady jmenovat soudce. To by mělo do budoucna zabránit tomu, aby se soudní rada skládala většinou ze soudců. Také systém spojení funkce předsedy Nejvyššího soudu a soudní rady se na Slovensku ukázal být nedobrým řešením, které vytváří pochybnosti o potencionálním střetu zájmů a vede ke kumulaci funkcí a koncentraci moci do rukou jedné osoby. Přestože takové řešení není zavedeno pouze na Slovensku, nýbrž i v jiných zemích, např. ve Španělsku,

Labor, 8. 4. 2011, s. 5 - 9. [cit. 21. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/documents/organization/160213.pdf>>).

²⁸⁹ CIBULKA, Ľubor. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In ŠIMÍČEK, Vojtěch; HLOUŠEK, Vít (eds.). *Dělba soudní moci v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 194 - 202. ISBN 80-210-3318-5.

²⁹⁰ Jako příklad může sloužit situace z roku 2008, kdy tehdejší ministr spravedlnosti Š. Harabin odvolal většinu předsedů soudů jmenovaných jeho předchůdci (*J. Černogurským a D. Lipšičem*). Po nástupu ministryně L. Žitňanské bylo celkem 14 předsedů, jmenovaných Š. Harabinem, znovu odvoláno a to se zcela totožným odůvodněním, které spočívalo v nedostatecích v administrativním řízení.

je nutné ho hodnotit v národním kontextu a v případě Slovenska je třeba usoudit, že se takový způsob významně neosvědčil. Proto je třeba, aby pozice předsedy Nejvyššího soudu a předsedy soudní rady byly od sebe do budoucna odděleny. V rámci této ústavní změny by předseda soudní rady měl nadále být volen všemi členy rady, a to bez ohledu na to, zda kandidát je povoláním soudce či nikoliv.

Sporným bodem se také stala absence délky funkčního období výběrových komisí. Bylo by proto žádoucí, aby byla legislativně zakotvena délka funkčního období výběrových komisí, a to kupř. ve stejné délce, jaká je stanovena u soudních funkcionářů, tj. 3 roky.

Nakonec i nevyhovující úprava odvolávání soudních funkcionářů by měla být změněna způsobem, aby rozhodnutí odvolat předsedu soudu ještě předtím, než mu uplyne již tak velmi krátké funkční období, bylo založeno na striktních, zákonem stanovených kritériích. Nemělo by být jen věcí rozhodnutí ministra spravedlnosti, neboť to přispívá k manipulaci a politizaci soudnictví, ale měla by být normativně také upravena možnost opravného prostředku proti rozhodnutí o odvolání z funkce.²⁹¹

Závěrečné shrnutí

V kontextu výše uvedeného je třeba poznamenat, že slovenský model správy soudnictví, který je konstituován více než 15 let, se stále vyvíjí a postupně dochází k odstraňování nedostatků, které vyplývají z praxe. Přesto lze uvést, že stav slovenského soudnictví je dlouhodobě neuspokojivý. Již v roce 2009 vznikla iniciativa *Pět vět*, za kterou stálo více než 100 slovenských soudců, a která obsahovala velmi kritické pojednání o celkovém stavu justice na Slovensku. Také někteří členové slovenského zákonodárského sboru se v minulosti nechali slyšet: „že v justici vládne atmosféra strachu a nesvobody.“ Na poměry v justici upozornil i všeobecně známý dokument režisérky Zuzany Piussi – *Nemoc tretej moci*, který veřejnosti přiblížil zákulisí slovenského soudnictví a vyvolal celou řadu emocionálních diskusí.²⁹² K tomu se začala

²⁹¹ BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 30 s. ISBN 978-80-89-571-02-4

²⁹²Srov. BOBÁK Martin. Nezávislosť súdov: Je slovenské súdnictvo schopné sebareflexie? *Bulletin centra pro lidská práva a demokratizaci*. 2012, roč. 4, č. 11, s. 13 – 15. Dostupný také z: <<http://www.centrumlidskaprava.cz/sites/centrumlidskaprava.cz/files/attachement/bulletin/bulletin-iv-11.pdf>>. Předsedkyně bratislavského okresního soudu a bývalá členka soudní rady H. Kožíková podala na režisérku dokumentu trestní oznámení a na televizi, která dokument odvysílala občanskoprávní žalobu za poškození dobré pověsti. Dokument totiž ilustroval její snahu ovlivnit soudkyni M. Laukovou tak, aby neuválila v souvislosti s vyšetřováním vazbu na člena převaděčského gangu (srov. ŽITNÝ, Milan. Dokument Zuzany Piussi: V hlavní roli slovenská justice. *Česká pozice: informace pro svobodné lidi*

objevovat i zahraniční kritika. G. Woratsch²⁹³ poukazuje na slovenskou soudní radu jako na příklad, jak lze soudní radu ovládnout a dlouhodobě zneužívat. Naráží tím především na bývalého ministra spravedlnosti a předsedu Nejvyššího soudu a Soudní rady současně Š. Harabina, jehož působení podnítilo dlouhodobý a hluboký konflikt mezi představiteli justice a významně přispělo ke stavu slovenského soudnictví.²⁹⁴

Vážným problémem je také nízká důvěryhodnost veřejnosti v soudnictví. Dle průzkumu veřejného mínění z roku 2011 více než dvě třetiny všech respondentů uvedly, že nemají důvěru ve slovenské soudnictví.²⁹⁵ Velmi podobné závěry vyplynuly i z průzkumu mezi podnikateli, který poukázal na jednoznačnou nespokojenost podnikatelů s právním a soudním systémem.²⁹⁶ Takové informace potvrzuje i zpráva Evropské komise o stavu soudnictví v zemích EU z roku 2015, která z hlediska vnímání soudcovské nezávislosti Slovensko zařadila na poslední pozici z členských států EU a v rámci celosvětového srovnání ze 144 zemí dokonce na 130. pozici, v těsném závěsu za Bulharskem. Aktuální zpráva z roku 2016 sice vykazala nepatrné zlepšení, které znamená, že se konečně od roku 2013 podařilo zastavit sestupný trend vnímání

[online]. Mafra, a.s., 27. 11. 2012 [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z: <http://ceskapozice.lidovky.cz/dokument-zuzany-piussi-v-hlavni-rol-i-slovenska-justice-p2l-/tema.aspx?c=A121123_001859_pozice_84794>).

²⁹³ Známý rakouský soudce a čestný předseda Mezinárodní asociace soudců (IAJ)

²⁹⁴ Uvádí se, že již zvolení Š. Harabina za předsedu Nejvyššího soudu předcházelo účelové vytváření klientelistických vazeb za účelem dosažení většiny v radě, a to mj. rozesláním favorizovaných kandidátů. Následně právě za éry Š. Harabina, na základě ovlivňování jmenování soudců či předsedů soudů, ovlivňování složení disciplinárních senátů, popř. ovlivňování konkrétních soudních případů, dále na základě manipulace při přidělování spisů na Nejvyšším soudě, pokusů o likvidaci Speciálního trestního soudu, který se zabývá nejzávažnějšími trestními a korupčními případy nebo podáváním trestních oznámení a mediálním obviňováním z poškozování dobrého jména se záměrem umlčet veřejnou kritiku, dosáhlo slovenské soudnictví vrcholu své oligarchizace a úpadku (srov. WORATSCH, Günter. Zpráva o stavu slovenské justice - fenomén Štefan Harabin. *Ejustice* [online]. 23. 4. 2011 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://www.ejustice.cz/gunter-woratsch-zprava-o-stavu-slovenske-justice-fenomen-stefan-harabin>>; BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdництва a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 18 s. ISBN 978-80-89-571-02-4).

²⁹⁵ Kvantitativní průzkum agentury FOCUS z roku 2011 navíc ještě zkoumal, nakolik veřejné mínění ovlivňuje osoba Š. Harabina. Necelých 60 procent všech respondentů uvedlo názor, že Š. Harabin, coby tehdejší předseda Nejvyššího soudu, přispívá k nedůvěryhodnosti soudnictví a dalších 22 procent respondentů by se k tomuto tvrzení přiklonilo, zatímco pouze 3 procenta dotázaných zastala opačný názor (srov. FOCUS, Centrum pre sociálnu a marketingovú analýzu. *Záverečná správa z prieskumu verejnej mienky „Postoje verejnosti k súdnictvu“ pre VIA IURIS* [online]. Bratislava : FOCUS, duben 2013 [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.viaiuris.sk/stranka_data/subory/postoje-verejnosti-k-sudnictvu.pdf>).

²⁹⁶ Průzkum Americké obchodní komory na Slovensku z roku 2010, kterého se účastnilo 150 podniků působících v různých podnikatelských odvětvích na Slovensku (srov. BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdництва a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 18 s. ISBN 978-80-89-571-02-4).

nezávislosti soudnictví, avšak poslední pozice z členských států EU a celkově pak 125. pozice ze zkoumaných států jsou stále více než varovnými ukazateli.²⁹⁷

Také studie *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*²⁹⁸ poukazuje, že stěží lze v EU nalézt stát, kde je veřejná důvěra v soudnictví tak nízká, jako je tomu právě na Slovensku. Přitom platí, že soudní systém, který nemá důvěru veřejnosti, ztrácí legitimitu. Veřejnost na Slovensku nevěří v nestrannost soudců, je přesvědčena o jejich zkorumpovanosti a stěžuje si na zdoluhavost soudních řízení. Výroční zpráva CEPEJ za rok 2010, resp. 2014 stížnosti týkající se těžkopádnosti soudních řízení potvrzuje a dodává data o účinnosti slovenské justice. Údaje ukazují, že Slovensko má vzhledem ke své velikosti poměrně velký počet soudců, nadprůměrné množství soudních zaměstnanců a stát vynakládá na soudnictví vysoký objem finančních prostředků, navíc také finanční ohodnocení soudců je relativně vysoké.²⁹⁹ Přesto je trvání trestních a občanských soudních řízení v průměru neúměrně dlouhé a navíc se také připomíná kritika soudní argumentace.³⁰⁰

Shora uvedené tedy potvrzuje, že slovenské soudnictví je v nepořádku, nachází se ve zmatečném stavu, a přes dosud učiněné snahy o nápravu, je stále silně

²⁹⁷ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 29. 3. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

²⁹⁸ Studie vypracovaná *Lukaszem Bojarskim* (Polský právník a člen polské národní soudní rady, zakladatel a člen představenstva právnického think tanku INPRIS – Institut pro právo a společnost) a *Wernerem Stemkerem Kösterem* (Soudce Rotterdamského okresního soudu, od roku 2009 zpravodaj holandských soudců o stavu slovenského soudnictví).

²⁹⁹ Výroční zpráva CEPEJ z roku 2010 uvádí, že celkový počet soudců činil 1388, tj. 25,7 soudců na 100.000 obyvatel a celkový počet nesoudcovských zaměstnanců soudů 4133, tj. 3 zaměstnanci na jednoho soudce z povolání. Poslední dostupná zpráva CEPEJ z roku 2014 tato čísla koriguje, s tím že celkový počet soudců se snížil na 1307 soudců, tj. 24,2 soudců na 100.000 obyvatel, zatímco celkový počet nesoudcovských zaměstnanců vzrostl na 4482, tj. 3,4 zaměstnanců na jednoho soudce z povolání (srov. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2010 [cit. 25. 3. 2016]. ISBN 978-92-871-6987-7. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2010/JAReport2010_GB.pdf>; European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2014/Rapport_2014_en.pdf>).

³⁰⁰ Statistika Evropské komise z roku 2015 uvádí, že průměrná délka civilních sporných řízení za rok 2013 na Slovensku činila 500 dní, což Slovensko řadí na čtvrtou nejhorší pozici ze zkoumaných členských států EU. Uvedený ukazatel vzbuzuje znepokojení o to více, když tato délka od roku 2008 do roku 2013 neustále narůstala. Podobná data vykazuje i srovnání správního soudnictví, zde průměrná délka řízení činí za rok 2013 dokonce zhruba 750 dní (srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 20. 3. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>).

zpolitizované. Takový stav je ovšem příliš znepokojující a je povinností samotné justice a státu zapříčinit se o zlepšení celkového stavu slovenského soudnictví, a to i prostřednictvím výše uvedených návrhů legislativních změn. Jsem však toho názoru, že ten hlavní problém není ve špatném systému, institucích, ale v nedostatečné či zcela chybějící právní a společenské kultuře. Situace na Slovensku se totiž ukázala být jedinečná v tom, že zde někteří soudci nebrojili pouze proti celkovému stavu soudnictví, zásahům ministerstva, nízkému rozpočtu apod., ale i proti vlastním kolegům.³⁰¹ Právní kultura je tak na Slovensku stále na počátku své evoluce a mnohé reformy na tom příliš nezmění.

4.2 Severní model

4.2.1 Švédsko

Švédsko se modelem správy soudnictví řadí do tzv. severního samosprávného modelu, navzdory tomu, že orgány samosprávy jsou zde de facto v podřízeném postavení vůči exekutivě. Národní soudní správa (*Domstolsverket*), která je ve Švédsku speciálním ústředním orgánem správy soudnictví, a Komise pro jmenování, která spíše reprezentuje orgán soudní samosprávy, jsou přímo odpovědné vládě, která se sama na správě soudnictví významným způsobem podílí.³⁰²

4.2.1.1 Orgány správy soudnictví

Národní soudní správa (dále také jako „správa“) byla založena v roce 1975 ve snaze zajistit dobře fungující soudní systém, který dle uznaných principů může být realizován pouze tehdy, pokud jsou soudy nezávislé na švédském Parlamentu (*Riksdagu*) a exekutivě.³⁰³ Správa sídlí v Jönköpingu a předsedá jí generální ředitel, kterému je při výkonu jeho funkce nápomocen poradní výbor (*Insynsråd*). Ten současně

³⁰¹ Rozdělení a nejednotu slovenských soudců potvrzuje i různorodost stavovských organizací. Původně jedinou stavovskou organizací *Združenia súdcov Slovenska* (ZSS), která reprezentovala převážnou část soudců v zemi, a jež nadále zůstává zástupcem slovenských soudců v mezinárodní asociaci soudců (IAJ) a evropské asociaci soudců (EAJ), v souvislosti s působením Š. Harabina a jemu věrných, opustilo mnoho členů a většina bývalých funkcionářů. Z 1400 soudců bylo v roce 2012 členy ZSS pouze 350 a nelze proto ZSS považovat za soudcovský reprezentativní orgán. Méně početná skupina soudců se organizovala v roce 2011 na základě výzvy pět vět do tzv. *Iniciatívy za otvorenú justíciu* (ZOJ), která se snaží o osvětu slovenského soudnictví. Třetí soudcovskou profesní organizací je *Slovenská únia nezávislého súdnictva* (SÚNS), která vznikla v severní části Slovenska v roce 2000. O činnosti SÚNS ovšem není dostupných mnoho informací, přestože by měla mít údajně 100 členů (srov. BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 18 s. ISBN 978-80-89-571-02-4).

³⁰² Ministry of Justice. *The Swedish judicial system* [online]. Stockholm : Regeringskansliets, 2015, s. 14, [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.government.se/contentassets/9ebb0750780245aeb6d5c13c1ff5cf64/the-swedish-judicial-system.pdf>>

³⁰³ tamtéž

plní kontrolní funkci a dozírá na činnost ředitele. Složení správy, které je předem stanovené, je velmi různorodé, a soudci jsou zastoupeni pouze jedním členem. Ostatními členy jsou čtyři členové Parlamentu, vedoucí právního oddělení daňového úřadu, zástupce nejvyšší státního zástupitelství, předseda advokátní komory a ředitel právního úseku generálního úřadu práce.³⁰⁴ Členy do funkce jmenuje vláda na čtyřleté funkční období. Kompetence správy se soustřeďují do oblasti tvorby rozpočtu pro soudnictví, oblasti výchovné a v určité míře i personální správy. Faktické pravomoci má správa ovšem pouze v otázce vzdělávání soudců a v otázce finanční, což je ostatně typické pro severní model.³⁰⁵

Skutečným orgánem samosprávy soudnictví je tedy ve Švédsku spíše nezávislá Komise pro jmenování (*Domarnämnden*), která se významně podílí na procesu jmenování soudců. Tvoří ji devět členů, pět soudců a dva právníci mimo justiční hierarchii, které jmenuje vláda a dva členové zastupující veřejnost, které nominuje Parlament.³⁰⁶

Každodenní správu soudů má na starosti prezidium, které připravuje rozvrh práce, rozděluje finanční prostředky v rámci soudu, zpracovává výroční zprávu apod. Prezidium je voleno na plenárním zasedání všech soudců, tzv. kolegiu soudu.

4.2.1.2 *Jmenování soudců*

Proces výběru soudců je sice formálně v působnosti švédské vlády, ovšem významně se ho účastní Komise pro jmenování. Ta na základě výběrového řízení přijímá uchazeče do přípravné služby. Přípravná služba trvá dva roky a spočívá ve výkonu pozice soudního tajemníka u nižších soudů. Po jejím absolvování je uchazeč připuštěn k justiční zkoušce, kterou organizačně obstarává komise. Po jejím úspěšném složení soudní čekatel pracuje jako pomocný soudce nejprve u soudu prvního stupně a následně i odvolacího soudu. Teprve po několika letech praxe na soudech je na návrh komise soudní čekatel vládou jmenován do funkce tzv. stálého soudce. Oficiálními

³⁰⁴ Organizačně je pak správa uspořádána do sedmi oddělení – oddělení rozvoje soudnictví, finanční oddělení, oddělení lidských zdrojů a komunikace, oddělení IT služeb, oddělení bezpečnosti a služeb, oddělení mezinárodních vztahů a odděleně stojí divize vnitřní kontroly (srov. *The Swedish National Courts Administration. Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2014 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Funktioner/English/The-Swedish-National-Courts-Administration/>>).

³⁰⁵ Srov. *The Swedish National Courts Administration. Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2014 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Funktioner/English/The-Swedish-National-Courts-Administration/>>

³⁰⁶ Srov. *Om Domarnämnden. Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2014 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domarnamnden/Om-Domarnamnden/>>

kritérii komise pro výběr soudců jsou profesní schopnosti čekatele, zejména tedy jeho pracovní zkušenosti a dosažené vzdělání. Vláda není návrhem komise vázána, nicméně vysoká právní kultura ve Švédsku znamená, že obvykle jsou návrhy komise pro vládu určující.³⁰⁷

4.2.1.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Švédský model je charakteristický tím, že správa se zde podílí na výchově soudců, tzn. na zvyšování odborné úrovně soudců a dalších soudních zaměstnanců. Náplň vzdělávacího procesu i jeho organizaci zajišťuje správa ve spolupráci s vládním poradním výborem pro soudnictví tvořeným soudci a v úzké koordinaci s univerzitami.³⁰⁸ Soudci se školení účastní nejen jako posluchači, ale také jako lektori, a to i v rámci zahraničních školení. Školení, která mohou být povinná, se zaměřují na aspekty efektivního řízení sporu či zvýšení erudice v oblasti hmotného práva, ale také na speciální sociální aspekty soudních případů.³⁰⁹

Chování soudců ve Švédsku dozorují Kancléř justice a Parlamentní ombudsman, kteří jsou oprávněni soudce veřejně pokárat za jeho chování, které je nevhodné pro výkon soudcovské funkce. V případě závažného zneužití pravomocí jsou oprávněni podat kárnou žalobu a vystupovat před Národní radou pro disciplinární provinění v pozici kárných žalobců. Národní radu pro disciplinární provinění tvoří 5 členů, z nichž pouze předseda a místopředseda musí být vzděláním právníci. Zajímavé je, že členy jmenuje vláda na základě návrhů, které jí podává Ministerstvo financí, resp. příslušné oddělení ústřední vládní politiky. Zvykem se stalo, že Národní radě pro disciplinární provinění předsedá předseda odvolacího soudu ve Stockholmu a místopředseda je vybírán z řad soudců odvolacích soudů. Zbývající členi jsou vybírání z členů Parlamentu či obchodní komory. V případě, že Národní rada pro disciplinární provinění uplatní nejprísnější sankci a odvolá soudce z funkce, má tento dotčený soudce ústavní právo domoci se soudního přezkumu tohoto rozhodnutí.³¹⁰

³⁰⁷ Srov. Ansökan om domaranställning. *Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2015 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domarnamnden/Ansokan-om-domaranstallning/>>; Právnická povolání - Švédsko. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://ejustice.europa.eu/content_legal_profession_s-29-se-maximizeMS-cs.do?member=1>

³⁰⁸ VYKLICKÝ, Robert; NEMETH, Marek. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 15 - 20.

³⁰⁹ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 7. 4. 2016], s. 76. Dostupné z: <http://www.nssouud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³¹⁰ Čl. 5 kap. 11 Švédské Ústavy (srov. KLOKOČKA, Vladimír; WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie: 1 díl*. 2. vyd. Praha : Linde, 2004. Švédská Ústava, s. 660. ISBN 80-7201-466-8);

Návrh rozpočtu samostatně vytváří správa, která ho následně předkládá k projednání vládě. Poté co je rozpočet schválen švédským Parlamentem, správa rozdělí finanční prostředky mezi jednotlivé soudy. Ty jsou v rámci hospodaření s prostředky autonomní. Pouze v případě závažného pochybení soudu může správa přidělené prostředky odebrat.³¹¹

4.2.1.4 Závěrečné shrnutí

Švédský model správy soudnictví vykazuje určitá specifika. Národní soudní správa, která zde nevystupuje z pozice reprezentanta soudní moci, jako v jiných státech či dle mezinárodních doporučení, představuje spíše vládní orgán příslušný pro otázky správy soudnictví. Orgánem, který reprezentuje účast soudců, je tedy více nezávislá Komise pro jmenování. Analýza NSS uvádí, že i přes tyto odlišnosti je švédské východisko úpravy správy soudnictví obecně hodnoceno kladně. Navíc jeho zavedení postupně vedlo k větší odpovědnosti soudnictví za celkový chod soudní moci.³¹² V rámci srovnání vnímání nezávislosti soudnictví je Švédsko zařazeno na sedmou pozici z členských států EU.³¹³

4.2.2 Dánsko

Reformou správy soudnictví z roku 1999 byly v Dánsku zavedeny dvě instituce samosprávného charakteru. Stěžejním orgánem je So udní správa (*Domstolsstyrelsen*), která je doplněna pro skandinávské země obvyklou Soudní radou pro jmenování (*Dommerudnævnelserådet*). Významnost samosprávných orgánů v Dánsku a celkově vyšší obsah pravomocí než ve Švédsku dokládá jejich ústavní zakotvení v § 62 dánské ústavy, kde se výslovně uvádí, že tyto orgány musí být nezávislé na výkonné moci.³¹⁴

Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 7. 4. 2016], s. 76. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>.

³¹¹ tamtéž

³¹² Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 10. 4. 2016], s. 79. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³¹³ European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³¹⁴ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 12. 4. 2016], s. 68-70. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

4.2.2.1 Orgány správy soudnictví

Soudní správa (dále také jako „správa“) má v Dánsku významné postavení, které je dáno širokým okruhem pravomocí. Správa je předně odpovědná za finanční a materiální správu soudnicví, dále také za výchovnou oblast a navíc také poskytuje informace veřejnosti o stavu soudnictví. Lze tedy konstatovat, že správa je skutečným reprezentantem soudní moci v zemi.³¹⁵

Správa je řízena správní radou v čele s voleným ředitelem. Správní radu tvoří jedenáct členů, kteří jsou formálně jmenováni ministrem spravedlnosti na čtyřleté funkční období s možností opakování mandátu. Ministr spravedlnosti ovšem nedisponuje volnou diskrecí, nýbrž je povinen jmenovat za člena kandidáta navrženého příslušným stavem. Osm členů reprezentuje soudní moc – pět soudců (jeden z Nejvyššího soudu, dva z Vrchního soudu a dva z Městského soudu), jeden reprezentant soudního personálu s právnickým vzděláním a dva zástupci soudní administrativy. Podle tohoto klíče členy správy nominují vždy soudci daného soudu po vzájemné konzultaci s profesní organizací. Další člen správy, rovněž z právníké profese, je nominován advokátní komorou a zbývající dva členy, se znalostmi v oblasti managementu a zkušenostmi ze sociálního prostředí, navrhuje Konference rektorů dánských univerzit a Národní rada zaměstnanosti.³¹⁶ Ředitel, který je odpovědný za každodenní správu, je volen a odvoláván správní radou, a to s důrazem na to, aby disponoval především řídicími schopnostmi. Podobně jako ve Švédsku je rada rozdělena do pěti specializovaných oddělení.³¹⁷

Soudní rada pro jmenování je nezávislá rada složená ze šesti členů jmenovaných ministrem spravedlnosti. Tři členy z řad soudců jmenuje ministr na základě návrhu,

³¹⁵ Srov. Domstolsstyrelsens organisering. *Danmarks Domstole* [online]. København : Domstolsstyrelsen, 2014 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.dk/om/organisation/domstolsstyrelsen/centreogsekretariater/Pages/default.aspx>>

³¹⁶ tamtéž

³¹⁷ Oddělení IT, které spravuje dálkové přístupy do webových soudních programů a zajišťuje další vývoj v oblasti digitalizace justice. Oddělení ekonomické a pro řízení zdrojů, které má na starosti materiální zabezpečení soudnictví a jeho finančních potřeb. Oddělení pro právo, vzdělávání a komunikaci má ve své působnosti zajištění profesního rozvoje soudců a dalších zaměstnanců, interní komunikaci v rámci soudnictví i externí komunikaci a prezentaci soudů navenek a rovněž spolupráci a reprezentaci na mezinárodních fórech a mezinárodních organizacích. Personální oddělení stanovuje obecné zásady týkající se soudních zaměstnanců, vypisuje výběrová řízení na volná místa aj. Poslední oddělení pro správu a účetnictví má v gesci účetní agendu všech soudů v zemi, platové záležitosti zaměstnanců apod. (srov. Domstolsstyrelsens organisering. *Danmarks Domstole* [online]. København : Domstolsstyrelsen, 2014 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.dk/om/organisation/domstolsstyrelsen/centreogsekretariater/Pages/default.aspx>>).

kteřé mu postupují příslušná soudní tělesa,³¹⁸ jednoho člena z advokátního stavu jmenuje na základě nominace advokátní komory a dva členy z řad veřejnosti na základě návrhu orgánů veřejné správy (Národní asociace municipalit a Dánská vzdělávací asociace pro dospělé). Na rozdíl od jmenování členů rady je ministr oprávněn návrh odmítnout, ovšem dle dostupných pramenů se tak od roku 1999 ani jednou nestalo.³¹⁹

4.2.2.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Na výběru soudců se významně podílí Soudní rada pro jmenování, na jejíž doporučení je soudce jmenován do funkce dánským monarchou. Výběrový proces začíná tak, že Soudní rada pro jmenování vyhláší otevřené výběrové do přípravné služby a následně výběrové řízení obstarává po obsahové i organizační stránce. V případě, že byl kandidát při výběrovém řízení úspěšný, absolvuje přípravou službu v délce 36 měsíců, v pozici blízké zástupcům/asistentům soudce (*deputy judge*). Poté je připuštěn k soudcovským zkouškám, které opět zajišťuje Soudní rada pro jmenování. Po jejich kladném složení ovšem kandidát pokračuje ve výkonu funkce zástupce/asistenta soudce, a to i na vyšších soudech, případně vykonává stáž v rámci jiné právní profese, a teprve po několika letech praxe, na základě pozitivního hodnocení v těchto funkcích, se může ucházet o jmenování do funkce soudce. Způsobilost kandidáta hodnotí Soudní rada pro jmenování, která následně již konkrétní návrh na jmenování postupuje ministrovi spravedlnosti.³²⁰ Návrh musí být detailně odůvodněn a obsahovat jakékoliv případné odlišné stanovisko. Přestože doporučení rady není závazné, vyvinulo se nepsané pravidlo, že ministr spravedlnosti se doporučením řídí.³²¹ Není ovšem vyloučeno, aby se soudcem stal i kandidát z vně justice, pakliže disponuje adekvátní právní praxí. I ten pak bývá zařazen do přípravné služby, která obvykle odpovídá přípravě zástupců/asistentů soudců po složení soudcovské zkoušky.³²²

³¹⁸ Členem soudní rady pro jmenování je 1 soudce Nejvyššího soudu, který je současně jejím virilním předsedou, 1 soudce vrchního soudu, který je místopředsedou a dále 1 soudce krajského soudu.

³¹⁹ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 2. 2015], s. 68-70. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³²⁰ VANĚČEK, Petr. Soudy a soudci v Dánsku. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2013, roč. 15, č. 2, s. 28 – 30.

³²¹ Srov. Právnická povolání - Dánsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-dk-cs.do?member=1>

³²² Srov. CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

Za účasti Soudní rady pro jmenování jsou vybíráni i funkcionáři soudu. Do funkce je jmenuje ministr spravedlnosti ze soudců daného soudu na základě řádně odůvodněného návrhu Soudní rady pro jmenování. Výjimkou z tohoto pravidla je výběr předsedy Nejvyššího soudu, který je nominován plénem Nejvyššího soudu a následně jmenován do funkce ministrem spravedlnosti.

4.2.2.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Významné kompetence má správa v otázce výchovné, neboť k tomu příslušné oddělení pro právo, vzdělávání a komunikaci je odpovědné za celkovou způsobilost všech zaměstnanců dánského soudnictví. Za tímto účelem pořádá různé vzdělávací kurzy, organizuje stáže a podporuje rozvojové projekty soukromých subjektů. Obsahově je vzdělávání zaměřeno jednak na prohlubování znalostí platného práva, dále na komunikační a sociální dovednosti, ale také na znalosti ekonomie a managementu.³²³

Také oblast materiální, tj. obstarávání hmotného zabezpečení soudů, a oblast finanční jsou zcela v působnosti správy. V této souvislosti správa rozhodne podle návrhu svého ředitele o rozpočtu pro celé soudnictví na následující fiskální rok. Rozpočet ředitel sestavuje vždy v rámci limitu stanoveném v zákoně o financích, jež upravuje celkové finanční výdaje státu.

Mimo působnost orgánů soudní samosprávy zůstává disciplinární pravomoc, kterou vykonává Zvláštní soud pro obvinění a revizi. Soud je tvořen 5 soudci,³²⁴ kteří jsou na základě návrhu ministra spravedlnosti jmenováni do funkce dánskou královnou na funkční období deseti let. Odvolací instancí proti rozhodnutí soudu pro obvinění a revizi je Nejvyšší soud.³²⁵

³²³ Srov. např. Domstolsstyrelsens organisering. *Danmarks Domstole* [online]. København : Domstolsstyrelsen, 2014 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.domstol.dk/om/organisation/domstolsstyrelsen/centreogsekretariat/Pages/default.aspx>; CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law – London Project Office, May 2006 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf

³²⁴ Tři soudci jsou z řad profesních soudců, z nichž po jednom jsou zastoupeni soudci Nejvyššího, vrchního soudu a krajského soudu. Jeden soudce je člen advokátní komory a posledním soudcem je profesor práva. Soudci kárného soudu, kterým předsedá z titulu své funkce předseda Nejvyššího soudu, mohou být členy pouze v jednom funkčním období.

³²⁵ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 28. 4. 2016], s. 70. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

4.2.2.4 Závěrečné shrnutí

Obdobně jako v případě švédského modelu, tak i v rámci dánské úpravy správy soudnictví, ve které mají orgány soudní samosprávy významnější postavení, nelze nalézt negativní hodnocení, či negativní zkušenosti s její úpravou. Soudní správa, ač systematicky bývá zařazována jako součást ministerstva spravedlnosti, představuje ústřední orgán správy soudnictví, je zcela nezávislá a orgány moci výkonné nesmí jakýmkoliv způsobem zasahovat do její činnosti, přezkoumávat její rozhodnutí, či nad ní vykonávat dozor. Zákon však pamatuje na případ, kdy generální auditor zjistí závažné finanční nesrovnalosti. V takovém případě může ministr správní radě nařídit, aby provedla nezbytná konsolidující opatření, případně ji může, pokud správní rada opakovaně pochybila, rozpustit. Taková opatření jsou mj. důsledkem skutečnosti, že Soudní správa nese plnou odpovědnost za své konání.³²⁶

Pozitivně je v Dánsku vnímána i nezávislost soudnictví, jejíž data jsou ve srovnání se zeměmi EU druhé nejvyšší.³²⁷

4.2.3 Nizozemsko

Na začátku 90. let dvacátého století proběhla v Nizozemsku významná reforma soudnictví, která spočívala mj. ve zrušení správních soudů a jejich integraci do obecné justice, slučování místních soudů do okresních a konečně také v reformě správy soudnictví. Po několika letech diskuse byla reforma završena k 1. 1. 2002 ustanovením Rady pro správu soudnictví a celkovou změnou práce na soudech.³²⁸

4.2.3.1 Orgány správy soudnictví

Hlavním důvodem, který stál u zrodu Rady pro správu soudnictví, byla dosavadní neefektivnost soudního systému, který byl centrálně řízen ministerstvem spravedlnosti.³²⁹ Rada pro správu soudnictví (*Raad voor de Rechtspraak*) proto byla konstituována jako ústřední orgán správy soudnictví, který se má především zasloužit o zlepšování stavu nizozemského soudnictví a podporovat jednotnou aplikaci práva.

³²⁶ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 28. 4. 2016], s. 71. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³²⁷ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³²⁸ SVÁČEK, Jan. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 64.

³²⁹ tamtéž

Za tímto účelem byla rada nadána pravomocemi po stránce finanční, materiální a zčásti též personální a výchovné. Rada pro správu soudnictví (dále také jako „*rada*“) je z pohledu ústavního zařazení v Nizozemsku zahrnuta pod moc soudní, ač nemá žádnou soudní pravomoc. Je tedy stejně jako celé soudnictví nezávislá a nepodléhá jakémukoliv řízení ze strany exekutivy.³³⁰

Rada je tvořena čtyřmi členy, z nichž dva pochází z moci soudní a dva jsou mimo-justičními členy s manažerskými zkušenostmi. Členy rady nominuje ministr spravedlnosti bez účasti soudců. Do funkce poté členy rady ceremoniálně jmenuje nizozemský král na funkční období 6 let.³³¹

Správa na všech soudních úrovních je plně v kompetenci správ jednotlivých soudů a rada do jejich každodenního řízení nezasahuje. Nicméně správy soudů jsou radě ze své činnosti odpovědné³³² a je tedy možné konstatovat, že rada nese faktickou odpovědnost za celkový stav soudnictví.³³³ Rada si ostatně jako jeden ze svých primárních cílů stanovila poskytovat podporu soudům při plnění jejich povinností. Za tímto účelem se rada účastní pravidelných konzultací se správami jednotlivých soudů a poradním orgánem složeným ze zástupců všech soudů v zemi, tzv. zastupitelským výborem³³⁴ a dalším významným orgánem, totiž shromážděním předsedů všech soudů.³³⁵ Správu soudu tvoří předseda soudu, dále ředitel soudu jako osoba s výrazně manažerským zaměřením a předsedové jednotlivých soudních oddělení. Správu soudu ustanovuje vládní výnos na šestileté funkční období s možností znovuzvolení.

³³⁰ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 26. 4. 2016], s. 20 - 22. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³³¹ Members of the Council for the Judiciary. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2015 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Members-of-the-Council-for-the-Judiciary.aspx>>

³³² Odpovědnost se odráží mj. také ve skutečnosti, že rada je oprávněna správou soudu, v případě závažných porušení jejich povinností, odvolat.

³³³ Politickou odpovědnost za řádné fungování soudního systému ovšem nese ministr spravedlnosti (srov. Systém soudní moci - Nizozemsko: Správa soudů. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 27. 4. 2014]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-nl.cs.do?member=1).

³³⁴ Systém soudní moci - Nizozemsko: Správa soudů. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 27. 4. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-nl.cs.do?member=1>

³³⁵ Srov. Organisation. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2014 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Organisation.aspx>).

4.2.3.2 *Jmenování soudců*

Postup při výběru soudců v Nizozemsku začíná tak, že správa toho soudu, u kterého se vypisuje volné místo, vyhlásí výběrové řízení. Po posouzení přihlášek správa soudu vyhotoví předběžný seznam kandidátů, který postoupí k posouzení radě. Kandidáty mohou být jednak uchazeči, kteří se účastnili přípravné služby na soudech (v délce 6 let), ale také kandidáti z ostatních právnických profesí, jestliže disponují dostatečnou praxí a zkušenostmi.³³⁶ Rada ze seznamu vybere tři nevhodnější kandidáty, které následně předloží ministrovi spravedlnosti a ten seznam kandidátů předá nizozemskému královi, který do funkce jmenuje zpravidla kandidáta, který figuruje na prvním místě seznamu. Praxe v Nizozemsku tedy jasně ukazuje, že konečný seznam de facto vyhotovuje správa soudu, resp. rada, u kterých se předpokládá největší zájem na kvalitě kandidáta. Ministr spravedlnosti tak do seznamu již žádným způsobem nezasahuje. Odlišný způsob je nastavený u soudců Nejvyššího soudu. Výběr 3 soudců provádí dolní komora Parlamentu, která tak činí na základě návrhu správy Nejvyššího soudu, resp. k tomu jí ustavené výběrové komise. Z předložených kandidátů nakonec vybere nejvhodnějšího nizozemská vláda, která návrh kandidáta předloží ke jmenování panovníkovi. Ten následně jmenuje soudce královským dekretem do funkce.³³⁷

Kariérní postup kopíruje proces jmenování soudců. Správa soudu tak nejprve veřejně vyhlásí volné místo a z přihlášených členů následně vytvoří seznam kandidátů.

4.2.3.3 *Další působnosti*

Rada se v zájmu celkového zvýšení kvality soudnictví významně podílí také na vzdělávání soudců. Všeobecně se dalšímu vzdělávání v Nizozemsku věnuje velká pozornost a rada ve spolupráci s Nizozemským vzdělávacím institutem stanovuje obsahová východiska dalšího vzdělávání tak, aby reagovala na vývoj společnosti a odpovídala aktuálním potřebám. Soudci, ale i další odborní zaměstnanci soudů musí ročně povinně absolvovat 30 hodin vzdělávacích kurzů. Povinné kurzy se zaměřují na zvýšení znalostí platného práva, se zdůrazněním práva evropského, osvojení si procesních metod vedení sporu, včetně cvičení na správnou interpretaci znaleckých posudků, ale současně i na forenzní výzkum, soudní psychiatrii, sociální a společenské aspekty soudních rozhodnutí atd. Zvláštní důraz je kladen také na vzdělávání soudců

³³⁶ CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

³³⁷ Čl. 117 a čl. 118 Ústavy (*Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden van 24 augustus 1815*)

v otázce manažerských dovedností a osobního rozvoje.³³⁸ Rada také plní obecnou poradní povinnost a poskytuje exekutivě poradenství při procesu tvorby legislativy, která se nějakým způsobem dotýká soudnictví.

Stěžejní a současně charakteristická pravomoc svěřená radě je působnost v oblasti finanční, tj. příprava, realizace a následná kontrola rozpočtu soudnictví.³³⁹ Rada tedy sestavuje rozpočet pro celé soudnictví, který následně předkládá Ministerstvu spravedlnosti. To může s návrhem rozpočtu nesouhlasit a předložit svůj návrh, ovšem nakonec je stejně povinno předložit zákonodárci k projednání oba návrhy.³⁴⁰ Poté, co zákonodárce schválí jeden či druhý návrh rozpočtu, rada jako hlavní správce soudního rozpočtu, stanoví a následně přidělí finanční prostředky mezi jednotlivé soudy. V konečné fázi pak rada dozírá na plnění rozpočtů. Rozpočet je radou vytvářen na základě objektivních kritérií, zejména pak podle pracovního vytížení, resp. počtu zpracovaných případů.³⁴¹ Další působnosti rady se vztahují také na materiální oblast, ve které rada zajišťuje správu soudních budov, hmotného vybavení, obstarává vývoj informačních a komunikačních technologií atp.³⁴²

Disciplinární pravomocí nad soudci disponuje předseda soudu, resp. v případě vážnějšího kárného provinění Nejvyšší soud.³⁴³ Trestem v disciplinárním řízení může být písemná výtka, kterou může v rámci své kárné pravomoci uložit i předseda soudu, pozastavení výkonu funkce soudce, či odvolání z funkce soudce.³⁴⁴

4.2.3.4 Závěrečné shrnutí

Model správy soudnictví aplikovaný v Nizozemsku není pouhým pokusem o zvýšení záruk nezávislosti soudů a soudců, nýbrž model severského typu, v němž řízení soudu probíhá primárně podle ekonomických kritérií. Hlavní roli v úvahách

³³⁸ Srov. Kwaliteit van de Rechtspraak. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2015 [cit. 28. 4. 2015]. Dostupné z: <<http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Organisation.aspx>>

³³⁹ Organisation. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2015 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Organisation.aspx>>

³⁴⁰ Radě je tímto dána možnost veřejně obhájit svůj návrh rozpočtu.

³⁴¹ Jedná se o výpočet zpracovávaný dle normy Lamicie, podle níž je pro výpočet času podstatný moment konečného rozhodnutí ve věci. Norma tak stanovuje, kolik času průměrně zabere zpracování případu.

³⁴² Srov. Over de Raad voor de Rechtspraak: Organisatie. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2016 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak/OverDeRvdr/Organisatie/Pages/default.aspx>

³⁴³ Podnět k zahájení kárného řízení u Nejvyššího soudu podává Generální prokurátor Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud může během kárného řízení pozastavit soudci výplatu jeho platu a případně pozastavit i výkon jeho funkce.

³⁴⁴ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 1. 5. 2016], s. 20-22. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

o významu modelu hraje rozpočet každého soudu, za který nese plnou odpovědnost.³⁴⁵ Statistická data ukazují, že vnímání nezávislosti justice v Nizozemsku má vzrůstající tendenci a zařazují jej jako třetí nejlepší ze zemí EU.³⁴⁶ Uvádí se také, že po celkové reformě a změně procesních předpisů se zvýšila celková výkonnost justice.³⁴⁷

Přestože analýza NSS poukazuje na nepřilíš vhodný způsob výpočtu zatížení soudců, který soudy svazuje do finanční tísně, což může v důsledku narušovat jejich nezávislost, když soudci mohou být vedeni zájmem vyřídit co nejvíce případů a v důsledku tak rozhodovat povrchnějším způsobem, kde kvantita převažuje nad kvalitou,³⁴⁸ lze zhodnotit, že v pramenech se nelze setkat s kritickými názory na nizozemský model správy soudnictví. Uvedený závěr nakonec potvrzují i statistická data.

4.3 Smíšený model

4.3.1 Finsko

4.3.1.1 Orgány správy soudnictví

Správa soudnictví je ve Finsku centrálně řízena Ministerstvem spravedlnosti (*Oikeusministeriön*), resp. jeho oddělením soudní správy. Základní povinností pověřeného oddělení je zajistit, aby ve Finsku existovaly předpoklady pro řádné fungování systému soudní moci. Tím je myšleno především zajišťování nezbytností pro existenci spravedlivého procesu a účinných způsobů uplatňování práv občanů.³⁴⁹

Oddělení soudní správy disponuje, podobně jako v zemích s tzv. ministerským modelem správy soudnictví, významnými kompetencemi. To však v případě Finska neznamená, že by zde neexistoval orgán soudní samosprávy s celostátní působností.

³⁴⁵ WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 9

³⁴⁶ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 2. 5. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf> a European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³⁴⁷ Srov. SVÁČEK, Jan. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 65; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 2. 5. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>

³⁴⁸ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 2. 5. 2016], s. 24. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimálního-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁴⁹ Systém soudní moci - Finsko. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-fi-cs.do?member=1>

Tímto orgánem je nezávislá Soudní rada pro jmenování (*Tuomarivalintalaautakunta*), která byla založena v roce 2000 zákonem č. 205/2000, o jmenování soudců. Nezávislá soudní rada pro jmenování (dále také jako „*rada*“) je tvořena 12 členy, jejichž funkční období je 5 let.³⁵⁰ Členy rady jmenuje vláda na základě návrhů, které předkládají jednotlivé soudy, advokátní komora, státní zástupce a ministerstvo spravedlnosti. Členy rady tvoří 5 soudců obecných soudců, 4 soudci správních soudů, jednoho člena obsazují advokáti a státní zástupci a posledním členem je zástupce z řad akademiků nominovaný ministrem spravedlnosti.³⁵¹

Rada ve Finsku disponuje omezenými pravomocemi, v zásadě pouze v personální oblasti, a z toho důvodu se uvádí, že se soudní samospráva ve své charakteristice ve Finsku vyskytuje jen zčásti. Nicméně samotná existence rady s celostátní působností finský model odlišuje od klasických ministerských modelů, a proto je kategorizován do skupiny smíšených modelů správy soudnictví.

4.3.1.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Na procesu jmenování soudců a soudních funkcionářů se podílí k tomu ustavená rada, která od jednotlivých soudů přijímá oznámení o volném místě na funkci soudce či soudního funkcionáře a posléze stanovuje lhůtu k podávání přihlášek. Poté co rada přihlášky posoudí a vyhodnotí způsobilost jednotlivých kandidátů, vyžádá si stanovisko soudu, který oznámení o volném místě učinil a následně vybere kandidáta na funkci soudce či soudního funkcionáře. Rada posléze řádně odůvodněný návrh kandidáta postoupí ministrovi spravedlnosti, který ho předloží prezidentovi ke jmenování do funkce.³⁵² Přestože ministr, resp. prezident není návrhem rady vázán, nestalo se dosud, že by vláda, resp. prezident návrh rady neakceptoval.³⁵³ V případě jmenování soudců a soudních funkcionářů Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu však rada tyto

³⁵⁰ VYKLIČKÝ, Robert; NEMETH, Marek. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 15 - 20.

³⁵¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 5. 5. 2016], s. 72. Dostupné z: <http://www.nssouid.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁵² § 102 Ústavy (Suomen perustuslaki 731/1999); Finnish courts: Judicial Appointments Board. *Oikeus* [online]. Helsinki : Oikeusministeriö, 2016 [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.oikeus.fi/tuomioistuimet/en/index/lautakunnat/tuomarivalintalaautakunta.html>>

³⁵³ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 5. 5. 2016], s. 73. Dostupné z: <http://www.nssouid.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

pravomoci nemá. Návrh kandidáta předkládá přímo soud, jenž volné místo na funkci soudce oznámil.³⁵⁴

4.3.1.3 *Ostatní působnosti správy soudnictví*

Všechny ostatní oblasti správy soudnictví zůstávají v působnosti ministerstva spravedlnosti, resp. příslušného oddělení soudní správy. Příkladem lze uvést oblast přípravy rozpočtu pro soudnictví, tedy oblast finanční, dále oblast materiální, oblast organizační či oblast výchovně-vzdělávací. Ministerstvo spravedlnosti plní rovněž ústřední roli při rozvoji systému soudní moci. Oddělení soudní správy se například podílí na přípravě nových právních předpisů a po jejich zavedení na jejich soustavném monitorování.³⁵⁵

Ve Finsku soudci nedisponují trestní nebo civilní imunitou, a proto nesou občanskoprávní odpovědnost za chyby, kterých se ve funkci dopustili. Mj. i z těchto důvodů neexistuje ve Finsku speciální kárné řízení pro soudce. Soudce tak může být zbaven funkce pouze na základě pravomocného rozhodnutí soudu v trestním řízení. Kontrolní pravomoc ve věcech dohledu nad zákonností, tedy nad tím, zda soudy dodržují právo a plní své povinnosti vykonává Parlamentní ombudsman a Kancléř justice. Současně tito dohlíží na chování soudců a kontrolují též případné průtahy v soudních řízeních.³⁵⁶

4.3.1.4 *Závěrečné shrnutí*

Finský model představuje příklad smíšených modelů správy soudnictví, které kombinují prvky ministerských modelů s určitými aspekty typickými pro samosprávné modely. Obecně můžeme říci, že finský model má nejbližší k ministerským modelům správy soudnictví. Působnost rady je totiž omezena výhradně na jmenování soudců, čímž se sice přibližuje severským samosprávným modelům a jejich komisím pro jmenování, ovšem v rámci severských modelů působí vždy další těleso, které je odpovědné i za další otázky správy soudnictví. Lze tedy říci, že finské řešení je v tomto ohledu podobné více rakouské úpravě a jejím Personálním, resp. Vnějšímu senátům.

³⁵⁴ Finnish courts: Judicial Appointments Board. *Oikeus* [online]. Helsinki : Oikeusministeriö, 2016 [cit. 7. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.oikeus.fi/tuomioistuimet/en/index/lautakunnat/tuomarivalinta_lautakunta.html>

³⁵⁵ Systém soudní moci - Finsko. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 7. 5. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-fi-cs.do?member=1>

³⁵⁶ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 7. 5. 2016], s. 72. Dostupné z: <http://www.nssou.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

Nicméně společné všem modelům je, že ač výkon pravomocí těchto orgánů není pro exekutivní orgány závazný, právní kultura je na vysoké úrovni a jmenovací orgány proto návrhy respektují, neboť je vydávají instituce, které mnohem erudovaněji dokáží posoudit schopnosti jednotlivých kandidátů.

V literatuře se nevyskytují informace o tom, že by byl finský model postižen systémovými vadami či nedostatky a lze tudíž učinit závěr, že je dobře zavedený. Statistické srovnání ukazuje, že výkonnost finských soudů patří k nejlepším a konečně vnímání nezávislosti soudnictví je dlouhodobě ze všech členských států EU vůbec nejvyšší.³⁵⁷

4.3.2 Lotyšsko

Lotyšská ústava, která v čl. 82 - 86 zakotvuje ústavní základy soudnictví, správu soudnictví neupravuje a normativní úpravu správy soudnictví v Lotyšsku obsahuje zákon o soudní moci z roku 1992.³⁵⁸ Lotyšská úprava správy soudnictví se řadí ke smíšeným modelům správy soudnictví, neboť představuje řešení založené na kombinaci ministerského modelu správy soudnictví s významným postavením exekutivy a samosprávného modelu jižanského typu s existencí orgánu soudní samosprávy.

4.3.2.1 Orgány správy soudnictví

Ministerstvo spravedlnosti, které je hlavním orgánem v oblasti soudní správy má významné pravomoci v oblasti finanční, materiální a organizační. Ministr spravedlnosti je dále kárným žalobcem v disciplinárním řízení nad soudci a může též iniciovat provádění kontrol na okresních a krajských soudech.³⁵⁹

Podobně jako ve Finsku je i v Lotyšsku zřízen orgán soudní samosprávy. Nejde přitom o jeden orgán, nýbrž o tři instituce. Na národní úrovni je zřízena Valná hromada soudců (*Conference of Judges*), které se účastní všichni soudci v zemi. Ta řeší aktuální

³⁵⁷ Srov. např. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2010 [cit. 10. 6. 2016]. ISBN 978-92-871-6987-7. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2010/JAReport2010_GB.pdf>; European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2014/Rapport_2014_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 10. 6. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³⁵⁸ Systém soudní moci – Lotyšsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2016 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-lv-cs.do>

³⁵⁹ Srov. tamtéž

problémy rozhodovací praxe, otázky hmotného a sociálního zabezpečení soudců a současně volí členy druhého a třetího soudcovského samosprávného orgánu, tedy Soudcovského výboru a Soudcovské disciplinární komise.

Soudcovský výbor (*Judicial Qualification Board*), jako druhý orgán soudní samosprávy, má za své hlavní poslání posílení nezávislosti soudců a za tímto účelem vykonává svoji působnost především v oblasti personální. Současně však také provádí certifikaci soudců dle jejich kvalifikace, tj. nabytých znalostí a získaných zkušeností a zařazuje je do jedné ze šesti kategorií odbornosti definovaných zákonem o soudní moci.³⁶⁰ Soudcovský výbor tvoří 12 členů, z nichž pět členů zastupují soudci Nejvyššího soudu, po dvou členech reprezentují soudci krajských a okresních soudů a dva zbývající jsou soudci Úřadu pozemkového registru. Posledním členem je předseda výboru, kterého volí Valná hromada soudců.

4.3.2.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Proces uvedení soudců do funkce začíná úspěšným složením zkoušky odborné způsobilosti, kterou organizuje Soudcovský výbor. Ten následně vyhodnotí připravenost jednotlivých kandidátů na soudcovské pozice a předloží jejich seznam ministrovi spravedlnosti. Ministr spravedlnosti učiní konečné rozhodnutí o výběru kandidáta, ke kterému se opět ještě vyjádří Soudcovský výbor a učiní návrh Parlamentu na jmenování kandidáta do funkce. Soudce je jmenován nejprve na tři roky, poté fakultativně stejnou procedurou na další dva roky a teprve po těchto třech, resp. pěti letech je jmenován na dobu neurčitou. Na případné druhé jmenování nebo konečné třetí nemá soudce nárok, a proto jmenování může být, za předpokladu, že dosavadní práce soudce nebyla uspokojivá, odepřeno a to mj. i s ohledem ke stanovisku soudcovského výboru. Soudce Nejvyššího soudu nominuje po konzultaci se Soudcovským výborem předseda Nejvyššího soudu. Konečné jmenování do funkce je poté opět v rukách lotyšského Parlamentu.³⁶¹

Jmenování soudních funkcionářů je zcela v rukách exekutivy. Předsedy krajských soudů jmenuje Parlament na návrh ministra spravedlnosti a předsedy Nejvyššího soudu. Předsedy okresních soudů jmenuje ministr spravedlnosti ze soudců

³⁶⁰ V této souvislosti vykonává Soudcovský výbor nad soudci do určité míry disciplinární pravomoc, když má na doporučení ministra spravedlnosti, předsedy Nejvyššího soudu, předsedy krajského soudu, předsedy městského soudu a vedoucího Úřadu pozemkového registru pravomoc snížit kvalifikační kategorii soudce v rámci odborných kategorií.

³⁶¹ Nejvyšší správní soud. Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 11. 5. 2016], s. 58-61. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

daného soudu. Rovněž místopředsedy všech soudů jmenuje vždy ministr spravedlnosti. Funkční období těchto soudních funkcionářů je 5 let, resp. 7 let u předsedy Nejvyššího soudu. Orgán soudcovské samosprávy, Soudcovský výbor, ke jmenování předsedů a místopředsedů soudů podává pouze nezávazné stanovisko. Podobně se ke jmenování mohou vyjádřit další instituce - parlamentní výbor pro justici, Generální prokurátor, ředitel Policejní akademie či děkan právnické fakulty Lotyšské univerzity.³⁶²

4.3.2.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Třetí orgán soudní samosprávy v Lotyšsku je Soudcovská disciplinární komise (*Judicial Disciplinary Board*), která vykonává disciplinární pravomoc nad soudci. Jako kárnou sankci může komise uložit i trest zbavení funkce soudce. Komise také podává stanovisko ministru spravedlnosti, který na jeho základě může odvolat z funkce předsedu či místopředsedu soudu.

Další oblasti správy soudnictví má ve své kompetenci výlučně exekutiva. Např. rozpočtový proces zajišťuje ministr spravedlnosti, podobně vzdělávání soudců má na starosti Soudcovské vzdělávací středisko řízené ministerstvem spravedlnosti.

4.3.2.4 *Závěrečné shrnutí*

Model správy soudnictví uplatňovaný v Lotyšsku je modelem, ve kterém hraje dominantní roli ministerstvo spravedlnosti. Přestože byly zavedeny 3 orgány soudní samosprávy, které by měly reprezentovat účast soudců na správě soudnictví, lze usoudit, že pravomoci těchto orgánů nejsou nikterak významné. Terčem časté kritiky je proto nedostatečné zapojení soudcovských orgánů do vytváření rozpočtů pro správu soudů a z toho plynoucí nebezpečné podfinancování soudnictví. Mezi odbornou veřejností v poslední době také probíhá diskuze o ustavení Soudcovské rady (*Judicial Council*), která by upevnila postavení soudnictví vzhledem k ostatním složkám státní moci, a která by umožnila provádět kontrolu vnitřních záležitostí, včetně finančních. Návrhy počítají s takovým řešením, že by Soudcovská rada byla nejprve koordinována ministerstvem spravedlnosti a postupně by se vyvinula v nezávislý orgán, který by měl ve své pravomoci zejména správu soudů, oblast vzdělávání soudců a participoval by též na tvorbě rozpočtů.³⁶³

³⁶² tamtéž

³⁶³ Nejvyšší správní soud. Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 11. 5. 2016], s. 58-61. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

Vnímání nezávislosti soudnictví stabilně patří mezi nejvyšší v rámci „nových“ členských států EU, aktuálně Lotyšsko zaujímá 18. pozici ze všech členských států EU.³⁶⁴

4.3.3 Anglie a Wales

Správa soudnictví v Anglii a Walesu vykazuje značná specifika a ve velké míře se odlišuje od všech ostatních modelů správy soudnictví aplikovaných na území EU.

Do roku 2005 bylo pro správu soudnictví charakteristické takřka neomezené postavení Lorda Kancléře (*Lord Chancellor*), který byl předsedou Sněmovny lordů, předsedou Odvolacího výboru sněmovny, tj. obdoby nejvyššího soudu a současně ministrem vlády. Trojjednost Lorda kancléře, ač byl výkon všech jeho pravomocí ve skutečnosti svázán četnými ústavními konvencemi a tradicemi,³⁶⁵ se ovšem stala po mnoha staletích ústavním reliktem i pro konzervativní anglickou společnost. Proto zákon o ústavní reformě z roku 2005 (*The Constitutional Reform Act 2005*) změnil podstatným způsobem podobu celého soudnictví. Předně bylo založeno ministerstvo spravedlnosti, v jehož čele stojí z titulu své funkce Lord kancléř, coby ministr spravedlnosti. Zřízeny byly také další instituce, které se významně podílejí na správě soudnictví – Komise pro jmenování soudců, Úřad pro soudní stížnosti a Justiční akademie.³⁶⁶

4.3.3.1 Orgány správy soudnictví

Centrálním orgánem správy soudnictví je Ministerstvo spravedlnosti, které prostřednictvím Lorda Kancléře a jemu přímo podřízených orgánů vykonává správu soudnictví ve finančních, materiálních a organizačních věcech a v určitých případech je také zodpovědné za disciplinární záležitosti. Konkrétní uspořádání je takové, že Lord kancléř nese obecně odpovědnost za správu a vedení justičního systému v Anglii. Některé pravomoci ovšem sdílí s Lordem předsedou soudu (*Lord Chief Justice*), jenž

³⁶⁴ European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 12. 5. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³⁶⁵ Typickým příkladem anglické ústavní konvence je okolnost, že se Lord kancléř tradičně vzdával pravomoci rozhodovat v odvolacím výboru, čímž fakticky rezignoval na soudcovskou funkci.

³⁶⁶ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 5. 2016], s. 80-84. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

v praxi plní vůdčí roli v oblasti správy soudnictví.³⁶⁷ Hlavní exekutivní úlohu v rámci ministerstva spravedlnosti plní relativně nezávislá Soudní služba jejího veličenstva (*Her Majesty's Courts Service*) založená k 1. 4. 2011. Ta ve skutečnosti zajišťuje řádný výkon spravedlnosti u soudů a soudních tribunálů,³⁶⁸ a to v oblasti materiální a finanční. Za tímto účelem soudní služba obstarává správu hmotného vybavení, budov a informačních systémů a nakládá s přidělenými prostředky, které v rámci anglické vlády vyjednal Lord kancléř.³⁶⁹

Orgánem správy soudnictví, který se podstatně podílí na výběru soudců je Komise pro jmenování soudců (*Judicial Appointments Commission*). Ta se skládá ze šesti soudců, jednoho zástupce soudnictví s neprávním vzděláním (přísedící), dvou členů z jiné právní profese (nyní advokáti), pěti laiků a předsedy, který musí být vždy laikem, dohromady tedy celkem z patnácti členů.³⁷⁰ Dalšími orgány správy soudnictví jsou Justiční akademie, která zajišťuje výchovnou oblast a Úřad pro soudní stížnosti, který plní úlohu disciplinárního soudu. Uvedené instituce jsou organizačně zařazeny pod Ministerstvo spravedlnosti, ovšem ve výkonu svých pravomocí jsou na něm nezávislé a ministerstvo nemůže do jejich činnosti zasahovat, tak jako v případě jemu podřízených subjektů.

Reprezentativní orgán soudní samosprávy se v Anglii a Walesu nevyskytuje. Jejího úlohu tak do jisté míry supluje stavovská organizace - Soudcovská rada Anglie a Walesu zastupující zájmy všech soudů a soudců, která plní především poradní a informativní úlohu vůči Lordovi předsedovi soudu, a zčásti též zmíněná Komise pro jmenování soudců. Soudcovskou radu Anglie a Walesu tvoří 18 členů, jejichž funkční

³⁶⁷ Své povinnosti Lord předseda soudu plní prostřednictvím a s významnou podporou Soudní výkonné rady (*Judicial Executive Board*), (k tomu srov. *Judicial Executive Board. Courts and Tribunals Judiciary* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2015 [cit. 15. 5. 2016]. Dostupné z: <https://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/how-the-judiciary-is-governed/judicial-executive-board/>).

³⁶⁸ Činnost soudní služby jejího veličenstva je pod dohledem správní rady v čele s nezávislým předsedou. Správní rada především dozírá na to, aby soudní služba vykonávala svoji působnost v souladu s cíli a záměry určenými Lordem kancléřem a Lordem předsedou soudu (srov. *HM Courts & Tribunals Service: About us. GOV.uk* [online]. London : Ministry of Justice, 2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service/about>).

³⁶⁹ Srov. *HM Courts & Tribunals Service: About us. GOV.uk* [online]. London : Ministry of Justice, 2015 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service/about>

³⁷⁰ Srov. *Commissioners. Judicial Appointments Commission* [online]. London : JAC, 2015 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <https://jac.judiciary.gov.uk/commissioners>

období je 3 roky. Pozici předsedy zastává z titulu své funkce Lord předseda soudu. Dalšími členy rady jsou soudci, kteří zastupují všechny stupně anglických soudů.³⁷¹

4.3.3.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Výběr soudců a soudních funkcionářů je v Anglii a Walesu plně v kompetenci nezávislé Komise pro jmenování soudců.³⁷² Komise organizuje výběrová řízení na pozice soudců a soudních funkcionářů a na základě výsledků navrhuje nejvhodnějšího kandidáta Lordu kancléři ke jmenování do funkce soudce.³⁷³ Přípravná služba absolventů není zavedena a stanovena není ani věková hranice pro vstup do soudnictví. Proto se vždy předpokládá mimosoudní praxe kandidáta, alespoň v délce pěti let.³⁷⁴

Působnost komise se však nevztahuje na soudce a soudní funkcionáře Odvolacího soudu (*Court of Appeal*) a Nejvyššího soudu (*Supreme Court of United Kingdom*). Soudci a soudní funkcionáři Odvolacího soudu jsou jmenováni k tomu ustavenou výběrovou komisí, jejíž členy nominují soudci Odvolacího soudu a Komise pro jmenování soudců. Konečný výběr musí být konzultován s Lordem předsedou soudu. Také soudci a soudní funkcionáři Nejvyššího soudu jsou vybíráni podobně vytvořenou komisí. Rozdílem však je, že jsou v ní zastoupeny jurisdikce nejen Anglie a Walesu, ale také Skotska a Severního Irska. Návrh komise musí být konzultován s Lordem kancléřem a ministerským předsedou, který následně návrh předloží britské královně, která soudce či soudního funkcionáře jmenuje do funkce.³⁷⁵

4.3.3.3 *Další působnosti*

Oblast výchovná spadá do působnosti k tomu v roce 2011 ustavené Justiční akademie (*Judicial College*). Ta v rámci další reformy soudnictví nahradila Radu pro vzdělávání soudců (*Judicial Studies Board*). Justiční akademie působí jako nezávislá instituce a nepodléhá žádnému řízení ze strany exekutivy, ač svoji činnost úzce

³⁷¹ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 14. 3. 2015], s. 80-84. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁷² Ustavením komise v roce 2005 tak přestal Lord kancléř po více než 900 letech aktivně vybírat soudce.

³⁷³ About the judiciary: Judges. *Judiciary of England and Wales* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2014. [cit. 14. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/judges-magistrates-and-tribunal-judges/judges-career-paths/becoming-a-judge>>

³⁷⁴ V Anglii a Walesu se soudci tradičně stávají zkušení právníci s praxí především z advokacie. Srov. CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

³⁷⁵ Srov. Commissioners. *Judicial Appointments Commission* [online]. London : JAC, 2014 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: <<https://jac.judiciary.gov.uk/commissioners>>

koordinuje se Soudní službou jejího veličenstva.³⁷⁶ Akademie organizuje vstupní vzdělávací kurzy pro soudce, jakož i další semináře a odborná školení zaměřená na rozvoj soudcovských dovedností.³⁷⁷

Oblast disciplinární má na starosti Úřad pro soudní stížnosti (*Office for Judicial Complaints*) a Lord předseda soudu jednající ve shodě s Lordem kancléřem. Méně závažná porušení soudcovské disciplíny řeší Úřad pro soudní stížnosti, který coby jednotka ministerstva spravedlnosti, může udělit jako sankci důtku, snížení platu či dočasně pozastavit výkon funkce. Závažnější porušení řeší Lord předseda soudu a Lord kancléř, zpravidla po vyjádření ad hoc složené etické komise.

4.3.3.4 Závěrečné shrnutí

Model správy soudnictví aplikovaný v Anglii a Walesu je těžko zobecnitelný a ve srovnání s ostatními modely obtížně podřaditelný pod některou z rozlišovaných skupin modelů správy soudnictví. Postavení Lorda kancléře a Lorda předsedy soudu vykazuje do určité míry znaky charakteristické pro ministerský model, zatímco existence poměrně nezávislých institucí (Komise pro jmenování a Justiční akademie) vzdáleně připomíná samosprávný model jižanského typu a současně nezávislé komise uplatňované v severském samosprávném modelu. Skutečný orgán soudní samosprávy má v Anglii a Walesu ovšem pouze čistě poradní a konzultativní funkci. Specifičnost anglického modelu též dokládá význam různých ústavních zvyklostí a konvencí, jak ostatně připomíná analýza NSS: „v Anglii panuje obecné přesvědčení, že i když něco není formálně zakázané, tak se to prostě nedělá.“³⁷⁸

Od roku 2005 anglický a velšský model prochází nejvýraznější změnou za poslední staletí, avšak i nadále se od kontinentálních modelů odlišuje zachováním

³⁷⁶ Srov. About the judiciary: Judicial College. *Courts and Tribunals Judiciary* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2015 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/training-support/judicial-college/>>

³⁷⁷ Strategie Justiční akademie identifikuje tři hlavní body justičního vzdělávání. V rámci prvního bodu jsou soudci školeni v hmotném právu, dokazování a vedení soudního řízení. Ve druhém bodě se edukace zaměřuje na získávání a zlepšování soudcovských a často také manažerských dovedností. Poslední bod vzdělávání se zaměřuje na sociální kontext soudcovské činnosti (srov. About the judiciary: Judicial College. *Courts and Tribunals Judiciary* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2015 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/training-support/judicial-college/>>).

³⁷⁸ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 16. 5. 2016], s. 84. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

svých historických zvláštností. I ty přispívají k tomu, že vnímání nezávislosti justice je v Anglii a Walesu tradičně vysoké, v rámci EU šesté nejvyšší.³⁷⁹

4.3.4 Slovinsko

4.3.4.1 Orgány správy soudnictví

Na správě soudního systému ve Slovinsku se formálně podílejí Ministerstvo spravedlnosti, Soudní rada (*Sodni svet*) a předsedové jednotlivých soudů. Slovinský model správy soudnictví byl původně inspirován italskou Nejvyšší radou soudnictví, ale narozdíl od italského modelu zde více kompetencí zůstalo exekutivě. Ministerstvo má pravomoci v organizačních, výchovných, finančních a materiálních oblastech správy soudnictví a nese tak největší díl odpovědnosti za správu soudnictví.

Naproti tomu roli orgánu, který je odpovědný za regulaci postavení soudců, plní ve Slovinsku Soudní rada. „*Soudní rada je speciálním národním sui generis, který nemůže být přiřazen ani k jednomu druhu státní moci (soudní, výkonné či zákonodárné) a nelze tudíž dospět ani k závěru, že by reprezentovala soudnictví.*“ Soudní rada (dále také jako „*rada*“) je tedy založena jako nezávislý ústavní orgán, který se podílí na správě soudnictví především po stránce personální a mimo to plní důležitou poradní funkci.³⁸⁰ Radu, která je zakotvena v čl. 131 Ústavy Slovinské republiky, tvoří 11 členů volených podle ústavně stanoveného klíče. Pět členů je voleno Národním shromážděním na návrh prezidenta republiky z řad univerzitních profesorů práva, advokátů či dalších zástupců právnické obce a zbývajících šest členů volí soudci z vlastních řad.³⁸¹

Správu jednotlivých soudů vykonává předseda soudu, případně jím pověřený místopředseda. Fakultativně může správa jednotlivých soudů jmenovat tzv. tajemníka soudu, který následně obstarává některé úlohy správy soudu. Dohled nad správou nižších soudů vykonává předseda soudu vyšší instance, zatímco ministr spravedlnosti

³⁷⁹ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³⁸⁰ Srov. Právnická povolání - Slovinsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 17. 5. 2016]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-si-cs.do?member=1

³⁸¹ Predstavitev. *Sodni Svet* [online]. Ljubljana : Sodni Svet RS, 2016 [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.sodni-svet.si/predstavitev/>

a předseda Nejvyššího soudu dohlíží na všechny soudy v zemi. Za tímto účelem si ministr může vyžádat písemná vysvětlení a zprávy o plnění specifických úkolů.³⁸²

4.3.4.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Podle čl. 130 slovinské ústavy se rada účastní procesu výběru soudce tím, že navrhuje kandidáty na funkci soudce Národnímu shromáždění, které následně soudce jmenuje do funkce. Kandidát na funkci soudce musí mít praxi alespoň tři roky, složenou tzv. právnickou zkoušku, která je pro všechny právnické profese stejná a úspěšně absolvovat výběrové řízení.³⁸³ Stejným způsobem rada navrhuje Národnímu shromáždění odvolání soudce z funkce. Samostatně rada jmenuje a odvolává s výjimkou předsedy Nejvyššího soudu funkcionáře soudů a rozhoduje o povýšení soudce do vyšší soudcovské funkce či vyšší platové třídy. Předsedu Nejvyššího soudu Slovinské republiky jmenuje, na návrh ministra spravedlnosti a po vyslovení stanoviska rady, Národní shromáždění.

Rada také přijímá kritéria výkonů soudců pro potřeby hodnocení jejich činnosti a kvalitativní kritéria pro hodnocení práce soudů, monitoruje a vyhodnocuje účelnost práce na jednotlivých soudech prostřednictvím přijímání výročních zpráv a v neposlední řadě posuzuje a následně rozhoduje o oprávněnosti stížnosti soudce, který se domnívá, že došlo k porušení jeho nezávislosti či zákonných práv, případně k narušení nezávislosti soudní moci.³⁸⁴

4.3.4.3 *Další oblasti správy soudnictví*

Vzdělávání soudců a dalších soudních pracovníků zajišťuje Středisko pro vzdělávání soudnictví (*Center za izobraževanje v pravosodju*), které je jako součást ministerstva spravedlnosti odpovědné za organizování státních profesních zkoušek³⁸⁵ i dalšího vzdělávání soudců a ostatních zaměstnanců.³⁸⁶

³⁸² Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 17. 5. 2016], s. 55. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁸³ Čl. 130 Ústavy (Ustava Republike Slovenije - Uradni list RS, št. 33/91-I, razglašena 23. 12. 1991)

³⁸⁴ Právnická povolání - Slovinsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 17. 5. 2016]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-si-cs.do?member=1>

³⁸⁵ Středisko pro vzdělávání soudnictví organizuje veškeré právnické zkoušky nezbytné pro výkon právnického povolání. Kromě soudcovské zkoušky, jde tedy i o zkoušku státních zástupců, notářů, advokátů a insolvenčních správců.

³⁸⁶ Srov. *Izobraževanje v pravosodju* - CIP: Center za izobraževanje v pravosodju. *Ministrstvo za pravosodje: Republika Slovenija* [online]. Ljubljana : Ministrstvo za pravosodje, 2014 [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mp.gov.si/si/izobrazevanje_v_pravosodju_cip/>

Prvostupňovým kárným soudem je ve Slovinsku ad hoc složený pětičlenný soudní senát tvořený soudcem Nejvyššího soudu, který vždy zastává pozici předsedy soudu, dále dvěma soudci Vrchního soudu a soudcem krajského a okresního soudu. Ve druhém stupni je kárný soud tvořen výhradně pěti soudci Nejvyššího soudu. V pozici kárného žalobce vystupuje před soudem kárný prokurátor, který může řízení zahájit i na základě podnětu, který podá ministr spravedlnosti či předseda soudu. Odvolat soudce z funkce může ovšem pouze Národní shromáždění a to v případě, že je soudce pravomocně uznán vinen z úmyslného trestného činu. Do možnosti zbavit soudce funkce zasahuje také rada, která může navrhnout Národnímu shromáždění odvolání soudce z funkce tehdy, pokud soudce v rámci výkonu své funkce poruší Ústavu Slovinské republiky či závažným způsobem poruší zákon.³⁸⁷

Rozpočet pro soudnictví je sestavován výkonnou mocí za asistence soudů. Předsedové krajských a odvolacích soudů tak ve spolupráci s Nejvyšším soudem připraví návrh čerpání finančních prostředků na následující fiskální období a prostřednictvím předsedy Nejvyššího soudu jej postoupí vládě, která návrh rozpočtu předkládá Národnímu shromáždění ke schválení. Národní shromáždění ovšem není návrhem připraveným soudy vázáno a struktura rozpočtu je tedy dána politickou vůlí. Rada na návrh rozpočtu nemá přímý vliv a podává k němu pouze vyjádření.³⁸⁸

4.3.4.4 *Závěrečné shrnutí*

Model správy soudnictví uplatňovaný ve Slovinsku je charakterizován tím, že se na správě podílí společně politické a soudní orgány. Rada je národním orgánem vykonávající specifickou funkci a rozhodující zpravidla o otázkách týkající se postavení soudce, čímž se přibližuje jižanským samosprávným tělesům.³⁸⁹ Většina pravomocí ovšem zůstala ministerstvu spravedlnosti, a proto bývá slovinské řešení správy soudnictví řazeno ke smíšeným modelům.

Analýza NSS uvádí, že postupně se začaly objevovat názory, že ani Slovinsko,

³⁸⁷ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 17. 4. 2016], s. 55. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁸⁸ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 18. 5. 2016], s. 55. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁸⁹ Predstavitev. *Sodni Svet* [online]. Ljubljana : Sodni Svet RS, 2015 [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.sodni-svet.si/predstavitev/>>

podobně jako státy jižanského modelu, nebylo ušetřeno politizace justice.³⁹⁰ Také vnímání nezávislosti justice je ve Slovinsku velmi nízké. V rámci zemí EU dosáhlo Slovinsko v posledním srovnání čtvrtého nejhoršího výsledku.³⁹¹

4.3.5 Polsko

V Polsku byla reforma správy soudnictví provedena po politických změnách v roce 1989, kdy byl zaveden samosprávný model v čele s Národní radou soudnictví (*Krajowa Rada Sądownictwa*). Určujícím argumentem pro reformování správy soudnictví a zavedení soudní samosprávy byla především faktická realizace nezávislosti soudnictví, která je rozhodující pro legitimitu moci soudní a je garantem práv a svobod občanů. Národní rada soudnictví (dále také jako „*rada*“), stejně jako ve Slovinsku, není považována za orgán některé ze tří státních mocí, nýbrž představuje zvláštní nezávislý orgán, který plní určité úlohy v oblasti správy soudnictví. Rada byla zformována na základě zkušeností s modely západní Evropy, vzorem byly zejména úpravy v Itálii a ve Francii, avšak i v tomto ohledu stejně jako ve Slovinsku, bylo více pravomocí ponecháno Ministerstvu spravedlnosti.³⁹²

4.3.5.1 Orgány správy soudnictví

Rada je ústavně zakotvena v čl. 186 odst. 1 polské ústavy, která společně s právní úpravou definovanou zákonem z 12. 5. 2011 o Národní soudcovské radě určuje a vymezuje složení a působnost rady.³⁹³ Rada je tvořena 25 členy, z nichž předsedové Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu a ministr spravedlnosti jsou virilními členy. Dalších 15 členů nominují soudci ze svých řad,³⁹⁴ 4 členy jmenuje polský Sejm, 2 členy Senát a posledního člena rady nominuje prezident republiky.³⁹⁵ Předsedu rady a dva její místopředsedy, kteří společně s ministrem spravedlnosti a členy nominovanými prezidentem republiky tvoří tzv. prezidium rady, si volí rada ze svého

³⁹⁰ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 18. 5. 2016], s. 56-57. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

³⁹¹ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-ve-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

³⁹² Srov. O Radzie: Informacje o KRS. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2016 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/informacje-o-krs>>

³⁹³ tamtéž

³⁹⁴ 10 soudců zastupují v radě obecné soudy, dva soudci pochází z řad soudců Nejvyššího soudu, dva soudci z Nejvyššího správního soudu a jeden soudce je nominovaný Vojenským soudem.

³⁹⁵ Čl. 187 Ústavy (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483)

středu. Funkční období členů rady je čtyřleté, avšak mandát členů nominovaných Sejmem či Senátem skončí nejpozději do 3 měsíců poté, co tyto orgány moci zákonodárné ukončí svoji činnost.³⁹⁶

Dalšími orgány správy soudnictví jsou Ministerstvo spravedlnosti, které má v gesci organizační, výchovnou, finanční a materiální oblast. Na každodenní správě všech soudů se podílí soudní funkcionáři společně se soudcovskými radami. Ty mají v Polsku podstatnou roli, neboť nejsou pouhými poradními orgány, ale společně s předsedou soudu sdílí rozhodovací pravomoci v oblasti rozvrhu práce aj.

4.3.5.2 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Podle čl. 179 polské ústavy jsou soudci jmenováni do funkce prezidentem republiky na základě návrhu rady. Soudcem se může stát kandidát, který prošel soudcovskou přípravnou službou trávající tři roky a následně složil soudcovskou zkoušku, ale i kandidát z řad ostatních právnických povolání s praxí nejméně tři roky. Soudcem může být ustanoven také uznávaný vědecký odborník v oboru práva, jestliže dosáhl vědecké hodnosti docenta či profesora. Vstup do soudnictví je podmíněn dosažením věku 29 let.³⁹⁷

Výběr soudců začíná u soudu, kde se volné místo soudce obsazuje a to tak, že kandidáty splňující předepsané podmínky schvaluje soudcovská rada daného soudu. Následně odbornou připravenost kandidátů přezkoumává a posuzuje rada, která poté návrhy nejvhodnějších kandidátů předkládá ke jmenování prezidentu republiky. Ten soudce jmenuje do funkce na dobu neurčitou, tedy až do dosažení věku pro odchod do důchodu (65 let). Poté může soudce v důchodovém věku působit v pozici emeritního soudce, kterému náleží určitá práva a povinnosti stanovené radou či může podat žádost radě, která případně rozhodne o prodloužení věku pro odchod do důchodu na 70 let.³⁹⁸ Podobným způsobem jako jmenování soudců se děje i jejich povyšování, které vždy znamená, že povyšovaný soudce musí být schválen radou a jmenován prezidentem. Pro kariérní postup jsou zákonem stanovená přesná kritéria, která musí být splněna.³⁹⁹

³⁹⁶ O Radzie: Informacje o KRS. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sędów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2016 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/informacje-o-krs>>

³⁹⁷ tamtéž

³⁹⁸ O Radzie: Informacje o KRS. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sędów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2016 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/informacje-o-krs>>

³⁹⁹ Především se jedná o délku praxe ve funkci soudce prvního stupně, či délku právní praxe mimo justici stanovenou čl. 63 zákona o obecných soudech.

Předsedy a místopředsedy soudu jmenuje a odvolává, po vyjádření rady, ministr spravedlnosti. Funkční období funkcionářů soudu je 6 let, avšak jejich mandát výjimečně může zaniknout dříve, a to rozhodnutím Sejmu o odvolání soudce z funkce.

4.3.5.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Vzdělávání soudců je v působnosti ministerstva spravedlnosti, které prostřednictvím své organizační jednotky organizuje různá školení a odborné semináře. Také soudní rozpočet je připravován ministerstvem spravedlnosti a předkládán ke schválení Parlamentu. K návrhu rozpočtu se též vyjadřuje rada.⁴⁰⁰

Disciplinární soudem jsou v Polsku disciplinární senáty konstituované v rámci běžné soudní soustavy. V prvním stupni tak rozhodují senáty složené ze tří soudců a ve druhém stupni odvolací senáty ze sedmi soudců. Členy senátu nominuje rada.⁴⁰¹ Disciplinární řízení se zahajuje na podnět žalobce, který je taktéž jmenován radou. V případě že by soudci měl být uložen trest odvolání z funkce, je rada oprávněna se k trestu vyjádřit. Rada se kromě toho, vyjadřuje k návrhům zákonů, které se dotýkají soudnictví, přijímá soubor pravidel profesní etiky soudců a monitoruje jejich dodržování a v neposlední řadě zaujímá stanoviska k činnosti soudců a za tímto účelem provádí návštěvy soudů, případně pracovní prověrky soudců.⁴⁰² Pravomoc specifická pro polský model je ústavně založená možnost rady domáhat se u Ústavního soudu vyslovení nesouladu právních aktů upravujících postavení soudců a soudců s ústavně garantovanou nezávislostí soudní moci.⁴⁰³

4.3.5.4 *Závěrečné shrnutí*

V polském modelu správy soudnictví rada zastává postavení spíše ústavního než exekutivního orgánu. Rada je tedy ve skutečnosti jedním z orgánů správy soudnictví, který je ústavou povolán především k tomu, aby dozíral na elementární principy

⁴⁰⁰ Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Režerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 21. 5. 2016], s. 44-47. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁴⁰¹ O Radzie: Informacje o KRS. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezawisłości sądów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2016 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/informacje-o-krs>>

⁴⁰² Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Režerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 21. 5. 2016], s. 46. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁴⁰³ Čl. 186 Ústavy (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483)

nezávislosti soudů a soudců.⁴⁰⁴ Dosavadní působení rady v této souvislosti směřovalo zejména k vymezení nezávislého a důstojného postavení soudní moci, pozvednutí jeho odborné úrovně, zvýšení celkové prestiže a zavedení a udržení vysoké úrovně etiky všech soudců. Samotná rada je tedy vedena záměrem naplňovat tezi nadepsanou na budově okresního soudu ve Varšavě: „*Spravedlnost je základem pro výkon a trvanlivost republiky.*“⁴⁰⁵ Nakolik se uvedené poslání radě daří naplňovat, ve srovnání s daty ukazující vnímání nezávislosti soudnictví, je otázkou názoru. Ze zemí EU je v tomto ohledu na 17. pozici, ovšem při srovnání s tzv. novými demokraciemi, je Polsko ve vnímání nezávislosti třetí.⁴⁰⁶

4.3.6 Maďarsko

Maďarský model správy soudnictví v posledních několika letech prodělal výrazné změny a zcela změnil svoji podobu. Po nástupu premiéra *V. Orbána* a jeho vládnoucí strany *Fidész* k moci došlo v roce 2010 k zásadním ústavním změnám, které se podstatným způsobem dotkly úpravy správy soudnictví.⁴⁰⁷ V roce 2011 byla přijata nová maďarská ústava (tzv. *základní zákon Maďarska*) a spolu s ní zákon o organizaci a správě maďarských soudů, zákon o právním postavení a odměňování soudců v Maďarsku a také nový zákon o Ústavním soudu.

4.3.6.1 Orgány správy soudnictví

Zákon o organizaci a správě maďarských soudů zavádí Národní soudní úřad (dále také jako „NSÚ“), coby ústřední orgán správy soudnictví, a zásadní kompetence správy soudnictví soustřeďuje do rukou jediné osoby, předsedy NSÚ.⁴⁰⁸ Ten je do úřadu

⁴⁰⁴ Čl. 161 odst. 1 Ústavy (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483)

⁴⁰⁵ Srov. Historia: Informacja sędziego Marka Celeja. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2016 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/historia/informacja-sedziego-marka-celeja>>

⁴⁰⁶ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effectiv-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

⁴⁰⁷ Srov. např. TAVARES, Rui; AGUILAR, Juan Fernando López. *Pracovní dokument 2: o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) – základní zásady a základní práva* [online]. Brusel : Evropský parlament - Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, 6. 9. 2012 [cit. 23. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/906/906320/906320cs.pdf>; CHMEL, Jan. *Demokracie, lidská práva a Maďarský neliberální stát*. In ANTOŠ, Marek; WINTR, Jan (eds.). *Ústavní teorie*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 66 - 67 s. ISBN 978-80-87975-28-2.

⁴⁰⁸ Srov. CHMEL, Jan. *Demokracie, lidská práva a Maďarský neliberální stát*. In ANTOŠ, Marek; WINTR, Jan (eds.). *Ústavní teorie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 68 s. ISBN 978-80-87975-28-2.

volen na návrh prezidenta dvoutřetinovou parlamentní většinou. NSÚ ve své moci koncentruje správu soudnictví v oblastech organizačních, personálních, výchovných, finančních a materiálních a zčásti také kontrolních.⁴⁰⁹

Orgánem soudní samosprávy je nově konstituovaná Národní rada pro soudnictví (*Országos Bírói Tanács*), která nahradila původní Nejvyšší radu soudnictví (*Magyar Köztársaság Bírószága*) ustavenou v roce 1997. Zatímco Nejvyšší rada soudnictví měla v podstatě rozhodující vliv na správu soudnictví a nesla plnou odpovědnost za celé soudnictví, je role Národní rady pro soudnictví (dále také jako „rada“) značně omezená a má spíše poradní a kontrolní funkci.

Rada je tvořena 15 členy, z nichž 14 je voleno v tajných volbách prostou většinou na schůzi všech maďarských soudců, a to na šestileté funkční období.⁴¹⁰ Virilním členem je předseda Nejvyššího soudu (*Kúria*). Hlavní význam rady spočívá v monitorování činnosti předsedy NSÚ. Radě nicméně nejsou svěřeny faktické pravomoci, jak výkon jeho pravomocí ovlivnit. V této souvislosti se rada totiž pouze může vyjádřit k právním aktům předsedy NSÚ a své legislativní návrhy týkající se soudnictví postoupit parlamentnímu komisaři. Rada se dále podílí na jmenování soudců, nominuje soudce disciplinárních soudů, vydává jednacích řady soudů a kontroluje jejich řízení a vyjadřuje se k návrhu rozpočtu pro soudnictví.⁴¹¹

4.3.6.2 Jmenování soudců a soudních funkcionářů

Podobně jako v jiných státech EU i v Maďarsku tvoří základ pro výběr soudců k tomu ustavená komise. Ta uskutečňuje výběrové testy odborných schopností a na základě jejich výsledků, s přihlédnutím k odborné praxi, dosaženému vzdělání a dalším podmínkám, stanoví pořadí kandidátů, jež předá předsedovi NSÚ k posouzení. Pořadí kandidátů sice není pro předsedu NSÚ závazné, ovšem v případě, že by se rozhodl navrženým pořadím neřídit, musí nakonec jím provedené změny v pořadí schválit rada.

⁴⁰⁹ TAVARES, Rui; ENGEL, Frank. *Pracovní dokument 1: o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) – nezávislost soudnictví* [online]. Brusel : Evropský parlament - Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, 5. 9. 2012 [cit. 23. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/906/906320/906320cs.pdf>

⁴¹⁰ Soudci volí za člena rady vždy jednoho soudce odvolacího soudu, pět soudců obecných soudů, sedm z místních tribunálů a jednoho soudce pracovního soudu.

⁴¹¹ Srov. Országos Bírói Tanács feladatai: Személyzeti kérdések. *Bírószága* [online]. Budapest : Országos bírószága hivatal, 2015 [cit. 11. 6. 2016]. Dostupné z: <<http://www.birosag.hu/obt/orszagos-biroi-tanacs-feladatai/szemelyzeti-kerdes>>; Systém soudní moci - Maďarsko: Správa soudů. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2015 [cit. 23. 6. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-hu-cs.do?member=1>

Pokud by byl neúspěšný kandidát z výběru vyřazen, je oprávněn domáhat se soudního přezkumu svého vyřazení.

Soudci jsou v Maďarsku jmenováni nejprve na zkušební dobu a následně po vykonání této povinné zkušební doby, může soudce požádat, aby byl jmenován do funkce bez časového omezení. V takovém případě se ovšem musí podrobit hodnocení svého profesního výkonu. Benátská komise⁴¹² upozorňuje, že maďarské řešení soudce na zkoušku vykazuje nedostatky, neboť uplatnění tohoto institutu vyžaduje, aby byla vždy předem stanovena maximální souhrnná délka zkušební doby a současně byly stanoveny objektivní kritéria, které je třeba splnit, aby byl soudce jmenován na dobu neurčitou. Dosud však byla vyloučena pouze možnost opakování zkušebních dob a další záruky i nadále poskytnuty nejsou. Dle výkladu Benátské komise v takovém případě nelze vyloučit, že soudci mohou pociťovat tlak, aby o věcech rozhodovali určitým způsobem. Benátská komise v této souvislosti připomíná, že podle Evropské charty o statutu soudce a čl. 6 úmluvy o lidských právech, jsou *jistota funkčního období a jistota neodvolatelnosti nejdůležitějšími prvky nezávislosti soudců*.⁴¹³

4.3.6.3 *Další působnosti správy soudnictví*

Další vzdělávání má v pravomoci NSÚ, který určuje na návrh rady vzdělávací plán a následně celý vzdělávací proces organizačně obstarává. Také návrh rozpočtu připravuje a jeho správu činí NSÚ. Radě je dána možnost se k návrhu vyjádřit.

Disciplinární řízení je v Maďarsku dvoustupňové. V prvním stupni rozhoduje zvláštní senát při odvolacím soudu v Budapešti a v druhém stupni je příslušný zvláštní disciplinární soud (*Service Court*). Jeho členy jmenuje a procesní pravidla určuje rada.⁴¹⁴

⁴¹² Srov. Stanovisko Benátské komise č. 663/2012. Dostupné z: <[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF\(2012\)007-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF(2012)007-e)>

⁴¹³ Srov. TAVARES, Rui; ENGEL, Frank. *Pracovní dokument 1: o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) – nezávislost soudnictví [online]*. Brusel : Evropský parlament - Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, 5. 9. 2012 [cit. 23. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/906/906320/906320cs.pdf>

⁴¹⁴ Srov. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice [online]*. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 24. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2014/Rapport_2014_en.pdf>

4.3.6.4 Závěrečné shrnutí

Správa soudnictví v Maďarsku je především v působnosti Národního soudního úřadu, resp. jeho předsedy, jehož poměrně dlouhé funkční období v délce devíti let v kombinaci se širokými pravomocemi vyžaduje vysokou míru odpovědnosti. NSÚ je v podstatě odpovědný přímo Parlamentu, ač na jeho činnost dohlíží rada a NSÚ jí za tímto účelem v rámci půlročního cyklu podává zprávu o své činnosti. Takové neobvyklé uspořádání modelu správy soudnictví vedlo orgány EU, zahraniční zájmové soudcovské sdružení či neziskové instituce k tomu, aby stav celého soudnictví po reformách *V. Orbána* podrobily negativnímu hodnocení. Maďarsko, které zpočátku jakékoliv vnější snahy o nápravu odmítalo, přistoupilo v roce 2012 a 2013 k určité korekci a radě přiznalo alespoň konzultativní pravomoci a rozpočtově ji oddělilo od NSÚ.⁴¹⁵

Z těchto důvodů a zejména z dalšího nepřetržitého vývoje, se lze jen stěží vyjádřit ke zkušenostem s maďarským modelem, ba dokonce přistoupit k jeho hodnocení. Je ovšem třeba uvést, že ač jsou instituce EU, i přes dosud učiněné změny, k maďarskému modelu kritické a nahlíží na změny provedené po roce 2010 jako na způsob, jak podřídít soudnictví moci výkonné a zákonodárné,⁴¹⁶ mělo mezi roky 2010 - 2014 vnímání nezávislosti justice v Maďarsku vzrůstající tendence a přestože poslední údaje vykazují určitý pokles, který Maďarsko posunul na 22. pozici z 28 členských států EU, nepatří Maďarsko, v rámci tzn. nových demokracií, mezi nejhorší.⁴¹⁷

⁴¹⁵ Srov. TAVARES, Rui; ENGEL, Frank. *Pracovní dokument 1: o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) – nezávislost soudnictví* [online]. Brusel : Evropský parlament - Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, 5. 9. 2012 [cit. 11. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/906/906320/906320cs.pdf>

⁴¹⁶ Tamtéž

⁴¹⁷ Srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 30. 6. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

5 VYHODNOCENÍ A KOMPARATIVNÍ ZÁVĚRY MODELŮ SPRÁVY SOUDNICTVÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

5.1 Vyhodnocení modelů správy soudnictví

Mám-li závěry deskripce modelů správy soudnictví shrnout, myslím, že je třeba konstatovat, že: *žádný model správy soudnictví nemůže fungovat řádně, není-li doprovázen po dlouhá léta pěstovanou a z generace na generaci předávanou právní a politickou kulturou.*“ Slovy německého soudce *Hoffmanna – Riema* řečeno: *„úspěch jakéhokoliv vybraného řešení závisí – inter alia - na právní tradici a podpůrných silách v každé společnosti.“* Právě díky těmto nenormativním aspektům soudci ctí a dodržují etické normy pro efektivní výkon spravedlnosti a naopak se zdržují činností narušující důstojnost a prestiž soudcovského stavu. Neméně důležitá je ovšem i politická kultura ve vztahu k moci soudní. K úvahám o zvolení určitého modelu či o jeho funkčnosti je třeba vždy přistupovat s maximou, že stát, který nemá nezávislou justici, nelze považovat za stát právní. Nezávislost soudnictví jako celku by vždy měla začínat skrze úpravu statusu soudce garantující jeho zcela nezávislé postavení, avšak zejména v poslední době se jeví institucionální nezávislost moci soudní jako neméně důležitá. Na druhou stranu justice, jako každá jiná moc, musí mít určité politické završení, které bude jiným státním mocem odpovídat za chod soudnictví. V ministerských modelech je to ministerstvo spravedlnosti v čele s ministrem odpovědným ministerskému předsedovi nebo parlamentu. V některých tzv. samosprávných modelech je tímto vrcholným orgánem soudní rada. Ta se ovšem může v nejhorším případě zvrhnout do podoby absolutní neodpovědnosti, a pokud nefunguje ani soudcovská autoregulace, dochází k destrukci i velmi svobodné justice.⁴¹⁸

Výchozí pro základní diferenciaci modelů správy soudnictví je rozlišení na model tzv. ministerský a tzv. samosprávný model jižní, severní a smíšený. Na úvod jsou zmíněny germánské státy, které společně s Českou republikou setrvávají na tradičním modelu správy soudnictví, u kterého absentuje samosprávný orgán s celostátní působností a správa soudnictví je tak z převažující míry v působnosti ministerstva spravedlnosti. Zejména v posledních letech ovšem i v těchto zemích probíhá intenzivní diskuse o postupném zavedení soudní samosprávy v čele s reprezentativním orgánem

⁴¹⁸ Srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 11

typu soudní rady a není vyloučeno, že v budoucnu dojde k modifikaci těchto systémů. V takovém případě je ovšem velmi pravděpodobné, že emancipace nově konstituovaných orgánů soudní samosprávy bude, s ohledem na dlouhou právní tradici těchto zemí, pozvolná a nepříliš zásadní. Nejprve by tedy orgán typu soudní rady působil jako součást ministerstva spravedlnosti, případně by zpočátku měl spíše poradní funkci, a postupně by se transformoval v nezávislý orgán, kterému by byly svěřeny některé pravomoci v oblasti správy soudnictví.⁴¹⁹

Ve všech dalších uvedených modelech správy soudnictví je zřízen orgán typu soudní rady s celostátní působností, který v každém modelu vykazuje určitá specifika. Nejsilnější postavení mají soudní rady jižanského typu, které převzaly nejdůležitější kompetence v oblasti správy soudnictví a spravují soudnictví po stránce personální, výchovné, organizační, a případně i v dalších oblastech. Obecně lze však říci, že rady s nejsilnějším postavením a maximální nezávislostí na ostatních složkách moci, ve kterých mají výrazně většinové zastoupení představitelé soudnictví, se neosvědčily. Typickým příkladem takového řešení je Itálie a Slovensko. Míra nezávislosti zde není vyvážena odpovědností. Tyto modely se vyznačují vysokou mírou politizace a mnohdy neúměrným vlivem soudcovských organizací. Zástupci soudnictví se postupně stávají aktéry politických bojů o pravomoci, peníze a vliv⁴²⁰ či se začínají formovat do různých vlivových skupin s různými zájmy, jejichž cílem je prosadit se ve volbách do soudní rady a získat tak vliv na podobu celého soudnictví. Justice se v této podobě dostává do stavu zapouzdření, které eliminuje a výrazně narušuje princip dělby moci založený na principu brzd a protivah. S tím úzce souvisí nedostatek transparentnosti a vytváření různých justičních vazeb, které dokládají zejména poměry ve slovenské justici. Slovensko je příkladem toho, v co se zvrhne samospráva soudnictví ve stále se utvářející demokracii východní Evropy, tj. v post-komunistickém státě, ve kterém neproběhla skutečná vnitřní reforma soudnictví, založená spíše na mentální a kulturní proměně. V takovém případě se totiž negativní jevy, kterým se ustavením samosprávy soudnictví chtělo zabránit, tedy aby moc výkonná nezasahovala a neovlivňovala tak

⁴¹⁹ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 30. 6. 2016], s. 97-108. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁴²⁰ Srov. KOPA, Martin. *Cesty (samo)správy soudů v České republice. Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 45.

nepřiměřeně moc soudní, přesunou do justice samotné.⁴²¹ Severní modely založené na existenci institucí (soudních správ) odpovědných primárně za řízení soudů v ekonomických otázkách nepochybně zefektivnily výkon soudnictví, stranou ovšem ponechaly personální otázky (jmenování soudců, kariérní postup soudců či disciplinární řízení nad soudci), které s výjimkou Nizozemska zčásti obstarávají samostatné komise pro jmenování soudců. V důsledku tyto, pro severské modely typické, komise společně se soudními správami vytvářejí prostředí blízké jižanským radám soudnictví. Otázkou však zůstává, jestli není vhodnější řešení, pokud pravomocemi komise pro jmenování disponuje přímo soudní správa. Mnohost orgánů spravující soudnictví vede k jisté roztržičnosti, ekonomické i personální náročnosti a v důsledku tedy může mít vliv i na efektivitu výkonu soudnictví. Negativa severních modelů bývají často spatřována také v nedostatečné politické váze těchto orgánů, které často znemožňují prosazení potřebných finančních požadavků (případ Dánska). Orgány samosprávy soudnictví navíc disponují kompetencemi v oblastech, ve kterých soudci nejsou příliš znalí (finanční otázky, management atd.) a nakonec ani samotní soudci nejsou subjektivně přesvědčeni, že by tyto orgány reprezentovaly jejich zájmy. To platí zejména za situace, kdy jsou soudci zastoupeni v samosprávných orgánech výrazně menšinově (případ Švédska). Potíže může rovněž představovat skutečnost, že orgány soudní samosprávy nejsou, na rozdíl od exekutivních orgánů, za svá rozhodnutí přímo odpovědné parlamentu, což u fiskální pravomoci představuje problém.⁴²²

Poslední typ modelů správy soudnictví, tedy tzv. smíšené modely, jsou obecně těžko zhodnotitelné, protože každý z nich se vyznačuje charakteristickými znaky a celkově se od sebe značně odlišují. Modely ve Finsku a Lotyšsku se blízce podobají ministerským modelům, od kterých je odlišuje jen existence samosprávných těles vykonávající pravomoci v úzce vymezené oblasti. Také model správy soudnictví uplatňovaný v Anglii a Walesu je založený na silném postavení exekutivních orgánů. Současně je ovšem zcela specifický tím, že je tradičně odvislý od vysoké právní a politické kultury, a přesto že byl v nedávné době podstatným způsobem reformován, je dosud zčásti založen na ústavních konvencích bez psané ústavy. Podobně i podoba

⁴²¹ BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 1. 4. 2015]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>

⁴²² Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 1. 7. 2016], s. 97-108. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

maďarského modelu byla zcela změněna. Dříve zavedená soudcovská samospráva v typické jižanské podobě s radou velmi silného postavení byla zrušena a nahrazena specifickým modelem, založeným na konceptu, ve kterém je orgánem správy soudnictví z hlediska soudnictví vnější orgán podléhající parlamentní většině. Tento model, konstituovaný po nástupu premiéra *V. Orbána* do funkce premiéra, je stále ve vývoji a dá se očekávat, že ho čekají další legislativní změny. Nakonec polský a slovinský model správy soudnictví, které se původně inspirovaly jižními samosprávnými modely, jsou založeny na soudních radách nevystupujících v pozici reprezentantů soudnictví, nýbrž na ústavních orgánech s užším okruhem pravomocí, převážně v personální oblasti. Tyto tzv. nové demokracie se do určité míry poučily z chyb a nedostatků starších demokracií a vyvarovaly se excesů v podobě silných soudních rad směřujících k sebeuzavření.

S ohledem na uvedené je tedy zřejmé, že nezáleží pouze na funkčním nastavení modelu správy soudnictví, ale také na neprávnických, myšleno společenských attributech. Obecně bychom mohli na základě zmíněných zkušeností a dosavadní praxe označit za optimální právě modely severní. Jsem však názoru, že to by bylo chybné, neboť právě severské modely správy soudnictví jsou úzce spjaty s tamějším společenským a politickým vývojem, jakož i právní kulturou a nelze tento model jednoduše doporučit všem ostatním státům a označit ho tak za optimální. Naopak se jako nejefektivnější jeví, mj. i s přihlédnutím k mezinárodním doporučením, umírněný model soudní rady, který participuje na kompetencích v užším smyslu, tzn. na oblastech jmenování soudců do funkce, kariérního postupu a výchovy soudců, tedy na těch pravomocích, ve kterých má soudcovský stav největší znalosti a naopak správu soudnictví v širším smyslu, tj. materiální, ekonomické a organizační otázky, jež jsou spojeny s politickou odpovědností, ponechává ministerstvu spravedlnosti. Legitimita takového modelu je zajištěna kromě jiného i způsobem obsazení soudní rady, která je složena ze zástupců ostatních právních profesí, významných právních osobností či laiků nominovaných orgány moci výkonné a zákonodárné. Platí přitom, že tito tzv. nesoudci by v rámci složení rady měli disponovat alespoň polovinou členů a z jejich řad musí vzejít předseda, případně místopředseda soudní rady. Konkrétní podoba takového modelu se pak v každém případě odvíjí od specifik každého státu a jeho ústavněprávních zásad. Ty

jsou dány principem dělby moci, právní kulturou a tradicemi, historickým vývojem, formou státního zřízení, členěním soudní soustavy apod.⁴²³

5.2 Komparativní závěry modelů správy soudnictví

5.2.1 Orgány správy soudnictví

V případě tradičních ministerských modelů mají orgány správy soudnictví převážně exekutivní povahu. Ústředním orgánem správy soudnictví je v Německu i Rakousku orgán vládní – Ministerstvo spravedlnosti. Nižší složkou správy soudnictví působící u každého soudu je v Německu orgán kolektivní – prezidium, které řídí jmenovaným prezident, zatímco v Rakousku je to orgán monokratický – předseda soudu. Pro Německo jsou charakteristické další orgány podílející se na správě soudnictví, které bývají v závislosti na konkrétní spolkové zemi tvořeny i soudci (Soudcovské volební výbory a Prezidiální a Soudcovské rady). V Rakousku je to naproti tomu jen jeden typ orgánů (Personální/Vnější senát), který tvoří výhradně soudci a lze ho tedy považovat do jisté míry za orgán tzv. samosprávný.

Pro účely komparativní analýzy jsou však zajímavější samosprávné modely. V těch sice působí i orgány vládní povahy (obvykle ministerstva spravedlnosti) či jím podřízené oddělení specializované na otázky správy soudnictví (Soudní služba jejího veličenstva v Anglii a Walesu), popř. orgán podléhající parlamentní kontrole (Národní soudní úřad v Maďarsku) a správy zřizované v rámci jednotlivých soudů či různá shromáždění soudců (Litva a Lotyšsko), ovšem právě soudní rady jsou pro komparatistiku nejvhodnější, neboť v rámci srovnání jednotlivých států vykazují značné odlišnosti. Základní rozdíl lze spatřovat ve způsobu legislativní úpravy těchto rad. Obecně platí, že čím více pravomocemi rada disponuje, tím spíše bude ústavně zakotvena. Pokud má mít rada např. plnou jmenovací pravomoc, musí být bezpodmínečně založena normou ústavní síly. Ústavní základ proto mají rady jižanského typu (Itálie, Španělsko, Francie a Slovensko).⁴²⁴ V rámci severního modelu je ústavně založena rada v Dánsku a Nizozemsku, což odpovídá jejich celkově silnějším postavením. Ústavně zakotveny jsou ovšem i rady, které toliko pravomocemi nedisponují, a jejich ústavní zakotvení je spíše odrazem toho, že rada zde není orgánem reprezentující soudní moc, ale dalším orgánem ústavního typu (Slovinsko a Polsko).

⁴²³ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 7. 7. 2016], s. 97-108. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁴²⁴ Litevská ústava obsahuje pouze zmínku o existenci rady, avšak dále jej vůbec neupravuje.

Další rozdíly lze hledat ve složení rady, v počtu jejích členů či ve způsobu jejich jmenování do funkce. Největší rady s více jak 20 členy působí v Itálii, Španělsku a Polsku.⁴²⁵ Nejrozšířenější jsou rady střední velikosti s 10 až 20 členy, které jsou ustaveny ve Francii, Slovensku a Litvě v rámci jižního modelu a v Lotyšsku, Anglii a Walesu, Slovinsku či v Maďarsku v rámci modelu smíšeného. Naopak nejméně početné rady, tzv. malé rady s méně než 10 členy, mají obvykle státy severního modelu (Švédsko, Dánsko a Nizozemsko).⁴²⁶ Rovněž složení rady se v každém modelu různí a výjimku představují pouze Litva, Lotyšsko, Anglie a Wales a Maďarsko, jejichž rady jsou složeny výhradně ze soudců. V ostatních státech jako Itálie, Španělsko, Dánsko, Polsko, Slovinsko, je zavedeno většinové soudcovské zastoupení, zatímco v Nizozemsku a na Slovensku,⁴²⁷ jsou soudci a nesoudci v paritním postavení a ve Francii a Švédsku jsou soudci v menšině.⁴²⁸ V případě ustavení členů samosprávných těles do funkce je aplikováno velké množství řešení. Někteří se tak stávají členy ex officio (typicky předsedové nejvyšších soudů, prezidenti nebo ministři spravedlnosti), další členové jsou jmenováni (parlamentem, vládou, prezidentem) nebo voleni (obvykle z řad soudců).⁴²⁹

5.2.2 Jmenování soudců a soudních funkcionářů

Zásadní rozlišení jednotlivých modelů správy soudnictví je dáno též výčtem jejich kompetencí. Rozsah pravomocí orgánů správy soudnictví, a to nejen samosprávných, se totiž v jednotlivých modelech značně odlišuje.

V otázce procesu jmenování soudců nižších soudů lze definovat 3 základní modely – jmenování soudců exekutivou, na kterém se soudní moc podílí jen poradní pravomocí (Německo, Rakousko, Litva,⁴³⁰ a Lotyšsko), jmenování soudců exekutivou případně parlamentem na základě návrhu samosprávného tělesa (Finsko, Slovensko, Švédsko, Dánsko, Nizozemsko, Anglie a Wales, Slovinsko, Polsko a Maďarsko) a jmenování na základě výsledků justičních zkoušek (Itálie, Španělsko a Francie). Uvedené srovnání je ovšem zjednodušené a s omezenou vypovídací schopností.

⁴²⁵ Vůbec nejpočetnější rada je italská, která má 27 členů. Tento vysoký počet je ovšem dán skutečností, že rada v Itálii reprezentuje i státní zástupce.

⁴²⁶ Rada s vůbec nejnižším počtem členů je zřízena v Nizozemsku. Rada zde má pouze 4 členy.

⁴²⁷ Na Slovensku je poměr soudců a nesoudců odvislý od toho, jestli orgány moci výkonné a zákonodárné nominují za členy rady i soudce z povolání.

⁴²⁸ Ve Švédsku je převaha ostatních členů k soudcům 8:1.

⁴²⁹ Zejména z mezinárodních doporučení vyplývá, že prvek soudcovské volby členů rady je významným faktorem pro nezávislost rady na výkonné a zákonodárné moci.

⁴³⁰ Rada zde provádí výběr několika nejvhodnějších kandidátů, z nichž prezident vybere jednoho a jmenuje ho do funkce soudce.

Nezohledňuje totiž další skutečnosti a specifika jednotlivých modelů – např. jmenování soudců nejprve na dobu určitou a až posléze na dobu neurčitou (Německo, Lotyšsko, Litva a Maďarsko), existenci otevřených výběrových řízení (Rakousko, Itálie, Slovensko, Švédsko, Dánsko a Nizozemsko), nezávažnost jmenujícího orgánu řídit se návrhem na jmenování (Rakousko, Švédsko, Finsko, Dánsko, Nizozemsko, Maďarsko), různé způsoby procesu výběru v jednotlivých spolkových zemích Německa, odlišné postavení a tím způsob výběru soudců ve Francii, dále neodlišuje jmenování soudců vyšších soudů, kteří mají stanovený jiný proces (Litva, Švédsko a Anglie a Wales), a nakonec nepočítá s existencí samostatných rad pro jmenování (Švédsko, Dánsko, Finsko, Anglie a Wales a Maďarsko). Důkladná analýza zkoumající uvedené nuance, jakkoli zajímavá a přínosná, by jistě přesáhla rámec této práce.

Podobné členění lze vyzorovat i u jmenování soudních funkcionářů. Zde je třeba odlišit případy, kdy jde o jmenování funkcionářů vyšších a nižších soudů. Zpravidla se totiž v případě jmenování soudních předsedů vyšších soudů uplatňují řešení s vyšší diskrecí exekutivy či parlamentu; výjimku představují modely francouzské a slovenské, které uplatňují zcela opačné postupy. Jmenování soudních funkcionářů nižších soudů tak může být jednak v pravomoci exekutivy či parlamentu (Německo, Francie, Slovensko, Lotyšsko, Švédsko) nebo naopak zcela v pravomoci samosprávného orgánu (Itálie, Španělsko a Slovinsko), případně má takový orgán nominační či alespoň poradní funkci (Rakousko, Švédsko, Dánsko, Finsko, Litva, Nizozemsko, Anglie a Wales, Polsko). V případě jmenování funkcionářů vyšších/nejvyšších soudů je pravomoc svěřena exekutivě či parlamentu (Německo, Rakousko,⁴³¹ Švédsko,⁴³² Lotyšsko, Slovinsko,⁴³³ Polsko⁴³⁴ a Maďarsko), popř. tyto orgány jmenují na základě nominace soudců nejvyšších soudů (Dánsko, Nizozemsko a Finsko) nebo na základě návrhu zvláštního panelu (Anglie a Wales), anebo jsou zcela v kompetenci samosprávného orgánu (Itálie, Španělsko, Francie,⁴³⁵ Slovensko⁴³⁶).

5.2.3 Další působnosti správy soudnictví

Oblast výchovnou, tedy vzdělávání soudců, zajišťuje obvykle ministerstvo spravedlnosti, a to i prostřednictvím jemu podléhajících organizací (Německo,

⁴³¹ Funkcionáři Nejvyššího soudu

⁴³² Předsedové Nejvyššího, odvolacích soudů a tří největších okresních soudů

⁴³³ Předseda Nejvyššího soudu

⁴³⁴ S tím, že polská rada se k uvedenému návrhu nezávazně vyjadřuje

⁴³⁵ Pouze u předsedy nejvyššího (kasačního) a apelačního soudu a dále předsedů některých odvolacích soudů

⁴³⁶ Pouze u soudních funkcionářů Nejvyššího soudu

Rakousko, Finsko, Lotyšsko, Slovinsko, Polsko a Maďarsko), nezávislá Justiční akademie (Anglie a Wales), zvláštní justiční škola (Francie), ale také soudní rady, příp. jím podléhající instituce (Itálie, Španělsko, Švédsko, Dánsko). V některých modelech je aplikována kombinace výše uvedených řešení založená na tom, že vzdělávání obstarává ministerstvo nebo jemu podléhající instituce, zatímco obsahovou náplň určuje rada (Litva, Slovensko) anebo také kombinace založená na tom, že obsahovou náplň určuje rada, avšak samotné vzdělávání zajišťuje k tomu zřízená vzdělávací instituce (Nizozemsko).

Pro výkon disciplinární pravomoci se vyskytují řešení v podobě zvláštního kárného tribunálu (Německo, Litva, Švédsko, Dánsko a Maďarsko⁴³⁷), či ve formě kárného senátu při některém z vyšších/nejvyšších soudů (Rakousko, Slovensko, Nizozemsko, Slovinsko), kárného senátu v rámci běžné soudní soustavy (Polsko, Maďarsko⁴³⁸), rady, coby disciplinárního soudu, příp. speciálního tělesa zřízeného při radě (Itálie, Španělsko, Francie, Litva) nebo zvláštní komise/instituce (Švédsko, Anglie a Wales a Lotyšsko). Zcela ojedinělé řešení je uplatňováno ve Finsku, které kárné řízení vůbec nezná, neboť soudci nepožívají žádné imunity a zbavení funkce soudce je možné na základě pravomocného rozhodnutí v trestním řízení.

Správa soudnictví v širším smyslu, zahrnující oblast finanční, tj. přípravu rozpočtu a oblast materiální, je příznačná pro severské soudní rady. V pravomoci samosprávných orgánů jsou tedy ve Švédsku, Dánsku a Nizozemsku. Konzultativní pravomoc v těchto oblastech mají soudní rady ve Španělsku, na Slovensku, v Anglii a Walesu,⁴³⁹ ve Slovinsku a také v Polsku. Specifické je postavení soudní rady v Litvě, která samostatně spravuje rozpočet pro soudnictví, který jí byl přidělen Parlamentem. Ve všech ostatních modelech je tato oblast výlučně v pravomoci exekutivy.

5.2.4 Závěrečné shrnutí

Pro srovnávání modelů správy soudnictví je důležitý též vzájemný vztah mezi orgány samosprávy a správy soudnictví. Různosti jsou dány zejména složením a pravomocemi jednotlivých soudních rad a v obecnější rovině politickou konstelací a historickým vývojem daného státu. V Itálii, ve Španělsku a zčásti také v Litvě exekutiva nemá vůči samosprávným orgánům žádné pravomoci a jedinou možností, jak ovlivnit jejich chod, je určení výše prostředků na jejich činnost. V případě severského

⁴³⁷ Platí pro řízení ve druhém stupni

⁴³⁸ Platí pro řízení v prvním stupni

⁴³⁹ Tuto pravomoc vykonává Soudcovská rada Anglie a Walesu.

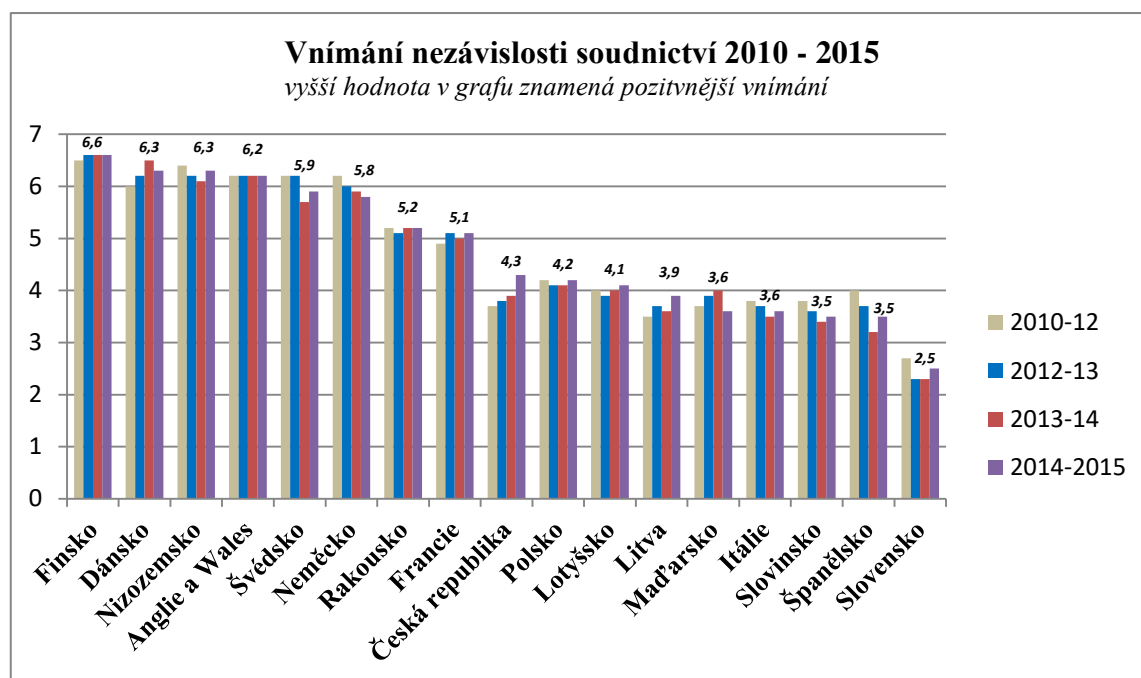
modelu jsou soudní rady sice formálně součástí výkonné moci, nicméně i zde požívají značné autonomie. Naproti tomu v mnoha zemích se i přes vytvoření samosprávných orgánů udržel silný vliv exekutivy na správu soudnictví, ať už prostřednictvím předsedů soudů (Polsko, Slovinsko), z důvodu historického vývoje a tradice (Francie) nebo z důvodu omezených pravomocí samosprávných orgánů (Finsko, Lotyšsko, Anglie a Wales a Maďarsko). V ministerských modelech správy soudnictví, ve kterých neexistují reprezentativní orgány s účastí soudců na správě soudnictví, suplují do jisté míry jejich činnost a plní roli partnera v úvahách o dalším směřování soudnictví, soudcovská sdružení.⁴⁴⁰

Nakonec také srovnání vnímání nezávislosti soudnictví je pro účely této práce významné, neboť do určité míry ukazuje, nakolik jsou dané modely správy soudnictví v praxi funkční a přispívají k efektivnímu, nezávislému a důvěryhodnému soudnictví. Lze říci, že v uvedeném srovnání dlouhodobě vychází nejlépe severské státy. Tedy ty státy, které aplikují severský model správy soudnictví. Uvedený výsledek má však jistě více faktorů, zejména sociologické, ekonomické a historické. V severských zemích je tradičně kladen důraz na transparentnost a rovnost příležitostí, proto je zde nejnížší výskyt korupce, a to se dotýká pochopitelně i fungování státních institucí. Společně se severskými zeměmi je na cípu zkoumaného porovnání také Anglie a Wales. Jak bylo řečeno, jedná se o zcela specifický model správy soudnictví, historicky založený na zvykových základech, který se vymyká určitým společným kontinentálním rysům. Vysoká důvěra v nezávislost soudnictví zde souvisí snad i s nejnížším množstvím soudců na počet obyvatel.⁴⁴¹ Soudce je tedy v tradiční společnosti vnímán jako osoba těšící se velké úctě s velkým morálním a profesním kreditem. S menším odstupem je zařazeno Německo, jako tradiční zástupce ministerského modelu a Rakousko, u kterého lze shledat, že správy soudnictví se zde soudci účastní více než v Německu. Pak už následují pouze tzv. nové demokracie a státy jižanského modelu. Z tzv. nových demokracií vychází aktuálně nejlépe Česká republika těsně následovaná Polskem, které zavedlo smíšený model správy soudnictví s umírněnou radou soudnictví a pobaltskými

⁴⁴⁰ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 15. 7. 2016], s. 97-108. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁴⁴¹ Výroční zpráva CEPEJ za rok 2014 uvádí, že v Anglii a Walesu je poměr 3,6 profesionálních soudců na 100.000 obyvatel. Jen pro srovnání ve Francii je to 10,7 a v Německu 24,7 (srov. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 10. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2014/Rapport_2014_en.pdf>.

státy, tzn. Lotyšskem a Litvou. V případě Maďarska je patrná určitá degrese, jež ovšem navazuje na období, které navzdory politickému a společenskému směru, který nastolil *V. Orbán* a současnou kritiku ze strany institucí EU, bylo bráno spíše pozitivně a vnímání nezávislosti až do roku 2014 stále posilovalo. Naopak nevalných výsledků dosáhly Itálie, Španělsko a také Slovinsko, jejichž soudní rady mají nejvíce pravomocí ze všech zkoumaných modelů a tudíž i nejsilnější postavení v systému státní moci. Výčet negativních rysů postihující jižanské modely s nejsilnějšími radami se tedy projevil i v této statistice. I zde je ovšem třeba předeslat, že se zajisté nejedná o jediný faktor. Státy jižní Evropy jsou zkrátka společensky, kulturně i ekonomicky budovány odlišně než státy severní Evropy. Nejhorší výsledek v rámci srovnání vykázalo Slovensko, které rovněž patří k jižanským modelům správy soudnictví. V porovnání s Itálií či Španělskem zde orgán soudní samosprávy ovšem nedisponuje tak širokými pravomocemi. Proto jsem názoru, že výsledek srovnání a vůbec tristní poměry ve slovenské justici jsou dány překotnou reformou nereflektující společenský a politický vývoj, chybnými elementy modelu správy soudnictví, především pak zcela nesprávným nastavením složení soudní rady a celkovou neexistencí právní kultury, či její existencí v nízké počáteční míře a v určité míře i celospolečenskými jevy postihující právě tzv. nové demokracie.

Zdroj: Evropská komise - *The 2015 and 2016 EU justice scoreboard*⁴⁴²

⁴⁴² Vnímání nezávislosti soudnictví bylo zkoumáno na základě otázky: „do jaké míry je soudnictví v dané zemi nezávislé na vládě, jednotlivcích či korporacích?“ (srov. European Commission – Directorate -

5.3 Srovnávací tabulky jednotlivých modelů správy soudnictví

Pro lepší orientaci v rámci srovnání modelů správy soudnictví a pro shrnutí jejich odlišností a specifik je v následujících třech oddílech sestaven celkový přehled formou srovnávacích tabulek. Ty se zaměřují na samosprávné modely správy soudnictví, u kterých uvádí základní komparativní údaje ústředního orgánu soudní samosprávy, popř. i dalších orgánů, a výčet jejich pravomocí.

General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 11. 8. 2016]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

5.3.1 Srovnávací tabulka – jižní modely

Stát	Soudní rada	Počet členů rady a jejich funkční období; z toho		Počet členů jmenovaných soudní mocí	Stěžejní pravomoci rady
	Rok ustavení	soudců	nesoudců	Počet členů jmenovaných ostatními mocemi	
Itálie	Nejvyšší rada soudnictví (<i>Consiglio Superiore della Magistratura</i>)	27 členů 4 roky		16	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudce ▪ kariérní postup soudců ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudních funkcionářů ▪ vzdělávání soudců ▪ disciplinární řízení nad soudci ▪ strážce nezávislosti soudců a soudní moci
	1948	16 + virilně předseda kasačního soudu a generální prokurátor kasačního soudu	8 + virilně prezident republiky	8	
Španělsko	Generální rada soudní moci (<i>Consejo General del Poder Judicial</i>)	21 členů 5 let		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudce ▪ kariérní postup soudců ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudních funkcionářů ▪ vzdělávání soudců ▪ disciplinární řízení nad soudci ▪ strážce nezávislosti soudců a soudní moci
	1978	12 + virilně předseda NS	8	12 - Parlament (na základě preselektce 36 kandidátů provedené radou) 8 – Parlament bez preselektce	
Francie	Nejvyšší soudcovská rada (<i>le Conseil supérieur de la magistrature</i>)	15 členů (sekce pro soudce) 4 roky		5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudce vyšších soudů ▪ vyjadřuje se ke jmenování soudců nižších soudů ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudních funkcionářů vyšších soudů ▪ vyjadřuje se ke jmenování soudních funkcionářů nižších soudů ▪ disciplinární řízení nad soudci ▪ strážce nezávislosti soudců a soudní moci
	1883	5 + virilně předseda kasačního soudu	9	9 (advokátní komora, státní zastupitelství, prezident, předseda horní a dolní komory Parlamentu a plénum Státní rady)	

Stát	Soudní rada	Počet členů rady a jejich funkční období; <i>z toho</i>		Počet členů jmenovaných soudní mocí	Stěžejní pravomoci rady
	Rok ustavení	soudců	nesoudců	Počet členů jmenovaných ostatními mocemi	
Litva	Rada soudnictví (<i>Judicial Council</i>)	15 členů 4 roky		15 (prostřednictvím valné hromady všech soudců)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podílí se na jmenování kandidátů do funkce soudce ▪ podílí se na kariéřním postupu soudců ▪ vyjadřuje se ke jmenování funkcionářů soudů ▪ pravomoci po stránce organizační ▪ pravomoci po stránce finanční
	2002	12 + virilně předsedové NS, NSS a odvolacího soudu	0	0	
	Valná hromada soudců (<i>General Meeting of Judges</i>)	Tvořena všemi soudci v zemi			<ul style="list-style-type: none"> ▪ jmenuje a odvolává členy Rady soudnictví ▪ jmenuje a odvolává soudce disciplinárního soudu ▪ schvaluje etický kodex soudců ▪ přijímá stanoviska a rozhodnutí ve věcech týkající se fungování soudů
	2002				
Slovensko	<i>Súdna rada Slovenskej republiky</i>	18 členů 5 let		8	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudce ▪ kariéřní postup soudců ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudních funkcionářů NS ▪ jmenuje soudce disciplinárního soudu
	2001	8 + virilně předseda NS (případně až 18)	0 až 9	9 (Národní rada, prezident a vláda)	

5.3.2 Srovnávací tabulka – severní modely

Stát	Soudní rada (komise)	Počet členů rady (komise) a jejich funkční období		Počet členů jmenovaných soudní mocí	Stěžejní pravomoci rady (komise)
	Rok ustavení	Soudců	nesoudců	Počet členů jmenovaných ostatními mocemi	
Švédsko	Národní soudní správa (<i>Domstolsverket</i>)	9 členů 4 roky		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pravomoci po stránce finanční ▪ pravomoci po stránce materiální ▪ vzdělávání soudců
	1975	1	8	9	
	Komise pro jmenování	11 členů 3 roky		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudce
		7	4	11	
Dánsko	Soudní správa (<i>Domstolsstyrelsen</i>)	11 členů 4 roky		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pravomoci po stránce finanční ▪ pravomoci po stránce materiální ▪ vzdělávání soudců
	1999	5 + 3 zástupci soudní administrativy	3	11 Závazné návrhy podávají soudci, advokátní komora, rektori a rada zaměstnanosti	
	Soudní rada pro jmenování (<i>Dommerudnævnelsesrådet</i>)	6 členů 3 roky		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudce ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do pozice funkcionáře soudu (kromě NS)
		3	3	6 Nezávazné návrhy podávají soudci, advokáti a orgány veřejné správy	
Nizozemsko	Rada pro správu soudnictví (<i>Raad voor de Rechtspraak</i>)	4 členové 6 let		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pravomoci po stránce finanční ▪ pravomoci po stránce materiální ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudce ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudních funkcionářů ▪ kariérní postup soudců
	2002	2	2	4	

5.3.3 Srovnávací tabulka – smíšené modely

Stát	Soudní rada	Počet členů rady a jejich funkční období		Počet členů jmenovaných soudní mocí	Stěžejní pravomoci rady
	Rok ustavení	soudců	nesoudců	Počet členů jmenovaných ostatními mocemi	
Finsko	- činnost supluje Soudní rada pro jmenování (<i>Tuomarivalintalautakut</i>)	12 členů 5 let		0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do funkce soudce nižších soudů ▪ činí návrhy na jmenování kandidátů do pozice funkcionáře soudu nižších soudů
	2000	9	3	9 Na základě návrhu soudců a v případě 3 členů na základě návrhu ostatních mocí	
Lotyšsko	Valná hromada soudců (<i>Conference of Judges</i>)	Tvořena všemi soudci v zemi			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zaujímá stanoviska (rozhodovací praxe, hmotné a sociální zabezpečení soudců) ▪ Jmenuje a odvolává členy Soudcovského výboru a soudce disciplinárního soudu (komise)
	Soudcovský výbor (<i>Judicial Qualification Board</i>)	12 členů		12	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pořádá zkoušky soudcovské způsobilosti ▪ vyjadřuje se ke jmenování všech soudců a soudních funkcionářů v zemi ▪ provádí certifikaci (hodnocení) soudců
		11	1	0	

Stát	Soudní rada	Počet členů rady a jejich funkční období		Počet členů jmenovaných soudní mocí	Stěžejní pravomoci rady
	Rok ustavení	soudců	nesoudců	Počet členů jmenovaných ostatními mocemi	
Anglie a Wales	Soudcovská rada Anglie a Walesu	18 členů 3 roky		18	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poradní a informační role vůči Lordovi předsedovi soudu
		18	0	0	
	Komise pro jmenování soudců (<i>Judicial Appointments Commission</i>)	15 členů		7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudců nižších soudů ▪ činí návrhy na jmenování soudních funkcionářů nižších soudů
2006	7	8	8		
Slovensko	Soudní rada (<i>Sodni svet</i>)	11 členů 5 let		6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pravomoci po stránce organizační ▪ jmenuje soudní funkcionáře nižších soudů ▪ kariérní postup soudců ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudce
		6	5	5	
Polsko	Národní rada soudnictví (<i>Krajowa Rada Sądownictwa</i>)	25 členů 4 roky		15	<ul style="list-style-type: none"> ▪ činí návrhy na jmenování do funkce soudce ▪ vyjadřuje se ke jmenování soudních funkcionářů ▪ vyjadřuje se k návrhu rozpočtu ▪ podává ústavní stížnost pro narušení soudcovské nezávislosti
	1989	15 + virilně předseda NS a NSS	7 + ministr spravedlnosti	7	
Maďarsko	Národní rada pro soudnictví (<i>Országos Bírói Tanács</i>)	15 členů 6 let		14	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dozírá na činnost předsedy NSÚ ▪ vyjadřuje se k návrhu rozpočtu ▪ vyjadřuje se ke vzdělávání soudů
	2012	14 + virilně předseda NS	0	0	

6 MODEL SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Model správy soudnictví aplikovaný v ČR se řadí k tzv. ministerským modelům, ve kterých plní funkci spravujícího orgán moci výkonné. Východiskem pro správu soudnictví v České republice je § 11 kompetenčního zákona, který určuje, že Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy.⁴⁴³ Analogicky vymezuje působnost Ministerstva spravedlnosti v § 119 také zákon o soudech a soudcích a v § 26 odst. 1 soudní řád správní. Zákon o soudech a soudcích pravomoci ministerstva, ale i dalších orgánů správy, blíže rozvádí, určuje obsah správy soudnictví a další pravidla pro její výkon a představuje tak vlastně obecný předpis správy soudnictví v ČR. Soudní řád správní, jako zvláštní zákon, upravuje správu soudnictví Nejvyššího správního soudu, a to téměř ve shodě se zákonem o soudech a soudcích.

6.1 Orgány správy soudnictví

Kromě Ministerstva spravedlnosti se na správě soudnictví v České republice podílí také předsedové a místopředsedové jednotlivých soudů a v určitém rozsahu a za podmínek stanovených zákonem rovněž předsedové senátů, ostatní soudci a zaměstnanci působící u příslušných soudů.⁴⁴⁴ Některé činnosti státní správy soudnictví zajišťuje také ředitel správy soudy.⁴⁴⁵ Obdobně jako v Německu či Rakousku není ani v České republice vytvořena reprezentativní instituce typu soudní rady a orgánem reprezentující účast soudců na správě soudnictví jsou soudcovské rady konstituované při každém soudě.⁴⁴⁶

6.1.1 Ministerstvo spravedlnosti

Ústřední úloha Ministerstva spravedlnosti, vymezená kompetenčním zákonem, přesahuje oblast soudnictví a je založena pro celé justiční odvětví. Kompetenční zákon totiž působnost ministerstva vymezuje širěji, než zákon o soudech a soudcích a přiznává mu nejen úlohu ústředního orgánu státní správy soudnictví a státního zastupitelství, ale

⁴⁴³ Srov. § 11 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (tzv. *kompetenční zákon*)

⁴⁴⁴ § 119 zákona o soudech a soudcích, § 27 soudního řádu správního

⁴⁴⁵ Srov. § 122a zákona o soudech a soudcích, § 27a soudního řádu správního

⁴⁴⁶ Srov. kapitulu 6.3

také působnost ústředního orgánu státní správy pro vězeňství, probaci a mediaci.⁴⁴⁷ Velmi důležitou funkci plní ministerstvo rovněž v rámci legislativního procesu při přípravě vládních návrhů zákona.⁴⁴⁸

Ministerstvo spravedlnosti vykonává státní správu soudnictví přímo nebo prostřednictvím předsedů jednotlivých soudů. Správu okresních soudů může také vykonávat prostřednictvím předsedů krajských soudů.⁴⁴⁹ Z takové konstrukce vyplývá možnost ministerstva atrahovat si, v případě že to uzná za vhodné, pravomoci při výkonu působnosti státní správy soudnictví svěřené jednotlivým soudům podle zákonných ustanovení § 125 – 127 zákona o soudech a soudcích. Pokud tak ministerstvo neučiní, zajišťují výkon státní správy soudnictví v rozsahu vymezeném zákonem jednotlivé soudy.⁴⁵⁰ V případě Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu se ovšem výše zmíněný postup neuplatňuje a státní správu soudů vykonávají vždy předsedové těchto soudů.⁴⁵¹ Také správu ve věcech majetku a státního rozpočtu vykonává ministerstvo výhradně prostřednictvím předsedů soudů.⁴⁵²

Působnost Ministerstva spravedlnosti, coby ústředního orgánu správy soudnictví, je nejširší a je vymezena především výčtem činností obsažených v ustanovení § 123 zákona o soudech a soudcích a § 28 soudního řádu správního. To znamená, že ministerstvo vykonává státní správu Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu, vrchních, krajských a okresních soudů tím, že

- a) zajišťuje chod soudů po stránce organizační, personální, výchovné, finanční (spojené s kontrolou hospodaření soudů) a materiální (hospodářské),
- b) zajišťuje chod soudů po stránce kontrolní a také řídí a kontroluje výkon státní správy prováděný předsedy jednotlivých soudů ve věcech majetku státu a státního rozpočtu a současně stanovuje působnost k výkonu státní správy prováděné předsedy soudů v ostatních věcech,

⁴⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti dále také vystavuje právní posudky k úvěrovým a garančním dohodám, v nichž je ČR smluvní stranou, zastupuje ČR při vyřizování stížností na porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a koordinuje provádění rozhodnutí příslušných mezinárodních orgánů (srov. § 11 kompetenčního zákona).

⁴⁴⁸ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 218 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

⁴⁴⁹ § 120 zákona o soudech a soudcích

⁴⁵⁰ Možnost atrahovat si některou z kompetencí při výkonu státní správy soudů bývá využívána sporadicky, naposledy snad k realizaci centrálního výběru a přijímání justičních čekatelů v letech 1999 až 2001 (srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 354 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁴⁵¹ § 120 odst. 2 zákona o soudech a soudcích a § 26 odst. 2 soudního řádu správního

⁴⁵² § 120 odst. 4 zákona o soudech a soudcích

- c) sleduje chod práce soudních kanceláří,
- d) organizuje a řídí výkon znalecké a tlumočnické činnosti,
- e) plní další úkoly stanovené zvláštními právními předpisy a
- f) v případě, že ministerstvo v rámci plnění svých úkolů získá poznatky o nejednotnosti soudního rozhodování, dává podněty k Nejvyššímu soudu k zaujetí stanoviska.

6.1.2 Funkcionáři soudu

Předsedové a místopředsedové soudů jako funkcionáři soudů plní roli nižších orgánů soudní správy. Funkcionáři tak současně plní dvě funkce – za prvé jsou soudci a vykonávají tedy soudcovskou činnost a za druhé vykonávají správní činnosti a jsou tedy správními orgány.⁴⁵³ Předsedové a místopředsedové soudů působí v rámci celé soudní soustavy, tj. vykonávají státní správu u Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a u soudů okresních, krajských a vrchních⁴⁵⁴ a rovněž u Ústavního soudu.⁴⁵⁵

Předsedové soudů vykonávají státní správu soudů v rozsahu stanoveném zákonem o soudech a soudcích a to zejména tím, že:⁴⁵⁶

- a) zajišťují chod soudů po stránce personální a organizační,
- b) zajišťují chod soudů po stránce výchovné, zejména tím, že dbají o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování, pečují o zvyšování odborné úrovně vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků a dalších zaměstnanců soudu, včetně asistentů soudců,
- c) dohlíží na řádný chod soudních kanceláří,
- d) zajišťují poskytování informací soudem podle zvláštního předpisu,⁴⁵⁷
- e) kontrolují činnost ředitele správy soudu,
- f) zajišťují bezpečnost soudu a úkoly krizového řízení,
- g) plní další úkoly stanovené zvláštními právními předpisy a
- h) dbají o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky v řízeních a také, aby v řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům. Za tímto účelem předsedové provádí prověrky soudních spisů, dohlíží na úroveň soudních

⁴⁵³ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 219 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

⁴⁵⁴ Srov. § 119 odst. 2 zákona o soudech a osudcích, § 13 odst. 1 soudního řádu správního

⁴⁵⁵ Srov. § 2 a 3 zák. č. 182/1993, o Ústavním soudu

⁴⁵⁶ § 124 an. zákona o soudech a soudcích, § 29 an. soudního řádu správního

⁴⁵⁷ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

jednání a případně vyřizují stížnosti.⁴⁵⁸ Má-li předseda soudu za to, že jsou splněny podmínky podle zákona o trestním řízení soudním,⁴⁵⁹ podá Ministerstvu podnět ke stížnosti pro porušení zákona.

Předsedové krajských soudů navíc, kromě těchto činností, vykonávají státní správu krajských soudů a okresních soudů v jejich obvodu tím, že

- a) zajišťují chod soudů po stránce finanční a za tímto účelem rozepisují prostředky státního rozpočtu, stanovené pro hospodaření krajských a okresních soudů v rámci jeho obvodu, minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu nebo správcem kapitoly státního rozpočtu. V této souvislosti plní předsedové krajských soudů vůči okresním soudům, nacházejícím se v jejich obvodu, funkci správce kapitoly státního rozpočtu,
- b) zajišťují chod soudů po stránce výchovné, a to mj. také tím, že s přihlédnutím k vyjádření Justiční akademie zajišťují výběr justičních čekatelů a nadále řídí a kontrolují přípravnou službu justičních čekatelů v obvodu krajského soudu. Předsedové krajských soudů také pečují o odbornou přípravu přísedících působících u krajských a okresních soudů,
- c) dohlíží na vedení seznamu znalců a tlumočnicků a konečně
- d) řídí a kontrolují výkon státní správy okresních soudů prováděný jejich předsedy.⁴⁶⁰

Místopředsedové soudů vykonávají státní správu soudů pouze v rozsahu určeném předsedy jednotlivých soudů.⁴⁶¹ Předseda Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a předsedové vrchních, krajských a okresních soudů mohou také, při zachování vlastní odpovědnosti, pověřit jednotlivými úkony státní správy soudu s jejich souhlasem předsedy senátu či ostatní soudce příslušného soudu.⁴⁶²

⁴⁵⁸ V rámci výkonu soudního dohledu předsedové soudů mj. sledují a vyhodnocují stav soudních agend, tzn. že dbají, aby byly všechny senáty přiměřeně zatíženy, zajišťují dodržování zákonných a přiměřených lhůt s přihlédnutím k vyřizování starších věcí, soustavně sledují dodržování zásad důstojnosti jednání, dbají na vytváření důstojného prostředí u soudu a nakonec také zajišťují optimální využívání všech technických prostředků aj. V rámci soudního dohledu předsedové soudů také vymezují rozsah, kterým se budou na dohledu podílet i místopředsedové soudů (srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 351 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁴⁵⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴⁶⁰ § 126 zákona o soudech a soudcích

⁴⁶¹ § 121 zákona o soudech a soudcích; § 27 odst. 2 soudního řádu správního

⁴⁶² Srov. § 121 odst. 5 zákona o soudech a soudcích; § 27 odst. 3 soudního řádu správního

6.1.3 Ředitel správy soudů

Funkci ředitele správy soudu zakládá ustanovení § 122a zákona o soudech a soudcích a ustanovení § 27a soudního řádu správního, to znamená, že se jedná o pozici, která se zřizuje *ex lege* na každém soudě. Ředitel správy soudu je do své funkce jmenován předsedou příslušného soudu a funkci vykonává v pracovním poměru k danému soudu. Zákon pro výkon této funkce nestanovuje žádné zvláštní kritéria, nicméně stalo se zvykem, že do funkce jsou vybíráni kvalifikovaní odborníci s vysokoškolským vzděláním.⁴⁶³ Ředitel správy soudu nevykonává svoji funkci jako statutární zástupce předsedy soudu a není navenek odpovědným orgánem státní správy soudnictví. Naopak výkon jeho funkce podléhá odpovědnosti předsedy soudu.⁴⁶⁴

Hlavní význam funkce ředitele správy soudu spočívá v zajištění vlastního provozu soudu a v obstarání některých dalších činností souvisejících s výkonem státní správy soudu.⁴⁶⁵ Jmenovitě ředitel správy Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a soudu vrchního, krajského a okresního s výjimkou úkonů, které může činit pouze předseda soudu, případně které si vyhradí, že o nich rozhoduje přímo,

- a) zajišťuje provoz soudu po stránce materiální (hospodářské) a finanční,
- b) vyřizuje personální věci zaměstnanců působících u soudu s výjimkou soudců,
- c) zajišťuje řádný chod soudních kanceláří a
- d) plní další úkoly související s výkonem státní správy soudu podle pokynů předsedy soudu.⁴⁶⁶

6.2 Státní správa soudnictví

Dle dikce zákona o soudech a soudcích je úkolem státní správy soudnictví spravování soudů, tj. vytváření podmínek k řádnému výkonu soudnictví, a to zejména po stránce personální, organizační, výchovné, materiální (hospodářské) a finanční, jakož i dohlížení na plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny.⁴⁶⁷ Současně platí, že podle čl. 81 Ústavy a § 118 odst. 2 zákona o soudech a soudcích výkonem státní správy soudnictví nesmí být zasahováno do ústavně garantované nezávislosti soudů a tudíž ovlivňována rozhodovací činnost soudů. Obsahem správy soudnictví jsou tedy

⁴⁶³ Srov. JANUŠ, Jan. Jan Sváček: Průměrný a dobrý advokát se o pozici soudce nezajímá. *Právní rádce* [online]. *Economia a.s.*, 28. 3. 2013 [cit. 30. 9. 2016]. Dostupné z: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-55877850-prumerny-a-dobry-advokat-se-o-pozici-soudce-nezajima>>

⁴⁶⁴ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 355 s. ISBN 80-7179-761-8.

⁴⁶⁵ Srov. § 122a odst. 1 zákona o soudech a soudcích; § 27a soudního řádu správního

⁴⁶⁶ § 124 odst. 4 an. zákona o soudech a soudcích, § 29 odst. 3 soudního řádu správního

⁴⁶⁷ § 118 zákona o soudech a soudcích

konkrétní činnosti vycházející z výše uvedené legální definice, které budou v následujících oddílech blíže rozepsány.

6.2.1 Organizační stránka

Ministerstvo spravedlnosti, které jako ústřední orgán správy soudnictví zajišťuje chod soudů po stránce organizační, zejména každoročně stanoví s ohledem na množství projednávaných věcí pro každý soud počty soudců, asistentů, justičních čekatelů, vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků, vykonavatelů a dalších zaměstnanců u něj působících. V případě Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu tyto počty stanovuje po vzájemné dohodě s předsedy těchto soudů a u ostatních soudů po vyjádření příslušného předsedy soudu.⁴⁶⁸

Základem vnitřní organizace všech soudů jsou soudní oddělení vytvořená podle senátů nebo samosoudců a u Nejvyššího soudu či Nejvyššího správního soudu v rámci jednotlivých kolegií.⁴⁶⁹ Takto vytvořené počty soudních oddělení odpovídají tomu, jaké množství soudců stanovilo Ministerstvo spravedlnosti. V rámci jednoho či více soudních oddělení působí soudní kanceláře, které vykonávají administrativní a jiné kancelářské práce.⁴⁷⁰

Rozdělení jednotlivých věcí, které mají být u soudu projednány a rozhodnuty v rámci soudních oddělení, se řídí rozvrhem práce.⁴⁷¹ Rozvrh práce,⁴⁷² který je veřejně přístupnou listinou, do které má každý právo nahlížet a činit si z ní opisy či výpisy, vydává na období jednoho roku předseda soudu po projednání s příslušnou soudcovskou

⁴⁶⁸ § 123 odst. 1, písm. a) zákona o soudech a soudcích, 28 písm. a) soudního řádu správního

⁴⁶⁹ § 15 soudního řádu správního. K 1.1.2014 byla u Nejvyššího správního soudu zrušena dosavadní finančně správní a sociálně správní kolegia. Současně byla v rámci vnitřní organizace ve vymezených agendách zrušena i specializace jednotlivých soudních senátů. Důvodem k takovému rozhodnutí byla faktická nadbytečnost a zřejmě i další nemožnost rozlišování správního soudnictví do specializovaných poddoblastí (k tomu více srov. usnesení NSS ze dne 27.11.2013, vydané pod č.j. S4/2013-2/3).

⁴⁷⁰ § 40 zákona o soudech a soudcích

⁴⁷¹ § 41 zákona o soudech a soudcích

⁴⁷² Právo na zákonného soudce, ústavně zakotvené v čl. 38 odst. 1 Listiny, jako základní právo demokratického právního státu úzce související s principem nezávislého a nestranného soudu, jakož i právem na spravedlivý proces, garantuje, že zákon předem určí, který soud a který soudce bude určitý spor rozhodovat a je tedy zárukou, že přidělení zákonného soudce bude provedeno podle předem daného klíče a nikoliv pouze náhodně či výběrem. V praxi tuto funkci plní mimo jiné rozvrh práce soudu, který je založen na principu předvídatelnosti a transparentnosti obsazení soudu. Ústavní soud ČR ve svých rozhodnutích konstatoval, že zmíněný ústavní imperativ je zcela neopominutelnou podmínkou řádného výkonu rozhodovací činnosti soudní moci, jelikož na jedné straně dotváří a upevňuje soudcovskou nezávislost a na straně druhé pak představuje pro každého účastníka řízení záruku, že k rozhodnutí jeho věci jsou povolány soudy a soudci podle předem daných zásad, a v důsledku je tak zachována zásada pevného přidělování soudní agendy (srov. FOJTÍK, Luboš; ŠIMEK, Martin. Rozvrh práce soudu a možné porušení práva na zákonného soudce. *eLAW.cz* [online]. 2011 [cit. 30. 9. 2016]. Dostupné z: <<http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/508-rozvrh-prace-soudu-a-mozne-poruseni-prava-na-zakonneho-soudce.html>>.).

radou. V rozvrhu práce se zejména jmenovitě určují soudci tvořící soudní senáty, samosoudci, přisedící, asistenti soudců a vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a vykonavatelé, kteří budou působit v jednotlivých soudních odděleních. Rozvrh práce dále stanovuje okruh věcí projednávaných na pobočce soudu, způsob rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení a také určuje soudce, kteří budou suplovat vyloučené či nepřítomné soudce. Pokud nejde o věci, jejichž povaha nebo význam takové opatření nevyžadují, pak se věci v rámci rozvrhu práce běžně rozdělují mezi jednotlivá soudní oddělení podle jejich druhu, který je určen předmětem řízení v jednotlivé věci. Způsob rozdělení věcí musí být stanoven tak, aby byla zajištěna specializace jednotlivých soudců,⁴⁷³ aby věci, které se projednávají a rozhodují na pobočce soudu, připadly soudnímu oddělení působícímu na této pobočce, dále aby bylo pracovní vytížení jednotlivých soudních oddělení, pokud je to možné, stejné a současně aby nejpozději v den, kdy věc došla soudu, bylo nepochybné, do kterého soudního oddělení náleží. Je-li v rámci jednotlivých úseků určeno rozvrhem práce více soudních oddělení, rozdělují se mezi ně věci ve stanovených poměrech vždy postupně.⁴⁷⁴

6.2.2 Personální stránka

Mezi nejdůležitější oblasti výkonu státní správy soudnictví patří nepochybně výkon po stránce personální, který zajišťují příslušné orgány státní správy soudů. Personalistika státní správy soudnictví neobsahuje pouze proces jmenování soudců a soudních funkcionářů, otázku kariérního postupu soudců či disciplinárního řízení nad soudci, ale také povolování stáží nebo stanovení podmínek pro možnost přeložení soudce.⁴⁷⁵

6.2.2.1 Soudci a přisedící

Postavení soudců, kteří tvoří zvláštní profesi či stav, je ovlivněno tím, že jsou kladeny určité požadavky na jejich odbornou kvalifikaci, a současně že musí existovat

⁴⁷³ Požadavek na specializaci soudních oddělení upravuje ustanovení § 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, které stanovuje, že s přihlédnutím k personálnímu vybavení soudu, zajistí předseda soudu specializaci soudních oddělení na trestním úseku zejména v řízení ve věcech mladistvých, cizinců, dopravní kriminality, finanční a bankovní kriminality, trestných činů vojenských a závažné organizované kriminality. Na občanskoprávním úseku zajistí specializaci zejména v řízení ve věcech péče o nezletilé, dědických věcech, ochrany osobnosti a ochrany podle předpisů o hromadných sdělovacích prostředcích, v řízení o nájmu bytu a nebytových prostor. Dále také ve věcech duševního vlastnictví, ve věcech obchodních, obchodního rejstříku, pracovníprávních a dalších.

⁴⁷⁴ § 42 zákona o soudech a soudcích

⁴⁷⁵ Srov. KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 17. ISBN 978-80-87123-15-7.

záruky jejich nezávislosti. Výrazem těchto komponent je ústavní úprava vyjádřená v čl. 93 Ústavy a z ní vycházející zákonná úprava obsažená v § 60 a násl. zákona o soudech a soudcích, která obsahuje předpoklady, způsob, důsledky a proces jejich ustavení do funkce a jejich funkční pověření.⁴⁷⁶

Ústava uvádí, že soudcem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské právnické vzdělání.⁴⁷⁷ Zákon nad rámec Ústavy stanovuje, že soudcem může být ustanoven pouze státní občan České republiky, který je plně svéprávný a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení do funkce dosáhl věku nejméně 30 let⁴⁷⁸ a souhlasí se svým ustanovením za soudce a s přidělením k určitému soudu. Zákon též rozvádí podmínku právnického vzdělání a vyžaduje, aby kandidát o funkci soudce měl řádně ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a jako další zvláštní předpoklad stanovuje složení odborné justiční zkoušky.⁴⁷⁹ Pokud soudce splňuje všechny tyto obligatorní předpoklady, jmenuje ho podle čl. 93 odst. 1 Ústavy do funkce prezident republiky, a to na základě ústavně svěřené pravomoci vyjádřené v čl. 63 odst. 1, písm. i) Ústavy.⁴⁸⁰ Platnost rozhodnutí prezidenta o jmenování soudce do funkce je ovšem podmíněna spolupodpisem předsedy vlády, resp. jím pověřeného člena.⁴⁸¹ To znamená, že odpovědnost za jmenování soudců obecných soudů nese vláda.⁴⁸² Zbývá ještě dodat, že soudce je, v zájmu posílení nezávislosti, jmenován do funkce zásadně bez časového omezení.⁴⁸³ Po jmenování a následném složení slibu do rukou prezidenta republiky, přidělí ministr spravedlnosti soudce, na základě jeho předchozího souhlasu, k výkonu

⁴⁷⁶ Srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 121 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁴⁷⁷ Čl. 93 odst. 2 Ústavy

⁴⁷⁸ Požadavek na věkovou hranici 30 let byl do zákona o soudech a soudcích vložen novelou zákona č. 192/2003 Sb. Účelem bylo především vytvořit prostor pro získání určitých zkušeností před jmenováním do funkce soudce a tím i k naplnění zákonného zkušenostního předpokladu (srov. PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 956. ISBN 978-80-7502-084-0).

⁴⁷⁹ Za odbornou justiční zkoušku se má též advokátní zkouška, závěrečná zkouška právního čekatele, notářská zkouška a odborná exekutorská zkouška. Stejně účinky má rovněž výkon funkce soudce Ústavního soudu alespoň po dobu 2 let.

⁴⁸⁰ K tomu srov. podústavní vyjádření dané § 61 zákona o soudech a soudcích

⁴⁸¹ Srov. čl. 63 odst. 3 Ústavy

⁴⁸² Čl. 63 odst. 4 Ústavy. K tomu srov. PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 917. ISBN 978-80-7502-084-0

⁴⁸³ Čl. 93 Ústavy a § 63 zákona o soudech a soudcích

funkce k určitému okresnímu soudu.⁴⁸⁴ Soudce lze výjimečně přidělit k výkonu funkce ke krajskému, vrchnímu nebo Nejvyššímu a Nejvyššímu správnímu soudu, v takovém případě však soudce musí navíc splňovat podmínku několikaleté právnické činnosti.⁴⁸⁵

Předpoklady pro výkon funkce přisedícího⁴⁸⁶ jsou s výjimkou požadavku vysokoškolského právnické vzdělání, odborné justiční zkoušky a nutnosti trvalého pobytu či výkonu pracovní činnosti v obvodu obce či kraje příslušného soudu, zcela totožné s předpoklady pro funkci soudce. Do funkce jsou přisedící voleni zastupitelstvem obce nebo kraje na dobu 4 let. Počet přisedících, kteří mají být pro příslušný okresní nebo krajský soud zvoleni, stanoví předseda příslušného soudu.⁴⁸⁷

Funkce soudce a přisedícího je veřejnou funkcí, která je vykonávána v pracovním poměru ke státu.⁴⁸⁸ Ústava v čl. 82 odst. 3 výslovně uvádí, že funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě.⁴⁸⁹ Dále Ústava zmocňuje zákon, aby stanovil další činnosti, se kterými je výkon funkce soudce neslučitelný. Podle ustanovení § 85 zákona o soudech a soudcích tak není funkce soudce slučitelná s žádnou jinou placenou funkcí či jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku, činností vědeckou, pedagogickou, literární, publicistickou a uměleckou, činností v poradních orgánech

⁴⁸⁴ § 67 zákona o soudech a soudcích. Při přidělení soudce stanoví ministr spravedlnosti, se souhlasem soudce, též den jeho nástupu do funkce. Ten musí být stanoven nejpozději do 3 měsíců od jmenování do funkce prezidentem.

⁴⁸⁵ V případě krajského a vrchního soudu musí být délka praxe nejméně 8 let a v případě Nejvyššího soudu 10 let. V případě krajského soudu ve věcech správního soudnictví, musí právní praxe v oboru ústavního, správního nebo finančního práva dosahovat nejméně pěti let, popřípadě to musí odůvodňovat výsledky jeho přípravné služby a justiční zkoušky. V případě Nejvyššího správního soudu pak délka praxe musí být nejméně deset let (srov. § 121 soudního řádu správního).

⁴⁸⁶ Přisedící tvoří skupinu dalších soudních osob odlišných od soudců, kteří se podílí na senátním rozhodování soudu. Skutečný význam účasti soudců – laiků je totiž naplněn pouze za předpokladu, že se tito mohou na rozhodnutí soudu podílet svými znalostmi a zkušenostmi, případně jestliže jsou reprezentanty dílčích zájmů, které při rozhodování hrají určitou roli (např. v pracovním soudnictví účast zástupců odborové organizace). Stávající právní úprava se opírá o čl. 94 odst. 2 Ústavy, který přisedící označuje jako tzv. „další občany“. Na výkonu soudnictví se podílejí přisedící, kteří působí u krajských soudů (§ 30 odst. 2 a § 31 odst. 2 zákona o soudech a soudcích) a u okresních soudů (§ 34 odst. 2 zákona o soudech a soudcích). Přisedící působí výlučně v senátech I. instance a obecně jen v pracovních věcech a dále ve věcech, o nichž tak stanoví zvláštní zákon (§ 36a občanského soudního řádu a § 17 trestního řádu), (k tomu srov. např. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 100 a 126 s. ISBN 978-80-7201-842-0; PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 957. ISBN 978-80-7502-084-0).

⁴⁸⁷ § 64 a 65 zákona o soudech a soudcích

⁴⁸⁸ To znamená, že soudce i přisedící jsou trestním právem chráněni jako úřední osoby (k tomu srov. PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 960. ISBN 978-80-7502-084-0).

⁴⁸⁹ Ústava v tomto důsledně a explicitně vychází z tripartitní dělby moci (srov. PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 956. ISBN 978-80-7502-084-0). K tomu blíže srov. kapitulu 7.1.3

ministerstva, vlády a orgánech komor Parlamentu a to za předpokladu, že taková činnost nenarušuje důstojnost soudcovské funkce nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví. Zákon též výslovně uvádí, že soudce nesmí s výjimkou funkce předsedy či místopředsedy soudu, anebo činností spojených s dočasným přidělením k Justiční akademii, zastávat žádnou jinou funkci ve veřejné správě.⁴⁹⁰ Listina navíc v čl. 44 stanovuje, že zákon může omezit soudcům právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost, jakož i právo zakládat politické strany a hnutí a sdružovat se v nich. Jako omezení práva na podnikání a jinou hospodářskou činnost lze patrně chápat právě zákonem stanovený zákaz některých výdělečných činností. Naproti tomu omezení práva zakládat politické strany a hnutí a sdružovat se v nich, zákon neobsahuje. Omezuje se pouze na ustanovení stanovující, že se soudce nesmí při výkonu své funkce nechat ovlivnit zájmy politických stran.⁴⁹¹

Funkce soudce i přisedícího zaniká pouze z taxativních důvodů uvedených v zákoně. Základem je úprava obsažená v čl. 82 odst. 2 Ústavy, která výslovně stanovuje, že soudce nelze proti jeho vůli odvolat; pro stanovení výjimek z tohoto pravidla, vyplývajících především z kárné odpovědnosti, pak zmocňuje zákon. Zákazem odvolání soudce proti jeho vůli se rozumí, že soudce nelze zbavit funkce bez jeho souhlasu (souhlasně vyjádřené vůle); a contrario odvolání s jeho souhlasem Ústava připouští a odpovídá mu vzdání se funkce.⁴⁹² Odvolání soudce z funkce je však třeba interpretovat širěji a přesněji jako možnost předčasného zániku funkce. Ve skutečnosti tak nedochází k odvolání, ale k zániku funkce soudce na základě skutečností, které se chápou jako sankční opatření.⁴⁹³ Zákon tak určuje, že funkce soudce zaniká

⁴⁹⁰ § 85 a 74 zákona o soudech a soudcích. Stanovená výjimka z neslučitelnosti funkce soudce s placenými funkcemi ve veřejné správě, vyplývá z nezbytnosti respektování postavení těchto funkcionářů jako orgánů státní správy soudů podle ustanovení § 119 odst. 2 zákona o soudech a soudcích (k tomu srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 265 s. ISBN 80-7179-761-8; SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 649 - 650 s. ISBN 978-80-7179-869-9). Tato konstrukce, která zakládá dvojakost předsedů a místopředsedů soudů, je však často podrobována kritice z hlediska narušení principu dělby moci.

⁴⁹¹ Srov. § 80 odst. 2 písm. d) zákona o soudech a soudcích; blíže k tomu srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 651 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

⁴⁹² Srov. čl. 82 odst. 2 Ústavy; čl. 95 zákona o soudech a soudcích; blíže srov. také SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 647 - 648 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

⁴⁹³ K tomu srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 648 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

pravomocným rozhodnutím o odsouzení pro úmyslný trestný čin nebo o odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody spáchanému z nedbalosti, dále rozhodnutím kárného soudu o nezpůsobilosti k výkonu soudcovské funkce a kárným rozhodnutím o odvolání soudce z funkce. Funkce soudce však dle zákona zaniká také uplynutím kalendářního roku, v němž soudce dosáhl věku 70 let, omezením svéprávnosti, pozbytím státního občanství a prohlášením za mrtvého.⁴⁹⁴ Také zánik funkce přisedícího je konstruován obdobně. S výjimkou kárného rozhodnutí o zbavení funkce, rozhodnutím o nezpůsobilosti a dosažením stanoveného věku, jsou důvody zániku totožné. S ohledem na to, že přisedící je zvolen na dobu určitou, je důvodem pro zánik funkce uplynutí funkčního období. Zákon rovněž jako důvod zániku funkce stanovuje odvolání zastupitelstvem, které přisedícího zvolilo na návrh příslušného předsedy soudu.⁴⁹⁵

Od zániku funkce soudce nebo přisedícího je třeba odlišit dočasné zproštění výkonu funkce. Soudce může ze zákonných důvodů dočasně zprostit ministr spravedlnosti, zatímco přisedícího příslušný předseda soudu.⁴⁹⁶

Přidělení soudce k jinému soudu nebo Justiční akademii

V zájmu řádného výkonu soudnictví může být soudce dočasně, a to nejdéle na dobu tří let přidělen k jinému soudu, případně v zájmu využití jeho zkušeností k Justiční akademii.⁴⁹⁷ Přidělit dočasně soudce k jinému soudu nebo Justiční akademii je možné pouze se souhlasem takto dotčeného soudce, který již byl konkrétnímu soudu platně přidělen či přeložen. Dočasné přidělení je časově omezené opatření, které nemá žádný vliv na trvalost původního přidělení či přeložení soudce. V případě že se jedná o dočasné přidělení soudce k jinému okresnímu soudu v obvodu téhož krajského soudu nebo k příslušnému krajskému soudu, rozhodne o něm předseda krajského soudu po projednání a následném souhlasu předsedy soudu, k němuž má být soudce dočasně

⁴⁹⁴ § 94 a 95 zákona o soudech a soudcích

⁴⁹⁵ Srov. § 96 a 97 zákona o soudech a soudcích

⁴⁹⁶ Srov. § 99 – 101 zákona o soudech a soudcích

⁴⁹⁷ Znění zákona platné do roku 2010 obsahovalo možnost dočasného přidělení soudce také k Ministerstvu spravedlnosti. Taková možnost ovšem byla nálezem Pl. ÚS 39/08 již podruhé zrušena, když Ústavní soud tímto nálezem navázal na dřívější nález Pl. ÚS 7/02, ve kterém mj. konstatoval, že: „možnost dočasného přidělení soudce k Ministerstvu spravedlnosti je v rozporu s principem dělby moci a nezávislosti soudů. Imanentním rysem této funkce je totiž její kontinuálnost. Členství v poradních orgánech ministerstva, vlády i obou komor Parlamentu pak jistě zahrnuje i relevantní plnění úkolů těchto odlišných složek státní moci a působení soudců v uvedených orgánech je tak v rozporu s principem dělby moci, nehledě k tomu, že osobní a mimosoudní vazby, k nimž při takové činnosti dochází, nevyhnutelně zvyšují pravděpodobnost možného střetu zájmů a činí tak nestrannost v podobě nepodjatosti soudců zpochybnitelnou.“

přidělen. V ostatních případech rozhoduje o dočasném přidělení ministr spravedlnosti na návrh příslušného předsedy soudu, k němuž má být soudce dočasně přidělen.⁴⁹⁸

Za dočasné přidělení se považuje také přidělení soudce, v zájmu využití jeho zkušeností, k orgánu nebo organizaci se sídlem mimo Českou republiku, k mírové nebo záchranné operaci či k humanitární pomoci mimo území České republiky. Takové přidělení nepřesahuje 5 let, případně jedno funkční období a rozhodnutí o jeho realizaci je ve výlučné kompetenci ministra spravedlnosti.⁴⁹⁹ Jako poslední příklad dočasného přidělení zákon uvádí výkon funkce soudce senátu kárného soudu.⁵⁰⁰

Přeložení soudce k jinému soudu

Na rozdíl od dočasné povahy institutu přidělení soudce, které se nedotýká původního přidělení soudce k soudu, a tedy i existence pracovního vztahu u tohoto soudu, je institut přeložení soudce⁵⁰¹ opatřením, na jehož základě se tyto poměry podstatným způsobem mění. Důsledkem přeložení je, že dochází k trvalé změně určení soudu, u kterého bude daný soudce nadále působit, tj. vykonávat soudcovskou funkci.⁵⁰² Z toho vyplývá, že přeložení soudce je možné realizovat pouze na jiný soud, nikoliv na pobočku soudu, která není ve smyslu zákona samostatným soudem, nýbrž jedním z pracovišť konkrétního soudu.⁵⁰³

Na základě ustanovení čl. 82 odst. 2 Ústavy ve spojení s ustanovením § 71 odst. 1 zákona o soudech a soudcích je možné institut přeložení soudce na jiný soud, obdobně

⁴⁹⁸ § 68 zákona o soudech a soudcích. Zajímavé řešení pro aplikaci institutu přidělení soudce (a současně též institutu přeložení soudce) vytvořil Nejvyšší správní soud v podobě Memoranda o dočasném přidělování a překládání soudců k Nejvyššímu správnímu soudu (Memorandum II), které nad rámec zákona stanovuje pravidla a zásady postupného sestavování, obměňování a doplňování soudcovských řad Nejvyššího správního soudu, které by měly zvýšit legitimitu institutů přidělení a přeložení soudce při jejich uplatňování v praxi, zkvalitnit jejich obsah a zejména pak přispět k co nejlepšímu fungování systému správního soudnictví. Memorandum by mělo vést k tomu, aby soudní sbor Nejvyššího správního soudu byl tělesem pestrým, rozmanitým, reprezentativním, především pak z hlediska předchozí profesní dráhy soudců, jejich právní specializace a v neposlední řadě také z jejich právně-filozofického pohledu (srov. Memorandum o dočasném přidělování a překládání soudců k Nejvyššímu správnímu soudu: (Memorandum II). *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno : NSS, 20. 12. 2013 [cit. 3. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/MEMORANDUM-O-DOCASNEM-PRIDELOVANI-A-PREKLADANI-SOUDCU-K-NEJVYSSIMU-SPRAVNIMU-SOUDU-MEMORANDUM-II-/art/1048?menu=397>

⁴⁹⁹ § 70a zákona o soudech a soudcích

⁵⁰⁰ § 70b zákona o soudech a soudcích

⁵⁰¹ § 71 zákona o soudech a soudcích

⁵⁰² „Důsledkem přeložení je současně i změna dosud existujících podmínek realizace ústavního principu zákonného soudce, kdy přeložený soudce trvale přestává být jedním ze zákonných soudců ve vztahu k rozvrhu práce soudu, u něhož dosud působil, a současně se stává zákonným soudcem v rámci rozvrhu práce soudu, k němuž byl přeložen“ (KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 264 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁵⁰³ Srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 264 s. ISBN 80-7179-761-8.

jako dočasné přidělení, obecně aplikovat se souhlasem soudce nebo na jeho vlastní žádost.⁵⁰⁴ Výjimku z tohoto pravidla představuje případ, kdy dojde na základě zákona ke změně v organizaci soudů nebo ke změně soudních obvodů a v důsledku těchto skutečností nelze řádný výkon soudnictví zajistit jinak. V takovém případě lze soudce i bez jeho souhlasu přeložit v rámci obvodu soudu, ke kterému byl přidělen, na jiný soud téhož stupně, na soud o jeden stupeň vyšší nebo na soud o jeden stupeň nižší, a to nejpozději ve lhůtě 6 měsíců od dne nabytí účinnosti zákona, který takový důvod k přeložení zakládá.

Podmínky pro překládání soudců jsou formulovány v ustanovení § 71 odst. 2 až 4 zákona o soudech a soudcích a ustanovení § 122 soudního řádu správního tak, že k Nejvyššímu a Nejvyššímu správnímu soudu může být přeložen soudce, který má právní praxi nejméně po dobu 10 let a ke krajskému či vrchnímu soudu soudce, který má právní praxi nejméně po dobu 8 let. Současně překládání soudci musí svými odbornými znalostmi a zkušenostmi dávat záruky řádného výkonu této funkce.

O přeložení soudce rozhoduje, po projednání s předsedou soudu, ke kterému má být soudce přeložen a předsedou soudu, z něhož je soudce překládán, ministr spravedlnosti.⁵⁰⁵

Kárné řízení

Kárné řízení ve věcech soudců je upraveno zákonem č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, který v § 2 stanovuje, že v kárném řízení se posuzuje kárná odpovědnost soudce, předsedy soudu, místopředsedy soudu nebo předsedy kolegia Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu za kárné provinění, jakož i způsobilost soudce vykonávat svoji funkci. Definicí kárného provinění soudců podává ustanovení § 87 zákona o soudech a soudcích, které jím rozumí zaviněné porušení povinností soudce, či zaviněné chování nebo jednání, kterým soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.⁵⁰⁶ Nezpůsobilost soudce k výkonu funkce je dle § 91 zák. o soudech a soudcích založena tehdy, pokud nepříznivý zdravotní stav dlouhodobě nedovoluje soudci vykonávat jeho funkci. Nezpůsobilost soudce k výkonu jeho funkce je dána také, pokud byl soudce pravomocně odsouzen

⁵⁰⁴ Tento ústavní imperativ vyplývá z dikce, že soudce nelze proti jeho vůli přeložit na jiný soud, pokud zvláštní zákon nestanoví výjimky (srov. čl. 82 odst. 2 Ústavy).

⁵⁰⁵ § 72 a 73 zákona o soudech a soudcích

⁵⁰⁶ Kárným proviněním předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu je též zaviněné porušení povinností spojených s výkonem jejich funkce.

za trestný čin a odsouzení nebylo důvodem k zániku funkce soudce⁵⁰⁷ a čin svou povahou zpochybňuje důvěryhodnost jeho dalšího setrvání ve funkci, nebo pokud byl soudce v posledních 5 letech nejméně třikrát pravomocně uznán vinným kárným proviněním, a jestliže současně tato skutečnost zpochybňuje důvěru jeho dalšího setrvání v soudcovské funkci.⁵⁰⁸

Funkci kárného soudu plní Nejvyšší správní soud, který rozhoduje ve zvláštních kárných senátech.⁵⁰⁹ V řízení ve věcech soudců jedná a rozhoduje senát složený z předsedy senátu, kterým je soudce Nejvyššího správního soudu, zástupce předsedy senátu, jež je soudcem Nejvyššího soudu, dále člena senátu z řad soudců vrchního, krajského či okresního soudu a dalších 3 přísedících.⁵¹⁰ Přísedící reprezentují nesoudcovský prvek a jsou jimi jeden státní zástupce, jeden advokát a jedna osoba vykonávající jiné právnické povolání.⁵¹¹ Všichni členové kárných senátů⁵¹² a rovněž i přísedící⁵¹³ musí být zapsáni v seznamu soudců, resp. seznamu přísedících pro řízení ve věcech soudců, který je veden předsedou kárného soudu. Jména členů z řad soudců zařazuje předseda do seznamu na návrh předsedy příslušného soudu po současném vyjádření soudcovské rady daného soudu.⁵¹⁴ Také přísedící zařazuje předseda soudu do seznamu na základě návrhu nejvyššího státní zástupce, předsedy České advokátní komory a děkanů právnických fakult.⁵¹⁵

Kárné řízení se zahajuje zásadně na návrh,⁵¹⁶ který je oprávněn podat prezident republiky a ministr spravedlnosti a to proti kterémukoliv soudci v zemi. Předsedové nejvyšších soudů mohou podat návrh proti soudcům těchto soudů a zároveň proti všem

⁵⁰⁷ Nejednalo se tedy podle § 94 písm. c) zákona o soudech a soudcích, o odsouzení pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo pro nedbalostní trestný čin, jímž byl soudci uložen nepodmíněný trest odnětí svobody.

⁵⁰⁸ § 91 zákona o soudech a soudcích

⁵⁰⁹ Funkční období senátu pro řízení ve věcech soudců je pětileté.

⁵¹⁰ Jde-li o řízení ve věcech soudců rozhodujících ve správním soudnictví, je složení opačné, tzn. že předsedou senátu je soudce Nejvyššího soudu a jeho zástupcem soudce Nejvyššího správního soudu.

⁵¹¹ § 4 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁵¹² Členem kárného senátu, tj. soudcem kárného soudu se dle § 5 odst. 1 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů může stát pouze soudce, který vykonává funkci soudce po dobu nejméně tří let, je bezúhonný a současně není předsedou či místopředsedou soudu.

⁵¹³ Přísedícím senátu kárného soudu ve věcech soudců může být dle § 5 odst. 2 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů pouze státní občan ČR, který dosáhl v době složení slibu věku nejméně 30 let, je svéprávný, má ukončené vzdělání v magisterském studijním programu v oboru práva, je bezúhonný a má zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku, že bude svou funkci řádně zastávat.

⁵¹⁴ Konkrétní průběh je nastavený tak, že předseda kárného soudu určí členy a náhradníky kárného senátu, tj. předsedu a jeho zástupce a dalšího člena z řad soudcovských na základě vylosování.

⁵¹⁵ Předseda kárného senátu vylosuje 4 přísedící a 6 jejich náhradníků (§ 4 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů).

⁵¹⁶ § 8 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

soudcům nižších soudů, pro které je Nejvyšší soud, resp. Nejvyšší správní soudu vrcholným soudním orgánem. Kárné řízení ovšem mohou zahájit také předsedové vrchních, krajských a okresních soudů a to proti soudci soudu, jemuž předsedají, jakož v případě předsedy vrchního soudu i proti soudci soudu nižšího stupně, v případě předsedy krajského soudu proti soudci okresního soudu vykonávající funkci v jeho obvodě a v případě předsedy okresního soudu i proti soudci jiného okresního soudu.⁵¹⁷ Kárné řízení má ústní a veřejnou formu a koná se vždy za přítomnosti účastníků řízení, tedy kárně obviněného a navrhovatele.⁵¹⁸ Kárně obviněný má právo zvolit si obhájce z řad soudců nebo advokátů.⁵¹⁹

Dojde-li kárný senát k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, rozhodne většinou všech hlasů členů senátu, že je vinen, a uloží mu kárné opatření.⁵²⁰ V opačném případě vydá kárný senát zprošťující rozhodnutí, popř. od potrestání upustí, jestliže je samotné projednání kárného provinění postačující.⁵²¹ Taxativní výčet kárných opatření, která lze soudci uložit, vymezuje § 88 zákona o soudech a soudcích, na jehož základě lze v kárném řízení soudci uložit důtku, snížení platu,⁵²² odvolání z funkce předsedy senátu, případně i odvolání z funkce soudce.⁵²³ Drobné nedostatky v práci či drobné poklesky v chování může kárný žalobce, je-li to postačující, soudci pouze vytknout.⁵²⁴

⁵¹⁷ Omezení v možnosti podání návrhu na zahájení kárného řízení stanovuje § 9 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, který určuje, že návrh musí navrhovatel podat nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy se o skutečnosti zakládající podezření z kárného provinění dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne spáchání kárného provinění.

⁵¹⁸ § 17 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. V nepřítomnosti kárně obviněného lze věc projednat pouze tehdy, pokud se odmítne dostavit k jednání nebo se bez důvodné omluvy nedostaví.

⁵¹⁹ § 12 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁵²⁰ Konstrukce složení sudého počtu kárných soudců a současná potřeba získání většiny pro odsuzující rozhodnutí, dává rozhodnutím kárných senátů vysokou legitimitu. Z nutnosti většiny pro odsuzující rozhodnutí, je zřejmé, že v případě rovnosti hlasů vydá senát zprošťující rozhodnutí (srov. KORBEL, František. *Současný stav správy justice a pokusy o její reformu*. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 76. ISBN 978-80-87123-15-7).

⁵²¹ § 19 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁵²² Snížení platu je možné až o 30 % a to nejdéle na dobu 1 roku. V případě opětovného kárného provinění, jehož se soudce dopustil před zahlazením původního kárného opatření, je možné opatření udělit až na dobu 2 let.

⁵²³ Kárná opatření, která lze podle závažnosti kárného provinění uložit předsedovi soudu, místopředsedovi soudu, předsedovi kolegia Nejvyššího či Nejvyššího správního soudu, jsou důtka, snížení platu až o 30% nebo odnětí zvýšení platového koeficientu za výkon funkce předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu na dobu nejvíce 1 roku, případně při opětovném provinění na dobu nejvíce 2 let. Jako kárné opatření lze uložit také odvolání z funkce předsedy, místopředsedy soudu či předsedy kolegií nejvyšších soudů.

⁵²⁴ § 88a zákona o soudech a soudcích

Proti rozhodnutí kárného soudu není přípustné odvolání.⁵²⁵ Jedinou možností opravného prostředku je podání návrhu na obnovu řízení, který může ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí, podat dotčený soudce.⁵²⁶

6.2.2.2 *Další soudní osoby*

Dalšími soudními osobami rozumíme osoby odlišné od soudců,⁵²⁷ které mohou jménem soudu vykonávat stanovené procesní úkony nebo se na nich v určité míře podílet. Mezi takové osoby patří především přisedící, kteří se podílejí na senátním rozhodování soudu, dále osoby, které jsou pověřeny výkonem některých úkonů, které jinak přísluší soudci (justiční čekatelé a vyšší soudní úředníci) a poslední skupinou jsou někteří zaměstnanci odborného aparátu soudu, tedy soudní tajemníci, vedoucí soudní kanceláře, zapisovatelé a soudní vykonavatelé.⁵²⁸ Zcela samostatnou skupinu tvoří asistenti soudců.⁵²⁹

Justičními čekateli⁵³⁰ se rozumí absolventi vysokoškolského právnického studia, kteří se v rámci přípravné služby připravují na funkci soudce. Justiční čekatelé jsou stejně jako soudci v pracovním poměru ke státu, za který v tomto případě vystupuje krajský soud.⁵³¹ Do přípravné služby může být přijatý uchazeč splňující všechny předpoklady pro výkon soudcovské funkce, s výjimkou stanoveného věku, nezbytných zkušeností a úspěšně absolvované justiční zkoušky. Další podrobnosti stanovuje vyhláška MS č. 303/2002 Sb., která uvádí, že způsobilý uchazeč o funkci justičního čekatele musí úspěšně absolvovat výběrové řízení, které vyhlašuje podle potřeby příslušný předseda krajského soudu po projednání s Ministerstvem spravedlnosti.⁵³²

⁵²⁵ § 21 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁵²⁶ Srov. § 22 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. Současně nelze, jako možnost ochrany ústavně založených práv, vyloučit podání ústavní stížnosti.

⁵²⁷ To znamená, že pojem dalších soudních osob je užší než pojem soudních pracovníků, jenž je obsažen v § 4 vyhlášky MS č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, který stanovuje, že úkony výkonu soudnictví u okresních a krajských soudů plní soudci, přisedící, justiční čekatelé, asistenti soudců, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci, soudní vykonavatelé a zaměstnanci odborného aparátu soudu.

⁵²⁸ Srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 66 a 126 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁵²⁹ § 36a zákona o soudech a soudcích

⁵³⁰ § 109 zákona o soudech a soudcích

⁵³¹ Justiční čekatel je povinen složit slib do rukou předsedy krajského soudu (§ 111 zákona o soudech a soudcích).

⁵³² Výběrové řízení se vyhlašuje prostřednictvím denního tisku a na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti, jakož i na úředních deskách všech krajských a okresních soudů. Vyhlášení výběrového řízení musí být ohlášeno nejpozději dva měsíce před termínem stanoveným pro podání písemných přihlášek a musí obsahovat odkaz na možnost seznámení se s podrobnými informacemi (srov. § 2 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

Výběrové řízení se skládá z posouzení přihlášky uchazeče, písemného testu,⁵³³ přijímacího pohovoru před výběrovou komisí⁵³⁴ a posléze z vyšetření osobnostní způsobilosti, tj. psychologicko-diagnostického vyšetření.⁵³⁵ Uchazeče přijímá do přípravné služby příslušný předseda krajského soudu, který přihlíží k předchozím výsledkům uchazeče při jednotlivých etapách výběrového řízení a vyjádření zástupce Justiční akademie. Platí, že rozhodnutí předsedy příslušného krajského soudu o přijetí či nepřijetí do přípravné služby je konečné a nelze proti němu podat opravný prostředek.⁵³⁶ Přípravná služba justičních čekatelů trvá 36 měsíců⁵³⁷ a je možné do jejího trvání započít i výkon jiné právnické profese.⁵³⁸ Průběh přípravné služby se řídí plánem, který je obecně nastavený tak, aby justiční čekatel postupně vykonával přípravnou službu nejméně po dobu 24 měsíců u okresního soudu, po dobu 6 měsíců u krajského soudu a podle potřeby nejvýše po dobu 6 měsíců u dalších orgánů. Plán přípravné služby přitom musí být zaměřený tak, aby jeho odborná příprava sloužila zejména k prohlubování odborných znalostí, rozvíjení schopností aplikace právních předpisů, získání znalostí o jednotlivých agendách vedených soudy, osvojení si procesních předpisů a seznámení s etickými předpisy, které se vztahují k výkonu

⁵³³ Písemným testem se ověřují základní odborné znalosti a předpoklady uchazeče pro přijetí do přípravné služby na základě jednotné metodiky zpracované Justiční akademií. Uchazeče, který v písemném testu neuspěl, předseda krajského soudu vyřadí z výběrového řízení (srov. § 4 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

⁵³⁴ Cílem přijímacího pohovoru je celkové zhodnocení předpokladů uchazeče pro přijetí do přípravné služby. Přijímací pohovor realizuje komise jmenovaná předsedou krajského soudu ze soudců působících v obvodu příslušného krajského soudu. Pohovoru se též účastní pověřený zástupce Justiční akademie. Obsah pohovoru a kritéria pro jeho hodnocení stanovuje předseda krajského soudu na základě metodiky vypracované Justiční akademií a schválenou Ministerstvem spravedlnosti. Přijímací pohovor se vyhodnocuje stupněm „navrhuje se k přijetí“ nebo „nenavrhuje se k přijetí“ (srov. § 5 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

⁵³⁵ Cílem vyšetření je posouzení vlastností a dalších osobnostních předpokladů uchazeče pro výkon funkce soudce. Požadavky na osobnostní způsobilost určuje Ministerstvo spravedlnosti s přihlédnutím k poznatkům získaným od Justiční akademie a soudů. Vyšetření provádějí odborná psychologická pracoviště, jejichž výběr provádí Ministerstvo spravedlnosti (srov. § 6 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

⁵³⁶ Srov. § 8 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

⁵³⁷ § 110 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

⁵³⁸ § 110 odst. 3 zákona o soudech a soudcích obsahuje výčet právních profesí, jejichž doba výkonu se započítává do doby přípravné služby (výkon funkce státního zástupce, asistenta státního zástupce, právního čekatele, soudce Ústavního soudu a asistenta soudce, praxe advokáta a advokátního koncipienta, notáře, notářského kandidáta a koncipienta, soudního exekutora, exekutorského kandidáta a koncipienta, asistenta Veřejného ochránce práv a dále též činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který má vysokoškolské právnické vzdělání, a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných předpisů). Na žádost justičního čekatele může Ministerstvo spravedlnosti započítat i dobu jiné právnické činnosti, jestliže justiční čekatel získal za jejího trvání zkušenosti potřebné pro výkon soudcovské funkce. Takto započtená doba nesmí ovšem přesahovat 24 měsíců.

soudcovské funkce.⁵³⁹

Justiční čekatel vykonává některé jednoduché úkony, zejména jako součást své odborné přípravy, ovšem také jako relevantní procesní činnost soudu.⁵⁴⁰ Působnost justičního čekatele při úkonech soudu stanovuje § 6 a násl. vyhlášky MS č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.⁵⁴¹

Vyšší soudní úředníci⁵⁴² jsou soudní osoby, které jsou oprávněné samostatně v zákonem stanoveném rozsahu provádět některé úkony soudu a to včetně rozhodovací činnosti.⁵⁴³ Jejich činnost a postavení vymezuje zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, který po novele č. 293/2013 Sb. v ustanovení § 11 negativně vymezuje působnost soudního úředníka tak, že je oprávněn provádět veškeré úkony soudu 1. stupně v občanském soudním řízení a soudním řízením správním, s taxativně stanovenými výjimkami.⁵⁴⁴ Vyšší soudní úředník se

⁵³⁹ Srov. § 9 a 10 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

⁵⁴⁰ K tomu srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*, 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 66 a 127 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁵⁴¹ Justiční čekatel může být pověřen předsedou soudu, aby v trestních věcech samostatně vykonával jednoduché úkony – dožádání, doručování soudních písemností osobám ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody a sepisování protokolu o tomto úkonu, sepisování podání, včetně návrhů a opravných prostředků, rozhodnutí o povinnosti odsouzeného hradit náklady trestního řízení, rozhodnutí o zápočtu vazby a trestu aj. V občanském soudním řízení může být pověřen, aby sepisoval jednoduchá podání, včetně návrhů, odstraňoval vady podání, činil úkony při přípravě jednání, rozhodoval o osvobození od soudních poplatků a další. A ve věcech projednávaných ve správním soudnictví pak může být pověřen, aby sepisoval jednoduchá podání, činil úkony při přípravě jednání, vydával úřední opisy, výpisy či potvrzení atd.

⁵⁴² Institut soudních úředníků byl v rámci reorganizace v první polovině devadesátých let převzat ze zahraničních úprav soudních systémů. Soudní úředníci mají dlouhou tradici např. ve Francii nebo Německu a ze zkušeností z jejich působení v těchto zemích lze učinit závěr, že soudní úředníci představují významný systémový prostředek ke zvýšení efektivity justice (srov. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha : Linde Praha, 1997. 215 s. ISBN 80-7201-051-4.).

⁵⁴³ Srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 128 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁵⁴⁴ Výjimkou představuje vedení jednání a rozhodnutí ve věci samé, některá nařízení o výkonu rozhodnutí, některá jednání a rozhodnutí v insolvenčním řízení a další (srov. § 11 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství). Před 1. 1. 2014 obsahoval zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství pozitivní i negativní vymezení působnosti vyšších soudních úředníků, které ovšem bylo ve vzájemném rozporu a navíc dle některých názorů nastolovalo trend směřující k úřednickému rozhodování (k tomu srov. WINTEROVÁ, Alena. *Nad perspektivami českého civilního procesu*. *Právní rozhledy*. 2008, č. 19, s. 706). Proto bylo toto legální vymezení předmětem přezkumu před Ústavním soudem s návrhem na zrušení celého § 11 zákona. Ústavní soud následně na návrh Vrchního soudu v Praze zrušil nálezem Pl. ÚS 31/10 ustanovení § 11, s poukazem na skutečnost, že: „soudnictvím se rozumí činnost, kterou u soudů vykonávají soudci; důvodem k tomu jsou garance osobní i věcné nezávislosti, jakož i osobní předpoklady a odborná úroveň soudce. Podíl dalších osob na výkonu soudnictví je výjimkou z tohoto pravidla, a je proto zapotřebí k ní přistupovat restriktivně. Tato ústavní východiska nelze převracet naruby zákonnou úpravou, postavenou na principu, z něhož v podstatě vyplývá, že soudnictví mohou obecně vykonávat úředníci, kromě několika málo případů, které jsou výslovně vyhrazeny soudci.“ Zmíněná novela č. 293/2013 Sb. s účinností ke dni 1. 1. 2014 ovšem reagovala na zrušovací nález Ústavního soudu tak, že nově sice zrušila § 10 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ale do textu zákona opětovně vložila ustanovení § 11 obsahující negativní vymezení působnosti vyšších úředníků. Novela nově zavádí,

ovšem výrazně podílí i na trestním řízení, ve kterém je oprávněn ke všem úkonům soudu 1. stupně s výjimkou taxativně stanovených úkonů (např. rozhodování a provádění úkonů v hlavním líčení, veřejném zasedání či neveřejném zasedání aj.).⁵⁴⁵ Pozici vyššího soudního úředníka může zastávat pouze občan České republiky, který je současně bezúhonný⁵⁴⁶ a úspěšně absolvoval studium vyšších soudních úředníků,⁵⁴⁷ případně úspěšně ukončil vysokoškolské vzdělání v oblasti práva.⁵⁴⁸ Vyšší soudní úředník je povinen vykonávat svoji funkci v souladu se zákonem a s pokyny, které mu udělil příslušný předseda senátu, či samosoudce.⁵⁴⁹

Mezi zaměstnanci odborného aparátu soudu zaujímají zvláštní postavení soudní tajemníci, jejichž pravomoc vykonávat jednoduché procesní úkony je stanovena v § 6 a násl. vyhlášky MS č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy a okruh svěřených pravomocí je tedy shodný s justičními čekateli. Vedoucí soudní kanceláře vedou pro soudní oddělení rejstříkovou a spisovou službu a organizují pro ně administrativní činnosti.⁵⁵⁰ Zapisovatelem se rozumí každý zaměstnanec, který pořizuje zápis o jednání soudu a vykonavatelé,⁵⁵¹ jakožto státní zaměstnanci podléhající příkazům soudce nebo vyššího soudního úředníka, provádějí výkon rozhodnutí.⁵⁵²

Asistenti soudců,⁵⁵³ kteří tvoří zvláštní skupinu zaměstnanců soudu, vykonávají

na základě nosných důvodů zrušovacího nálezu, možnost opravného prostředku proti rozhodnutí vyššího soudního úředníka, proti kterému nelze podat odvolání, odpor nebo námitky podle občanského soudního řádu a to v podobě námitek upravených v § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.

⁵⁴⁵ Srov. § 12 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

⁵⁴⁶ Podmínku bezúhonnosti zákon vymezuje negativně, to znamená, že za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti za jednání související s výkonem práce u soudu anebo pro trestný čin spáchaný úmyslně.

⁵⁴⁷ Organizace studia vyšších soudních úředníků je v gesci Ministerstva spravedlnosti, které po projednání s Justiční akademií určuje obsah a rozsah studia, podmínky přijetí ke studiu, jakož i průběh závěrečných zkoušek. Za tímto účelem vydává ministerstvo studijní řád. Studium probíhá na Justiční akademii a trvá nejméně 18 měsíců, v jejímž průběhu se studenti účastní organizované výuky v celkové délce nejméně 120 dnů. Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou (srov. § 22 a 23 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství).

⁵⁴⁸ § 2 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

⁵⁴⁹ § 3 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

⁵⁵⁰ Konkrétní okruh působnosti vedoucího soudní kanceláře vymezuje § 9 vyhlášky MS č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, na jehož základě vedoucí sepisuje do protokolu podání a ústní prohlášení účastníků řízení o udělení, odvolání, nebo výpovědi plné moci, přijímají žádosti o osvobození od soudních poplatků, vyznačují doložku právní moci a doložku vykonatelnosti na stejnopisy rozhodnutí aj.

⁵⁵¹ Působnost vykonavatelů je stanovena § 46 vyhlášky MS č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

⁵⁵² Srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 128 - 129 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁵⁵³ Funkce asistenta soudu byla poprvé vytvořena u Ústavního soudu, resp. již v federálního Ústavního soudu. Posléze asistenti působili neformálně, tj. na základě pracovní smlouvy bez jakéhokoliv právního zakotvení, u Nejvyššího soudu, až konečně v roce 2002 s nabytím účinnosti nového zákona o soudech a soudcích byla pozice asistenta soudce zakotvena v ustanovení § 16 zákona o soudech. Asistenti soudců

jednotlivé úkony soudního řízení z pověření soudce, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo rozvrh práce. Asistent soudce je tedy oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zákonem o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a rozsah jeho činnosti, jakož i jeho postavení je tudíž totožné s rozsahem činnosti a postavením vyššího soudního úředníka.⁵⁵⁴ Alespoň jeden asistent je jmenován soudci Nejvyššího soudu a soudci Nejvyššího správního soudu,⁵⁵⁵ zatímco soudcům vrchního, krajského nebo okresního soudu může být asistent jmenován fakultativně. Asistent soudce je při splnění podmínky bezúhonnosti, a ukončeného vysokoškolského vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva, jmenován předsedou příslušného soudu na návrh soudce, o jehož asistenta se jedná.⁵⁵⁶

6.2.2.3 Funkcionáři soudu

Funkcionáři soudu, tzn. předsedové a místopředsedové soudů plní významnou roli při výkonu státní správy soudnictví a jsou tak jedním z orgánů správy soudnictví.⁵⁵⁷

vrchních, krajských a okresních soudů byli formálně zavedeni do právního řádu až novelou č. 79/2006. Vezmeme-li v potaz současnou úpravu asistentů soudců obsaženou v zákoně o soudech a soudcích, v § 14 soudního řádu správního, v § 27c zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a v zákoně o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, lze konstatovat, že úprava asistentů soudců je značně roztržitá a jejich postavení a působnost jsou nejednotné. Např. asistenti u Ústavního, Nejvyššího či Nejvyššího správního soudu nevykonávají z hlediska formálně právního žádnou rozhodovací činnost v rámci příslušných soudních řízení, naopak výkon jejich činnosti obecně spočívá v přípravě podkladů pro jednání a rozhodování těchto soudů, tedy vyhledávání, zpracovávání a vyhodnocování vědeckých materiálů či judikatorních podkladů a jiných důležitých pramenů. Naproti tomu postavení asistentů soudů nalézacích a soudů odvolacích v rámci obecné soustavy soudní, se z hlediska formálně právního rovná práci a postavení vyšších soudních úředníků (srov. KOLBA, Jan. Asistenti a jejich unie. *Unie asistentů soudců České republiky* [online]. 4. 2. 2009 [cit. 17. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.unieasistentu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid>).

⁵⁵⁴ Srov. § 36a odst. 4 a 5 zákona o soudech a soudcích, § 14 odst. 5 soudního řádu správního. Z uvedeného vyplývá, že výkonu působnosti asistentů soudců se významně dotknul náleží Pl. ÚS 31/10, který zrušil výše zmíněné ustanovení § 11 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.

⁵⁵⁵ § 16 zákona o soudech a soudcích a § 14 odst. 1 soudního řádu správního

⁵⁵⁶ § 36a zákona o soudech a soudcích, § 14 odst. 2 a 3

⁵⁵⁷ Mezi funkcionáře soudu zákon o soudech a soudcích v ustanoveních § 102 až § 105 ovšem zařazuje také předsedy senátů, kteří působí v rámci celé soustavy obecných soudů, tj. na obou nejvyšších soudech, soudech vrchních, krajských a okresních, a jež kromě vlastní rozhodovací činnosti organizují a řídí činnost senátů. Na nejvyšších soudech (aktuálně pouze Nejvyšší soud) kromě toho ještě pozici soudního funkcionáře zastávají předsedové kolegií, kteří kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost kolegií. Zákonem č. 185/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se k 1. 10. 2014 zavedlo nově po vzoru úpravy předsedů a místopředsedů soudu omezené funkční období předsedů kolegií. Před nabytím účinnosti novely č. 185/2014 Sb. totiž délka funkčního období nebyla zákonem stanovena a předsedové kolegií byli předsedou daného soudu jmenováni na dobu neurčitou. To mj. znamenalo, že kromě obecných důvodů zániku funkce soudce či vzdáním se funkce soudce, bylo možné předsedu kolegia odvolat pouze rozhodnutím kárného soudu. Nově zařazené ustanovení § 102 odst. 5 zákona o soudech a soudcích ovšem

Pozice soudních funkcionářů se obligatorně zřizuje na každém soudě, přičemž právní zakotvení obsažené v ustanovení § 102 a násl. zákona o soudech a soudcích doznalo v posledních letech značné obměny a to zejména v souvislosti s derogujícími nálezy Ústavního soudu a následně novelou zákona o soudech a soudcích č. 314/2008 Sb.⁵⁵⁸

Podle Ústavy i zákona o soudech a soudcích je předseda Nejvyššího soudu jmenován, z řad soudců tohoto soudu, prezidentem republiky, a to bez další kontrasignace předsedy vlády či jím pověřeného člena.⁵⁵⁹ Zákon záměrně neobsahuje způsob jmenování místopředsedů Nejvyššího soudu a stanovuje pouze délku jejich funkčního období, která je shodná s délkou u předsedy Nejvyššího soudu.⁵⁶⁰ Předseda Nejvyššího soudu následně jmenuje z řad soudců Nejvyššího soudu předsedy kolegií a předsedy senátů. Shodná úprava platí také pro předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu. Jejich jmenování je tedy rovněž v pravomoci prezidenta republiky, přičemž soudní řád správní explicitně stanovuje, že při Nejvyšším správním soudě se zřizuje pouze jedna pozice místopředsedy soudu.⁵⁶¹

Předsedy vrchních a krajských soudů jmenuje z řad soudců na návrh ministra spravedlnosti prezident republiky a předsedy okresních soudů jmenuje na návrh předsedy krajského soudu z řad soudců ministr spravedlnosti. Místopředsedy vrchních,

zavádí funkční období předsedů kolegií Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu, které je stanoveno na 5 let. Takové určení funkčního období předsedů kolegií by mělo nadále přispět k personální obměně těchto funkcí a výběru vhodných osob, které by měly tyto funkce zastávat. Bez časového omezení tedy budou do budoucna jmenováni pouze předsedové soudních senátů.

⁵⁵⁸ Nová právní úprava funkcionářů soudů byla důležitým bodem reformy justice, která byla realizována novelou zákona o soudech a soudcích č. 314/2008 Sb. Novela navázala na nálezy Ústavního soudu Pl. ÚS 18/06, kterým Ústavní soud, ve známé kauze Brožová, derogoval ustanovení § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, na jehož základě mohl exekutivní orgán odvolat funkcionáře soudu z funkce. Novela č. 314/2008 Sb. proto od 1. října 2008 zahrnuje do zákona o soudech a soudcích možnost odvolat předsedu a místopředsedu ústavně konformním způsobem, a to výhradně rozhodnutím kárného soudu pro zákonem stanovený důvod v důsledku kárného provinění (k tomu srov. kap. 7.1.1 a 7.1.4). Postavení exekutivy se nadále omezuje pouze na postavení kárného žalobce, přičemž prezident republiky může podat návrh na zahájení kárného řízení proti předsedovi a místopředsedovi Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a rovněž proti předsedovi vrchního a krajského soudu, ministr spravedlnosti a veřejný ochránce práv proti kterémukoliv předsedovi a místopředsedovi soudu, předseda soudu proti místopředsedovi soudu, jemuž předsedá, a proti předsedovi a místopředsedovi soudu nižšího stupně ve svém obvodu. Návrh na zahájení kárného řízení může nakonec podat také předseda Nejvyššího správního soudu a to proti předsedovi a místopředsedovi krajského soudu pro úsek správního soudnictví. Úprava kárného řízení pro funkcionáře soudů je jinak shodná s úpravou kárného řízení ve věcech soudců.

⁵⁵⁹ Čl. 62 písm. f) Ústavy. Stejným způsobem jmenuje prezident republiky i soudce a soudní funkcionáře Ústavního soudu.

⁵⁶⁰ Nálezy Ústavního soudu Pl. ÚS 39/08 totiž revidoval znění § 102 odst. 1 zákona o soudech a soudcích způsobem, že z díkce ustanovení vypouští slovo „místopředsedy“ a v textu ustanovení ponechává pouze slovo „předsedu“. Tím Ústavní soud vlastně stanovil, kdo je příslušný rozhodovat o počtu místopředsedů Nejvyššího soudu. Nadále tedy přísluší stanovení počtu místopředsedů Nejvyššího soudu zákonodárci, nikoliv prezidentu republiky, který by výkonem této pravomoci nepřipustně zasahoval do fungování Nejvyššího soudu.

⁵⁶¹ Srov. § 13 odst. 1 a 2 soudního řádu správního

krajských a okresních soudů z řad soudců jmenuje na návrh předsedy těchto soudů ministr spravedlnosti.⁵⁶²

Funkční období funkcionářů soudů bylo novelou č. 314/2008 Sb. časově omezeno a nově je tedy funkční období předsedy a místopředsedy Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu 10 let,⁵⁶³ zatímco funkční období funkcionářů u vrchních, krajských a okresních soudů trvá 7 let.⁵⁶⁴ Otázka opětovného jmenování soudních funkcionářů je však dosud normativně nevyřešená. Ústavní soud totiž sice nálezem Pl. ÚS 39/08⁵⁶⁵ zakázal možnost opětovného jmenování soudního funkcionáře do funkce, čímž zformuloval nové pravidlo správy soudnictví s odůvodněním, že by to ohrožovalo ústavně zakotvené principy nezávislosti a nestrannosti soudců. Možnost opakovaného jmenování do funkce by soudního funkcionáře mohla ovlivňovat natolik, že by při výkonu své funkce postupoval způsobem, jenž vytváří předpoklady pro jeho opětovné jmenování.⁵⁶⁶ Ústavní soud však tuto možnost vyřešil způsobem, který sám o sobě je problematický, a není v důsledku schopen možnost opětovného jmenování soudce do funkce předsedy či místopředsedy soudu vyloučit. Derogací § 105a zákona o soudech a soudcích a následnou mezerou v právu, tedy nestanovením výslovného zákazu opětovného jmenování, dokonce takovou možnost připouští. V souladu s čl. 21 odst. 4 Listiny, zakládající rovný přístup občanů k veřejným funkcím, je legální, aby bývalý předseda soudu opětovně o tuto pozici usiloval. Dokud tedy zákonodárce explicitně nevloží do textu zákona normu, která by možnost opakování funkce zakázala (podobně jako zákaz být zvolen prezidentem republiky více než dvakrát za sebou dle čl. 57 odst. 2 Ústavy), nelze opětovné jmenování soudního funkcionáře do funkce vyloučit.⁵⁶⁷ Kromě toho zavedení nemožnosti opakovaného jmenování soudních funkcionářů do funkce nebrání tomu, aby soudní funkcionáři nebyli opět jmenováni do funkcí, avšak na jiných soudech. V krajním případě nelze ani vyloučit situaci, kdy se

⁵⁶² § 103 odst.1 až § 105 odst.1 zákona o soudech a soudcích

⁵⁶³ Srov. § 102 odst. 2 zákona o soudech a soudcích, § 13 odst. 3 soudního řádu správního

⁵⁶⁴ Srov. § 103 odst. 2 až 105 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

⁵⁶⁵ Srov. nález Pl. ÚS 39/08 ze dne 6.10.2010, vyhlášený pod č. 294/2010 Sb.

⁵⁶⁶ P. Holländer se k věci vyjádřil: „dlouholetý funkcionář soudu je již natolik srostlý se svou řídicí a správní funkcí, že už může být oslabena jeho primární funkce nezávislého soudce“ (srov. WINTR, Jan. Tečka za nálezy o organizaci soudnictví a o legislativním procesu. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 8, s. 22 - 33.).

⁵⁶⁷ Do té doby bude záležet na přístupu konkrétního ministra spravedlnosti a svědomí soudního funkcionáře, zda budou nálezy Ústavního soudu respektovat. Např. bývalá ministryně H. Válková v minulosti veřejně prohlásila a zároveň ujistila Soudcovskou unii, že bude nález Ústavního soudu respektovat a opakované jmenování předsedy či místopředsedy do funkce nepřipustí (srov. Aktuality: Předsedové a místopředsedové soudů nebudou jmenováni do funkcí opakovaně. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 8. 8. 2014 [cit. 29. 10. 2016]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=337396>>).

předseda soudu bude ucházet o pozici místopředsedy soudu a naopak. Pokud by k takové situaci došlo, nelze dovodit jiný závěr než ten, že se jedná o zjevné obcházení zákona. Funkce soudního funkcionáře by za takové situace byla nejen nelegitimní, ovšem výkon této funkce by byl i *contra constitutionem*.⁵⁶⁸

6.2.3 Výchovná stránka

Základem výchovné stránky správy soudnictví je ustanovení § 123 odst. 1 písm. f) až j) zákona o soudech a soudcích, které vymezuje ty činnosti orgánů státní správy soudnictví, které obecně vzato stanovují obsahové náležitosti a následnou organizaci vzdělávání soudních pracovníků, čímž dbají o zvyšování jejich odborné úrovně.

Výchovná oblast tedy zahrnuje řízení a organizování přípravné služby justičních čekatelů, organizaci a zajištění odborné justiční zkoušky a organizování a řízení odborné přípravy vyšších soudních úředníků, soudních vykonavatelů a dalších zaměstnanců soudu, jakož i koordinaci a usměrňování odborné přípravy přísedících k výkonu jejich funkce.⁵⁶⁹ V souvislosti se vzděláváním je třeba zmínit zvláštní povinnost soudce soustavně prohlubovat odborné znalosti potřebné pro řádný výkon funkce. K tomu je soudce zavázán samostudiem, avšak i využitím vzdělávacích akcí organizovaných Justiční akademií a případně též soudy a vysokými školami.⁵⁷⁰ Do výchovné stránky tak náleží i otázka organizace Justiční akademie, především pak schvalování jejího statutu a dohled na její vzdělávací činnost.

6.2.3.1 Odborná justiční zkouška

Odborná justiční zkouška je profesní zkouška, jejímž účelem je ověřit, zda má uchazeč potřebné vědomosti a zda je náležitě odborně připraven k výkonu funkce soudce.⁵⁷¹ Odborná justiční zkouška se skládá před pětičlennou zkušební komisí, jmenovanou ministrem spravedlnosti⁵⁷² a koná se zpravidla nejpozději 1 týden před

⁵⁶⁸ K tomu srov. HAMPEL, Petr. Jmenování soudních funkcionářů a jejich legitimita. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2014, roč. 16, č. 5, s. 18 – 20.

⁵⁶⁹ § 123 odst. 1 písm. f) až j) zákona o soudech a soudcích

⁵⁷⁰ § 82 zákona o soudech a soudcích. Dříve měl soudce dokonce přímo povinnost odborně se vzdělávat při Justiční akademii. Tato povinnost ovšem byla nálezem Pl. ÚS 7/02 zrušena pro rozpor s dělbou moci. Soudcovská nezávislost totiž implikuje svobodnou volbu rozhodnutí soudce, jakým způsobem bude naplňovat povinnost soustavného prohlubování svých odborných znalostí.

⁵⁷¹ § 114 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

⁵⁷² § 114 odst. 2 zákona o soudech a soudcích. Komise je složena ze soudců, zaměstnanců Ministerstva spravedlnosti a dalších odborníků právní teorie i praxe. Platí současně, že předseda zkušební komise, který řídí průběh zkoušky a dbá na její odbornou úroveň, musí být soudcem (srov. § 14 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

skončením pracovního poměru uchazeče.⁵⁷³ Průběh zkoušky je veřejný a obsah tvoří písemná a následně ústní část.⁵⁷⁴ V písemné části vypracuje uchazeč jedno rozhodnutí ve věci trestní, občanskoprávní nebo obchodní a jedno rozhodnutí ve věci správního soudnictví.⁵⁷⁵ Ústní část zkoušky zahajuje předseda komise zhodnocením písemné části, následně komise ověřuje znalosti uchazeče ze všech základních, ale i dalších právních odvětví.⁵⁷⁶

Výsledek odborné zkoušky se vyhodnocuje společně za obě části stupni „výtečně způsobilý“, „způsobilý“ a „nezpůsobilý“. V případě hodnocení zkoušky stupněm „nezpůsobilý“ komise též rozhodne, zda a v jakém rozsahu je čekatel povinen kromě ústní části opakovat i její písemnou část.⁵⁷⁷

Žádost o konání justiční zkoušky může podat také vyšší soudní úředník, jestliže splňuje podmínky pro výkon funkce soudce⁵⁷⁸ a funkci vyššího soudního úředníka zastává déle jak pět let. Za stejných podmínek umožní ministerstvo vykonat zkoušku soudci Ústavního soudu a asistentům soudců a Veřejného ochránce práv, pokud praxi vykonávali alespoň po 3 roky.⁵⁷⁹

⁵⁷³ Ke zkoušce je uchazeč zařazen na základě žádosti podané prostřednictvím příslušného krajského soudu a to v termínu do konce předposledního měsíce trvání jeho pracovního poměru u soudu (srov. § 115 zákona o soudech a soudcích).

⁵⁷⁴ § 114 odst. 3 zákona o soudech a soudcích a § 15 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

⁵⁷⁵ Rozhodnutí je povinen uchazeč (justiční čekatel) vypracovat zcela samostatně, výhradně za použití sbírky právních předpisů a jiných předpisů, sbírky soudních a jiných rozhodnutí a časopisecké či knižní literatury (srov. § 15 odst. 2 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

⁵⁷⁶ Zjišťovány jsou znalosti uchazeče z práva ústavního a související organizace soudní soustavy, občanského práva hmotného a procesního, pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, rodinného a obchodního práva, dále v rámci práva veřejného z práva trestního, správního, stejně tak i ze znalostí notářského a exekučního řádu a jednacích řádů soudů a jejich vnitřních a kancelářských řádů. Uchazeč však musí prokázat také znalost práva Evropské unie a znalost základních pramenů mezinárodního práva (srov. § 16 odst. 2 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů).

⁵⁷⁷ § 18 vyhlášky MS č. 303/2012 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů. Opakování konání justiční zkoušky umožní Ministerstvo spravedlnosti do 6 měsíců ode dne podání žádosti o opakování zkoušky, kterou musí čekatel podat nejpozději před skončením pracovního poměru. Opakovat justiční zkoušku je možné pouze jednou (§ 115 odst. 2 zákona o soudech a soudcích).

⁵⁷⁸ Samozřejmě s výjimkou úspěšně složené odborné justiční zkoušky, souhlasu s ustanovením za soudce a s přidělením k určitému soudu.

⁵⁷⁹ Srov. § 117 zákona o soudech a soudcích

6.2.3.2 *Justiční akademie*

Funkci centrální vzdělávací a výchovné instituce plní v České republice Justiční akademie se sídlem v Kroměříži.⁵⁸⁰ Justiční akademie je organizační složkou státu, na jejíž činnost dozírá Ministerstvo spravedlnosti. Hlavním významem akademie je připravovat a po organizační a odborné stránce zabezpečovat výchovně vzdělávací akce v rámci přípravné služby justičních čekatelů a v koordinaci se soudy soustavně zabezpečovat vzdělávání soudců a dalších osob působících v justici formou organizovaných konferencí, školení a seminářů tak, aby co nejlépe odpovídalo potřebám soudů.⁵⁸¹ Za tímto účelem akademie analyzuje a zkoumá potřeby a požadavky soudců i dalších profesních skupin a veřejně informuje o plánovaných vzdělávacích akcích. Justiční akademie, kromě jiných činností určených statutem Justiční akademie,⁵⁸² zajišťuje také kvalifikační studium vyšších soudních úředníků, podílí se spolu s Ministerstvem spravedlnosti na vypracování metodiky přijímacích pohovorů justičních čekatelů a organizačním zajištění a zabezpečení odborných justičních zkoušek.

Výkonným orgánem Justiční akademie je ředitel a jemu podléhající aparát, který zajišťuje chod akademie po stránce personální, pedagogické, organizační, materiální a finanční. Ředitel akademie je jmenován a odvoláván ze své funkce ministrem spravedlnosti po projednání s radou Justiční akademie.⁵⁸³ Rada Justiční akademie⁵⁸⁴ řídí po odborné stránce výchovnou a vzdělávací činnost akademie, zejména tedy stanovuje celkovou obsahovou náplň vzdělávací činnosti akademie a rovněž projednává statut

⁵⁸⁰ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 364 s. ISBN 80-7179-761-8.

⁵⁸¹ § 129 zákona o soudech a soudcích. Zákon o soudech a soudcích konstituuje Justiční akademii s cílem zvýšení odbornosti soudců jako jedné z hlavních záruk kvalitního soudnictví. Program celoživotního vzdělávání proto dává možnost všem soudcům osvojit si takové znalosti a dovednosti v rámci své profese, aby dokázali naplnit čl. I Ústavy, a to důvěru v právo. V právním státě musí mít občan záruku, že právní cestou dosáhne spravedlnosti a uspokojení nároků, které mu ze zákona náležejí. Proto jsou na soudce kladeny stále vyšší požadavky na znalost zákonů a jiných právních předpisů, judikatury, a v neposlední řadě i schopnosti jejich aplikace v rámci rozhodovací činnosti (srov. náleží Pl. ÚS 7/02 ze dne 18.6.2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.).

⁵⁸² Srov. čl. 3 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 2011, č.j. 274/2008-OJ/ORGV, kterou se vydává Statut Justiční akademie, ve znění instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 2014, č.j. MSP-31/2014-OJ/ORGV

⁵⁸³ § 130 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

⁵⁸⁴ Rada je tvořena předsedou a místopředsedou, dvěma zástupci Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu, které nominují předsedové těchto soudů, dále dvěma zástupci Nejvyššího státního zastupitelství, které nominuje nejvyšší státní zástupce, dalšími sedmi členy jmenovanými ministrem spravedlnosti z řad soudců, státních zástupců, notářů, advokátů, exekutorů a učitelů právnických fakult. Ministr nominuje členy tak, aby v radě vždy měli většinu soudci a státní zástupci (srov. § 130 odst. 2 zákona o soudech a soudcích).

Justiční akademie vydávaný Ministerstvem spravedlnosti, který stanovuje její vnitřní organizaci a podrobnosti o její činnosti.⁵⁸⁵ Rada také ustanovuje a odvolává lektory z řad soudců, advokátů a dalších významných odborníků, kteří zajišťují vzdělávání na Justiční akademii.⁵⁸⁶

Novela zákona o soudech a soudcích č. 314/2008 Sb. zavedla v rámci tzv. reformy justice nový institut hospodářské činnosti Justiční akademie, obsažený v ustanovení § 132a zákona o soudech a soudcích.⁵⁸⁷ Hospodářská činnost by měla přispět ke zkvalitnění hlavní činnosti akademie, přičemž však platí, že tato činnost nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost hlavní činnosti.⁵⁸⁸

6.2.4 Finanční a materiální (hospodářská) stránka

Po stránce finanční zajišťují orgány správy soudnictví chod soudů tím, že zabezpečují financování jejich hospodaření. Tím se rozumí, že v rámci schváleného státního rozpočtu stanovují soudům výši peněžních prostředků a současně stanovují jejich strukturu, tedy nač budou tyto náklady vynaloženy.⁵⁸⁹

Státním rozpočtem⁵⁹⁰ se rozumí plán finančního hospodaření stanovený na období jednoho kalendářního roku, který tvoří jednotlivé rozpočtové kapitoly. Mezi ty náleží i kapitola č. 336 Ministerstva spravedlnosti obsahující mj. resortní příjmy a výdaje.⁵⁹¹ Vlastní rozpočtovou kapitolu má pak Ústavní soud České republiky.⁵⁹² Příjmovou stránku Ministerstvo spravedlnosti přerozděluje mezi jednotlivé soudy

⁵⁸⁵ § 130 odst. 1 a 2; § 131 zákona o soudech a soudcích

⁵⁸⁶ § 133 zákona o soudech a soudcích. Lektori se na vzdělávání organizované Justiční akademií podílejí jako externí spolupracovníci či přímo jako zaměstnanci v pracovním poměru k akademii. Z pozice lektora ovšem vystupují také soudci či státní zástupci, kteří byli k Justiční akademii dočasně přiděleni (srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 355 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁵⁸⁷ V praxi by hospodářská činnost měla spočívat především v pronajímání prostor Justiční akademie v období, kdy neslouží k jejím hlavním činnostem, popř. i školením určeným širší veřejnosti.

⁵⁸⁸ Srov. Novela zákona o soudech a soudcích. *Reforma justice* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 5. 5. 2015]. Dostupné z: <<http://www.reformajustice.cz/cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich.html>>

⁵⁸⁹ Srov. § 123 odst. 1 písm. c) a d) zákona o soudech a soudcích; § 28 písm. c) soudního řádu správního; ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 217 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

⁵⁹⁰ Srov. zákon č. 457/2016 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2017

⁵⁹¹ Pro rok 2017 činí příjmy kapitoly Ministerstva spravedlnosti 2.717.540.035,- Kč, zatímco výdaje 26.103.509.039,- Kč, z toho výdaje na justiční část 16.496.110.918,- Kč. Oproti roku 2016 jde o nárůst na celkové výdajové stránce o Kč 1.411.585.424,- Kč, tzn. celkově o 6,3% (jen pro porovnání nárůst v roce 2016 oproti roku 2015 činil 5,3%) a v případě justiční oblasti o nárůst výdajů o 4,5 % (jen pro porovnání nárůst v roce 2016 oproti roku 2015 činil 6,3%); (srov. zákon č. 457/2016 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2017, zákon č. 400/2015 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2016; zákon č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2015).

⁵⁹² Rozpočtová kapitola č. 358. Celkové výdaje pro rok 2017 činí 242.565.156,- Kč, zatímco výdaje pro rok 2016 činili 177.502.723,- Kč, tzn. že celkově jde o nárůst na výdajové stránce o 27%!

obecné soustavy, přičemž platí, že prostředky svěřené krajským soudům, předsedové těchto soudů rozepisují pro hospodaření krajského soudu a okresních soudů v jejich obvodu.

Orgány správy soudnictví zajišťují chod soudů také tím, že obstarávají jejich materiální zabezpečení. Tím je myšleno zejména zajištění soudních budov, materiálních prostředků či usměrňování a využívání informačních technologií. Zákon také uvádí organizaci, řízení a kontrolu zabezpečení úkolů obranného a civilního nouzového plánování, ochranu utajovaných informací, bezpečnosti osob a majetku, požární ochrany a úkolů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.⁵⁹³

6.2.5 Kontrolní stránka

Mezi úkoly orgánů státní správy soudnictví patří také, způsobem a v mezích stanovených zákonem o soudech a soudcích, dohlížet na řádné plnění úkolů soudům svěřených.⁵⁹⁴ Ministerstvo spravedlnosti tedy v této souvislosti sleduje a hodnotí postup vrchních, krajských a okresních soudů v řízení a rozhodování, ovšem výhradně z hlediska dodržování zásad důstojnosti jednání, soudcovské etiky⁵⁹⁵ a též, zda v řízení nedochází ke zbytečným průtahům.⁵⁹⁶ Za tímto účelem ministerstvo s využitím elektronické evidence věcí a na základě výkazů a justiční statistiky sleduje a vyhodnocuje stav soudních agend, provádí prověrky soudních spisů a úrovně soudních jednání a také vyřizuje stížnosti fyzických a právnických osob na postup soudů.⁵⁹⁷ Také předsedové soudů dbají o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky a o to, aby v řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům. Za tímto účelem i soudní předsedové provádí prověrky soudních spisů, dohlíží na úroveň soudních jednání a vyřizují stížnosti.⁵⁹⁸

Stížnostmi se mohou fyzické či právnické osoby obracet na orgány státní správy soudů pouze v souvislosti s průtahy v řízení, nevhodným chováním soudních osob či

⁵⁹³ Srov. § 123 odst. 1 písm. c), m) a n) zákona o soudech a soudcích, § 28 písm. c), f) a g) soudního řádu správního

⁵⁹⁴ § 118 zákona o soudech a soudcích

⁵⁹⁵ § 123 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

⁵⁹⁶ Dohled nad obecnými soudy je upraven Instrukcí Ministerstva spravedlnosti čj. 87/2002-Org k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů, ve znění instrukce 361/2003-Org. Důležité je, že soudní dohled lze uplatňovat v rámci věcí dosud pravomocně neskončených a to výlučně z hlediska plynulosti řízení, důstojnosti jednání a dodržování soudcovské etiky. V rámci dohledu nad soudy jsou u konkrétního soudu prováděny periodické prověrky a na jejich základě lze k odstranění nedůvodných průtahů v řízení přijmout konkrétní opatření (k tomu srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 351 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁵⁹⁷ § 123 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

⁵⁹⁸ Srov. § 124 odst. 2 an. zákona o soudech a soudcích, § 29 odst. 2 soudního řádu správního

narušováním důstojnosti řízení před soudem, přičemž jejím podáním se nelze domáhat přezkumu postupu soudu ve výkonu nezávislé rozhodovací činnosti.⁵⁹⁹ Zákon stanovuje, že stížnosti vyřizují předsedové soudů ve lhůtě dvou měsíců, resp. v případě stížnosti na průtahy v soudním řízení ve zkrácené lhůtě jednoho měsíce. Ministerstvo v téže lhůtě vyřizuje stížnosti směřující vůči předsedům vrchních a krajských soudů a také stížnosti, jejichž obsahem je nesouhlas s vyřízením stížnosti v téže věci předsedou Nejvyššího a Nejvyššího správního, vrchního či krajského soudu.⁶⁰⁰

6.3 Samospráva soudnictví

Stávající právní úprava správy soudnictví v ČR obsahuje pouze pokus o vytvoření samosprávy soudnictví ve smyslu reálné účasti soudců na správě soudnictví, který představuje úprava soudcovských rad v ustanoveních § 46 a násl. zákona o soudech a soudcích. Postavení soudcovských rad tedy není příliš významné, neboť soudcovské rady nedisponují samostatnou rozhodovací pravomocí, ale plní pouze funkci poradního orgánu předsedy soudu.⁶⁰¹

Soudcovské rady se zřizují u Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu, vrchních, krajských a též okresních soudů, působí-li u nich více než 10 soudců.⁶⁰² Soudcovskou radu tvoří obvykle 5 členů, s výjimkou soudcovské rady okresního soudu s méně jak 30 soudci, která se skládá ze tří členů.⁶⁰³ Soudcovskou radu svolává, určuje její program a řídí její jednání předseda soudcovské rady.⁶⁰⁴ Předseda soudcovské rady svolá soudcovskou radu také v případě, že o to výslovně požádá člen soudcovské rady,

⁵⁹⁹ § 164 zákona o soudech a soudcích

⁶⁰⁰ Srov. § 167 - 171 zákona o soudech a soudcích; § 30 soudního řádu správního

⁶⁰¹ § 46 odst. 4 zákona o soudech a soudcích a § 23 soudního řádu správního; k tomu srov. KORBEL, František. *Současný stav správy justice a pokusy o její reformu*. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 20. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁶⁰² § 46 odst. 1 až 3 zákona o soudech a soudcích, § 23 soudního řádu správního. U okresních soudů s méně než 11 soudci vykonává působnost soudcovských rad shromáždění všech soudů. Platí přitom, že do zákonem stanoveného minimálního počtu soudců pro účely zřízení soudcovské rady, je třeba řadit pouze ty soudce, kteří svoji funkci u daného soudu vykonávají v pracovním vztahu (jsou tedy k výkonu funkce soudce přeloženi či přiděleni), a naopak není možné do něj řadit ty soudce, kteří jsou k výkonu funkce u daného soudu přiděleni jen dočasně. Soudcovská rada se totiž vyjadřuje k zásadním otázkám významným z hlediska zabezpečení chodu soudu, mj. i personálního obsazení a je tedy žádoucí, aby takové otázky posuzovali výlučně soudci, kteří u soudu působí trvale a rozhodnutí, k nimž se vyjadřují, se jich bezprostředně dotýkaly (srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 206 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁶⁰³ § 47 zákona o soudech a soudcích

⁶⁰⁴ Vykonává-li působnost soudcovské rady okresního soudu shromáždění všech soudů, určuje jeho program a řídí jeho jednání předseda okresního soudu (§ 49 zákona o soudech a soudcích, § 24 odst. 1 soudního řádu správního).

případně předseda soudu či místopředseda soudu.⁶⁰⁵ Zasedání soudcovské rady jsou neveřejná, protože rada projednává vnitřní záležitosti soudu spojené s efektivním zabezpečením jeho chodu. Zákon proto taxativně vymezuje osoby, které se mohou účastnit jednání soudcovské rady – předseda soudu, místopředseda soudu⁶⁰⁶ a dále osoby, které mohou být na jednotlivé zasedání rady přizvány.⁶⁰⁷ Rada je usnášeníschopná, je-li na zasedání přítomna nadpoloviční většina členů rady a k přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů rady.⁶⁰⁸

6.3.1 Působnost soudcovských rad

Působnost soudcovských rad je založena tak, že se soudcovské rady vyjadřují k některým rozhodnutím týkající se správy soudu a projednávají rozvrh práce. V rámci soudní personalistiky se soudcovské rady vyjadřují v případě Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu ke kandidátům na jmenování do funkce předsedy kolegia a předsedy senátu,⁶⁰⁹ v případě vrchních a krajských soudů ke kandidátům do funkce předsedy a místopředsedy soudu a předsedy senátu příslušného soudu⁶¹⁰ a v případě okresních soudů ke jmenování kandidátů do funkce předsedy a místopředsedy okresního soudu.⁶¹¹ Současně se soudcovské rady všech soudních stupňů vyjadřují k soudcům, kteří mají být k příslušným soudům přeloženi či přiděleni a také k případům přeložení soudců

⁶⁰⁵ § 48 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, § 24 odst. 1 soudního řádu správního. Předseda soudcovské rady v takovém případě není oprávněn posuzovat účelnost svolání soudcovské rady, nebo dokonce zda jednání rady svolá či nikoliv. Povinnost svolání rady je však vázána na aktivní žádost oprávněných osob. Lhůtu, ve které je předseda soudcovské rady povinen jednání rady svolat, zákon nestanovuje (výjimku představuje ustanovení § 24 odst. 1 soudního řádu správního, které ukládá předsedovi rady povinnost svolat jednání rady do 1 měsíce po podání žádosti), obecně však lze říci, že je povinen jednání svolat v takovém termínu, aby se soudcovská rada mohla k předmětné otázce vyjádřit v takovém horizontu, který umožňuje předsedovi soudu při rozhodování stanovisko soudcovské rady využít (srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 208 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁶⁰⁶ K účasti předsedy či místopředsedy soudu na zasedání rady není třeba žádného úkonu či rozhodnutí a je tedy zcela na jejich úvaze, jestli se zasedání účastní či nikoliv. Platí také, že funkcionáři nemohou být na svém právu účastnit se zasedání žádným způsobem omezováni a soudcovská rada tudíž nemůže rozhodnout o jejich vyloučení. V průběhu zasedání mohou na základě § 48 odst. 2 zákona o soudech a soudcích, resp. § 24 odst. 4 soudního řádu správního činit návrhy a vyjadřovat se k projednávaným otázkám (KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 209 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁶⁰⁷ Nejčastěji se bude jednat o osoby, jejichž účast na zasedání soudcovská rada považuje za potřebnou. Podmínkou k účasti těchto dalších osob ovšem je, že musí být na zasedání aktivním úkonem rady přizvány.

⁶⁰⁸ Srov. § 48 odst. 3 zákona o soudech a soudcích, § 24 odst. 2 soudního řádu správního

⁶⁰⁹ Srov. § 50 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích, § 25 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního

⁶¹⁰ Srov. § 51 a 52 odst. 1 písm. a) a c) zákona o soudech a soudcích

⁶¹¹ Srov. § 53 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích

působících u příslušných soudů k jiným soudům.⁶¹² V této souvislosti platí pravidlo, že vyjádření soudcovské rady musí předcházet rozhodnutí o přeložení či přidělení soudce. Soudcovské rady obou nejvyšších soudů navíc mohou požádat předsedu soudu o svolání pléna soudu a navrhnout mu program jednání.⁶¹³

Soudcovské rady všech soudů projednávají návrhy rozvrhu práce soudu a jeho případné změny.⁶¹⁴ Projednání návrhu rozvrhu práce a jeho případných změn soudcovskou radou je významným opatřením, které zajišťuje optimálnější podmínky pro působení všech soudců u příslušného soudu.⁶¹⁵ Soudcovské rady se také vyjadřují k dalším zásadním otázkám správy soudu⁶¹⁶ a případně plní i jiné úkoly, stanoví-li tak zvláštní zákon.⁶¹⁷

Svěřené pravomoci soudcovská rada Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu projednává na návrh předsedy soudu,⁶¹⁸ zatímco návrhy k vyjádření se soudcovské rady vrchních, krajských a okresních soudů ke kandidátům na pozice funkcionářů soudů a k návrhům na přidělení či přeložení soudců k výkonu funkce u daného soudu předkládá Ministerstvo spravedlnosti. Zbývající pravomoci ovšem i u těchto soudů projednává soudcovská rada na návrh předsedy příslušného soudu. S předložením návrhu musí předkladatel současně určit i lhůtu, ve které má být návrh soudcovskou radou projednán. Lhůta nesmí být kratší než 5 pracovních dnů a jestliže se soudcovská rada v této lhůtě nevyjádří, platí, že s předloženým návrhem souhlasí.⁶¹⁹ Je nezbytné dodat, že výkon působnosti soudcovských rad daný zákonem, je obligatorní, jinak řečeno to znamená, že pokud nebude návrh předkladatelem soudcovské radě předložen

⁶¹² Srov. § 50, 51, 52 a 53 odst. 1 písm. b) zákona o soudech a soudcích a § 25 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního

⁶¹³ Srov. § 50 odst. 1 písm. e) zákona o soudech a soudcích, § 25 odst. 1 písm. e) soudního řádu správního

⁶¹⁴ Srov. § 50 a 53 odst. 1 písm. c), § 51 a 52 odst. 1 písm. d) zákona o soudech a soudcích, § 25 odst. 1 písm. c) soudního řádu správního

⁶¹⁵ Možnost projednání rozvrhu práce soudcovskou radou přispívá např. k tomu, že nemůže dojít k výrazně nerovnoměrnému rozvržení nápadu věcí na jednotlivé soudce, že rozvrh práce bude sestaven na základě zásady specializace při výkonu soudnictví nebo že bude odpovídat reálnému personálnímu stavu daného soudu apod. Odpovědný přístup k sestavení rozvrhu práce, stejně tak i maximální účast soudců na jeho tvorbě jsou pak významnými předpoklady pro to, aby bylo zabráněno možnému vzniku obtíží při plynulosti a včasnosti vyřizování věcí jednotlivými soudci. Zároveň napomáhají také k posouzení míry jejich osobního podílu na případném vzniku průtahů (srov. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 214 s. ISBN 80-7179-761-8.).

⁶¹⁶ O tom, co se rozumí zásadní otázkou správy soudů, zákon kromě výslovně svěřených pravomocí v § 50 až 53 nehovoří. Lze ovšem usoudit, že zásadní otázkou se rozumí taková otázka, kterou předseda soudu, jako odpovědný orgán státní správy soudů, předloží soudcovské radě k projednání.

⁶¹⁷ Srov. § 50 odst. 1 a násl. zákona o soudech a soudcích, § 25 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního

⁶¹⁸ Srov. § 50 odst. 2 zákona o soudech a soudcích a § 25 odst. 2 soudního řádu správního

⁶¹⁹ Srov. § 51, 52 a 53 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

a nebude tak radě dána možnost návrh projednat, není možné vydat rozhodnutí, resp. takto vydané rozhodnutí by bylo neplatné. Na druhou stranu ovšem rozhodnutí soudcovské rady, tedy zda se rada vyjádří kladně či záporně, není pro platnost konečného rozhodnutí relevantní. Rozhodnutí předsedy soudu, které nebude v souladu s vyjádřením soudcovské rady, bude samozřejmě vydané *secundum et intra legem*, neboť zákon vyžaduje pouze vyjádření soudcovské rady, nikoliv její souhlasné vyjádření. Tomu odpovídá i případná nečinnost soudcovské rady a po uplynutí stanovené lhůty následná fikce jejího souhlasu.⁶²⁰

6.3.2 Členství v soudcovských radách a způsob jejich volby

Členem soudcovské rady se může stát pouze soudce působící u daného soudu, který nevykonává funkci předsedy či místopředsedy soudu a v případě nejvyšších soudů ani funkci předsedy kolegia.⁶²¹ Tímto zákon zavádí inkompatibilitu funkcí mezi funkcionářem soudu a členem soudcovské rady, která má zabránit, aby funkcionáři odpovědní v konečné fázi za realizaci opatření, nemohli posuzování opatření členy soudcovské rady nikterak ovlivnit.⁶²² Další předpoklady nutné pro výkon funkce člena soudcovské rady stanovuje § 55 zákona o soudech a soudcích, který uvádí, že za člena soudcovské rady může být zvolen pouze soudce, který je k příslušnému soudu přidělen či přeložen, je bezúhonný⁶²³ a se svým zvolením za člena soudcovské rady souhlasí.

Členy soudcovských rad a jejich 3 náhradníky volí shromáždění všech soudů, kteří byli přiděleni nebo přeloženi k výkonu funkce k příslušnému soudu.⁶²⁴ Platí pravidlo, že shromáždění všech soudců musí být svoláno nejpozději 1 měsíc před uplynutím funkčního období dosavadní soudcovské rady.⁶²⁵ Volby do soudcovských rad

⁶²⁰ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 216 s. ISBN 80-7179-761-8.

⁶²¹ Srov. § 47 odst. 3 zákona o soudech a soudcích, § 23 odst. 2 soudního řádu správního

⁶²² KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 207 s. ISBN 80-7179-761-8.

⁶²³ Bezúhonnost pro účely členství v soudcovské radě je vymezena v ustanovení § 55 odst. 2 a to způsobem, že podmínku bezúhonnosti splňuje ten, komu nebylo pravomocným rozhodnutím uloženo kárné opatření, případně takové kárné opatření nebylo dosud zahlazeno nebo také ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen za trestný čin, a takové odsouzení nebylo důvodem k zániku funkce či takové odsouzení dosud nebylo zahlazeno.

⁶²⁴ § 54 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. Tím, že se shromáždění účastní všichni soudci daného soudu, protože jiné usnášeníschopné kvorum zákon nedovoluje, je celé volbě soudcovský rad dána vysoká legitimita (KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 217 s. ISBN 80-7179-761-8).

⁶²⁵ Srov. § 54 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

jsou dle zákona přímé, rovné a tajné, přičemž každý soudce může odevzdat pouze tolik hlasů, kolik členů má soudcovská rada a tedy kolik kandidátů je voleno. Každému kandidátovi je možno odevzdat pouze jeden hlas. Za člena soudcovské rady jsou zvoleni kandidáti s nejvyšším počtem získaných platných hlasů. Kandidáti na dalších 3 místech se stávají náhradníky. V případě rovnosti hlasů, se pořadí kandidátů určí losem.⁶²⁶

Funkční období členů rady trvá obecně 5 let, nicméně může být i kratší a to za předpokladu, že soudcovská rada nemá potřebný počet členů a nelze ji doplnit již ani náhradníkem. Případně může být obecná délka funkčního období prodloužena do té doby, dokud nebude zvolena nová soudcovská rada.⁶²⁷

6.3.3 Význam soudcovských rad

Význam soudcovských rad dle platné právní úpravy spočívá ve skutečnosti, že reprezentují sbor soudců působící u příslušného soudu. Tím je dána faktická autorita soudcovských rad, které tak představují účast soudců na správě soudnictví.⁶²⁸ Jedna z nosných tezí, jež vedla k zavedení soudcovských rad v roce 2002, byla ta, že má v zájmu nalezení optimálního řešení vytvořit takové podmínky pro výkon soudnictví, které povedou ke zlepšení komunikace mezi soudci a orgány státní správy soudnictví.⁶²⁹

Soudcovské rady ovšem ve skutečnosti představují pouze náznak samosprávy v oblasti správy soudnictví. Jejich role totiž spočívá výhradně v konzultační funkci, a proto soudcovské rady nedisponují žádnou rozhodovací pravomocí.⁶³⁰ Takový způsob nastavení působnosti soudcovských rad je v důsledku nejvstřícnější pro soudní funkcionáře, kteří se mohou s někým poradit a konzultovat tak otázky správy soudu, ale mínění soudcovské rady není pro jejich rozhodnutí závazné. Vliv soudcovských rad je proto u každého soudu rozdílný a je podmíněn vzájemnými vztahy s funkcionáři a dalšími orgány správy soudu a jejich ochotou naslouchat vyjádřením soudcovské rady.⁶³¹

⁶²⁶ Srov. § 56 zákona o soudech a soudcích

⁶²⁷ Srov. § 58 zákona o soudech a soudcích

⁶²⁸ Srov. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 107 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁶²⁹ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 218 s. ISBN 80-7179-761-8.

⁶³⁰ Srov. KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 17. ISBN 978-80-87123-15-7

⁶³¹ LICHOVNÍK, Tomáš. Soudní samospráva v malém. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 4 - 5. V důsledku tak nelze opomenout fakt, že od členů soudcovských rad nelze očekávat,

7 VYHODNOCENÍ MODELU SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

„...občanská svoboda nemůže existovat v politické společnosti, ve které moc soudní není důsledně oddělena od moci zákonodárné a výkonné.“⁶³²

7.1 Model správy soudnictví v České republice *de lege lata*

Model správy soudnictví uplatňovaný v České republice dosud stále odpovídá rakousko-uherské historické právní úpravě formulované zákonem č. 217/1896 (zákon o soudní organizaci) a normy v této více jak sto let staré úpravě se od jazyka stávající úpravy vyjádřené v zákoně o soudech a soudcích liší jen archaismy tehdejšího jazyka.⁶³³ Tato úprava, ve které moc výkonná měla a nadále v oblasti správy soudnictví má silné postavení, vychází z myšlenky anglického filozofa *J. Locka*, která spočívá v představě, že soudnictví je ve své podstatě součástí moci výkonné.⁶³⁴ Stejné učení převzala i klasická prvorepubliková škola *F. Weyra*, který v roce 1937 konstatoval, že „...moc soudcovská jest podstatě své částí moci výkonné.“⁶³⁵ Nelze však opomenout, že již právě v období první republiky byl tento recipovaný model správy soudnictví

v případě nedobrych vztahů s funkcionáři soudu, velké úsilí při hledání optimálních řešení, neboť jsou si vědomi, že takto vydané úsilí může být zbytečné, pokud se předseda soudu rozhodně jejich doporučení nevyslyšet (KNOT, Ondřej. Ekonomicko-právní analýza soudnictví. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (ed.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 61 - 62. ISBN 80-86547-34-5).

⁶³² PŘIBÁŇ, Jiří. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 38 - 46.

⁶³³ Srov. KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 41. Podle § 73 zákona z roku 1896 byly soudy a státní zastupitelství „co se týče prací správy soudnické podrobeny ministrovi práv. Jeho právo dohledací zahrnovalo „oprávnění dozíratí k tomu, zda-li se práce řádně konají, přidržovati soudy a státní zastupitelství k tomu, aby své povinnosti plnily a odstranily vady shledané neb učinili o tom oznámení u nadřízeného soudu, který jest povolán naříditi opatření potřebná“ (k tomu srov. KÜHN, Zdeněk. Socialistická justice. In BOBEK, Michal; MOLEK, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 837. ISBN 978-80-210-4844-7). Za zmínku stojí uvést, že podle téhož zákona, který byl základním zákonem upravující organizaci soudní moci, se soudce nenazýval vůbec „soudcem“, ale tzv. „samostatným soudním úředníkem“ (srov. BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 17. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>).

⁶³⁴ K tomu srov. John Locke - Two Treatises of Government (Dvě pojednání o vládě) 1689; KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 42.

⁶³⁵ Srov. WEYR, František. *Československé právo ústavní*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1937. Vysokoškolské rukověti. 237 s.

podrobován značně kritice, především ze strany soudců, ale např. i akademiků.⁶³⁶ Také socialistická doktrína přejala v podobě zákona z roku 1952 tutéž úpravu správy soudnictví, když úkolem soudní správy bylo pečovat o vše, čeho je soudům třeba k řádnému výkonu soudnictví, zejména po stránce osobní, organizační, finanční, hospodářské, plánovací a po stránce školení. Ministr spravedlnosti nebo jím zmocněné orgány dohlížely, jak soudy plní své úkoly a jak ve své činnosti dodržují socialistickou zákonnost.⁶³⁷ Institut státní správy soudnictví tudíž není novum doby socialistického státu, nýbrž institut, který komunistický režim převzal a zákonem z roku 1961, resp. navazujícím zákonem z roku 1964, dále rozvinul.⁶³⁸

Po politických změnách uskutečněných po listopadu 1989 byla konečně důsledným oddělením správy od vlastního rozhodování zajištěna soudcovská nezávislost a zákonem č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích konstituovány nezávislé soudy. Ovšem úpravě správy soudnictví, která by omezila tradičně výsadní postavení Ministerstva spravedlnosti a zapojila, pomocí orgánu reprezentujícího soudní moc, do správy soudnictví v určité míře i soudce samotné, se nedostalo. ČR tak i po jediném vážném pokusu o reformu z roku 2002 a následovném přijetí nového zákona o soudech a soudcích k 1. 4. 2002 setrvává na tradičním modelu správy soudnictví a je tedy, navzdory vývojovým tendencím ostatních států EU, jedním z posledních ostrovů ministerské správy soudnictví, které se trend vedoucí k soudní samosprávě doposud vyhýbá.

⁶³⁶ Svaz československého soudcovstva v Republice československé vydal v roce 1927 prohlášení, ve kterém uvádí, že... „naše soudcovské poměry jsou kulturního státu nedůstojny a vedou nezbytně ku zhroucení našeho soudnictví.“ Justice se po roce 1918 nacházela v dlouhodobé krizi, přičemž prvorepublikoví soudci s nostalgií vzpomínali na rakousko-uherské poměry v justici. Hovořilo se o politickém ovlivňování soudců spojeným s pokusy o odvolávání předsedů soudů, stejně jako o neutěšených finančních a materiálních podmínkách či ustavičném zasahování Parlamentu a exekutivy do odměňování soudců. S tím, jak byla justice oslabována zásahy státu, vznikala inklinace ke korupci, kterou soudci za Rakouska podle svých vlastních slov vůbec nepoznali. Takové důsledky byly podle většinového mínění zapříčiněny negativně hodnocenou justiční správou vykonávanou ministrem spravedlnosti (srov. KÜHN, Zdeněk. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 47).

⁶³⁷ Srov. § 38 zákona č. 66/1952 Sb., o organizaci soudů

⁶³⁸ Srov. zákon č. 62/1961 Sb., o organizaci soudů a zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců. Lze říci, že správa soudnictví byla jedna z mála oblastí práva, kde byl přístup komunistického státu poměrně kontinuální vůči době předúnorové, tj. k úpravě obsažené v zákoně z roku 1896 (srov. KÜHN, Zdeněk. Socialistická justice. In BOBEK, Michal; MOLEK, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822 - 847. ISBN 978-80-210-4844-7).

7.1.1 Judikatura Ústavního soudu

S ohledem na uvedené historické souvislosti lze dospět k závěru, že tato přežilá úprava správy soudnictví je tedy stále platná a deficit v jejím reformování dodnes nevyřešený, přestože prostupuje všemi režimy, které na území České republiky ve 20. století existovaly a musí být i na počátku 21. století opakovaně předmětem přezkumu ze strany Ústavního soudu.

Ústavní soud, který dlouhodobě zastává kritický postoj k přetrvávajícímu modelu správy soudnictví v České republice, se k této otázce vyjádřil v několika nálezech, zejména pak v nálezu Pl. ÚS 7/02 a Pl. 18/06.⁶³⁹ Nález Pl. ÚS 7/02 na návrh prezidenta republiky zrušil ustanovení zákona o soudech a soudcích upravující státní správu soudnictví s odůvodněním, že zrušovaná ustanovení porušovala ústavní princip dělby moci vyjádřený v čl. 2 odst. 1 Ústavy ČR.⁶⁴⁰ Každý stát je povinen jako významný prvek pro stabilizaci demokratického systému vytvářet institucionální předpoklady pro konstituování a etablování reálné nezávislosti soudů.⁶⁴¹ Reálná nezávislost totiž představuje nezbytný atribut soudní moci, přičemž čl. 81 a 82 Ústavy vyžaduje jak nezávislé soudy, tak i nezávislé a nestranné soudce, kteří jsou v důsledku zárukou spravedlivého rozhodování, rovnosti a právní jistoty v demokratickém státě.⁶⁴²

⁶³⁹ Srov. nález Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb. a nález Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

⁶⁴⁰ Současně však Ústavní soud zrušil i ustanovení týkající se hodnocení odborné způsobilosti soudců a jejich povinnosti vzdělávat se při Justiční akademii (k tomu srov. kap. 6.2.3).

⁶⁴¹ Nezávislostí soudů, která se v tomto ohledu dotýká spíše systému, tj. uspořádání mocí ve státě, se rozumí institucionální nezávislost, která znamená nejen oddělenost a nepodřízenost ostatním mocím, popř. orgánům jiného typu, ale také samostatnost, resp. neexistenci vztahů nadřízenosti a podřízenosti mezi jednotlivými soudy v rámci soudní soustavy (srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, 627 s. ISBN 978-80-7179-869-9; KOPA, Martin. *Neslučitelnost výkonu funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi*. Praha : Linde, 2012, 24 s. ISBN 978-80-7201-873-4).

⁶⁴² Nezávislostí soudce se myslí nezávislost vlastního rozhodování soudců, které uskutečňují právě soudci, a kterou můžeme chápat jako právo i povinnost soudce svobodně, bez jakéhokoliv ovlivňování (ať již přímého či nepřímého) jednat a rozhodovat právní věci. Nezávislost soudce je tak pojmána jako nezávislost osobní i funkční. Soudce tedy není při rozhodování nikomu podřízen, jeho rozhodování nelze řídit žádnými normativními či individuálními pokyny, ale naopak se při rozhodování má řídit jen ústavními a běžnými zákony a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního pořádku ČR. Někdy se v souvislosti s nezávislostí soudce také rozlišuje nezávislost rozhodování a tzv. administrativní nezávislost, kterou je právě myšlena míra nezávislosti při správě soudu (k tomu srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, 639 - 640 s. ISBN 978-80-7179-869-9). Nestrannost soudce pak představuje především absenci vztahu soudce k jedné či druhé straně řízení, potažmo celkový přístup k projednávané věci (srov. KOPA, Martin. *Neslučitelnost výkonu funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi*. Praha : Linde, 2012, 24 s. ISBN 978-80-7201-873-4). Komentář nestrannost soudce spojuje s neutralitou a objektivitou a zahrnuje pod ní hledisko subjektivní (vědomý psychický vztah soudce k účastníkům, příp. dalším osobám či k projednávané věci) i objektivní (objektivně předpokládaný vztah k věci či k účastníkům, příp. k dalším osobám) (k tomu srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, 644 s. ISBN 978-80-7179-869-9).

Nezávislost soudů a soudců přitom spolu úzce souvisí, jsou ve vztahu vzájemné podmíněnosti a dohromady tvoří obecný pojem soudcovské nezávislosti, který vytváří předpoklady pro to, aby soudy mohly plnit své úkoly a povinnosti zejména v oblasti práv a svobod člověka a občana.⁶⁴³ Čl. 82 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 82 odst. 3 Ústavy, tedy ustanovením zakládající inkompatibilitu funkce soudce s funkcí prezidenta, člena Parlamentu, jakož i jakoukoliv funkcí ve veřejné správě, přitom vylučuje ingerence jakéhokoliv druhu do soudcovské nestrannosti a nezávislosti.⁶⁴⁴

Právní úprava státní správy soudnictví ovšem takovému požadavku nevyhovovala, a proto byla derogacním nálezem Ústavního soudu zrušena. Ústavní soud se mj. vyjádřil, že: „z Ústavy vyplývá nutnost autonomního postavení soudní moci. Tento Ústavou předpokládaný a „ideální“ stav však v podmínkách České republiky neexistuje, neboť soudní moc zde nepředstavuje svébytnou a samostatnou reprezentaci, nemůže se projevat navenek jako jedna z nezávislých mocí, ale je fakticky reprezentována Ministerstvem spravedlnosti, což se zobrazuje i v celé úpravě modelu správy soudů *de lege lata*.“ A následně dodává, že: „současný stav, kdy ústředním orgánem státní správy soudů je Ministerstvo spravedlnosti a soudní moc sama nemá

Nestrannost je pokládána za výchozí znak soudce, je historicky prvotní a je jí možno považovat za prapůvodní nexus vzniku soudních pravomocí. Postavení subjektu řešícího spory vyvolává autoritu plynoucí právě z jeho neutrality, objektivity či nestrannosti. Naproti tomu nezávislost je znakem druhotným. Současně platí, že vztah nestrannosti a nezávislosti soudců je popsán jako vztah pojmů, které jsou vzájemně „...blízké, prolínající se, doplňující se...“ a společně jsou neodmyslitelnými atributy každého soudu (bližze srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 14 - 22 s. ISBN 80-85889-19-6.; SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, 638 s. ISBN 978-80-7179-869-9). Judikatura Evropského soudu pro lidská práva spojuje nezávislost a nestrannost soudců s nezbytností jejich důvěryhodnosti. Není tedy dostatečné, aby soudce byl nestranný, ale navíc je nezbytné, aby se tak jevil i účastníkům řízení a vzbuzoval důvěru ve vedení spravedlivého procesu (srov. náleží Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.).

⁶⁴³ K tomu srov. náleží Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.; náleží Pl. ÚS 60/04 ze dne 28. 4. 2005, vyhlášený pod č. 264/2005 Sb.; MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 9 s. ISBN 80-85889-19-6.; SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, 638 - 639 a 645 s. ISBN 978-80-7179-869-9. Dle F. Zouliky je soudcovská nezávislost pojmovým komplexem, který v sobě zahrnuje jak institucionální stránku, tj. požadavek nezávislosti soudní soustavy jako celku a nezávislosti každého soudu, tak i nezávislost každého jednotlivého soudce, nezávislost jeho činnosti i nezávislost soudního rozhodování jako výsledku řízení. Teprve tento souhrn nezávislostí vytváří pojem soudcovské nezávislosti (k tomu srov. ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 82. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2).

⁶⁴⁴ K tomu srov. § 79 odst. 2 zákona o soudech a soudcích, podle kterého nikdo nesmí narušovat nebo ohrožovat nezávislost a nestrannost soudců a předsedících. Nezávislost a nestrannost soudního rozhodování je chráněna i trestním právem; zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tak zavádí skutkovou podstatu zasahování do nezávislosti soudu obsaženou v § 335. Jako obrana nezávislosti a nestrannosti soudce může sloužit také skutková podstata pohrdání soudem obsažená v § 336 (k tomu srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 643 - 644 s. ISBN 978-80-7179-869-9)

vlastní reprezentativní orgán odpovídající svým postavením úrovni Ministerstva spravedlnosti (kterýžto orgán by mohl být orgánem povoláním převzít kvalitativně úlohu ministerstva ve věcech personálních včetně dohledu nad odbornou úrovní soudcovského sboru, případně i v dalších oblastech řízení a výkonu správy soudnictví), podle názoru Ústavního soudu dostatečně nevylučuje případné možnosti nepřímého ovlivňování soudní moci mocí výkonnou (např. prostřednictvím přidělování rozpočtových prostředků a kontrolou jejich využívání).“⁶⁴⁵

Na nález Pl. ÚS 7/02 navázal Ústavní soud nálezem Pl. ÚS 18/06, kterým na návrh předsedkyně Nejvyššího soudu zrušil vybrané ustanovení zákona o soudech a soudcích, konkrétně ustanovení § 106 odst. 1, které bylo spolu s ostatními ustanoveními upravující státní správu soudnictví novelou č. 192/2003 Sb. bezprecedentně navráceno zpět do litery zákona o soudech a soudcích. Zrušené ustanovení zákona vycházelo z manažerského principu „*kdo jmenuje, ten odvolává*“ vlastního podmínkám státní správy, kdy je pro ni toliko charakteristické uskutečňování veřejné moci ve vztazích hierarchických, tedy nadřízenosti a podřízenosti.⁶⁴⁶ V důsledku mohla exekutiva, tj. ministr spravedlnosti a prezident republiky odvolat předsedu či místopředsedu soudu, resp. předsedu Nejvyššího s Nejvyššího správního soudu za podmínky, že soudní funkcionář závažným způsobem nebo opakovaně porušoval zákonem stanovené povinnosti při výkonu státní správy soudů. Ústavní soud v předmětném nálezu vyhověl stížnosti předsedkyně Nejvyššího soudu, která byla tímto způsobem odvolána z funkce, a dovodil, že v rámci soudní správy není možné uvedený princip „*kdo jmenuje, ten odvolává*“ aplikovat.“ Tím Ústavní soud prohloubil princip dělby moci, když definoval klíčový rozdíl mezi právem ústavním a právem správním, protože tento princip nelze aplikovat na nejvyšší ústavní instituce, tedy že principy správního práva nelze použít v případě vztahu prezidenta republiky a předsedkyně Nejvyššího soudu. Kromě jiného tím také říká, že soudcovská nezávislost se dotýká i nezávislosti personální a správní. Nezávislé soudnictví, které je páteří právního státu nelze zatěžovat administrativními zásahy výkonné moci do správy nejvyšších soudních institucí.⁶⁴⁷ Současně Ústavní soud shledal, že nelze konstruovat dvojakost právního

⁶⁴⁵ Srov. nález Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.

⁶⁴⁶ Obsah veřejné moci je dán činností nařizovací, která vyjadřuje mocenskou převahu orgánů státní správy disponujících vrchnostenskými oprávněními ve vztahu k těm, vůči kterým je vykonávána, což platí pro působení vně, ale i uvnitř organizačního systému.

⁶⁴⁷ Srov. PŘIBÁŇ, Jirí. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 43.

postavení předsedy soudu jako úředníka státní správy na straně jedné a soudce na straně druhé, naopak je nezbytné vycházet z premisy, že funkce předsedů a místopředsedů soudů je neoddělitelná od funkce soudce. Funkce předsedy a místopředsedy soudu, jakož i funkce předsedy senátu a kolegia by tudíž měla být chápána jako profesní postup soudce a není možné akceptovat, aby tito soudní funkcionáři byli odvoláváni orgánem moci výkonné, resp. jiným způsobem, než rozhodnutím soudu pro zákonem stanovený důvod.⁶⁴⁸

7.1.2 Nezávislost soudnictví?

Nezávislé soudnictví je ze své podstaty hodnotou demokracie, slouží svobodě a důstojnosti člověka. Ke své existenci vyžaduje zakotvení určitých právních prostředků působících v zájmu jejího prosazení, zajištění a respektování. Takové záruky mají především směřovat k zabezpečení nezávislosti soudů v systému státní moci, tzn. zajištění organizační a funkční nezávislosti na orgánech, reprezentujících zákonodárnou a zejména výkonnou moc a k zabezpečení nezávislosti soudců uvnitř systému soudnictví, tj. garancí jejich zvláštního postavení směřující k jejich oddělení od ostatních složek státní moci, ale i politického systému.⁶⁴⁹ Přes některé ústavní a zákonné záruky směřující k nezávislosti soudců,⁶⁵⁰ a nezpochybnitelnou soudcovskou nezávislost z hlediska obsahového, zajištěnou vázaností soudců toliko zákonem, tj.

⁶⁴⁸ Srov. náleží Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

⁶⁴⁹ Srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 9 s. ISBN 80-85889-19-6.; PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 959. ISBN 978-80-7502-084-0

⁶⁵⁰ Typicky se jedná o záruky časové neomezenosti funkce soudce, jejich nesaditelnosti a neodvolatelnosti s výjimkou sankčních postihů uvedených v zákoně, a to včetně jejich nepřeložitelnosti s výjimkou zákonem stanovených případů, dále záruky neslučitelnosti výkonu funkce s jinými funkcemi a činnostmi, záruky spočívající v hmotném zabezpečení soudců, jejich jmenování do funkce prezidentem, jejich částečné procesní imunity či úpravou kárné odpovědnosti. Se zárukami nezávislosti soudců jsou také úzce spojeny tzv. procesní zásady soudního řízení (především princip rovnosti účastníků, veřejnosti řízení, přímosti a ústnosti řízení) a možnost vyloučení soudce pro podjatost. Bezpochyby ovšem plní podobnou funkci zárukám nezávislosti soudců i další faktory, jako například sdružování soudců ve stavovských organizacích, hodnocení práce soudců, vztah soudnictví a médií. Zárukou nezávislosti soudce by však měl být také on sám, jeho morálka, etika, důstojnost a erudice (k tomu srov. např. náleží Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.; MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 9 s. ISBN 80-85889-19-6.; PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 960. ISBN 978-80-7502-084-0; ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 97. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2; SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 640 - 643 s. ISBN 978-80-7179-869-9).

vyločením jakýchkoli prvků subordinační v soudcovském rozhodování,⁶⁵¹ lze však shledat, že správa soudnictví, která představuje jednu z takových záruk, vykazuje značný nedostatek, když je založena na normativech, které byly Ústavním soudem shledány za protiústavní.

Legální úprava správy soudnictví v České republice má tedy zásadní problém, který spočívá v jejím explicitním odklonu od ústavních pravidel garantující nezávislost soudnictví. Hmotněprávní úprava soudní moci *de constitutione* a úprava *ex lege* se tudíž vzájemně konfrontují, což způsobuje zřetelné systémové rozpory.⁶⁵² Zákon o soudech a soudcích totiž správu soudnictví organizuje podle klasických pravidel byrokratického aparátu, která navazují na metodiku řízení Ministerstva spravedlnosti. Přes ústavně proklamovanou nezávislost soudnictví potvrzenou i zněním čl. 36 odst. 1 Listiny, zakládající právo na nezávislou soudní ochranu, ji spravuje ministr spravedlnosti, který prostřednictvím širokých pravomocí a hierarchického principu založeného na určování pravidel podřízenému subjektu, může citelně zasahovat do chodu soudnictví. Ministr spravedlnosti má tak stále ve své moci organizační a personální pravomoci. Kromě toho i samotný způsob ustavení soudce do funkce či pravidla kariérního postupu, které jsou samy o sobě v zásadě dalšími zárukami nezávislosti soudnictví, vyvolávají pochybnosti o jejich skutečné garanci. Navíc se nezřídka jedná o pravomoci založené na podzákonných předpisech, ač čl. 91 odst. 2, resp. čl. 93 odst. 2 Ústavy hovoří výlučně o zákonu a nikoliv o administrativních pokynech. To znamená, že současná praxe, kdy ministerstvo takové podzákonné předpisy vydává na základě zmocnění zákona o soudech a soudcích, odporuje Ústavě. To ostatně platí i v případě úprav vnitřních poměrů soudu. Zatímco Ústava vyžaduje striktně formu zákona, zákon o soudech a soudcích stanovuje, že přijímání podrobností vnitřní organizace a rozvrhu práce okresních, krajských a vrchních soudů stanovuje ministerstvo vyhláškou.⁶⁵³ Také rozvrh práce určuje předseda soudu, po nezávazném projednání se soudcovskou radou, čímž může podle své úvahy zařazovat soudce k určitému typu agendy.⁶⁵⁴ Předseda

⁶⁵¹ Srov. § 79 zákona o soudech a soudcích. Nezávislost je vztahovou kategorií, která úzce souvisí s pojmem moci, chápané jako možnost vnučovat vůli jiným. V této souvislosti obecně soudcovskou nezávislostí rozumíme vyloučení možnosti účinně působit na soudcovu svobodnou tvorbu vůle (srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. *Modely správy soudnictví*. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 105).

⁶⁵² K tomu srov. KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13. Jedná se tedy o rozpor normy nižší právní síly s normou vyšší právní síly.

⁶⁵³ Srov. § 45 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

⁶⁵⁴ Srov. § 41 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

soudu v tomto ohledu jedná jako orgán soudcům vrchnostensky nadřízený, protože jim de facto stanovuje po obsahové stránce určitý typ výkonu jejich činnosti. Ústavní zásada zákonného soudce je tímto popřena, neboť rozvrh práce určuje osoba podřízená výkonné moci a soudci příslušného soudu disponují pouze nezávazným poradním hlasem, přestože oni za výkon spravedlnosti nesou odpovědnost.⁶⁵⁵

Předseda a místopředsedové krajského soudu vykonávají navíc státní správu krajského soudu a státní správu okresních soudů, jako by se nezávislost, určená Ústavou všem soudům, na okresní soudy nevztahovala. Zákon o soudech a soudcích tedy bez jakékoliv opory v Ústavě seskupuje předsedy okresních soudů pod vedením předsedů krajských soudů, čímž zřizuje předsedy soudů s různou úrovní samostatnosti a různým obsahem oprávnění.⁶⁵⁶

Ústavní soud shrnuje, že: „jednou ze základních podmínek vlády práva je silné a nezávislé soudnictví. Ve státě, který má být považován za stát právní, musí být soudní moc pokládána za jednu ze tří mocí, která má stejnou váhu jako moc výkonná a zákonodárna, na nichž musí být soudní moc v co největší míře nezávislá, přičemž soudní moc zvlášť zdůrazněné ústavní ochrany nezávislosti požívá jako jediná ze tří mocí.“⁶⁵⁷ Argumentace vyslovená v uvedených nálezech Ústavního soudu je tedy stále aktuální a soudnictví v ČR nelze nazývat nezávislým, tak jak to vyžaduje Ústava, která explicitně zaručuje nezávislost soudnictví jako celku, každému soudu i každému jednotlivému soudci. Soudnictví je naopak příliš odvislé od moci výkonné, která si nadále zachovává silné pravomoci, je zatíženo absencí tzv. samosprávy soudnictví s reprezentativním orgánem a v důsledku tak i institucionálními předpoklady pro konstituování reálné nezávislosti soudů. K tomu je soudnictví poznamenáno rozparem právního předpisu nižší právní síly s právním předpisem nejvyšší právní síly, což dle nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 59/2000 značí porušení základního pravidla hierarchické výstavby právního řádu.⁶⁵⁸

⁶⁵⁵ Srov. KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13; TOMESŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 18 - 24.

⁶⁵⁶ Srov. KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13.

⁶⁵⁷ Srov. nálezu Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

⁶⁵⁸ Srov. nálezu Pl. ÚS 59/2000 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 278/2001 Sb.

7.1.3 Poznámky k teorii dělby moci

Princip dělby moci je předpokladem *sine qua non* každého demokratického uspořádání a je i základní dimenzí postavení soudů a soudců ve státě.⁶⁵⁹ V historii bylo uplatňováno několik základních koncepcí dělby moci, které se vzájemně ovlivňovaly a navazovaly na sebe. Dělbá moci je ve vzájemné interakci s dalšími principy, jako s pojmem ústavnosti,⁶⁶⁰ a teorií právního státu vůbec.⁶⁶¹

Originální podobu teorie dělby moci definoval na konci 17. století *J. Locke*,⁶⁶² ve smyslu dělby moci mezi mocí zákonodárnou a výkonnou. Komplexnější vyjádření podal v díle O duchu zákonů (*L'esprit des lois*) z roku 1748 *Ch. De Montesquieu*, který do systému dělby moci zapojuje i moc soudní.⁶⁶³ Jeho učení vychází z myšlenky, že jednou z přirozeností člověka je tendovat ke koncentraci moci a jejímu zneužití. Jestliže je ovšem cílem politická svoboda, lze ji dosáhnout jen tehdy, pokud moc nebude zneužívána. Předpokladem takového stavu je, když jsou konstitučně zakotveny vztahy, založené na přísném oddělení moci zákonodárné, výkonné a soudní a to tak, aby jedna moc omezovala druhou. Podstatou teorie dělby moci, která byla dopracována na konci 18. století tvůrci sborníku *Listy federalistů (The Federalist)*,⁶⁶⁴ je tedy oddělení (vzájemná nezávislost a samostatnost) složek státní moci na straně jedné a princip jejich vyváženosti a vzájemného omezování či protipůsobení na straně druhé. Jde tak o vytvoření takových mechanismů, které by bránily riziku zvěle, riziku zneužití a následně vychýlení jedné moci vůči ostatním, proto se vztah jednotlivých složek státní

⁶⁵⁹ Srov. BLAHOŽ, Josef; BALAŠ Vladimír; KLÍMA Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha : ASPI, 2007. 97 s. ISBN 978-807-3573-126; MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 40 - 42 s. ISBN 80-85889-19-6.

⁶⁶⁰ Někteří teoretici (*A. Hamilton, Ch. Montesquieu, K. Lowenstein* aj.) dokonce považují pojem ústavnosti za identický s pojmem dělby moci, když tyto pojmy téměř splývají v tom směru, že dělba moci tvoří jádro ústavy.

⁶⁶¹ Teorie právního státu je založena na tezi, že stát je spravován na základě práva. Právním státem je tedy takový stát, který je plně vázán svou ústavou a zákony, normami mezinárodního práva, které sám uzná a také obecně uznávanými demokratickými právními principy. Ve vztahu k soudní moci lze nalézt v podstatě právního státu systém soudní ochrany dodržování zákonů založených na soudcovské nezávislosti. Právní stát ovšem souvisí i s principem omezené vlády (*limited government*), tedy s přiměřeností právní regulace a to ve smyslu, že právní stát je založen na preferenci člověka, občana a občanské společnosti před státem. Právní stát je nesporně také státem založeným na morálních idejích a na uznání univerzální a nezadatelné povahy základních lidských práv a svobod (k tomu srov. např. BLAHOŽ, Josef; BALAŠ Vladimír; KLÍMA Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha : ASPI, 2007. 67 - 75 s. ISBN 978-807-3573-126; MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 43 - 47 s. ISBN 80-85889-19-6).

⁶⁶² Srov. John Locke - *Two Treatises of Government* (Dvě pojednání o vládě) 1689

⁶⁶³ Srov. BLAHOŽ, Josef; BALAŠ Vladimír; KLÍMA Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha : ASPI, 2007. 97 s. ISBN 978-807-3573-126

⁶⁶⁴ Srov. HAMILTON, Alexander; JAY, John; MADISON, James. *Listy federalistů: soubor esejí psaných na podporu nové ústavy předložené federálním shromážděním 17. září 1787*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1994. 537 s. ISBN 80-706-7390-7.

moci v tomto smyslu nazývá systémem vzájemných brzd a protivah (*checks and balances*).⁶⁶⁵ Dělbá moci ovšem i od té doby prošla dalším vývojem a podle *K. Lowensteina* je pozdější doktrína dělby moci charakteristická právě tripartismem státních mocí.⁶⁶⁶ Ústavní vývoj po 2. světové válce a zvláště pak na konci 20. století ovšem dogma triády moci překonal a v uspořádání Ústavy ČR se projevil existencí samostatných hlav věnovaných moci kontrolní (hl. V. NKÚ) a moci bankovní (hl. VI. ČNB).⁶⁶⁷ Navíc se na rozdíl od popsané horizontální dělby moci, v souvislostech s rozvojem decentralizace státní moci, uplatňováním principu subsidiarity a teorie územních samospráv, začalo později hovořit i o dělbě moci ve smyslu vertikální.⁶⁶⁸

Princip dělby moci formulovaný v Ústavě ČR ve zmíněném čl. 2 odst. 1 ve smyslu, že zdrojem veškeré státní moci je lid, vykonávající ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní, působí jako zábrana diktatury a patří k základním znakům právního státu, zárukám demokracie a v podstatě je i zárukou svobody a ochrany jednotlivce.⁶⁶⁹ Ústava, která se ve svém čl. 1 odst. 1 hlásí k osvědčeným demokratickým principům právního státu, tedy v souladu s doktrínou dělby moci zavádí pravidla, která udržují státní moci ve vzájemné vyváženosti. Zákonodárná moc tak

⁶⁶⁵ Srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 40 - 42 s. ISBN 80-85889-19-6.

⁶⁶⁶ V tomto směru rozeznává státní moc formulující politické cíle a vynášející politická rozhodnutí, státní moc vykonávající politická rozhodnutí a státní moc realizující politickou kontrolu.

⁶⁶⁷ Srov. GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 280 s. ISBN 978-80-7380-423-7. Nadto lze učinit poznámku, že soudobé pojetí principu dělby moci zahrnuje na straně jedné otázku výkonu určité pravomoci několika ústavními orgány a výkonu několika pravomocí tímž orgánem. Typicky tak dochází na straně jedné k extenzi exekutivy do legislativy a na straně druhé např. parlament dnes většinou nemá pouze funkci zákonodárnou, ale též kontrolní a nezřídka výkonnou.

⁶⁶⁸ Srov. BLAHOŽ, Josef; BALÁŠ Vladimír; KLÍMA Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha : ASPI, 2007. 84 s. ISBN 978-807-3573-126. Nepochybně zvláštní povahu zaujímá v ústavních systémech moc ústavodárná, která bývá zpravidla oddělena od ostatních mocí a je současně nejvyšší mocí ve státě, neboť je to moc konstituující. V českém právním řádu je uvedené vyjádřeno v čl. 3 odst. 1 Ústavy, který upravuje, že Ústava může být měněna či doplňována výhradně ústavními zákony přijatými ústavodárným sborem (Parlamentem jako celkem) a to třípětinovou většinou všech poslanců v případě Poslanecké sněmovny, resp. třípětinovou většinou přítomných senátorů v případě Senátu (k tomu srov. GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 281 s. ISBN 978-80-7380-423-7). Ústavodárce je ovšem omezen tím, že změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřijatelná. V tomto směru se jedná o určité konstitutivní a nedotknutelné hodnoty, které mají nadústavní charakter a nemohou být měněny ani prostřednictvím ústavních zákonů. Tím jsou postaveny *ultra vires* Parlamentu. S těmito hodnotami stojí a padá právní stát. Přestože není možné zcela přesně a s konečnou platností identifikovat části Ústavy a Listiny, které jsou v tomto smyslu nezměnitelné, má se zato, že se jedná o principy vyjádřené v čl. 1 odst. 1, čl. 2 odst. 1 (suverenita lidu a dělba moci), čl. 5 (politická organizace společnosti) a čl. 6 (rozhodování většiny a ochrana práv menšiny) Ústavy a v čl. 23 Listiny (právo na odpor) (srov. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 70 - 71 s. ISBN 978-80-7179-869-9).

⁶⁶⁹ Nález Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.

obvykle působí proti moci výkonné cestou normativního vyjádření jejích pravomocí a prostředků, možností zasahovat do návrhů zákonů jí předkládaných, možností přehlasování veta prezidenta republiky a také institutem vyslovení důvěry či nedůvěry vládě ČR. Výkonná moc naopak působí na zákonodárnou moc formou volebních institutů, jako např. vypisováním pravidelných voleb do Parlamentu, pravomocí suspenzivního veta prezidenta republiky vůči zákonům přijatým Parlamentem, jeho oprávněním navrhnout Ústavnímu soudu zrušení zákonů pro neústavnost a rovněž jeho omezeným právem rozpouštět Poslaneckou sněmovnu. Ve vztahu k soudní moci je to moc zákonodárná, která definuje počty, druhy či rozmístění soudů, stanovuje pravidla jejich postavení a činnosti, schvaluje konečné znění státního rozpočtu, a moc výkonná, která rozhoduje o dalších organizačních a personálních záležitostech soudu, dotváří pravidla pro fungování soudců podzákonými předpisy, návrhem a regulací peněžních prostředků ovlivňuje výkon spravedlnosti a prostřednictvím milostí či amnestií může prezident zasahovat do činnosti soudů. Naproti tomu ve vztahu moci soudní k moci zákonodárné působí ústavní soudnictví, jako prostředek přezkumu činnosti moci zákonodárné z hlediska ústavnosti zákonů jí přijímaných, a volební soudnictví. Vůči moci výkonné pak působí správní soudnictví, jehož úkolem je poskytovat ochranu dotčeným subjektům před mocí výkonnou.⁶⁷⁰ Důležitou roli v systému dělby moci hraje také zásada vázanosti soudce zákonem, která je brzdou moci zákonodárné vůči moci soudní a vyjadřuje rozdělení jejich pravomocí. Vázanost soudce zákonem ovšem vyjadřuje i vazbu moci soudní k moci výkonné, neboť soudce je vázán pouze zákonem a ve vztahu k normám vydaným výkonnou mocí je oprávněn zabývat se jejich souladem se zákonem.⁶⁷¹ Další pravidla, která by obsahovala mechanismy, jež by vyvažovaly moc soudní vůči dvěma zbývajícím mocem, Ústava však již neobsahuje. Ústava tedy postrádá nástroje umožňující participaci moci soudní při zajišťování pro výkon spravedlnosti fundamentálních podmínek.⁶⁷² Ústavní princip dělby moci znamená, že výkonem jedné moci nemůže být pověřena moc jiná, tedy že žádná moc nemůže

⁶⁷⁰ K tomu srov. např. PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student, s. 961. ISBN 978-80-7502-084-0.

⁶⁷¹ Srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 40 - 42 s. ISBN 80-85889-19-6; SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 626 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

⁶⁷² Srov. KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 – 13; MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 40 - 42 s. ISBN 80-85889-19-6.

vykonávat pravomoc jiné moci, popř. zasahovat do její působnosti. Jazyk Ústavy je v tomto poměrně jasný, jestliže jedna moc nemůže vykonávat moc jinou, pak ji nemůže vykonávat ani zčásti. Soudní moc, ustavená prováděcím zákonem o soudech a soudcích, jako pokračováním složky výkonné moci, představuje rozpor s ústavními principy dělby moci. Zákonodárce tudíž současnou podobou zákona o soudech a soudcích neplní vlastní regulativ, který je dán normou nejvyšší právní síly.⁶⁷³ V kontrastu s tímto však Ústava v uvedeném čl. 81 explicitně zaručuje nezávislost soudní moci, jejíž význam podtrhuje formální zařazení soudní moci v samostatné hlavě IV. Ústavy. Soudní moc je tak jedinou mocí ve státě, která má výslovně a opakovaně přiznánu nezávislost na ostatních mocích.⁶⁷⁴ Text Ústavy jde navíc tak daleko, že v čl. 82 odst. 1 zakazuje, byť i jen ohrožení soudcovské nezávislosti. Ústava je přitom text popisující především technologii moci a zavazuje proto zejména veřejnoprávní orgány, tj. hlavně Parlament, výkonnou ale i soudní moc. To znamená, že ukládá všem orgánům povinnost respektovat nezávislost justice.⁶⁷⁵ Zdůraznění závažnosti soudní moci potvrzuje také pravidlo, že strukturu soudnictví nelze měnit jinak než ústavním zákonem. Tím je zajištěna ústavní stabilita podoby soudní moci.⁶⁷⁶

Dělba moci odpovídá historické skutečnosti, že každá moc, zejména ta politická, je rozpínavá, snaží se uchopit a ovládat veškerý prostor a tím umenšovat individuální svobody.⁶⁷⁷ Je proto navýsost podstatné, aby byla dělba moci důsledně respektována. S ohledem na zde uvedené argumenty ovšem v ČR dělba moci není dosud plně realizována a úprava správy soudnictví *de lege lata*, přestože již byla Ústavním soudem opakovaně shledána v rozporu s ústavními principy dělby moci, v tomto protiústavním stavu setrvává i nadále.

7.1.4 Soudcokracie - fikce nebo realita?

Nález Pl. ÚS 18/06 se všemi svými důsledky vyvolal především u některých zástupců výkonné moci značně nesouhlasné reakce. Tehdejší prezident ČR *V. Klaus* se

⁶⁷³ Srov. TOMEŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 18 - 24.

⁶⁷⁴ KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13.

⁶⁷⁵ TOMEŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 18 - 24.

⁶⁷⁶ KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13.

⁶⁷⁷ K tomu srov. např. SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 70 - 71 s. ISBN 978-80-7179-869-9; TOMEŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 18 - 24.

doslova vyjádřil, že v předmětném rozhodnutí spatřuje nebezpečný posun našich polistopadových poměrů od parlamentní demokracie k soudcovskému korporativismu a k dosažení ničím neomezené soudcovské autonomie, která nikde ve světě v takové podobě neexistuje. Takové tvrzení V. Klaus dovozuje ze závěru uvedeného nálezu Ústavního soudu, který dle jeho vyjádření ospravedlnil popření principu dělby moci.⁶⁷⁸ J. Weigl, kancléř bývalého prezidenta ČR V. Klause, k tomu přidává, že Ústavní soud svým rozhodnutím zamezil jakékoliv možnosti veřejné kontroly fungování justice a naopak umožnil, aby se soudní moc totálně vyjmula z demokratického politického systému, opouzdřila se a žila a fungovala pro sebe, pro své parciální zájmy a cíle a mohla ignorovat vůli občanů.⁶⁷⁹

Uvedené názory a následné diskuse o vzniku *soudcokracie* ovšem ve světle nálezů ÚS, resp. kauzy Brožová nelze akceptovat. Ústavní soud zkoumaným nálezem totiž předně zrušil svévolný zásah veřejné moci do nezávislosti soudní moci v podobě neodůvodněného odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu, které navíc vycházelo ze zákonné úpravy, jež byla předchozím nálezem Pl. ÚS 7/02 zrušena (a následně Parlamentem ČR opět přijata) a V. Klaus si tudíž měl být vědom, že postupuje na základě protiústavního zákona. Současně byla opětně derogována právní úprava nevyhovující podmínkám demokratického právního státu, která, dle výkladu tehdejšího prezidenta ČR, umožňovala odvolat ze své funkce jakéhokoliv předsedu soudu. Tento výklad byl v praxi uplatněn bez jakékoliv předchozí vážné diskuse, vysvětlení či upozornění na nedostatky v plnění zákonných povinností. To znamená způsobem zcela nepřijatelným a potvrzujícím tristní stav soudobé společenské, právní a především politické kultury.⁶⁸⁰ Proto se ukázalo jako nezbytné, byť to i někteří soudci Ústavního soudu považovali za neadekvátní, aby se celá záležitost dostala formou ústavní stížnosti před Ústavní soud. Ač platí, že předseda soudu ve své funkci vykonává i administrativní správu soudu, která není výkonem soudnictví, nutno podotknout, že při bližším praktickém zkoumání činnosti předsedy soudu, skutečně dost dobře nelze od sebe tyto

⁶⁷⁸ Srov. KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky: Prohlášení prezidenta k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12. září 2006. In LOUŽEK, Marek (ed.). *Soudcokracie v ČR: fikce, nebo realita? (sborník textů)*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, s. 11. Ekonomika, právo, politika, č. 52/2006. ISBN 8086547590.

⁶⁷⁹ Srov. WEIGL, Jiří. Fungování justice je věcí veřejnou. In LOUŽEK, Marek (ed.). *Soudcokracie v ČR: fikce, nebo realita? (sborník textů)*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, s. 39 - 41. Ekonomika, právo, politika, č. 52/2006. ISBN 8086547590.

⁶⁸⁰ SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 53 s. ISBN 978-802-1062-825

dvě role soudních funkcionářů oddělit. Naopak by v ideálním případě mělo platit, že předseda soudu bude zároveň vůdčí názorovou osobností, coby tvář instituce, ale i předseda soudních senátů.⁶⁸¹ Předseda soudu je totiž stále především soudcem a je nadán veškerou soudcovskou nezávislostí. V návaznosti na uvedené se jako logické jeví tvrzení Ústavního soudu o tom, že funkce soudních funkcionářů, je kariéřním postupem a předsedové a místopředsedové soudů by tak logicky měli být odvoláváni pouze pro zákonem předvídatelný důvod a postupem v kárném řízení, tj. rozhodnutím soudu, neboť na ně v žádném případě nelze nazírat jako na správní aparát odvolatelný kdykoliv, když se subjekt, jež je do funkce jmenoval, usmyslí. Navíc v případě, že by prezident takovou pravomocí skutečně disponoval, mohly by na předsedy soudů být vytvářeny různé tlaky, které by v důsledku ohrožovaly jejich soudcovskou nezávislost. Je tedy nepochybné, že v rozporu s principy dělby moci není nálezný Pl. ÚS 18/06, jak uvedl V. Klaus, ale v rozporu s principy dělby moci byla předchozí úprava, která umožňovala exekutivě odvolávat předsedy soudů.

Idea *soudcokracie* patrně pojmově vychází z *juristokracie* (*juristocracy*) definované R. Hirschlem.⁶⁸² Ten v ní spatřuje nadvládu soudní moci, která je úzce spjata s ekonomickým neoliberalismem. Soudní moc si v takovém případě nárokuje rozhodování o otázkách výsostně politických, a tudíž *juristokracii* považuje za politický, nikoliv právní fenomén.⁶⁸³ Naproti tomu proces znamenající postupné, především poválečné posilování role soudů a soudců bývá nazýván *judicializací* (*judicialization*). Ta se začíná objevovat v souvislosti se selháním čistě volebních demokracií mezi světovými válkami a nástupem totalitních režimů a následným poválečným rozšiřováním myšlenky liberální demokracie spojené s ideou lidských práv a nutností jejich ochrany. Pozdější proces *judicializace* odpovídá stále vzrůstající

⁶⁸¹ V tomto ohledu lze za příklad hodný připomenutí uvést tradičně výraznou osobnost předsedy Nejvyššího soudu USA (od roku 2005 J. G. Roberts, Jr., předtím W. Rehnquist), který předsedá všem zasedáním Nejvyššího soudu USA a jeho názor je často rozhodujícím v těch nejobtížnějších případech. Podobně v Německu je předsedkyně Spolkového soudního dvora (B. Limperg) často ideově výraznou osobností, která vedle předsednictví v senátu pro kartelové věci předsedá i velkému senátu, kde má její hlas zásadní váhu. Uvedená data ukazují, že předsedové soudů jsou stále především soudci a nezdá se, že jejich názor brán jako ideově vůdčí. Současně však tito předsedové odpovídají i za ekonomické řízení instituce.

⁶⁸² Srov. HIRSCHL, R. *Towards Juristocracy: The origins and Consequences of the New Constitutionalism*. Cambridge: Harvard University Press, 2007.

⁶⁸³ Jako příklad existence juristokracie R. Hirschl podává stát Izrael, kde si Nejvyšší soud vyhradil i otázku posuzování židovství, tedy otázku kdo je vlastně Židem. Nebo Egypt, jehož ústavní soud dovodil, navzdory většinové společnosti, právo ženy nechat se rozvést (srov. PÍŠA, Radek. *Soudy jako potencialní uchvatitelé veřejné moci*. In KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik, s. 122 - 134. ISBN 978-80-87576-40-3.).

nedůvěře vůči exekutivním orgánům a jejich neschopnosti činit koncepční a systémová řešení. Důsledek *judicializace* se celkově odráží ve zvyšující se důležitosti soudů při formulaci či spíše korekci veřejných politik, ovšem částečně též v postupné distribuci moci směrem od legislativ k soudům a dalším právním institucím vůbec. Uvedený stav odpovídá soudobým politickým systémům, které netvoří pouhé většinové volební demokracie založené mocí politické většiny a na suverenitě parlamentu, ale také instituce, které jsou ustaveny ke kontrole pravidel vydaných institucemi legitimovaných právě ve volbách. Tento korektiv většinového rozhodování je přitom v demokratickém právním státě stejně důležitý jako rozhodování samo.⁶⁸⁴

Skutečnost, že okruh otázek zkoumaných Ústavními soudy obecně vzrůstá, není třeba připomínat, stejně tak jako skutečnost, že tímto nezřídka zasahují do politických procesů. Nově se utvářející vztah veřejné politiky a ústavního soudnictví představuje složité otázky, jejímiž východisky jsou i vztahy mezi ústavním a politickým systémem a obecně souvisí též se zařazením Ústavních soudů do soudobých politických systémů. Představa existence tzv. *soudcokracie*, kterou v ČR prosazuje úzká skupina veřejně činných osob a právníků, vycházející nejen z předmětných zkoumaných nálezů ÚS, je ovšem zcela iluzorní a naopak je jí zpochybňována samotná legitimita ústavního soudnictví.⁶⁸⁵ Třetí komora Parlamentu, jak bývá Ústavní soud ČR nezřídka nazýván, naopak trpí neschopností české veřejné politiky generovat všeobecně akceptovatelná a časově trvalá rozhodnutí, které jsou způsobem jejich přijímání v podstatě předurčeny k tomu, aby dříve či později byly na návrh politické opozice přezkoumány Ústavním soudem, případně v dalších politických periodách revidovány.⁶⁸⁶ Samotní političtí aktéři se tak tímto způsobem uchylují k provádění politiky skrze návrhy Ústavnímu soudu. Tento stav ovšem není důsledkem aktivismu Ústavního soudu, nýbrž politiky, potažmo stavu politické a společenské kultury.⁶⁸⁷ Jinými slovy vyjádřeno, jestliže je tímto

⁶⁸⁴ SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 53 s. ISBN 978-802-1062-825

⁶⁸⁵ tamtéž

⁶⁸⁶ Ilustrativním příkladem bezradnosti a neschopnosti politiky jsou tzv. reformní balíčky, které s sebou nesou novou právní úpravu zdanování, zavádění různých poplatků, snižování sociálních výdajů či změny důchodové politiky.

⁶⁸⁷ V. Šimíček v této souvislosti hovoří o bludném kruhu, který je založen na vzniku určité soudní agendy, po které ovšem soudy v žádném případě netoužily, nicméně pokud ji začnou vykonávat, jsou kritizovány za přílišný aktivismus. Dochází tak ke značnému paradoxu, kdy největšími kritiky takového aktivismu a tedy tzv. vlády soudců jsou ti politici, kteří na soudy přenášejí rozhodování takových věcí, které soudy sami řešit nechtějí a vlastně by ani vůbec řešit nemusely (srov. SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno :

způsobem Ústavní soud požádán o přezkum, je zcela přirozené a legitimní, že takový přezkum, samozřejmě v rámci vymezeném Ústavou, provede. Domnělé úvahy o *soudcokrácii* jsou tedy nutně významně zpochybňovány skutečností, že Ústavní soud nemůže negovat vůli zákonodárce z vlastní iniciativy.⁶⁸⁸ V podmínkách moderní dělby moci, kdy jsou všechny tři moci ve státě reprezentanty svrchovanosti lidu a bezpochyby i parlamentní většina musí dbát ústavních principů a základních práv občanů, je tedy zcela důvodné a žádoucí, aby Ústavní soud posuzoval, zda exekutiva či právě i parlamentní většina respektuje ústavní kautely.⁶⁸⁹ V takovém případě plní Ústavní soud, pro nějž je základním imperativem čl. 4 Ústavy ČR, tj. ochrana základních práv a svobod, pojistku proti nastoupení tyranie většiny, případně proti naprosté delegitimizaci současného politického systému.⁶⁹⁰ Navíc by v zapomnění neměla zajít slova A. *Hamiltona*, který již v roce 1788 uvedl, že moc soudní je v zásadě nejméně nebezpečnou mocí ve státě, neboť má nejmenší možnost politická práva systému ohrožovat či poškozovat a ve srovnání s ostatními mocemi je neporovnatelně nejslabší a nemůže tak úspěšně na žádnou z těchto mocí zaútočit.⁶⁹¹ Naopak je zapotřebí všechna možná péče, aby se sama soudní moc byla schopna bránit jejich útokům.⁶⁹²

V návaznosti na téma *soudcokracie* coby polemiky s nálezy Ústavního soudu tento fenomén vystupuje ve známost také ve smyslu hledání optimálního modelu správy soudnictví, resp. zavedení tzv. samosprávy soudnictví. Někteří autoři totiž právě v naplnění tzv. samosprávy soudnictví shledávají příklon k *soudcokrácii*, ba dokonce

Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 65 s. ISBN 978-802-1062-825).

⁶⁸⁸ A. *de Tocqueville* popisuje, že přesto, že byla soudům svěřena nemalá politická moc, znamená faktická nemožnost soudů jednat ve věci přezkumu vůle zákonodárce z vlastní iniciativy a tomu odpovídající nutnost uplatnění návrhů na přezkum výlučně soudními prostředky, významné eliminování možnosti soudní zvůle. V opačném případě, kdy by soudci mohli napadat zákony teoreticky a obecně, vyvíjet iniciativu či kritizovat postupy zákonodárce v realizaci jeho pravomocí, vstoupili by v plném lesku na politickou scénu (srov. TOCQUEVILLE, Alexis de. *Demokracie v Americe I.* 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1992. Knihovna Lidových novin, s. 77 – 78. ISBN 80-7106-052-6).

⁶⁸⁹ F. *Zakaria* dokonce uvádí, že status nezávislého soudce vystihuje západní model vládnutí daleko více než všelidové hlasování. Podstatou jím zdůrazňovaného ústavního liberalismu je moc omezit, zatímco smyslem demokracie je její koncentrace. I demokratická vláda totiž podléhá přesvědčení, že má právo na absolutní moc, což může vést k její centralizaci a to často za pomoci neústavních prostředků (srov. ZAKARIA, Fareed. *Budoucnost svobody.* 1. vyd. Praha : Academia, 2004, s. 26 . ISBN 80-200-1285-0).

⁶⁹⁰ SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v casech krize.* 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 65 s. ISBN 978-802-1062-825

⁶⁹¹ Doslova se praví, že nejenže výkonná moc rozdělí pocty, ale navíc třímá i meč společnosti. Zákonodárná moc ovládá měšec, ale také předepisuje pravidla, kterými se mají řídit práva a povinnosti každého občana. Naproti tomu soudnictví mečem ani měšcem nevládne, neovládá sílu ani bohatství společnosti a nemůže přijímat žádná účinná rozhodnutí. Nemá tak sílu ani vůli, ale pouhý úsudek.

⁶⁹² HAMILTON, Alexander; JAY, John; MADISON, James. *Listy federalistů: soubor esejí psaných na podporu nové ústavy předložené federálním shromážděním 17. září 1787.* Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1994. 417 s. ISBN 80-706-7390-7

její další vystupňování. Jejich argumentace se opírá především o případné narušení struktury dělby moci, která ve stávající podobě implikuje existenci brzd a protivah působící proti moci soudní a zabraňující vzniku právě tzv. vlády soudců.⁶⁹³ V. Parkanová k tomu poznamenává, že soudnictví slouží celé veřejnosti, nikoliv samotným soudcům a je proto nezbytné, aby si občané v zastupitelské demokracii prostřednictvím zvolených zástupců soudy stavili, organizovali a nakonec také kontrolovali jejich správu. Tento legitimní proces představuje břemeno, které žádné samosprávné těleso nést nemůže.⁶⁹⁴

S ohledem na výše uvedené závěry ovšem ani argumenty opodstatňující vznik *soudcokracie*, v případě konstituování soudcovské samosprávy, nelze považovat za relevantní a dostatečné. Největší síla soudů totiž skutečně tkví v tom, že jsou nedemokratické, přesněji řečeno se jedná o antimajoritní orgány, případně jdoucí i proti vůli většiny. Postavení soudců není tedy odvislé od aktuálních nálad ve společnosti a jejich hlas by měl být hlasem rozumu.⁶⁹⁵ V souladu s nálezy Ústavního soudu⁶⁹⁶ je třeba navíc naopak připustit, že případné ustavení samosprávy soudnictví v určité podobě je v souladu s doktrínou dělby moci a celkově povede ke zvýšení reálné nezávislosti soudní moci a tím i k naplnění ústavních principů demokratického právního státu. Kromě toho není důvod předpokládat, že zájem Ministerstva spravedlnosti na kvalitě soudnictví je větší, než by byl zájem tělesa nezávislého na moci výkonné a složeného částečně ze soudců, tedy s prvky samosprávy soudnictví.⁶⁹⁷ Elementárním východiskem svobodné justice je zajisté nezávislost soudce ve výkonu vlastní činnosti,

⁶⁹³ Již v roce 1995 se v tomto duchu vyjádřil F. Zoulik, který poznamenal, že administrativní nezávislost soudců by mohla vést k narušení potřebných kontrolních vazeb v rámci systému dělby moci, kdy funkci brzd a protivah vůči moci soudní plní v této souvislosti státní správa soudů. Proto tedy orgány soudcovské samosprávy (soudní rady) nemohou mít takovou povahu, která by vyloučila některou z brzd či protivah, které působí proti moci soudní (srov. SLÁDEČEK, Vladimír. K takzvané samosprávě soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 101).

⁶⁹⁴ Srov. PARKANOVÁ, Vlasta. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 11.

⁶⁹⁵ SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 53 s. ISBN 978-802-1062-825

⁶⁹⁶ Zde je třeba přihlédnout i k autoritě Ústavního soudu podpořené skutečností, že jeho rozhodnutí jsou považována za závazná. Srov. nález Pl. ÚS 33/2000 ze dne 10.1.2001, vyhlášený pod č. 78/2001 Sb. – „argument, že Ústava nezná právo Ústavního soudu podávat závazný výklad Ústavy, je zcestný. Ústavní soud sice není oprávněn podávat závazný výklad Ústavy obecně, kdykoli a komukoli, avšak tam, kde jedná na základě své kompetence, není jeho činnost koneckonců obsahově ničím jiným, než právě závazným výkladem Ústavy.“

⁶⁹⁷ Srov. KNOT, Ondřej. Ekonomicko-právní analýza soudnictví. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (ed.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 61 – 62. ISBN 80-86547-34-5.

současně však neplatí, že je-li soudce nezávislý ve vlastní rozhodovací činnosti, je nutně zcela nezávislá i justiční soustava, tj. soudy. Výklad o fenoménu *soudcokracie* lze tedy zakončit tvrzením, že ČR není zatížena *soudcokracií* a nic nenasvědčuje skutečnosti, že by se tak mělo stát v budoucnu.

7.1.5 Udržitelnost modelu správy soudnictví *de lege lata* v budoucnu

Z dosavadního výkladu fenoménu *soudcokracie* je zřejmé, že postuláty formulované Ústavním soudem v nálezech Pl. ÚS 7/02 a Pl. ÚS 18/06 poukazující víceméně na neudržitelnost stávajícího modelu správy soudnictví, skutečně nejsou obecně přijímané. Mezi odbornou veřejností se tak lze nezdědkou setkat i s opačnými názory na udržitelnost stávajícího modelu správy soudnictví *pro futuro*. Dle některých je totiž tradiční, mnoha lety osvědčený, model správy soudnictví nadále dobře použitelný a v zásadě funkční, a netřeba ho tudíž významně reformovat.⁶⁹⁸ Takové východisko je přitom obvykle spojeno s nesouhlasnými názory na shora nastíněné závěry o nezávislosti soudní moci, dělbě moci či *soudcokracii*. Ty obecně shledávají moc soudní plně nezávislou na moci výkonné či zákonodárné, kdy smysl soudní moci je naplňován vlastní rozhodovací činností, tedy řešením sporů, a pokud jí do této činnosti není jakkoliv zasahováno a je tedy ve výkonu soudnictví nerušena, lze usoudit, že soudnictví je nezávislé a dělba moci je realizována.⁶⁹⁹ Je však na základě tohoto argumentu nasnadě konstatovat, že stávající model správy soudnictví je skutečně vyhovující, napomáhá efektivnímu a výkonnému soudnictví a je možné ho aplikovat i v budoucnu? Není právě tichý a trvalý konflikt mezi Ministerstvem spravedlnosti a zástupci soudnictví opravdu tím nejlepší modelem systému brzd a protivah mezi exekutivou a soudnictvím?

Dosud je odpověď na uvedené otázky, zejména pak mezi zákonodárcem a exekutivou, veskrze pozitivní. Ano, změna modelu správy soudnictví nebyla v minulosti, s jedinou výjimkou, významněji politicky diskutována a současně byla

⁶⁹⁸ Srov. např. SLÁDEČEK, Vladimír. K takzvané samosprávě soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 102 - 103; WINTEROVÁ, Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 94 - 95; PARKANOVÁ, Vlasta. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 11.; ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 92. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2.

⁶⁹⁹ Srov. WINTEROVÁ, Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008. s. 94 – 95.

odmítána i většinou právnické obce. Teprve až po nálezech Ústavního soudu se začalo objevovat více názorů, které udržitelnost ministerského modelu správy soudnictví začaly zpochybňovat. Soudce NSS Z. Kühn tak kupř. konstatuje, že Českou republiku je možné považovat za extrém, ve kterém nadále přetrvává více jak sto let silně kritizovaný model správy soudnictví koncentrovaný v ministerstvu spravedlnosti, který není dlouhodobě udržitelný. Proces, ke kterému postupně dochází v jednotlivých evropských zemích, souvisí s úvahou, kterou pronesl soudce a prezident USA v letech 1909 – 1913 W. H. Taft, podle jehož mínění není standardní, aby exekutiva byla procesní stranou v řízeních před soudy a současně „spravovala“ soudnictví, čímž má možnost soudnictví přímo či nepřímo kontrolovat a ovlivňovat. S ohledem na jakýkoliv racionální výklad principu dělby moci je zcela neudržitelné, aby jedna moc zásadním způsobem kontrolovala moc druhou. To je elementární problém, který musí nutně vést k emancipaci justice ve vztahu k exekutivě. Rozsáhlé pravomoci orgánů státní správy soudnictví, zejména pak v oblasti personální, organizační či finanční, a mnohdy nepatřičné ingerence moci výkonné do moci soudní, narušují v důsledku principu dělby moci a její nezávislosti, zatímco soudní moc nadále v oblasti správy soudnictví nedisponuje takřka žádnými pravomocemi.⁷⁰⁰ Skutečnost, že český model správy soudnictví je, mj. i z pohledu komparativního, neudržitelný tvrdí též J. Přibáň, jenž soudí, že: „český ústavní systém potřebuje nezávislost moci soudní posílit, a to především prostřednictvím soudcovské samosprávy.“ Srovnávací studie zemí EU i pohled na postavení soudní moci v jiných zemích regionu střední Evropy s podobnou právní kulturou a historií ukazují, že justice vykazuje deficit, jestliže postrádá prvek tzv. soudní samosprávy a rozpočtovou autonomii. V důsledku pak absence soudcovské samosprávy ve spojení s příliš stručným a vágním jazykem Ústavy a společně v kombinaci se širokými možnostmi zásahů exekutivy do moci soudní, vedou vrcholné soudní instituce ke snaze principu nezávislosti posílit všude tam, kde k tomu soudní orgány mají jurisdikci a suplovat tím soudní reformu, která českému ústavnímu systému chybí. Nález Pl. ÚS 7/02 a následná kauza předsedkyně Nejvyššího soudu se staly mezníkovým případem, na jejímž základě Ústavní soud významně dotváří ústavní

⁷⁰⁰ Srov. KÜHN, Zdeněk. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 46 - 53.

system, prameny práva a právní kulturu v České republice.⁷⁰¹

Názor, že stávající model správy soudnictví je do budoucna neudržitelný zastávají přirozeně i některé justiční špičky. Známy je postoj dlouhodobého stoupence soudcovské samosprávy *J. Sváčka*, bývalého funkcionáře Městského soudu v Praze a nyní soudce Vrchního soudu v Praze či soudce Ústavního soudu a bývalého předsedy Soudcovské unie *T. Lichovníka*. Soudcovská unie vůbec patří k neviditelnějším kritikům podoby správy soudnictví a vytrvalým zastáncům její reformy.⁷⁰² Kritické názory na model správy soudnictví si nakonec Česká republika vysloužila i ze strany nevládní organizace *EUMAP* v rámci předvstupního monitorovacího programu. Hodnotící zprávy z roku 2001 („*Judicial Independence*“) a 2002 („*Judicial Capacity*“) mj. zdůrazňovaly silné postavení ministerstva spravedlnosti, finanční a personální závislost soudů a soudců na moci výkonné a konečně také absenci soudcovské samosprávy v podobě orgánu s celostátní působností.⁷⁰³

Na základě uvedených argumentů, je tedy zřejmé, že soudnictví v ČR je zatíženo závislostí na moci výkonné a nepředstavuje svébytnou moc, jak předpokládá Ústava. S výjimkou moci soudní přitom neexistuje žádná jiná moc, která by byla řízena mocí výkonnou. Ústava ale neuvádí, že by jedna moc reprezentovala vůli lidu, ve smyslu čl. 2 odst. 1, lépe a byla proto důležitější. Navíc atribut nezávislosti je v Ústavě opakovaně zmiňován, jednak pro soudy, jednak pro jednotlivé soudce a Listina hovoří o právu na nestranný a nezávislý soud.⁷⁰⁴ Ministerstvo spravedlnosti si i nadále udržuje příliš mnoho pravomocí, kterými ovlivňuje chod soudnictví a zasahuje do jeho nezávislosti. Tento deficit institucionální nezávislosti se přitom nepochybně projevuje i ve vědomí veřejnosti, které signalizuje, že soudnictví nefunguje takovým způsobem, jaký veřejnost očekává a nutně potřebuje, což v důsledku vede k nedůvěře v nezávislost justice jako celku. Poslední průzkumy Evropské komise z roku 2016 dokládají, že ač se vnímání

⁷⁰¹ Srov. PŘIBÁŇ, Jiří. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 42.

⁷⁰² Také stávající prezidentka Soudcovské unie *D. Zemanová* dlouhodobě pokládá úpravu správy soudnictví za překonanou a nevyhovující, kterou bude třeba co nejdříve reformovat (srov. ZEMANOVA, Daniela. Klíčový je model správy: rozhovory o právu. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2015, roč. 17, č. 3/2015, s. 2).

⁷⁰³ K tomu srov. Open society institute - EU accession monitoring program. *Monitorování procesu rozšíření EU: stav soudnictví* [online]. Praha : Český helsinský výbor, říjen 2002 [cit. 7. 4. 2017]. Dostupné z: https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/judcapczech_20030101_0.pdf; Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 7. 4. 2017], s. 91-96. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimálního-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁷⁰⁴ TOMES, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 18 - 24.

nezávislosti justice v ČR oproti rokům 2010 - 2015 zlepšilo, stále se v tomto ohledu řadí ČR k druhé (horší) polovině členských států EU, když zaujímá 16. pozici z 28 členských států EU.⁷⁰⁵ Soudnictví kromě toho často bývá vyčítána nedostatečná výkonnost projevující se ve zdlouhavosti některých soudních řízení, nedostatečné kvalitě soudních rozhodnutí či nejednotnosti soudní praxe a tím i nízké předvídatelnosti a vymahatelnosti práva vůbec. Je to ovšem právě moc výkonná, která soudnictví spravuje a která v rámci správy trvale selhává.⁷⁰⁶

S ohledem na výše uvedená tvrzení lze navíc dojít k závěru, že soudní moc není zákonem ani v praxi ustavena v souladu s Ústavou, což je stav, který je pro právní stát nepřijatelný. Soudní moc nebude nikdy dostatečně funkční, a reálná praxe to od roku 1989 již prokázala, pokud bude spravována výhradně exekutivním orgánem, jehož činnost ovládají zcela jiné principy, než jsou ústavní principy soudní moci.⁷⁰⁷ Mám-li se tedy dobrat subjektivní odpovědi na udržitelnost stávajícího modelu správy soudnictví *pro futuro*, je nepochybné, že se přikláním k názoru, že je třeba model správy soudnictví reformovat. Mám současně za to, že reforma neznamena pouhé dílčí změny v rámci zákonné či dokonce podzákonné úrovně, nýbrž komplexní ústavní reformu, která by do jisté míry změnila dosud přetrvávající model správy soudnictví, založený na řízení moci soudní moci výkonnou, který je v kontextu položených otázek již vyčerpán, nevyhovuje vývoji učení o dělbě moci, nepřispívá k efektivnějšímu chodu soudnictví a nelze s ním proto do budoucna počítat.

⁷⁰⁵ Celkově pak ČR ze 144 zkoumaných států zaujímá 50. příčku oproti 62. příčce z období 2013-2014, resp. 68. příčce z období 2012-2013, resp. 75. příčce z období 2010 – 2011 (srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 2. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>; European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 12. 4. 2017]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>).

⁷⁰⁶ Srov. TOMESŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 23.; SVÁČEK, Jan. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 67.

⁷⁰⁷ K tomu srov. tamtéž; ZEMANOVÁ, Daniela. Klíčový je model správy: rozhovory o právu. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2015, roč. 17, č. 3/2015, s. 2

7.2 Dosavadní návrhy na změnu modelu správy soudnictví

7.2.1 Návrh reformy z roku 2000 a reforma prosazovaná Soudcovskou unií

Revoluční návrh na změnu modelu správy soudnictví byl představen již v roce 2000 tehdejším ministrem spravedlnosti *O. Motejlem*.⁷⁰⁸ Přestože tento návrh nakonec nebyl realizován, stal se vzorem pro pravidelné snahy o oživení reformy správy soudnictví. Ty vyvíjí zejména Soudcovská unie, která v minulých letech představila svůj návrh modelu správy soudnictví, který se návrhu *O. Motejla* blízce podobá, avšak není s ním zcela totožný.

Oba návrhy reformy spočívaly v ústavní a zákonné změně, která měla od sebe oddělit správu a státní správu soudnictví. Správa soudnictví měla být reprezentována samosprávným orgánem, zatímco státní správa soudnictví měla být v působnosti Ministerstva spravedlnosti a jemu podřízených správních orgánů, které by společně vykonávaly správu v širším smyslu. Z pohledu teoretického zařazení oba modely představovaly typický jižanský model samosprávy soudnictví vycházející z ustavení ústředního orgánu soudní moci – tzv. Nejvyšší rady soudnictví (dále také jako „rady“).⁷⁰⁹

V otázce složení rady byl návrh *O. Motejla* kompromisní, neboť navrhovaných 16 členů rady mělo být v paritním zastoupení soudců a nesoudců, zatímco návrh Soudcovské unie počítal v rámci 11 členné rady s většinou z řad soudcovských. V obou případech měli soudcovské členy volit všichni soudci v zemi a nesoudcovské členy nominovat Poslanecká sněmovna a Senát a v případě návrhu Soudcovské unie navíc i vláda.⁷¹⁰ Oba návrhy také počítaly s virilními členy, když v případě návrhu *O. Motejla*

⁷⁰⁸ Srov. Vládní návrh zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>>; k tomu srov. rovněž SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 651 - 652 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

⁷⁰⁹ Srov. tamtéž; KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 22 - 26. ISBN 978-80-87123-15-7; LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁷¹⁰ V případě návrhu *O. Motejla* měla Poslanecká sněmovna a Senát nominovat členy rady na základě návrhů učiněných právníckými fakultami, Advokátní a Notářskou komorou. Návrh *O. Motejla* navíc na členy rady kladl zvýšené požadavky. Za člena rady z řad soudcovských mohl být zvolen pouze ten soudce, který splňuje podmínky volitelnosti do Senátu, vykonával funkci soudce po dobu nejméně sedmi let a je disciplinárně bezúhonný. Obdobně se členem rady z řad nesoudců mohla stát pouze významná osobnost z oblasti práva, současně splňující podmínku volitelnosti do Senátu.

měl být předsedou rady z titulu své funkce předseda Nejvyššího soudu a návrh Soudcovské unie oběma předsedům nejvyšších soudů přiznal funkce místopředsedů rady. Funkční období členů rady stanovil návrh *O. Motejla* na pět let a návrh Soudcovské unie v zájmu personální stability na sedm let.⁷¹¹

Pravomoci rady dle obou návrhů měly být založeny zeširoka a koncentrovat se především v oblastech personálních a výchovných. Obecně lze říci, že návrh Soudcovské unie radě přiznával silnější postavení, protože do její působnosti svěřuje navíc i organizační a kontrolní otázky správy soudnictví.⁷¹² Výčet kompetencí rady dle Soudcovské unie se tak blíží například radám ustaveným v Itálii či Španělsku.

7.2.1.1 *Jmenování soudců a soudních funkcionářů*

Výběr soudců návrh *O. Motejla* koncipoval tradičně po kariérní linii a rada tedy měla provádět výběr justičních čekatelů, určovat plán jejich přípravné služby, metodicky řídit a kontrolovat její průběh, dozírat na stanovený průběh výchovně vzdělávacích akcí, které měly zajišťovat odvolací soudy a rovněž organizovat odbornou justiční zkoušku. Následně měla rada činit návrhy prezidentu republiky na jmenování všech soudců do funkce a rozhodovat o přidělení soudce k výkonu funkce k určitému soudu.⁷¹³

Návrh soudcovské unie naopak počítal s konáním otevřených výběrových řízení, jejichž obsahové náležitosti měla stanovovat rada, která by je i organizačně zabezpečovala. Podle výsledků dosažených ve výběrových řízeních měla rada soudce navrhnout prezidentu republiky ke jmenování a následně přidělovat k výkonu funkce.

⁷¹¹ Srov. § 32 a § 33 vládního návrhu zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>>. Návrh Soudcovské unie funkční období nastavuje tak, aby se shodovalo s funkčním obdobím předsedů soudů a současně se nekrylo s funkčním obdobím ústavních orgánů (srov. LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení mocí a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7).

⁷¹² Rada po vyjádření ministerstva měla stanovovat počty soudců pro každý soud a naopak se vyjadřovat ke stanovení počtu odborných a dalších zaměstnanců soudů určených ministerstvem. V oblasti kontrolní rada měla nadále provádět prověrky soudních spisů, sledovat dodržování soudcovské etiky, vyřizovat stížnosti fyzických a právnických osob a dohlížet na postup předsedů soudů.

⁷¹³ § 36 odst. 1 a § 36 odst. 4 vládního návrhu zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>> (k tomu srov. též KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 22 - 26. ISBN 978-80-87123-15-7).

I tento návrh ovšem počítal s profesní přípravnou službou, jejíž veškeré náležitosti měla mít ve své gesci rada a to včetně konání profesních zkoušek.⁷¹⁴

Také jmenování soudních funkcionářů oba návrhy svěřují radě. S výjimkou Nejvyššího soudu měla rada dle návrhu *O. Motejla* samostatně jmenovat a odvolávat soudní funkcionáře okresních a odvolacích soudů včetně předsedů kolegií a senátů Nejvyššího a odvolacích soudů. Podle návrhu reformy Soudcovské unie měla rada jmenovat předsedy krajských a vrchních soudů a se souhlasem předsedy nadřízeného krajského soudu i předsedy okresních soudů. Předsedové nejvyšších soudů měli být podle obou plánů jmenováni do funkce prezidentem na návrh rady.⁷¹⁵

7.2.1.2 *Další působnosti správy soudnictví*

Obě reformy přiznávaly radě pozici kárných žalobců, tedy možnost iniciovat kárné řízení proti jakémukoliv soudci. Současně rada měla určovat obsahovou náplň dalšího vzdělávání soudců a ostatních soudních zaměstnanců. Vzdělávání měla i do budoucna organizačně obstarávat Justiční akademie, jejíž postavení mělo zůstat beze změny. Návrh Soudcovské unie radě nadto přiznával důležitou konzultativní pravomoc v otázkách rozpočtu pro soudnictví a také postavení připomínkového místa pro vládní legislativní návrhy dotýkající se soudnictví či postavení soudců.⁷¹⁶

Na správě jednotlivých soudů se měly též podílet soudcovské rady, jejichž role byla koncipována spíše jako poradní. Soudcovské rady tedy měly i nadále projednávat a vyjadřovat se k návrhu rozvrhu práce a podávat návrhy na zahájení kárného řízení. Předsedové a místopředsedové soudů, jejichž činnost měla být nadále odbřemeněna od výkonu státní správy a vykonávat měli pouze dílčí kompetence v oblasti správy soudnictví, se na správě soudů měli podílet především organizováním práce a vnitřními záležitostmi u jednotlivých soudů. Tím bylo myšleno stanovení rozvrhu práce a jeho

⁷¹⁴ LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁷¹⁵ Srov. § 36 odst. 1 a § 36 odst. 4 vládního návrhu zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>>; LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁷¹⁶ Srov. LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7.

případné změny, výkon dohledu nad činností soudu z hlediska řádného výkonu soudnictví a přijímání případných opatření k nápravě zjištěných nedostatků.⁷¹⁷

V působnosti Ministerstva spravedlnosti, tzn. v oblasti státní správy soudnictví, obě reformy ponechaly otázky finanční a materiální a reforma *O. Motejla* také organizační věci. Tyto pravomoci mělo ministerstvo vykonávat přímo nebo prostřednictvím podřízených správních útvarů. Podle návrhu *O. Motejla* tedy tyto správní útvary měly převzít veškerou agendu státní správy soudů, jež dosud vykonávali soudní funkcionáři.⁷¹⁸ Návrh Soudcovské unie zaváděl pozice ředitelů, kteří měli plnit úkoly vyplývající z práva hospodařit s majetkem státu a rozpočtovými prostředky a zajišťovat tak chod soudů po stránce finanční a hospodářské.⁷¹⁹

7.2.1.3 Závěrečné shrnutí

Uvedené návrhy představují nejvýznamnější dokumenty úpravy správy soudnictví v ČR založené na příklonu k jižanské podobě samosprávy soudnictví. Ústavní reforma *O. Motejla* byla koncipována širěji, a to především proto, že v rámci nové organizace soudní moci obsahovala třístupňovou soudní soustavu bez zrušených vrchních soudů, nově vymezovala soudní obvody a sídla soudů a dále také např. striktně omezovala opakovaný výkon funkce soudce Ústavního soudu.⁷²⁰ Tento první a dosud poslední revoluční návrh na změnu modelu správy soudnictví byl ovšem v rámci legislativního procesu zamítnut poslaneckou sněmovnou a nadlouho tím bylo potlačeno politické reformní úsilí na změnu modelu správy soudnictví.⁷²¹

⁷¹⁷ Srov. § 43 vládního návrhu zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>>; LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7; KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 22 - 26. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁷¹⁸ Srov. § 50 - 54 vládního návrhu zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>

⁷¹⁹ Srov. LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 165 - 173. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁷²⁰ Srov. KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 22 - 26. ISBN 978-80-87123-15-7

⁷²¹ Sám tehdejší ministr spravedlnosti *O. Motejl* toto zamítavé stanovisko zákonodárce zpětně okomentoval: „*Ve snaze provést naznačenou rehabilitaci předsedů soudů, jsem skutečně začal uvažovat o některých reformních krocích, které se do jisté míry dostaly až do fáze legislativního procesu v Poslanecké sněmovně, kde byly, tuším, v prvním čtení, protože pochopitelně musely reflektovat i změnu Ústavy, zamítnuty. Byly zamítnuty jednak pro nedostatek ústavní většiny tehdejší vlády, ale je do jisté míry klasické, že byly zamítnuty s poukazem, kdy mi někteří poslanci tenkrát řekli: „Pane ministře, přeci Vám nemůže všechno projít.“ To byl skutečně jediný, řekl bych, vážný argument, který jsem ve Sněmovně*

7.2.2 Návrhy ministerstva spravedlnosti

Také Ministerstvo spravedlnosti v minulosti interně připravovalo reformu správy soudnictví, která měla do určité míry zvýšit podíl soudců na správě soudnictví.⁷²² Předmětem neuskutečněné reformy byl návrh paragrafovaného znění zákona o Nejvyšší radě soudnictví z roku 2011, který počítal se zavedením a právní úpravou Nejvyšší rady soudnictví (dále také jako „rada“). Ministerský návrh se však od návrhu *O. Motejla* a Soudcovské unie odlišoval a to zejména tím, že rada neměla být samosprávným tělesem, které by nahradilo činnost ministerstva v oblasti správy soudnictví, nýbrž organizační složkou státu, která se spolu s Ministerstvem spravedlnosti měla podílet na správě soudnictví. Ministerstvo se tedy i nadále mělo významně podílet na správě soudnictví a rada vystupovat spíše z pozice jeho partnera s konzultativní funkcí.

Návrh vycházel z toho, že Ústava bude obsahovat pouze zmínku o existenci rady a její působnost i organizační struktura bude upravena zvláštním zákonem o Nejvyšší radě soudnictví. Rada měla mít 17 členů, z nichž dva členové, předsedové obou nejvyšších soudů, měli být stálými členy a dalších šest členů měli ze svého středu volit všichni soudci v zemi. Tři členy měla jmenovat Poslanecká sněmovna, Senát a vláda ČR na návrh ministra spravedlnosti.⁷²³ Funkční období členů rady mělo být šestileté a zákon výslovně uváděl nemožnost opětovného zvolení či jmenování ve více než dvakrát po sobě následujících funkčních obdobích. V čele rady měl být předseda, zvolený plénem rady, případně dva místopředsedové, jejichž funkční období mělo být dvouleté. Úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti rady měla plnit k tomu ustavená kancelář, řízená vybraným ředitelem.

Rada měla plnit určité kompetence v oblasti soudní personalistiky a především pak vykonávat konzultativní funkci vůči Ministerstvu spravedlnosti. Rada tak byla

slyšel. Jsem přesvědčen, a říkám to zcela zodpovědně, že ti, kteří zejména byli proti reformě, nebyli politici. Byla to soudcovská oligarchie, která si uvědomila, že mnou naznačená cesta soudcovské rady je vlastně do jisté míry zpochybněním jejich problematické autority dobře placených zřízenců. Do té doby byli vlastně aktéry této dvojí hry: vůči ministerstvu do jisté míry povinnost přijímat příkazy a vůči soudcům se naopak prezentovat jako chudáci, kteří musí s ministerstvem celý život bojovat. Já sám jsem skutečně prodělával obě role – jak toho soudce na poradě u pana ministra, tak i ministra, který se radí s předsedy soudů“ (MOTEJL, Otakar. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 13 - 14).

⁷²² Téma: zákon o nejvyšší radě soudnictví. Návrh zákona poskytlo Ministerstvo spravedlnosti, legislativní odbor. Praha červen 2012.

⁷²³ Návrh také vymezoval podmínky, které musí být u každého člena rady naplněny. Členem rady se tedy mohla stát pouze osoba plně svéprávná a bezúhonná s ukončeným vysokoškolským vzděláním v magisterském studijním programu v oboru práva, která je významnou osobností právní teorie či praxe, nebo má zkušenosti se správou justice, jestliže její morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat. V případě členů ze soudcovských řad návrh předpokládal, že členem rady může být zvolen pouze soudce, který funkci soudce aktivně vykonává minimálně 3 roky a je kárně bezúhonný.

povolána sledovat dodržování soudcovské etiky, vyřizovat stížnosti na postup soudů a podání, jejichž obsahem je nesouhlas s vyřízením stížnosti předsedou soudu, podávat ministerstvu návrhy a doporučení ve věcech týkajících se soudnictví či přijímat opatření v rozsahu své působnosti nebo navrhnout jiným orgánům přijetí opatření v jejich působnosti, je-li ohrožena nebo narušena nezávislost a nestrannost výkonu funkce soudce nebo přisedícího nebo nezávislé a nestranné rozhodování v soudním řízení. Podle návrhu měla rada taktéž sledovat a hodnotit postup soudů v řízení a při rozhodování z hlediska dodržování zásad důstojnosti jednání a soudcovské etiky a také, zda v řízení nedochází ke zbytečným průtahům. K tomuto účelu rada měla být nadána pravomocí provádět prověrky soudních spisů, případně též úrovně soudních jednání.

Na základě podnětu ministerstva rada měla také vydávat stanoviska a to ke stanovení způsobu výběru kandidátů na funkci soudce, k navržení kandidátů na jmenování do funkce soudce prezidentu republiky, k přidělení soudce k výkonu funkce k určitému soudu, k přeložení a dočasnému přidělení soudce, ke jmenování předsedy okresního, krajského a vrchního soudu, ke stanovení počtu soudců, odborných a dalších zaměstnanců soudů pro následující roční období, k navržení kandidátů z řad soudců na jmenování do funkce předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu a k návrhům na odvolání z těchto funkcí, k dočasnému přidělení soudce k Justiční akademii, k obsahu odborné justiční zkoušky, k obsahové náplni dalšího odborného vzdělávání soudců, justičních kandidátů, asistentů soudců a dalších pracovníků soudu, k obsahové náplni a organizaci přípravné služby a k návrhu rozpočtu soudnictví.⁷²⁴

Z výčtu kompetencí, ke kterým dle návrhu rada měla podávat stanovisko, je zřejmé, že jádrem reformy správy soudnictví mělo být především posílení účasti soudců na správě soudnictví, nikoliv delegace významných pravomocí z Ministerstva spravedlnosti na Nejvyšší radu soudnictví. Ani tento návrh ovšem nebyl realizován a nebyl ani předmětem odborné či politické diskuse, navzdory tomu, že se pravděpodobně jednalo o politicky dosud nejprůchodnější návrh na reformu správy soudnictví.

⁷²⁴ Téma: zákon o nejvyšší radě soudnictví. Návrh zákona poskytl Ministerstvo spravedlnosti, legislativní odbor. Praha červen 2012

7.3 Model správy soudnictví *de lege ferenda*

Pro určení směru správy soudnictví *de lege ferenda* je třeba si položit otázku, který model správy soudnictví lze označit za optimální pro podmínky České republiky. Z analýzy Nejvyššího správního soudu vyplývá, že modelů, které mohou být v českém právním prostředí aplikovány, je více, avšak pouze dva lze považovat za vhodné pro budoucí vývoj správy soudnictví v České republice. Jedním je tradiční, v podmínkách České republiky zavedený ministerský model, a druhý je model založený na zřízení tzv. soudcovské samosprávy s reprezentativním orgánem disponujícím pravomocemi v užším smyslu, tzn. právní transplantát jižního modelu samosprávy soudnictví.⁷²⁵

Osobně uvedený závěr nesdílím a za optimální považuji v jistém smyslu kompromisní, podle teoretického členění smíšený model správy soudnictví, který vznikne kombinací obou výše navržených modelů. Zajisté nelze ani přistoupit k transplantaci některého z již zavedených modelů správy soudnictví. To ostatně potvrzují i některé studie: „...i za cenu dodatečných potíží a konfliktů je vždy lepší vytvořit domácí model správy soudnictví, který vnímá místní kulturní a právní pozadí a respektuje ústavní rovnováhu ve své zemi.“⁷²⁶ Mnou navržený model bude tedy založen na zachování některých principů ministerského modelu, ve kterém by si Ministerstvo spravedlnosti ponechalo i nadále významné pravomoci, avšak za současného zavedení určitých prvků samosprávného modelu, v rámci kterého by bylo konstituováno těleso, jež by mělo plnit významnou konzultativní funkci, disponovat určitými nominačními pravomocemi a současně být zodpovědné za výkon vybraných pravomocí. K uvedeným závěrům jsem veden přesvědčením, že současný model správy soudnictví, jakkoliv historicky a institucionálně etablovaný, je skutečně vyčerpán a do budoucna je neudržitelný. Od roku 1989 se ve funkci ministra spravedlnosti vystříдалo 17 ministrů, kteří během svého krátkého působení ve funkci, až na výjimku v osobě *O. Motejla*, stihli pouze neuznat dosavadní koncepci, aby se následně omezili na nastínění koncepce vlastní, v horším případě se o soudnictví a jeho

⁷²⁵ Srov. Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 18. 4. 2017], s. 110-119. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>

⁷²⁶ BOBEK, Michal. The Administration of Courts in the Czech Republic: In Search of a Constitutional Balance. *European Public Law* [online]. 2010, roč. 16, č. 2, 20 s. [cit. 18. 4. 2017]. Dostupné prostřednictvím SSRN (Social Science Research Network) z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1511108>

správu vůbec nezajímali.⁷²⁷ Soudnictví přitom často bylo a stále ještě je právě z řad politiků kritizováno celkově za nedostačující kvalitu.⁷²⁸ Byla to ovšem především politická reprezentace v čele s ministry spravedlnosti odpovědnými za celou justici, která dosud nebyla s to navrhnout a následně implementovat model správy soudnictví, který by část odpovědnosti za stav soudnictví svěřil i soudcům samotným.⁷²⁹ K. Klíma k tomu dodává: „jsou-li soudci odpovědní za výkon justice, pak musí z hlediska zásady nezávislosti mít i příslušná práva, tj. práva na spoluřízení justice.“⁷³⁰ Soudnictví proto potřebuje dlouhodobou koncepci a zřízení instituce, která nebude závislá na politické moci, tedy na výměně ministrů, kteří s průměrnou délkou roku a půl v úřadě nejsou schopni justici vtisknout potřebnou stabilitu.⁷³¹ Na základě těchto tezí lze usoudit, že jsou v určité míře bohužel stále aktuální tendence české justice pojmenované v hodnotící zprávě EUMAP o stavu soudnictví v České republice z roku 2002, která zmiňuje, že: „Soudní prostředí v České republice je nepřátelské ke všem změnám a nijak nereaguje na potřeby veřejnosti.“⁷³² Nyní v polovině druhého desetiletí 21. století navíc není reforma modelu správy soudnictví, spočívající v konstituování soudní rady jako partnera ministerstva spravedlnosti, již pouze věcí politického rozhodnutí, ale především věcí respektování nálezů Ústavního soudu, a tudíž i výrazem dosaženého stupně demokratického právního státu.⁷³³

Na druhou stranu je nutné poznamenat, že justiční systém v České republice není a ani nemůže být zralý na revoluci. Soudnictví je citlivým, rigidním, nepřiliš proměnným a konzervativním mechanismem, jehož významná změna musí být krajním

⁷²⁷ Jako vhodný příklad může sloužit výměna ministryně H. Váňkové (ani ne po roce a půl ve funkci) za R. Pelikána, uskutečněná k 1. 3. 2015.

⁷²⁸ Srov. SVÁČEK, Jan. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 67.

⁷²⁹ BAXA, Josef. Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů II. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 116 - 122.

⁷³⁰ Srov. KLÍMA, Karel; FENCL, Vladimír. Ústavní otázka nezávislosti soudní moci (komparativní pohled tzv. soudcovských rad. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 63 - 70.

⁷³¹ Správa soudnictví musí být založena na dlouhodobé neměnnosti, resp. na vysoké míře stability jako záruky nezávislosti a nestrannosti justice, oproštěné od momentálních politických vlivů a preferencí (srov. SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 179 s. ISBN 978-802-1062-825).

⁷³² Srov. Open society institute - EU accession monitoring program. *Monitorování procesu rozšíření EU: stav soudnictví* [online]. Praha : Český helsinský výbor, říjen 2002 [cit. 20. 4. 2017]. Dostupné z: https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/judcapczech_20030101_0.pdf

⁷³³ BROŽOVÁ, Iva, Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů I. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 113.

a promyšleným aktem. Reforma musí být založena na sdílení pravomocí a postupné a uvážlivé transformaci určitých kompetencí.⁷³⁴ Současná úprava vztahu moci soudní a výkonné, ač poznamenaná shora nastíněnými negativními jevy, nevykazuje systémové vady závažné natolik, aby bylo soudnictví paralyzováno nefunkčností či soudcovská nezávislost deformována ve smyslu zásahů do záruk nezávislosti soudců po stránce obsahové. Ani instituce EU se nám již nesnaží vnutit vzorový model správy soudnictví a konečně studie z ostatních států, které své modely správy soudnictví reformovaly, nám dávají jasný závěr, že samosprávný model jižanského typu, to znamená model, ve kterém soudcovské samosprávné těleso nabylo významnou část pravomocí správy soudnictví a převzalo tedy i odpovědnost za chod celého soudnictví, se příliš neosvědčil. Zkušenosti s modely správy soudnictví Slovenska či Itálie jsou neuspokojivé a je třeba je brát jako odstrašující případy zapouzdření a zpolitizování celého soudnictví. Ostatně, jak poznamenává V. Sládeček, jakákoliv ústavní změna, která by zakotvila v českém justičním systému principy tzv. soudní samosprávy spočívající v delegaci významných kompetencí z Ministerstva spravedlnosti na samosprávné těleso, není pro garanci dobrého fungování soudnictví nejen žádoucí, ale taková změna nebyla reálná v minulosti, jak se ukázalo na pokusu *O. Motejla*, a není velmi pravděpodobně uskutečnitelná ani v době současné.⁷³⁵ Za možné a žádoucí však považují zřízení instituce, která by měla úzce spolupracovat s Ministerstvem spravedlnosti a disponovat poradními, nominačními a dále určitými samostatnými rozhodovacími pravomocemi. Reforma modelu správy soudnictví se proto soustředí na dvě hlavní části. První částí reformy bude konstituování soudní rady, včetně stanovení rozsahu její působnosti a druhá část reformy bude spočívat v novém vymezení postavení soudcovských rad působících při každém soudě. Společně s těmito ústředními částmi reformy bude mj. nově nastaven výběr soudců, justičních čekatelů a soudních funkcionářů a také upraven proces vzdělávání soudců.

7.3.1 Orgán správy soudnictví – soudní rada *de lege ferenda*

Reformu je tedy třeba zahájit vytvořením autonomního orgánu, který se bude v úzké koordinaci s Ministerstvem spravedlnosti spolupodílet na výkonu správy soudnictví a v souladu s nálezem Pl. ÚS 7/02 bude orgánem zastřešující soustavu

⁷³⁴ K tomu srov. BAXA, Josef. Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů II. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 116 - 122.

⁷³⁵ Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. K takzvané samosprávě soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 103.

soudcovských rad a současně reprezentantem soudní moci.⁷³⁶ Při určení přesného názvu soudní rady se můžeme inspirovat zahraničními úpravami a zároveň návrhem reformy *O. Motejla* a Soudcovské unie a těleso nazvat Nejvyšší radou soudnictví (dále také jako „rada“). Tvrzení odůvodňující vznik rady byla již v práci na několika místech zmíněna, přesto lze ta, která by měla být obsažena ve věcném záměru či důvodové zprávě k příslušné legislativě, shrnout. Rada by tedy měla především omezit vliv politického elementu na chod celé soudní soustavy a tím emancipovat soudnictví a v této konsekvenci posílit postavení soudní moci v systému dělby moci. Jejím konstituováním by tedy došlo k plnohodnotnému dotvoření principu dělby moci⁷³⁷ a za tímto účelem by právě rada měla být tím orgánem, který by garantoval nezávislost soudní moci. Rada by také měla zajistit určitou stabilitu soudnictví a jeho dlouhodobou koncepci, dále zvýšit podíl moci soudní, tj. soudců na správě soudnictví, a tím zvýšit jejich odpovědnost např. za kvalitu soudcovského sboru, či vlastní rozhodovací činnost a v důsledku i za řádný chod soudní moci.⁷³⁸ V neposlední řadě by zakotvení rady spolu s dalšími elementy

⁷³⁶ V tomto ohledu by právě autonomní orgán typu soudní rady měl být tím, kdo bude soudnictví veřejně a mediálně zastupovat. Význam soudní rady bude také naplňován tím, že čelní představitelé rady by měli vést se zástupci moci výkonné a zákonodárné dialog a hájit tímto veřejně zájmy a potřeby soudnictví. S ohledem na skutečnost, že stávající mediální politika soudů je nedostačující, bude též žádoucí, aby se soudní rada zaměřila na, v poslední době tolik prosazovanou, oblast PR (public relations) a to nejlépe prostřednictvím ustaveného PR oddělení, které bude soudnictví fundovaně mediálně zastupovat a to i v kontextu s aktuálními trendy (sociální sítě apod.).

⁷³⁷ Srov. KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13. Jak praví ostatně A. Hamilton: „...není žádné svobody, jestliže moc soudit není oddělena od moci zákonodárné a výkonné. Svoboda se nemá čeho obávat od soudnictví samotného, avšak musí se obávat všeho, jestliže se soudnictví spojí s jednou nebo oběma ostatními mocemi ve státě“ (srov. HAMILTON, Alexander; JAY, John; MADISON, James. *Listy federalistů: soubor esejí psaných na podporu nové ústavy předložené federálním shromážděním 17. září 1787*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1994. 416 - 417 s. ISBN 80-706-7390-7).

⁷³⁸ S otázkou odpovědnosti je spojena každá lidská činnost, soudcovskou činnost nevyjímaje. Je přitom nepochybné, že právě odpovědnost je nepostradatelnou kategorií demokracie a právního státu. Přestože platí, že soudcova neodpovědnost je nezbytným důsledkem jeho nezávislosti, nelze tuto neodpovědnost pojímat jako absolutní. Jednak je omezena kárnou odpovědností soudce, jako sankčním mechanismem, který je aplikován v případě porušení soudcovských povinností či narušení důstojnosti soudcovské funkce. A také je samozřejmě omezena kontrolními prostředky orgánů správy soudnictví nad tím, zda v řízení nedochází ke zbytečným průtahům a zda jsou dodržovány zásady důstojnosti jednání a soudcovské etiky (srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 58 s. ISBN 80-85889-19-6). V tomto ohledu bude na místě posílit kárnou odpovědnost soudců za výsledky jejich vlastní rozhodovací činnosti a současně bude třeba, aby orgány příslušné ke kárnému řízení dbaly o to, aby byla po celou dobu výkonu funkce soudce zachována jejich vysoká mravní integrita (srov. ČERMÁK, Karel. *Soudnictví potřebuje stabilizaci struktur*. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (eds.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 13. ISBN 80-86547-34-5).

reformy správy soudnictví mělo vést ke zvýšení efektivity soudní moci⁷³⁹ a tolik žádoucí důvěry v justiční soustavu a právo vůbec.⁷⁴⁰ Rada by totiž z důvodu své blízkosti a úzké specializace k dané problematice správy soudnictví měla disponovat lepšími a erudovanějšími informacemi než exekutivní orgán a přenesením faktických pravomocí, lze předpokládat, že se její incentivy tyto informace získávat, ještě zvýší. Navíc můžeme očekávat, že možnost participovat na správě vlastních záležitostí, může do justice přivést kvalitnější soudce. Nelze totiž opomenout, že právě z důvodu nedostatku potřebných informací nezřídka činí Ministerstvo spravedlnosti chybná rozhodnutí a celkově širší agenda, tedy větší množství sledovaných cílů, oslabuje jeho úsilí v dílčích oblastech.⁷⁴¹

V této souvislosti je nevyhnutelné vymezit, v jakých právních předpisech by měla být reforma upravena. Myslím, že komplexní reforma modelu správy soudnictví vyžaduje ústavní reformu, tedy změnu Ústavy. Zde se přikláním k návrhu z dílny Ministerstva spravedlnosti, který navrhoval zakotvit do textu Ústavy radu jako orgán,

⁷³⁹ Tím je myšleno celkové zkvalitnění a zejména zrychlení rozhodovací činnosti soudů. Právě autonomní justice má lepší předpoklady adekvátně reagovat na své vlastní potřeby a dosáhnout tak výkonnosti, jakou od ní veřejnost očekává a jaká je prospěšná pro ekonomický blahobyt.

⁷⁴⁰ Osobně jsem přesvědčen, že důvěře jako takové je třeba přiznat mimořádný význam. Důvěra je nedílně spjata s moderní společností (moderna v sociologickém smyslu) a představuje pojítko společenské instituce a individuálního vědomí. Důvěra v justiční systém a právo vůbec je pak sdíleným přesvědčením, že justiční orgány, resp. právo dosáhne očekávaných cílů, tedy udrží řád ve společnosti, naplní rozhraničující a rozsuzující funkci, a to vše v souladu se sdílenou představou o tom, co je či není spravedlivé, resp. bez narušení této představy. Důvěra v právo je důležitým mimoprávním atributem práva. Ovlivňuje totiž jeho efektivnost, neboť důvěra v rovnost uplatňování sankcí, jejich neodvratnost a jednotnost vynucování práva posiluje všeobecnou ochotu k dodržování práva. Potřebnost důvěry je dána tím, že právo, justiční systém nevyjímaje, je expertní systém, kterému širší společnost nerozumí a nezbyvá tedy než důvěřovat. Právo je nehmotná fikce, abstrakce, která pro své fungování potřebuje tmel důvěry, který je mimoracionální. Například při soudním rozhodování je třeba dbát, aby síla a dopad budoucího rozhodnutí nebyly dopředu poznamenány tím, že je vydává subjekt, u něhož mohou být zvnějšku pochyby o jeho nestrannosti. Důležité je totiž i zdání nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby, neboť i tento aspekt je důležitý pro zaručení důvěry v soudní rozhodování. Je nepochybné, že cestou k posilování důvěry je v zásadě transparentnost a tu musí reforma správy soudnictví bez dalšího posílit (k tomu srov. SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 91 s. ISBN 978-802-1062-825).

⁷⁴¹ Tento závěr je potvrzen empirickým pozorováním, které potvrzuje, že organizace s jasně definovanou misí jsou obvykle efektivnější a těší se větší autonomii. Pokud tedy taková organizace má pouze omezený počet cílů, nejlépe jeden, umožňuje to koncentrovat úsilí a svým přispěním výsledek zásadně ovlivnit. Naproti tomu u ministerstva, tj. organizace typicky s multiplicitou úkolů, je celkový dobrý nebo špatný výkon spíše otázkou náhody, neboť úsilí je třeba rozložit mezi více cílů a části připadající na jednotlivé úkoly jsou malé (k tomu srov. DEWATRIPONT, Mathias François, JEWITT, Ian, TIROLE, Jean. *The Economics of Career Concerns, Part II: Applications to Missions and Accountability of Government Agencies*. *Review of Economic Studies* [online]. 1999, č. 66, s. 183 - 198 s. [cit. 24. 10. 2015]. Dostupné prostřednictvím University of Bristol z: <<http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmpo/migrated/documents/wp3.pdf>>).

který se podílí spolu s Ministerstvem spravedlnosti na správě soudnictví.⁷⁴² Naopak konkrétní úprava postavení, složení a působnosti rady by měla být obsáhnuta v novém zákoně o Nejvyšší radě soudnictví, případně je i možné úpravu kodifikovat do zákona o soudech a soudcích.⁷⁴³ Jelikož by se reforma neměla omezit pouze na zřízení rady, dotkne se její realizace samozřejmě i dalších zákonů.

Otázka personálního složení rady a způsobu ustanovení jejích členů do funkce bude velmi podstatná. Jsem totiž názoru, že rada, kterou většinou tvoří soudci, není vhodným řešením a takové složení by bylo jen stěží politicky průchozí.⁷⁴⁴ Na druhou stranu je třeba, aby soudci byli přesvědčeni, že rada v rámci svého působení zastupuje především jejich zájmy a je jejich skutečným reprezentantem. Myslím, že kompromisním řešením, které navrhovala reforma *O. Motejla*, a které je mj. uplatňováno v Nizozemsku, je paritní zastoupení soudců a nesoudců, tedy že soudci budou zastoupeni jednou polovinou členů. Konkrétně by radu mělo tvořit dvanáct členů, z nichž 4 členy by volili soudci ze svých řad, dalších 6 členů by nominovali ostatní moci ve státě tak, že po dvou členech by ustanovoval Senát a Poslanecká sněmovna a dva členy by jmenovala vláda na návrh ministra spravedlnosti.⁷⁴⁵ Zbývající dvě místa

⁷⁴² Zakotvením do litery Ústavy rada nabyde na vážnosti, což má vztah i k prosazování zájmů moci soudní vůči zbývajícím mocem ve státě. Rada se tak stane plnohodnotným ústavním orgánem. Platí současně, že znění Ústavy vytvoření takového orgánu nikterak nebrání. V Ústavě není nikde navíc zakotvena řídicí funkce Ministerstva spravedlnosti ve vztahu k soudům (srov. KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudec: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13).

⁷⁴³ Myslím, že by bylo dobré, aby se také vedla diskuse, zda by v rámci reformy správy soudnictví nebylo vhodné přijmout zcela nový zákon o soudech a soudcích. Stávající znění zákona je totiž k 1. 1. 2017 poznamenáno 30. novelizací, resp. k 1.3.2019 35. novelizací, což vypovídá v první řadě o kvalitě legislativní práce, avšak také o tom, že základní principy státní správy soudnictví, na kterých byl zákon postaven, neobstály. Proto byly opakovaně v rámci přezkumu Ústavním soudem klíčové pasáže zákona (dohromady 68 paragrafů, tj. 36% z jejich celkového počtu) zrušeny. Jak ovšem správně konstatuje *K. Havlíček*: „základní zákonný předpis pro organizaci justice nesmí takovým změnám podléhat, neboť stabilita soudní moci je jednou ze základních premis moderního demokratického právního státu a úzce souvisí s principem soudcovské nezávislosti“ (srov. HAVLÍČEK, Karel. Zamyšlení nad organizací soudnictví v České republice. *Právo: časopis o právní teorii a praxi*. 2011, č. 3, s. 68 - 67).

⁷⁴⁴ Moc soudců rozhodovat o sobě samých, mají-li většinu v reprezentativním orgánu typu soudní rady, vede k hrozbě soudcovského korporatismu. Jak ukazují uvedené případy Itálie a Slovenska, sami sebe spravující soudci jsou terčem útoků i ze strany veřejnosti, která je frustrována nemožností poměry v justici jakkoliv ovlivnit. *M. Bobek* v této souvislosti uvádí, že na soudce je v těchto zemích pohlíženo jako na „příliš vysoce placené úředníky, které je těžké rozeznat od obyčejných politiků, s nadměrným množstvím pravomocí (srov. KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 44 - 45).

⁷⁴⁵ Podobně jako v návrhu reformy *O. Motejla* by za člena rady z řad nesoudcovských mohl být nominován pouze občan ČR, který je významnou a nezpochybnitelnou osobností práva, a který zároveň splňuje podmínky volitelnosti do Senátu a nevykonává funkci soudce. Členství v radě by rovněž mělo být neslučitelné s funkcí poslance, senátora a člena vlády. Členem z řad soudců by mohl být zvolen pouze ten soudce, který splňuje podmínky volitelnosti do Senátu, vykonává funkci soudce po dobu nejméně deseti let a je disciplinárně bezúhonný. Obecně členství zástupců, kteří budou nominanti ostatních mocí ve státě bude představovat důležitý kontrolní mechanismus, který bude zabraňovat vychylování soudnictví do

by virilně měli obsazovat předsedové obou nejvyšších soudů, kteří by současně byli místopředsedy rady. Předseda rady by měl tradičně vzejít z volby všech členů rady na její ustavující schůzi. Funkční období členů rady by, po vzoru návrhu Soudcovské unie, mělo být nastaveno v takové délce, aby přesahovalo volební období ústavních orgánů a zajišťovalo tak stabilitu a kontinuitu soudnictví. Za vhodné tedy považuji, aby funkční období trvalo, jako v případě soudních funkcionářů, sedm let. Současně by příslušný zákon měl výslovně stanovit nemožnost opětovného zvolení či jmenování člena rady do funkce.

Zásadní bude jistě rozdělení pravomocí mezi radu a Ministerstvo spravedlnosti. Zde lze vyjít z premisy, že reforma bude založena na kombinaci tzv. ministerského modelu a modelu s prvky tzv. soudní samosprávy. Přesnější a pravděpodobně i politicky průchodnější však bude, pokud reforma bude provedena v duchu reformování stávajícího ministerského modelu správy soudnictví. Jak již bylo nastíněno výše, je nutné usoudit, že modely správy soudnictví založené na soudních radách s širokými pravomocemi v oblasti správy soudnictví, se neosvědčily a v důsledku vedou k negativním jevům. Proto se přikláním k reformnímu řešení, na kterém byl založen ministerský návrh z roku 2011, tedy že rada bude založena v menší míře jako orgán disponující rozhodovacími a nominačními pravomocemi v oblasti výchovné a personální a ve větší míře spíše jako poradní orgán Ministerstva spravedlnosti v organizačních, finančních a případně i dalších otázkách správy soudnictví, tj. v otázkách, které jsou soudcům nejbližší, mají v nich největší znalosti, a ve kterých tak soudní moc může nejlépe participovat na správě soudnictví. Naopak bych v tomto ohledu neaplikoval návrhy reformy Soudcovské unie, resp. *O. Motejla*, které počítaly s relativně silným postavením samosprávné rady, a spíše se inspiroval jednotlivými vybranými náměty, což platí i pro zahraniční úpravy modelů správy soudnictví. S přihlédnutím k dosavadnímu historickému vývoji a právnímu prostředí by se totiž jednalo skutečně o příliš revoluční změnu, na kterou není česká justice, potažmo ústavní systém dosud připraven. Ostatně v případě, že se instalace rady osvědčí, lze uvažovat o následném postupném přenášení jednotlivých pravomocí z ministerstva na radu.

uzavřeného systému, sledující pouze své partikulární zájmy, namísto služby veřejnému zájmu (srov. KNOT, Ondřej. Ekonomicko-právní analýza soudnictví. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (ed.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 62. ISBN 80-86547-34-5).

7.3.2 Personální stránka *de lege ferenda*

7.3.2.1 *Jmenování soudců*

Soud je konstantou vyjadřující systémové zařazení a atributy soudní moci, ale realizátorem pravomocí je soudce. Soudce je personifikací soudu a od jeho profesních a morálních vlastností odvisí do značné míry i kvalita soudnictví, proto by procesu jeho výběru měla být věnována náležitá pozornost.⁷⁴⁶ Je obecně přijímáno, že proces výběru soudců, včetně jeho normativní úpravy by měl být řešením principiálním podloženým studiem postavení a úlohy soudu a soudce v demokratické společnosti a to především s akcentem na skutečnost, že způsob ustanovení soudců do funkce je jednou ze záruk soudcovské nezávislosti.⁷⁴⁷ Stávající úprava je ovšem v tomto směru deficitní, neboť je daleka principiální konstrukci hodné demokratické společnosti. Za klíčový bod celé reformy proto považují také změnu procesu výběru soudců.

Nově by se tak na kreaci soudní moci měla podílet rada, jejíž účast by měla celý proces objektivizovat. Dosavadní model výběru kandidátů do funkce soudce totiž postrádá zákonem stanovená objektivní a legitimní kritéria, která musí kandidát splňovat a následně absentuje stanovení transparentních postupů, které by taková kritéria ověřovalo. Nedostatečně je rovněž vymezeno procesní postavení jednotlivých subjektů, jež jsou účastni uvedení soudce do funkce.⁷⁴⁸ Nové soudce jmenuje prezident republiky, nicméně v největší míře o nich rozhodují předsedové krajských soudů.⁷⁴⁹ Tato zažitá praxe již po nějakou dobu vzbuzuje pochybnosti, zda právě tento způsob výběru dokáže generovat ty nejlepší soudce.⁷⁵⁰ Za negativní bývá taktéž označováno

⁷⁴⁶ Žádná soudní soustava zkrátka nemůže být kvalitnější, efektivnější, důvěryhodnější a eticky vyspělejší než jednotlivý soudci, kteří ji tvoří (srov. KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik. 242 s. ISBN 978-80-87576-40-3).

⁷⁴⁷ Srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 8 s. ISBN 80-85889-19-6.

⁷⁴⁸ Srov. LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 179 - 185. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁷⁴⁹ V posledních letech se totiž vyvinula taková praxe, že Ministerstvo spravedlnosti v personálních otázkách takřka výhradně respektuje návrhy předsedů jednotlivých soudů (srov. SLÁDEČEK, Vladimír. K takzvané samosprávě soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 102).

⁷⁵⁰ T. Langášek poznamenává, že uvedená silná personální pravomoc předsedy soudu čerpá ze zavedené praxe, nikoliv však z normativního základu, který se omezuje pouze na vágní ustanovení § 126 odst. 1 písm. a), f) a g), která stanovují, že předseda krajského soudu zajišťuje chod soudu po stránce personální a tedy, že kromě jiného zajišťuje výběr justičních čekatelů a přeneseně často i soudců, jelikož justiční čekatelé se přijímají s ohledem na perspektivně volná soudcovská místa. Tuto praxi reflektuje také prováděcí vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, která svěřuje vyhlásování výběrového řízení do přípravné služby justičních

kontroverzní psychologicko-diagnostické vyšetření.⁷⁵¹ Dosud konečně ani nebylo učiněno jasné rozhodnutí, které by se definitivně přiklonilo k řešení, že soudcem může být osoba jmenovaná i z vně justice, nebo by se naopak striktně zavedl klasický model kariérního soudce. Ze setrvačnosti tedy nadále přetrvává dosavadní normativně stanovená koncepce kariérního soudce, který se na soudcovský talár připravuje od absolutoria vysoké školy a následně ve funkci zůstává až do dosažení stanoveného věku pro opuštění funkce.⁷⁵² Výběr soudců je tak v ČR negativně poznamenán absencí jakékoliv dlouhodobé koncepce, na jejímž základě by se příslušná kritéria a postupy, zákonně nastavily.

Za nezbytné proto považují, inspirovat se úpravou, která byla zavedena na Slovensku, která je běžná v ostatních modelech správy soudnictví, a ze které vycházel i návrh reformy Soudcovské unie a návrh Ministerstva spravedlnosti na změnu způsobu výběru soudců z roku 2012,⁷⁵³ a zavést systém spočívající v centralizovaných výběrových řízeních na pozici soudce. Tím by byl kromě jiného konečně napraven nedostatek vyslovený nálezem Pl. ÚS 18/06, který vedl ke zrušení § 106 odst. 1 zákona

čekatelů právě předsedům krajských soudů a to s ohledem na potřeby obsazení volných míst čekatelů, potažmo soudců. Předseda krajského soudu následně jmenuje přijímací komisi a v konečné fázi rozhoduje o přijetí uchazeče do přípravné služby a následně s ním uzavírá pracovní smlouvu. Tento způsob bývá ovšem uplatňován i v případě, že se koná výběrové řízení na pozici soudce, otevřené i pro uchazeče z vně justice, tedy za předpokladu, že se předseda soudu rozhodne takové veřejné výběrové řízení uspořádat. Zákon totiž takové řešení vůbec neupravuje, natož aby předepisoval nějaká kritéria a závazné postupy (srov. LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 179 - 185. ISBN 978-80-87123-15-7). V důsledku tento značně neformální a neucelený systém vzbuzuje podezření, že nahrazuje dosazování do funkce až příliš přizpůsobivých či soudním funkcionářům blízkých osobností (srov. KREUZIGEROVÁ, Pavla. Soudcem z vůle mocných. *Euro*. 2013, č. 7, s. 40 – 43). Taková slova potvrzuje i M. Bobek, který praví: „člověk vidá různé známé a přátele předsedy soudu či soudců krajského soudu, kterak jsou navrhováni na funkci soudce v obvodu daného krajského soudu“ (srov. BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. Srpna 2010 [cit. 9. 6. 2017]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>). Ještě kritičtější je v tomto J. Baxa, který dokonce uvádí, že v souvislosti se jmenováním soudců existuje jasná personální korupce (srov. Krásní noví soudci. *Česká a advokátní komora* [online]. ČAK, 2012 [cit. 9. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7824>>).

⁷⁵¹ Pravidelně se upozorňuje na absenci jakýchkoliv verifikovatelných kritérií a praktickou nepřezkoumatelnost závěrů psychologicko-diagnostického vyšetření či na jeho nejasnou povahu z hlediska závaznosti (k tomu srov. LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 179 - 185. ISBN 978-80-87123-15-7).

⁷⁵² Tomu odpovídá systém justičního čekatelství, který v sobě koncentruje čerstvé absolventy, kteří jsou z pohledu starších soudců tvárnější, avšak současně bez zkušeností z jiných právnických profesí a také s nedostatečnými zkušenostmi životními (srov. LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 179 - 185. ISBN 978-80-87123-15-7).

⁷⁵³ Srov. Krásní noví soudci. *Česká advokátní komora* [online]. ČAK, 2012 [cit. 9. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7824>>

o soudech a soudcích,⁷⁵⁴ tedy že ve smyslu čl. 1.3 Evropské charty o statutu soudců je nezbytným požadavkem zajištění nezávislosti soudní moci, aby podmínky ovlivňující výběr, jmenování, služební postup či odvolávání soudců umožňovaly nezávislost na výkonné a zákonodárné moci.⁷⁵⁵ Centrální výběrová řízení by zaštiťovalo Ministerstvo spravedlnosti, avšak určující v procesu výběru by byla výběrová komise složená paritně ze zástupců jmenovaných radou a Ministerstvem spravedlnosti⁷⁵⁶ Předsedou komise, který by celý proces výběrového řízení organizoval, by z titulu své funkce byl předseda daného soudu, u kterého se výběrové řízení koná.⁷⁵⁷ Proceduru výběrového řízení by předseda výběrové komise započal veřejným vyhlášením na webovém rozhraní Ministerstva spravedlnosti a to nejméně 90 kalendářních dní před termínem pro podání písemných přihlášek. Podobně jako v případě výběrového řízení na pozici justičního čekatele⁷⁵⁸ by informaci o konaném výběrovém řízení měl také povinnost postoupit stavovským a odborným periodikům, aby se výběrovému řízení dostalo více publicity. Uchazeči by následně k jeho rukám podávali písemnou přihlášku, jejíž forma by měla být dopředu stanovena, spolu s motivační úvahou a profesním životopisem. Samotný obsah výběrového řízení by měl být nastaven tak, aby dostatečně prověřil odborné znalosti uchazečů o funkci soudce, avšak současně prokázal osobností a psychologické vhodnosti pro tuto profesi.⁷⁵⁹ Pokud se nebude klást důraz na osobnostní kvality

⁷⁵⁴ Srov. kap. 7.1.1 a 7.1.4

⁷⁵⁵ Srov. WÁGNEROVÁ, Eliška. *Modely správy soudnictví*. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 108.

⁷⁵⁶ Podíl Ministerstva spravedlnosti je pro transparentnost a důvěryhodnost výběrových řízení nezbytný. Z. Kühn k tomu poznamenává: „Dlouhodobě si myslím, že soudní moc se nemůže vybírat sama cestou nějaké „sebereprodukce“ (srov. KREUZIGEROVÁ, Pavla. *Soudcem z vůle mocných*. *Euro*. 2013, č. 7, s. 40 – 43). Kombinací zástupců Ministerstva spravedlnosti, rady sestávající se z členů vybraných soudců i ostatními státními mocemi a předsedou dotčeného soudu ve výběrové komisi by měla být vyloučena možnost tzv. zacyklení justičních elit s časem téměř nulovou společenskou legitimitou a nulovou odpovědností (srov. SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 183 s. ISBN 978-802-1062-825).

⁷⁵⁷ Zástupci ve výběrové komisi by měli být pouze osoby s morálními a odbornými předpoklady na nestranný výkon funkce zástupce výběrové komise, které jsou způsobilé posoudit náležitosti tam prověřované. Zástupci jmenování radou by pocházeli ze soudcovského stavu, zatímco zástupci určení ministerstvem by byli osobami působícími zejména v oblasti vysokého školství, advokacie, či veřejného sektoru. Současně by se postupy výběrové komise měly nastavit tak, aby se řídily předem stanoveným obecně známým písemným způsobem. Výsledky každého výběrového řízení by se měly následně uchovávat a být tak pro každého uchazeče přístupné (k tomu srov. Open society institute - EU accession monitoring program. *Monitorování procesu rozšíření EU: stav soudnictví* [online]. Praha : Český helsinský výbor, říjen 2002 [cit. 11. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/judcapczech_20030101_0.pdf>).

⁷⁵⁸ Srov. § 2 odst. 2 vyhlášky MS č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

⁷⁵⁹ Při soudcovském profilování můžeme v zásadě zkoumat především tyto vlastnosti: osobnostní povaha, světonázor, temperament, intelekt, emocionální inteligence, sociální inteligence, životní zkušenosti

uchazeče, může být ve výběrovém řízení úspěšný „kvalitní právník“, který však nebude zralou osobností schopnou zachovávat si odstup nutný k tomu, aby rozhodoval nestranně a reagoval tak na současný stav společnosti.⁷⁶⁰

V otázce jmenování soudců z řad justičních zaměstnanců či z vnějšku justice se přikláním k řešení, ve kterém se soudcem může stát absolvent právnické fakulty s požadovanou právní praxí a složenou odbornou justiční zkoušku či jí rovnocennou kvalifikační zkouškou⁷⁶¹ bez ohledu na to, zda je či není kariérním soudcem,⁷⁶² pakliže

a vzdělání (srov. KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik. 26 - 27 s. ISBN 978-80-87576-40-3).

⁷⁶⁰ Přesné podrobnosti výběrového řízení, především obsahové, by měly být stanoveny v souladu s čl. 93 odst. 2 Ústavy zákonem, myšleno zákonem o soudech a soudcích. Proces přijímání zákona znamená, že obsahové náležitosti výběrových řízení na pozici soudce budou řádně projednány a obdařeny širokým konsensem. Tuto vlastnost ministerské vyhlášky či instrukce postrádají. V této souvislosti považují za vhodné, aby ministerstvo jako zástupce výkonné moci bylo předkladatelem příslušných norem, zatímco radě by měla být přiznána konzultační pravomoc. Jak bude dále uvedeno, hlas rady jako reprezentanta soudní moci by měl být tímto dostatečně brán na zřetel, neboť rada bude oficiálním připomínkovým místem. Uvedeným řešením by se podíl rady na kreaci soudní moci podstatně zvýšil a celý proces výběru soudců by se tímto měl značně objektivizovat. Samotný obsah výběrového řízení by byl tvořen třemi částmi, z nichž první by písemnou formou ověřovala uchazečovy mimoprávní znalosti, zejména pak úroveň cizích jazyků, schopnosti logického myšlení a úsudku či jeho všeobecné znalosti. Ve druhé části by uchazeč zpracovával modelový rozsudek, přičemž kromě stanovení správného rozsudku by se měla hodnotit i schopnost uchazeče nacházet v zadání spornosti. Třetí a poslední část bude mít formu ústního pohovoru před komisí, v rámci které by uchazeč měl prokázat argumentační dovednosti, včetně rychlosti uvažování a verbálního projevu, bohaté znalosti pozitivního práva, ovšem i cit pro aplikaci přirozeného práva (k tomu srov. Krásný noví soudci. *Česká advokátní komora* [online]. ČAK, 2012 [cit. 12. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7824>>). Současně by v rámci této části mělo být shrnuto dosavadní profesní působení uchazeče a jeho motivace pro vstup do soudnictví. Uchazeč by tak měl být schopen prokázat mj. i odvahu prosadit svůj právní názor a tím i snahu podílet se na formování judikatury. M. Bobek v této souvislosti hovoří, že nezbytnou vlastností budoucího soudce je jeho nezávislost osobní a mentální. Ta zahrnuje osobní odvahu soudce, to znamená nebát se rozhodnout dle svého přesvědčení, ovšem i jeho odpovědnost, tedy odvahu a ochotu nést za svoje rozhodnutí odpovědnost. Tím je myšlena schopnost veřejně nést a obhajovat své rozhodnutí (srov. BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 12. 6. 2017]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>). S tím souvisí, i v dnešní době se příležitostně objevující, anonymizace soudních rozhodnutí (většinou usnesení), která mnohdy nasvědčuje osobní bojácnosti soudců a jejich neochotě nést veřejně odpovědnost za své rozhodnutí (srov. BOBEK, Michal; KÜHN Zdeněk. *Judikatura a právní argumentace*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha : Auditorium, 2013, 494 s. ISBN 978-80-87284-35-3). Nedořešenou a stále diskutovanou otázkou zůstává, jestli i nadále zachovat psychologicko-diagnostického vyšetření. Myslím, že absence předem určeného profilu soudce, přestože vyhláška MS č. 303/2002 Sb. vágně hovoří o požadavcích na osobní způsobilost uchazečů, které ovšem nejsou nikde definovány, absence stanovené metodiky takového vyšetření, nepřezkoumatelnost vydaných posudků a nakonec vlastně i otázka jejich závazné povahy, coby podzákonného předpokladu pro výkon funkce, ačkoliv Ústava či zákon je jako podmínku pro výkon funkce vůbec neupravují, jsou pádnými argumenty pro jejich úplné zrušení. Namísto nich by se mělo připravit nové nastavení osobnostních, především mravních a charakterových požadavků, které bude muset uchazeč o vstup do soudního systému splňovat. Takový osobnostní profil by měl být prověřován buď formou skutečně verifikovatelného testu, případně mám za to, že by je mohla zcela nahradit písemná úvaha na předem vybraná témata, včetně následného ústního rozboru před výběrovou komisí.

⁷⁶¹ Podobně jako na Slovensku by mělo být možné, aby po souhlasném vyjádření rady ministr spravedlnosti odpustil uchazeči vykonání odborné justiční zkoušky, a to za předpokladu, že uchazeč na jmenování do funkce soudce je prokazatelně a nezpochybnitelně vědeckou či jinou významnou osobností v oboru práva a je v oboru aktivně činný nejméně 10 let (k tomu srov. kap. 4.1.5.2)

v rámci výběrového řízení prokáže, že jeho znalosti, morální vlastnosti a životní zkušenosti umožňují, aby se stal soudcem. Funkce soudce by tedy měla být de iure přístupná i osobnostem z řad ostatních právnických profesí. Jak správně podotýká Z. Kühn: „...Klasický kontinentální model kariérního soudnictví musí vést ke zvýšené konformnosti justičního kandidáta...je formován zastaralým systémem založeným na byrokratických a dogmatických hodnotách. Tento systém nepřímou podporuje soudce ve vyhýbání se řešení hodnotových a meritorních otázek a ve směřování k rozhodování spíše na základě formalistických a procedurálních argumentů.“⁷⁶³ Také E. Wágnerová k tomu příhodně dodává: „že životem nedotčený soudce již není žádán, protože právo přestalo být jen vědou o sobě samém, nýbrž je o životě, musí život znát i jeho interpret.“⁷⁶⁴ Právní úprava *de lege lata* sice de facto umožňuje, a v praxi k tomu nezřídky dochází, aby se o funkci soudce ucházel kandidát mimo soudní soustavu, za předpokladu, že složil odbornou justiční zkoušku, či jí rovnocennou kvalifikační zkoušku a má požadovanou právní praxi v odpovídající délce. Taková možnost ovšem není, na rozdíl od tradičního institutu justičního čekatelství, jakkoliv normativně ukotvená. Současný systém výběru soudců sice samozřejmě upravuje předpoklady pro funkci soudce, ovšem jakékoliv kritéria výběru soudců, jakož i jasný a předvídatelný postup vedoucí ke jmenování postrádá, a proto je třeba ho změnit, aby proces jmenování soudců byl nadále transparentním, odpovídající standardům demokratického právního státu a přispěl tak k legitimitě a odborné vyspělosti soudní moci.⁷⁶⁵

Na druhou stranu se však nedomnívám, navzdory zmíněnému návrhu Ministerstva spravedlnosti na změnu způsobu výběru soudců z roku 2012, že by mělo dojít ke zrušení institutu justičního čekatelství a asistentů soudce. Asistenti soudce by skutečně měli být považováni za dostatečně odborný aparát disponující praxí a znalostmi, který je nápomocen soudci při výkonu jeho funkce, zatímco justičním

⁷⁶² Právní praxí bych pro tyto účely rozuměl výkon profese advokáta, advokátního koncipienta, notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta, exekutora, exekutorského kandidáta a exekutorského koncipienta, justičního čekatele, asistenta soudce, podnikového právníka, vysokoškolského pedagoga, právníka v orgánech veřejné správy, případně vědeckého pracovníka v oboru práva, pokud tito disponují praxí alespoň pět let.

⁷⁶³ Srov. KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace: analýza příčin postkomunistické právní krize*. Praha : C. H. Beck, 2005. Beckova edice právní instituty. S. 119 – 121. ISBN 80-7179-429-5

⁷⁶⁴ Srov. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. Jak vybrat ty správné soudce. In ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.). *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2007, s. 169 - 175. ISBN 978-80-210-4262-9.

⁷⁶⁵ Srov. LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 179 - 185. ISBN 978-80-87123-15-7.

čekatelem by se měl rozumět absolvent právnické fakulty, který se rozhodne vstoupit dovnitř soudní soustavy, uspěje v rámci výběrového řízení, a bude zde nápomocen a současně vykonávat svoji právní praxi pod vedením předsedy soudu, přičemž po uplynutí 5 let se může přihlásit k justičním zkouškám, které mu umožní mj. přístup i k ostatním právním profesím, avšak bez jakékoliv garance funkce soudce. Totéž by mělo platit i u asistentů soudců, kterým by i nadále měla být dána možnost účastnit se, po dostatečně dlouhé absolvované praxi, justičních zkoušek. Právě v kombinaci soudců nekariérních a soudců z řad justičních čekatelů, které mohou zkušenosti postupně naučit „řemeslu“ a průběžně sledovat jejich kvality, lze nalézt vhodný kompromis, který může zaručit, že soud bude působištěm erudovaných a různorodou praxí disponujících osobností, přičemž hlavním předpokladem bude, že v rámci výběrového řízení, má být vybrán ten nejlepší uchazeč o funkci. Je totiž nesporné, že čím kvalitnější uchazeči budou jmenováni do funkce soudce, tím méně právních, ale i etických konfliktů bude uvnitř justice vyvstávat.

Jmenovací akt, který proces výběru soudců završuje, by měl i v budoucnu být v působnosti prezidenta republiky. Jeho postavení, jakkoliv je zakotveno jako součást moci výkonné, je určitou zárukou nezávislého postavení soudců. Navíc samotné jmenování soudce do funkce má povahu spíše ceremoniální a tedy formální, když prezidentovo rozhodnutí by mělo vycházet z již předem učiněného rozhodnutí výběrové komise, od kterého se ministr spravedlnosti, coby navrhovatel úspěšného kandidáta na jmenování do funkce, nebude moci odchýlit, popř. takový návrh vůbec neučinit.

Akt trvalého ustanovení soudce do funkce je projevem mimořádné důvěry a přesvědčení o tom, že dotčený kandidát ve své funkci ve všech směrech obstojí.⁷⁶⁶ Kromě závažného jednání, se kterým příslušné právní předpisy spojují zánik soudcovské funkce a etických sankcí udělovaných v rámci kárného řízení, nelze ovšem v případě, že tento předpoklad není naplněn, rozhodnutí o trvalém ustanovení, napravit. Návrh Ministerstva spravedlnosti na změnu způsobu výběru soudců z roku 2012 proto také navrhoval zavést institut obdobný německému „*richter an der probe*“, tedy že vítězové výběrových řízení se nestanou soudci hned, ale až po uplynutí 12 měsíců, tedy až poté, co se osvědčí v rámci výkonu pozice blízké asistentům soudce. Pokud by se tito

⁷⁶⁶ Srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 35 s. ISBN 80-85889-19-6.

vítězové neosvědčili, budou vyřazeni a soudci se nestanou.⁷⁶⁷ Myslím, že se jedná o zajímavý návrh, který ovšem dle mého názoru není schopen dostatečně prověřit způsobilost budoucích soudců. Nebudou-li tito kandidáti po určitou dobu v pozici soudce plně odpovědného za konkrétní řešení sporů a současně disponujícího všemi ústavními zárukami, nebude možné skutečně posoudit jejich předpoklady pro trvalé ustanovení do funkce.⁷⁶⁸ Vzhledem ke kritice Benátské komise v případě Maďarského konceptu soudce na zkoušku,⁷⁶⁹ bude třeba vypořádat se jednak s objektivním nastavením kritérií pro hodnocení působení těchto soudců ustanovených na dobu určitou, především pak s ohledem na jejich nezávislost a jednak s určitým časovým omezením, po kterém bude třeba, aby bylo rozhodnuto, zda soudce na zkoušku bude jmenován soudcem na dobu neurčitou, či soudcem jmenován nebude a ze systému bude vyřazen. Zde lze připomenout řešení, které bylo součástí programu stabilizace justice z roku 2004, a které navrhovalo, aby hodnocení prováděla nahodile ustavená komise složená z odborníků bez poměru k hodnocenému.⁷⁷⁰ V otázce časového omezení institutu soudce na zkoušku bych po vzoru německého modelu aplikoval spodní hranici 3 a horní 5 let. To by znamenalo, že soudce by byl oprávněn po uplynutí 3 let, nejpozději však do 5 let ode dne svého ustavení, požádat o výsledné zhodnocení svého působení. Přes uvedené sporné otázky, které institut soudce na zkoušku vyvolává, jsem přesvědčen, že v rámci reformování procesu jmenování soudců by myšlenka soudce na zkoušku neměla zajít v zapomnění a mělo by se nadále vážně diskutovat o její aplikaci.

7.3.2.2 *Povyšování soudců a jmenování soudních funkcionářů*

Otázka povyšování soudců by měla být *de lege ferenda* odvozena od konceptu jmenování soudců. To znamená, že nejen jmenování soudců by se mělo uskutečňovat na základě výběrového řízení, ale že veškerá soudcovská místa by se měla do budoucna

⁷⁶⁷ Srov. Krásní noví soudci. *Česká advokátní komora* [online]. ČAK, 2012 [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7824>>

⁷⁶⁸ Jak uvádí J. Sváček: „Sebelepší student s nejlepšími výsledky z justičních zkoušek i vynikajícími psychotesty...se automaticky nestane dobrým soudcem. „...teprve až první výkony v taláru odpoví jednoznačně na otázku, zda dotyčný má dostatečné povahové, lidské, charakterové (tedy nejen odborné) předpoklady pro výkon funkce soudce“ (Srov. SVÁČEK, Jan. Změny v soudnictví jsou zapotřebí. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (ed.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 24. ISBN 80-86547-34-5).

⁷⁶⁹ Srov. kap 4.3.6.2

⁷⁷⁰ Srov. Ministerstvo spravedlnosti. *Koncepce stabilizace justice (program Ministerstva spravedlnosti)* [online]. Praha : epravo.cz, 1. 6. 2004 [cit. 16. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/koncepce-stabilizace-justice-program-ministerstva-spravedlnosti-26503.html>>

obsazovat výběrovým řízením. V této souvislosti by zajisté měl být připraven kariérní řád, který by postup při povyšování soudců sjednotil a učinil konečně transparentním a založeným na předem daných postupech.⁷⁷¹ Kariérní řád by měl schopné soudce motivovat a dát jim s určitou mírou pravděpodobnosti vizi jejich profesního postupu.⁷⁷² Profesním postupem se přitom rozumí objektivní možnost soudce dosáhnout takového postavení, které jej profesně uspokojuje. V podstatě znamená postup na některých ze soudů vyššího stupně, dosažení pozice předsedy soudního senátu či kolegia nebo participaci na správě soudu, v podobě pozice soudního funkcionáře.⁷⁷³

V případě postupu soudců na některý ze soudů vyššího stupně nyní neexistují, kromě stručné úpravy překládání soudců obsažené v ustanovení § 71 a násl. zákona o soudech a soudcích, žádné mechanismy, na jejichž základě soudci dosahují daného profesního postupu. Naopak se tak děje na základě v zákoně obsažených neurčitých hledisek. Proto je třeba, aby kariérní řád obsahoval, kromě výslovně uvedených požadavků na délku praxe, zásady, které by přihlížely kromě jiného k dlouhodobým výsledkům rozhodovací činnosti soudce a to z pohledu statistiky i poznatků odvolacího senátu,⁷⁷⁴ k akademickému a jinému dosaženému vzdělání, k zájmu o prohlubování své odbornosti, publikačním výstupům, k účastem na odborných konferencích a zahraničních stáží či jiným praktickým zkušenostem z ostatních právnických povolání.⁷⁷⁵ Následně by v rámci výběrového řízení bylo splnění těchto požadavků a zásad ověřováno a posuzováno.

Rovněž dosažení pozice předsedy soudního senátu či kolegia by se mělo uskutečňovat formou výběrového řízení. To by mělo být otevřené pro všechny soudce daného soudu, u kterého se pozice obsazuje a i zde by se ověřovaly a posuzovaly požadavky a zásady dané kariérním řádem, přičemž zvláštní důraz by měl být kladen na

⁷⁷¹ Stejně jako podrobnosti výběrového řízení by i kariérní řád měl mít v budoucnu zákonnou formu.

⁷⁷² Právě taková vize je společně s obecným uznáním, prestiží a materiálním zabezpečením hlavní motivací pro soudce samého při výkonu jeho funkce.

⁷⁷³ K tomu srov. *Ministerstvo spravedlnosti. Koncepce stabilizace justice (program Ministerstva spravedlnosti)* [online]. Praha : epravo.cz, 1. 6. 2004 [cit. 16. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/koncepce-stabilizace-justice-program-ministerstva-spravedlnosti-26503.html>>

⁷⁷⁴ V této souvislosti se domnívám, že do budoucna by se neměl klást důraz pouze na sledování matematických činitelů, tedy počtu skončených věcí, ovšem také na sledování kvality rozhodování jednotlivých soudců či soudů. Jak upozorňuje sociolog J. Keller: „v každé formální organizaci je individuální výkon těžko měřitelný a viditelnější bývají pouze zvláště hrubé omyly zaměstnance. Racionální strategii tedy bývá nikoliv podávání mimořádných výkonů, ale snaha o výkon průměrný a hlavně snaha o to vyhnout se zvláště hrubým omylům“ (k tomu srov. KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik. 23 s. ISBN 978-80-87576-40-3).

⁷⁷⁵ Ministerstvo spravedlnosti. *Koncepce stabilizace justice (program Ministerstva spravedlnosti)* [online]. Praha : epravo.cz, 1. 6. 2004 [cit. 16. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/koncepce-stabilizace-justice-program-ministerstva-spravedlnosti-26503.html>>

morální předpoklady a vůdčí schopnosti. Za důležité považují, aby členem výběrové komise byl v tomto případě i zástupce soudcovské rady daného soudu, u kterého se pozice předsedy soudního senátu či kolegia obsazuje.

Nakonec i způsob uvedení soudních funkcionářů do funkce by měl být přeměněn tak, že do budoucna by se na výběru předsedy soudu měla aktivně podílet soudcovská rada daného soudu a zároveň předseda rady či jím pověřený člen. Ministerská instrukce z července 2014,⁷⁷⁶ která nahradila instrukci z roku 2011, změnila postup při výběru soudních funkcionářů, neboť nově zavedla obligatorní výběrová řízení na pozice všech soudních funkcionářů. Ministr spravedlnosti či příslušný předseda soudu je tak povinen vyhlásit výběrové řízení, které zahrnuje nejprve posouzení přihlášky kandidáta a následně pohovor před pětičlennou komisí, a to i na pozice všech místopředsedů soudů.⁷⁷⁷ V určitém směru ministerstvo nastavilo správný směr výběru soudních funkcionářů, když nová instrukce na rozdíl od té předchozí relativně podrobně stanovuje hmotněprávní úpravu, např. v otázkách, jaké předpoklady musí soudní funkcionář naplňovat, aby byl způsobilý pro výkon své funkce a zevrubně také procesní úpravu, kupř. při podjatosti člena výběrové komise. Ovšem i nadále zůstávají některé otázky nezodpovězeny, případně se osobně domnívám, že by měly být řešeny odlišně. Instrukce totiž především stále zavazuje pouze předsedy vrchních, krajských a okresních soudů, pokud jsou navrhovateli, tedy navrhuje kandidáta na jmenování do funkce a ministra spravedlnosti tam, kde kandidáty jmenuje přímo sám. Nezavazuje však pochopitelně prezidenta republiky, který jmenuje předsedy vrchních a krajských soudů a tudíž *de facto* ani ministra spravedlnosti tam, kde činí návrhy na jmenování prezidentu republiky. Ministr tedy v takovém případě podle instrukce postupovat může, avšak nemusí, přičemž § 12 neobsahuje žádné sankce, které by postup dle instrukce vynucovaly.⁷⁷⁸ Takové řešení, tedy že konečný návrh komise o výběru konkrétního kandidáta není pro ministerstvo a prezidenta závazný, by se dalo v právním státě s rozvinutou právní kulturou pokládat za uspokojivé. Například jako v Rakousku či Dánsku by se totiž mohlo očekávat, že odůvodněná rozhodnutí komise budou odrážet její autoritu a stane se tak nepsaným pravidlem, že návrhy komise budou jmenovacími orgány respektovány. Jak ovšem ukázaly neblahé peripetie provádějící výběr soudních

⁷⁷⁶ Srov. Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. července 2014, č.j. 100/2014 – OJ-ORGV/3 o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu

⁷⁷⁷ Srov. § 3 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. července 2014, č.j. 100/2014 – OJ-ORGV/3 o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu.

⁷⁷⁸ Srov. VÁVRA, Libor. Výběr z hroznů 2014. *Právní prostor* [online]. 5. 8. 2014 [cit. 21. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/k-vyber-z-hroznu-2014>>

funkcionářů, v ČR podobné mechanismy prozatím nefungují.⁷⁷⁹ Proto je třeba, aby do budoucna bylo rozhodnutí o výběru funkcionáře soudu pro jmenující orgány závazné. Složení výběrových komisí⁷⁸⁰ by mělo být nastaveno tak, aby jejím členem byl přímo předseda soudcovské rady příslušného soudu, jehož budoucí předseda je vybírán, případně jím pověřený zástupce.⁷⁸¹ Účast předsedy či místopředsedy Nejvyššího,

⁷⁷⁹ Výběr předsedy krajského soudu v Ústí nad Labem z května roku 2014 a místopředsedy vrchního soudu v Praze z téhož roku dokládají nevyhovující systém výběru soudních funkcionářů a modelu správy soudnictví vůbec. V případě výběru místopředsedy vrchního soudu došlo k situaci, kdy *J. Sváček* zvítězil ve výběrovém řízení a výběrovou komisí byl tedy shledán nejvhodnějším kandidátem, avšak následný mediální a především politický tlak cílený na tehdejší ministryni spravedlnosti, aby jej odmítla prezidentu republiky navrhnout ke jmenování do funkce, vedl *J. Sváčka* k vlastnímu vzdání se kandidatury. Obdobná situace nastala v případě výběru předsedy krajského soudu v Ústí nad Labem, kdy se proti výsledku ministerské výběrové komise (složena ze dvou náměstků ministra spravedlnosti a tří soudních funkcionářů) ohradila část soudců z tamějšího krajského soudu a okresních soudů spadajících do jeho obvodu. Jejich prohlášení, tzv. „vyjádření pochybností“ poukazovalo na údajně zjevnou neobjektivnost výběru a předem určenou diskriminaci některých účastníků výběrového řízení. „*Domníváme se, že zcela v rozporu se zásadou objektivit a transparentnosti bylo předem zadáno výběrové komisi, že vítězem výběrového řízení nemůže být soudce z příslušného soudu, čímž byli předem diskriminováni dva z kandidátů...*“ Podle soudců organizovaných v prohlášení měl být údajně také průběh výběrového řízení velmi vágní a neodpovídající ani výběrovému řízení na funkci soudce. Současně není ani známo, podle jakých kritérií komise rozhodovala. Naproti tomu předsedkyně výběrové komise a bývalá 1. náměstkyně tehdejší ministryně spravedlnosti *H. Válkové*, před jejím zasedáním prohlásila, že dostala zprávu, že komise má již kandidáta vybraného a má jím být někdo ze soudců krajské soudu v Ústí nad Labem (srov. MALECKÝ, Robert. Předseda Krajského soudu v Ústí byl vybírán neobjektivně, tvrdí petice soudců. Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí [online]. Media Network s.r.o., 26. 5. 2014 [cit. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2014/05/predseda-krajskeho-soudu-v-usti-byl-vybiran-neobjektivne-tvrdi-petice-soudcu/>>). Skutečnost, že ministryně spravedlnosti nakonec rozhodla, že rozhodnutí výběrové komise zohlední a určeného kandidáta navrhne prezidentu republiky ke jmenování do funkce předsedy soudu, a prezident republiky následně navrženého kandidáta do funkce odmítl jmenovat, načež ministryně spravedlnosti vyhlásila nové výběrové řízení, ilustruje, jakými nedostatky trpí stávající výběr soudních funkcionářů a jak moc je podryvána důvěra veřejnosti v justiční systém a tím i ve vymahatelnost práva.

⁷⁸⁰ § 5 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. července 2014, č.j. 100/2014 – OJ-ORGV/3 o postupu při navrhování a jmenování funkcionářů soudu stanovuje, že v případě, kdy je výběrové řízení vyhlášeno ministrem, je členem komise předseda či místopředseda Nejvyššího soudu, předseda nebo místopředseda vrchního soudu, předseda nebo místopředseda krajského soudu, náměstek ministra a další odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy soudů a ekonomiky z resortu spravedlnosti. Předsedou komise je v takovém případě náměstek ministra a komisi, včetně jejího předsedy, jmenuje ministr. V případě, že je výběrové řízení vyhlášeno předsedou vrchního nebo krajského soudu, jsou členy komise příslušný předseda soudu nebo jím určený místopředseda, odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy soudů a ekonomiky z resortu spravedlnosti určený příslušným předsedou soudu, předseda a místopředseda soudu o jeden stupeň nižšího a náměstek ministra určený ministrem. Předsedou komise je příslušný předseda soudu nebo jím určený místopředseda a komisi jmenuje příslušný předseda soudu. Jde-li o výběrové řízení vyhlášené předsedou okresního soudu, jsou členy komise příslušný předseda soudu nebo jím určený místopředseda, odborník pro oblast organizace práce soudů, státní správy soudů a ekonomiky z resortu spravedlnosti a soudce z řad soudců tohoto soudu, určení předsedou soudu, dále místopředseda určený předsedou krajského soudu, do jehož působnosti okresní soud spadá a zástupce ministerstva určený ministrem. Předsedou komise je předseda příslušného okresního soudu nebo jím určený místopředseda.

⁷⁸¹ Nová instrukce v ustanovení § 10 odst. 2 písm. f) obsahuje povinnost navrhovatele - předsedy příslušného soudu předložit k návrhu mj. i stanovisko příslušné soudcovské rady. Přestože se jistě jedná o správný směr zapojení soudcovské rady do procesu výběru soudních funkcionářů, vpravdě jde spíše jen o formální zapojení, neboť role soudcovské rady zůstává víceméně zanedbatelná, když stanovisko si navrhovatel musí vyžádat pouze v případě výběru místopředsedů soudů a v případě návrhu předsedy

případně vrchního soudu považují za vhodnou, stejně jako účast ministerských úředníků, tedy náměstka ministra spravedlnosti, případně jiného pověřeného zástupce a odborníka resortu na lidské zdroje. Naopak předsedou výběrové komise by měl být předseda rady. Při stanovení uvedeného řešení vycházím z premisy, že jsou to právě soudci příslušného soudu, kteří nejlépe znají prostředí daného soudu a jsou tak schopni vhodně posoudit schopnosti a odborné předpoklady jednotlivých kandidátů žádoucí pro řízení konkrétního soudu. Rovněž by tímto nastavením konečně došlo k popření často kritizované skutečnosti, že předseda soudu je prodlouženou rukou ministra spravedlnosti. Účast zástupce rady v podobě předsedy výběrové komise je pak odrazem účasti reprezentativního tělesa na správě soudnictví. Stejně jako u výběrového řízení na pozici soudce i zde by mělo konání výběrového řízení vzejít ve známost s dostatečným předstihem a následně, po lhůtě pro podání přihlášek, by ministerstvo mělo v zájmu transparentnosti celého procesu zveřejnit seznam kandidátů, včetně jejich profesních životopisů.⁷⁸²

Co se týče obsáhnutí pozic místopředsedů soudů do výběrových řízení, tedy že každý místopředseda soudu musí absolvovat výběrové řízení, považuji takové pravidlo za nepříliš vhodné, protože může v důsledku vést k inkompatibilitě v rámci vedení soudu. Za optimálnější považuji, aby si předseda soudu vzešlý z otevřeného výběrového řízení, vybral své místopředsedy, přičemž jeho výběr by následně potvrzovala soudcovská rada daného soudu.

Jako podstatné shledávám, aby do budoucna byla zúžena správní působnost soudních předsedů a některé pravomoci delegovány na nesoudcovský aparát. Předsedové soudů by tímto byli odbřemeněni od činností, které se soudcovským povoláním mají pramálo společného a mohli by se tak více zabývat soudcovskou činností či oblastmi, které se soudnictví bezprostředně dotýkají a jsou pro jeho vývoj klíčové, čímž by naplnily skutečný význam své funkce. Nesouhlasím tak s tím názorem, který navrhuje,⁷⁸³ aby po dobu výkonu funkce předsedy soudu byla soudcovská funkce sistována. Funkce soudce je zvláštním povoláním, jehož výkon lze chápat i jako jisté životní poslání. Zkrátka soudce má soudit, nikoliv spravovat. *De constitutione ferenda*

krajského soudu na jmenování předsedy okresního soudu. Navíc vyžádané stanovisko navrhovatele nikterak nezavazuje.

⁷⁸² Uvedené by se mělo ubírat směrem, který je známý původně z USA a jímž se inspirovalo mj. i Slovensko, tedy že veřejná debata o soudcovských nominacích na pozice soudních funkcionářů se stane samozřejmostí.

⁷⁸³ Srov. KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 46.

by také mělo být upraveno ustanovení čl. 82 odst. 3 tak, aby jeho doslovné znění nevyvolávalo pochybnosti o ústavnosti slučitelnosti funkce soudce a soudního funkcionáře.

Myslím, že uvedený návrh na změnu procesu výběru soudních předsedů může být cestou, jak v budoucnu zabránit nežádoucím situacím, které nyní provázejí výběr předsedů soudů a zcela eliminovat eventuální pochybnosti založené na slovech *I. Brožové* o aktuálním klientelismu, kdy funkce předsedy a místopředsedy soudu je chápána jako místo, kterým se odměňují určité postoje či dokonce politické zásluhy.⁷⁸⁴

Soudcovské rady by se také měly podílet na institutu dočasného přidělování a překládání soudců k určitému soudu. Napříště by totiž měl o těchto institutech rozhodovat předseda soudu, po souhlasném stanovisku soudcovské rady, jak soudu vysílajícího, tak soudu kam má být soudce přidělen či přeložen. Zcela v pravomoci soudcovské rady by pak mělo být přijímání rozvrhu práce soudců. U ostatního personálu by měl být naproti tomu zachován dosavadní proces přijímání rozvrhu práce a tím i zásadní role předsedy soudu.

Z uvedeného výčtu vyplývá, že soudcovské rady zřizované *ex lege* při každém soudě, jejichž navýšení kompetencí je v pořadí druhým a rovněž stěžejním bodem reformy, by do budoucna neměly být již pouze poradními orgány předsedů jednotlivých soudů, nýbrž by se měly stát orgány správy soudnictví, které skutečně participují na řešení zásadních koncepčních otázek chodů soudů.⁷⁸⁵

7.3.2.3 *Kárné řízení*

Úprava kárného řízení podle platné právní úpravy je dle mého názoru až na výjimky vyhovující, a proto by měla být zachována. Za příhodné nicméně považuji, aby rada v budoucnu byla kárným žalobcem nad kterýmkoliv soudcem a soudním funkcionářem v ČR, tedy aby byla oprávněna podat na soudce, případně soudního funkcionáře, kárnou žalobu a v řízení vystupovat z pozice kárného žalobce. Jsem názoru, že uvedená pravomoc odpovídá zamýšlenému postavení a účelu rady v systému soudní moci. Jedna z nosných příčin vedoucích k vytvoření rady je dána zvýšením odpovědnosti soudní moci za výsledky své vlastní činnosti. Právě nedostatečná internalizace vědomí odpovědnosti každého soudce za soudnictví v jeho celku

⁷⁸⁴ Srov. BROŽOVÁ, Iva, Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů I. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 113.

⁷⁸⁵ Srov. LICHOVNÍK, Tomáš. Soudní samospráva v malém. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 4 - 5.

představuje určitou závadnost stávajícího systému. Soudce, který se vyhýbá meritornímu rozhodnutí či soudce vršící nedodělky, by měl zajisté nejdříve pocítovat trvalý tlak svých kolegů z řad soudní moci. Kdo ostatně vidí lépe nedostatky daného soudce než jeho vlastní kolegové? Má-li být justice efektivní, nezávislá a sebevědomá, tedy justice odrážející charakter demokratického právního státu, je třeba, aby vytvářela úměrný tlak na dané soudce v souvislosti s efektivním výkonem jejich funkce.⁷⁸⁶ V tomto ohledu kromě soudních předsedů, právě rada musí být tím orgánem povoláním soudce upozorňovat a motivovat k řádnému a včasnému výkonu spravedlnosti a případně, dopustí-li se soudce zjevného lapsu v rámci své soudcovské činnosti, podat ke kárnému soudu kárnou žalobu. Při veškerém respektu k jeho nezávislosti totiž nelze akceptovat, aby v takovém případě nebyl kárně nepostižen.⁷⁸⁷

Pokládám také za vhodné, aby se dále diskutovalo o zavedení možnosti odvolání proti rozhodnutí kárného senátu. I když má jednoinstanční kárné řízení své přednosti, především v podobě zrychlení rozhodovací procesu, a jako takové nebylo Ústavním soudem v nálezu Pl. ÚS 33/09 shledáno protiústavním, nelze pominout, že právní názor vyslovený kárným senátem již dále nepodléhá žádnému přezkumu.⁷⁸⁸ Taková skutečnost je vesměs ojedinělá a navíc může vést k tomu, že taková rozhodnutí budou nabývat judikatorní povahy.⁷⁸⁹ Kromě toho také dokumenty Rady Evropy, jejímž je ČR od roku 1993 členem, řadí k základním náležitostem a zárukám spravedlivého disciplinárního řízení to, aby byla dotčeným soudcům dána možnost se proti rozhodnutí kárného soudu odvolat.⁷⁹⁰

7.3.3 Výchovní stránka *de lege ferenda*

V souvislosti se změnou procesu jmenování soudců by se rada měla podílet též na stanovení obsahové náplně a organizace průběhu přípravné služby, tzn. i na vzdělávání justičních čekatelů. Je otázkou, nakolik by podíl rady měl být v této věci významný? Domnívám se totiž, že právě uvedená oblast je soudcům nejbližší a zástupci z řad soudců mají největší přehled, jakými nedostatky přípravná služba trpí, potažmo

⁷⁸⁶ Srov. BAŇOUCH, H. Jednoduchá řešení zvýšení efektivnosti českých soudů. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 136 – 142 s.

⁷⁸⁷ K tomu srov. ČERMÁK, Karel. Soudnictví potřebuje stabilizaci struktur. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (eds.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 13. ISBN 80-86547-34-5.

⁷⁸⁸ Srov. nález Pl. ÚS 33/09 ze dne 29. 9. 2010, vyhlášený pod č. 332/2010 Sb.

⁷⁸⁹ Rozhodnutí kárného senátu jsou veřejně publikována a navíc nezřídka obsahují právní věty.

⁷⁹⁰ Srov. Doporučení Výboru ministrů č. R (94) 12, o nezávislosti, účinnosti a úloze soudců, ze dne 13. 10. 1994 a Doporučení Výboru ministrů CM/Rec (2010) 12, o nezávislosti, účinnosti a odpovědnosti, ze dne 13. 11. 2010.

kde jsou největší nedostatky justičních kandidátů. Navrhuji proto, aby nadále rada určovala obsahovou náplň přípravné služby a její organizaci, současně se stanovením obsahu a organizace justičních zkoušek. V praxi by to znamenalo, že rada by na základě zákonného zmocnění zpracovávala závazné návrhy pravidel formou instrukce, kterou by samostatně vydávala.

Další významnou pravomocí, kterou by se rada podílela na správě soudnictví, by měla být oblast vzdělávání soudců, asistentů soudců a dalších pracovníků soudu. Jsem přesvědčen, že této oblasti správy soudnictví by se mělo systematicky dostávat zvýšené pozornosti, neboť právě znalosti a vůbec poznání v širším slova smyslu jsou klíčovými faktorem pro to, aby soudci plnili výkon své funkce řádně a spravedlivě. Soudce ve skutečnosti rozhoduje spíše na základě své intuice, tedy svým cítěním a nikoliv posouzením. Právě intuice však není nahodilá, ale zakládá se na odborných znalostech soudce a jeho praktických zkušenostech.⁷⁹¹ Hovoří se o tzv. expertní intuici.⁷⁹² Vycházím opět z premisy, že v uvedené oblasti mají soudci největší přehled a nejlépe dokáží posoudit, jak zajistit zvýšení odborné úrovně soudního aparátu a jaké požadavky mají soudci na prohlubování vlastních znalostí. Speciálně by také mělo být přístupováno ke vzdělávání funkcionářů soudů, jejichž činnost v této funkci by měla být chápána jako veskrze manažerská a jejich vzdělávání reagovat na soudobé trendy v oblasti managementu, ekonomie a řízení lidských zdrojů. Tímto by se podíl zástupců justice, kteří se již nyní podílejí na utváření koncepce vzdělávání, ještě zvýšil.⁷⁹³ Souhrnně vyjádřeno, bude zapotřebí dále aktualizovat obsah vzdělávací náplně v oblasti

⁷⁹¹ Srov. SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha : Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, 2010. Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. 175 s. ISBN 978-80-9040-247-8.

⁷⁹² Srov. KAHNEMAN, Daniel., KLEIN, Gary. Conditions for intuitive expertise: a failure to disagree. *American Psychologist*. 2009, roč. 64, čís. 6, s. 515-526.

⁷⁹³ Nelze totiž opomenout skutečnost, že se Justiční akademii daří v poslední době pozvednout úroveň dalšího vzdělávání soudců a dalších zaměstnanců justice a to mj. i novými výukovými metodami jako jsou videohelpy, e-learningové texty či zvýšenou flexibilitou školení na jednotlivých soudních pracovištích a praktickým zaměřením školení. Zcela novým fenoménem jsou evropské projekty založené na školení soudců v oblasti ekonomie, odborných specializací a case managementu, které mají za cíl zvýšit ekonomické a finanční znalosti a dovednosti soudců, posílit jejich vhlad a cit při aplikaci právních předpisů na reálné hospodářské děje, současně zvýšit jejich schopnosti posuzovat a stíhat hospodářskou trestnou činnost a také posílit spolupráci s relevantními státními orgány. Nově se také objevují kurzy, které reagují na postupnou elektronizaci justice, přechod na týmovou organizaci práce a další novoty, které přináší společenský vývoj. Konečně se objevují též školení určená justiční administrativě. Uvedený progres je nepochybně výsledkem zvýšení podílu zástupců justice na přípravě dalšího vzdělávání. *J. Jirsa* k tomu dodává: „*Mohu vyjádřit velké potěšení nad tím, že se historicky poprvé začal někdo zabývat tím, kdo vlastně u soudu pracuje, jaké by měly být předpoklady pro výkon jednotlivých funkcí a jak by měly být schopnosti a dovednosti jednotlivých justičních zaměstnanců dále rozvíjeny*“ (srov. ČECHOVÁ Jana; HAVELOVÁ Ludmila. Justice se bez pružného vzdělávacího systému neobejde. *Hospodářské noviny*: www.ihned.cz [online]. Economia, a.s., 20. 11. 2013 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61275880-justice-se-bez-pruzneho-vzdelavaciho-systemu-neobejde#disqus_thread>).

pozitivního práva, ovšem také zvýšit znalost filosofie práva a oborů přesahujících právo (sociologie, psychologie apod.), včetně zvýšení vědomí možných reálných dopadů soudních rozhodnutí. Chci říci, že soudy a soudci by neměli žít v příslovečných „slonovinových věžích“ zcela odtržených od reality, nýbrž by si měli být dobře vědomi politických, ekonomických či sociálních dopadů svých rozhodnutí a nezaměřovat se tak v maximální míře na zákonnost rozhodnutí. Při dalším určování obsahové náplně je tedy nutné mít na paměti, že v současném komplexním světě soudci nemohou vystačit s dobrou znalostí platného práva a jednotlivých interpretačních metod.⁷⁹⁴

I zde za nejvhodnější řešení považuji, aby rada na základě zákonného zmocnění stanovovala, po projednání s radou Justiční akademie, formou instrukce obsahovou náplň vzdělávání, kterou by následně zpracovávala Justiční akademie, coby organizační jednotka ministerstva. Vzdělávací činnost jako takovou by tedy i v budoucnu zajišťovala Justiční akademie a to i formou školení u soukromých společností či zahraničních institucí.⁷⁹⁵ Zvláštní pozornosti by se také mělo dostat postgraduálnímu a jinému navazujícímu studiu soudců na právnických fakultách či v jiných vědeckých institucích. Ve spojitosti s dalším vzděláváním soudců považuji za žádoucí, aby se rada do budoucna společně se Soudcovskou unií podílela na přípravě soudcovského kodexu, který systematicky sjednotí etická pravidla pro výkon funkce soudce. Ač je dodržování etických norem soudcovské profese především věcí osobních kvalit a přesvědčení soudce,⁷⁹⁶ je vhodné, aby byly jednotně a komplexně formovány morální a profesionální hodnoty, které by měly být každým soudcem ctěny a naplňovány.⁷⁹⁷ Profesní etika představuje dobrovolné sebeomezení, které umožňuje definovat určitý standard poskytovaných služeb a tím získávat důvěru veřejnosti.⁷⁹⁸

⁷⁹⁴ SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 65 s. ISBN 978-802-1062-825

⁷⁹⁵ Rada by se také měla podílet na nominování alespoň tří členů rady Justiční akademie.

⁷⁹⁶ Srov. MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 59 s. ISBN 80-85889-19-6.

⁷⁹⁷ Přestože Soudcovská unie vydala v roce 2000 Etické zásady chování soudce a následně v roce 2005 Zásady chování soudce, jsou tyto dokumenty soudní praxí opomíjeny a staly se pouhým torzem soudci uznávaných a respektovaných hodnot a spíše odpovídají obsoletním zásadám (srov. Etické zásady chování soudce. *Soudcovská unie ČR* [online]. Praha : 2011 [cit. 30. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>; VYKLICKÝ, Jan. Nezáleží víc na soudci než na právu? *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 5, s. 6). Platí, že nový soudcovský kodex by měl být poznamenán také širší diskusí napříč právníkou obcí, zástupci moci výkonné a zákonodárné, neziskovými společnostmi apod. Do jeho podoby by se však měly promítnout i zkušenosti z kárných řízení či obecně obvyklých postupů soudní praxe vycházejících ze zásad společenských a etických hodnot.

⁷⁹⁸ Srov. KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik. 244 s. ISBN 978-80-87576-40-3.

7.3.4 Další působnosti správy soudnictví *de lege ferenda*

De lege ferenda by se konstituovaný orgán soudní samosprávy měl podílet také na správě soudnictví v oblasti organizační, v rámci které by rada činila návrhy na stanovení počtu soudců, odborných a dalších zaměstnanců soudů na příslušné roční období. Učiněné návrhy by následně přijímalo ministerstvo, přičemž považují za vhodné, aby se k organizačním věcem vyjadřovali také předsedové jednotlivých soudů. Za tímto účelem by měla být zvýšena činnost kolegia předsedů krajských soudů, kteří by na společném jednání s předsedy nejvyšších soudů, ministrem spravedlnosti a pověřenými zástupci rady harmonizovali organizační, ale i jiné otázky. Rada by se také měla podílet na legislativním procesu, tedy za předpokladu, že se legislativní návrhy dotýkají soudnictví a jde tedy o tzv. soudní právo.⁷⁹⁹ V této souvislosti by rada byla oficiálním připomínkovým místem. V případě, že ministerstvo bude předkladatelem právního předpisu, mělo by si od rady vyžádat odborné stanovisko, které by bylo povinno zohlednit a pokud by se od stanoviska rady odklonilo, pak by muselo takové odchýlení náležitě vysvětlit.

Důležité bude také, aby se rada obligatorně vyjadřovala k návrhu rozpočtu pro soudnictví. Výše finančních prostředků je spojená s množstvím nápadů na jednotlivých soudech a personálních požadavcích soudů a je tudíž nezbytné, aby názor soudců byl napříště brán na zřetel. Samotná příprava rozpočtu by ovšem měla zůstat i nadále výlučně v kompetenci Ministerstva spravedlnosti. Nelze opomenout názory, které tvrdí, že moc soudní by v rámci vyjednávání o státním rozpočtu byla příliš slabým hráčem, ba dokonce by v této souvislosti mohlo docházet k postupné politizaci zástupců soudnictví, kteří by se účastnili politicky složitého procesu vyjednávání.

Z výčtu kompetencí rady vyplývá, že kromě pravomocí v oblasti výchovné, nedisponuje významnými exekutivními pravomocemi, ale spíše pravomocemi poradními a nominačními. Rada bude tedy do velké míry působit silou své autority.

Ostatní složky správy soudnictví by i nadále vykonávalo Ministerstvo spravedlnosti a to buď přímo, či prostřednictvím předsedů soudů, kteří by měli nést za výkon své funkce plnou odpovědnost. Obsahově by se jednalo zejména o oblast materiální,⁸⁰⁰ finanční, kontrolní, organizační a ostatní zbývající působnosti správy

⁷⁹⁹ Srov. KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 41.

⁸⁰⁰ P. Rychetský uvedené výstižně vyjadřuje slovy: „Prostě starat se o hospodaření s rozpočtem, o opravy střech, opravy dřevých okapů, o hadry na podlahu, to je přesně náplň ministerstva spravedlnosti.“ Srov.

soudnictví, dále souhrnně označované jako státní správa soudnictví. Za žádoucí považují také, aby část výkonu státní správy soudnictví byla delegována na odborný nesoudcovský aparát působící při každém soudě. Zvýšit by se tak např. měla působnost ředitele správy soudu, který by rovněž měl být za výkon své funkce odpovědný, a který by převzal veškerý výkon správy soudnictví v oblasti materiální. Za možný a současně i případný návrh považují, aby se pozice ředitele správy soudu sloučila s pozicí jednoho místopředsedy soudu, který by tedy nebyl soudcem z povolání, ale profesionálním manažerem. Spolu s předsedou soudu by také vykonával finanční oblast, tj. řídil a kontroloval hospodaření s finančními prostředky daného soudu.⁸⁰¹ Zapomenout by se bezpochyby nemělo ani na projekt tzv. minitýmů, který byl představen v roce 2008 v rámci reformy justice, a který by měl pokračovat i v budoucnu.⁸⁰² Ten je založen na úzké spolupráci soudce a jeho asistenta, případně vyššího soudního úředníka a rejstříkové vedoucí, která slučuje funkci soudní zapisovatelky a vedoucí soudní kanceláře.⁸⁰³ Záměrem těchto minitýmů je nastavit moderní systém rozdělování práce na soudech a tím zrychlit a zefektivnit soudní řízení.⁸⁰⁴

RYCHETSKÝ, Pavel. Pohled ministra spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 23.

⁸⁰¹ Jednotlivé soudy jsou poměrně velkými entitami se složitým ekonomickým, personálním a funkčním mechanismem, několikamilionovými rozpočty, velkými a energicky náročnými soudními budovami a drahým často nmoderním softwarovým a hardwarovým vybavením, a proto není jiné účelné možnosti, než že budou řízeny výhradně manažerským principem. Zkušenosti z oboru ekonomie současně napovídají, že řízení takové instituce je profesí *sui generis* a je tudíž nezbytné, aby ji zastávala osoba s potřebnými zkušenostmi a dovednostmi. Takovými osobami však, při vši úctě k soudcovskému stavu, většina soudců není. Zároveň je třeba také poznamenat, že většina soudců si profesi vybrala proto, že chce vykonávat soudcovskou činnost a nikoliv proto, že by chtěli soudy manažersky řídit (srov. HAVLÍČEK, Karel. Zamyšlení nad organizací soudnictví v České republice. *Právo: časopis o právní teorii a praxi*. 2011, č. 3, s. 68 - 67).

⁸⁰² Srov. EJustice. *Reforma justice* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2008 [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.reformajustice.cz/ejustice/>>

⁸⁰³ Reálné uplatnění v praxi znamená, že soudce se v rámci dělby práce soustředí takřka výlučně na rozhodovací činnost, jejímž je exkluzivním nositelem a ostatní úkony spojené s řízením v dané věci vykonávají pod jeho kontrolou další zaměstnanci soudu.

⁸⁰⁴ Srov. STEINEROVÁ, Zuzana. Minitýmy zefektivní práci soudců. *Justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2008 [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4709&d=251822>>. Konkrétní výsledky se kupř. u okresního soudu v Kladně, který zpracoval podrobnou statistiku, projevíly již v roce 2009 tak, že u občanskoprávních řízení úspora času představovala zhruba padesát procent. Zatímco před zavedením minitýmů byla průměrná délka řízení v těchto věcech 125 dnů od zahájení řízení do nabytí právní moci, po jejich zavedení se délka řízení zkrátila na 62 dní. Také u rozvodových řízení došlo ke zkrácení doby vyřízení z 62 dnů na 44 dní (k tomu srov. KUČERA, Michal. Minitýmy v patové situaci. *EURO* [online]. 2. 7. 2009 [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://euro.e15.cz/minitymy-v-patove-situaci-824371>>). V roce 2015 tentýž soud zpracoval statistiku o počtu nedodělků starších více než 36 měsíců, které v civilních věcech poklesly ze 74 v roce 2008 na 35 v roce 2015 a počtu neprovedených výkonů rozhodnutí, které v stejném období poklesly ze 742 na 22. Z uvedených statistik vyplývá, že efektivní organizace práce založená na principu minitýmů má zásadní vliv na výkonnost rozhodování. To je dáno také tím, že v rámci minitýmů se zvýšila osobní odpovědnost každého zúčastněného, jejichž pracovní výkony jsou pod permanentním dohledem ostatních zúčastněných v rámci týmu, především pak soudce (srov. VESELÝ, Jan. Minitýmy – výsledky

V souvislosti s reformou správy soudnictví je namístě zmínit také fenomén elektronizace justice, s jehož realizací bylo započato v roce 2007, a který nadále pokračuje.⁸⁰⁵ Je třeba, aby ministerstvo tento projekt dále rozvíjelo a to do podoby možného on-line zveřejňování soudních rozhodnutí⁸⁰⁶ a rozšíření elektronického soudního spisu i v rámci dalších soudních řízení.⁸⁰⁷ Taktéž zavedení těchto institutů by mělo přispět k transparentnosti justice a vyšší právní jistotě.⁸⁰⁸

7.3.5 Shrnutí a závěry *de lege ferenda*

Mnou koncipovaný model správy soudnictví *de lege ferenda* je výrazem závěrů vycházejících z této práce, spolu s vlastními názory a preferencemi a současně i reálnými politickými možnostmi v prostředí ČR. Podoba správy soudnictví je přirozeně věcí odborného a politického mínění a mnou navržený model představuje jeden z mnoha možných. Jsem však pevně přesvědčen, že má-li být model správy soudnictví reformován, je třeba zvolit postupnou a uvážlivou transformaci pravomocí na těleso, nikoliv plně samosprávné, nýbrž pouze s určitou mírou samosprávných prvků. Je totiž nepochybné, že přes proklamovaná doporučení vyplývající z mezinárodních dokumentů, by aplikace tzv. jižního samosprávného modelu nebyla v důsledku reformou, nýbrž naopak deformováním stávajícího modelu. Ani aplikace tzv. severního modelu se nejeví jako vhodné řešení, neboť je založena na delegaci pravomocí, které

a zkušenosti po 6 letech praxe u okresního soudu. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2015, roč. 17, č. 4/2015, s. 17 – 20).

⁸⁰⁵ Srov. <http://www.reformajustice.cz/ejustice/>

⁸⁰⁶ Realizací tohoto dílčího cíle by postupně mělo vzniknout centrální naleziště judikatury zaštitované Ministerstvem spravedlnosti. S tím přirozeně souvisí i další otázky jako např. otázka zásahů do soukromí osob a ochrany obchodního tajemství. Je nezbytné, aby byla zvolena taková forma řešení, která bude tyto uvedené principy striktně dodržovat (např. zveřejňování v anonymizované podobě).

⁸⁰⁷ Zavedení elektronického soudního spisu je ústředním bodem celého konceptu *eJustice*. Jeho realizace nad rámec agendy elektronických platebních rozkazů a insolvenčních řízení by měla výrazně zvýšit rychlost a efektivnost fungování justice, přičemž elektronický spis může obsahovat funkcionality, které jsou u listinného spisu nemyslitelné. Pomoci by měl také tím, že by soudce a soudní personál odbřemenil od administrativních a dalších procesů, které by měly být prováděny automaticky. S elektronickým spisem vystupují do popředí také nástroje jako elektronická archivace či elektronický podpis, který by zajišťoval ověřitelnost původnosti obsahu dokumentu a jeho odesilatele či autora. Diskutuje se také nad možností opuštění institutu spisu jako koncentrovaného materiálu a zavedení decentralizovaného uložení informací a dat, které by byly přístupné na základě hypertextových odkazů. Elektronický spis by tedy nemusel obsahovat celé soubory dokumentů, nýbrž pouze informaci, kde lze dokument nalézt včetně přímého link odkazu. Významem síťového decentralizovaného uložení dat by mělo být především ulehčení práce soudcům, totiž větší přehlednost spisů, možnost fyzické manipulace a především podstatně větší množství informací tvořících soudní spis. Zatím se však jedná pouze o vizi, jejíž realizace předpokládá nákladné a technicky náročné přebudování funkcí soudního spisu, a proto tento projekt zůstává pouze ve stádiu úvah a teoretických rozborů (srov. STUPKA, Václav. *EJustice. Revue pro právo a technologie: odborný recenzovaný časopis pro technologické obory práva a právní vědy*. 2010, roč. 1, č. 2, s. 78 - 96).

⁸⁰⁸ STUPKA, Václav. *EJustice. Revue pro právo a technologie: odborný recenzovaný časopis pro technologické obory práva a právní vědy*. 2010, roč. 1, č. 2, s. 78 - 96.

jsou soudcům vzdálené, a tudíž se dá předpokládat, že by takové řešení vedlo ke snížení efektivity soudnictví, případně i dalším nežádoucím jevům. Úprava správy soudnictví *de lege lata* ovšem není udržitelná a domnívám se, že optimálním modelem správy soudnictví *pro futuro* je postupné reformování ministerského modelu, který povede ke vzniku Nejvyšší rady soudnictví, coby reprezentativního orgánu se soudcovským zastoupením, s pravomocemi převážně konzultativní povahy v oblasti organizační a personální, ale částečně i v oblasti finanční a také pravomocemi nominační povahy v oblasti personální. Zcela samostatně by pak rada měla vykonávat pravomoci v oblasti výchovné. Kromě ustavení Nejvyšší rady soudnictví by zároveň měla být, jako druhý pilíř reformy, posílena pozice soudcovských rad a odpovídajíc tomu zúžena působnost předsedů soudů. Dílčími, avšak stěžejními aspekty reformy, by měl být především nový způsob výběru soudců, soudních funkcionářů či v kontextu ustavení rady nové nastavení výchovy soudců a dalších soudních pracovníků. Uvedené změny by měly soudnictví učinit transparentnější a důvěryhodnější a soudcům tak umožnit efektivnější a odpovědnější výkon spravedlnosti. Bez patřičné odpovědnosti totiž žádné reformy kýženého výsledku nedosáhnou. Je však třeba dodat, že s reformováním modelu správy soudnictví a vůbec s tak širokou oblastí jako je správa soudnictví, jsou dávány do souvislosti i mnohé další otázky, které nebylo možné v práci postihnout.⁸⁰⁹ Nicméně i ty by měly být nadále diskutovány a při reformě správy soudnictví brány v potaz.

V posledních letech se stalo nežádoucím pravidlem, že oblast správy soudnictví a její případná reforma není hlavním předmětem zájmu exekutivy, resp. Ministerstva spravedlnosti. Přes mnohé přísliby je soudnictví stále spravováno mocí výkonnou a veškeré dosavadní návrhy na reformu modelu správy soudnictví zůstávají nerealizovány.⁸¹⁰ Za ocenitelnou proto považuji vytrvalost některých proponentů

⁸⁰⁹ Například se jedná o aktuální a minimálně poslední dekádu medializovanou otázku soudcovských odměn nebo také o otázku organizační povahy, tj. počtu soudců na počet obyvatel. Podle údajů Evropské komise je v ČR zhruba 30 soudců na 100.000 obyvatel, což ČR řadí na šesté místo z celkově 28 členských států EU. Uvedený údaj je zajímavý také ve srovnání s počtem právníků (podle doporučení Evropské komise 2000 (21) myšleno těch právníků, kteří jsou oprávněni vystupovat jménem svých klientů před soudy či poskytovat právní rady a zastupovat své klienty v právních věcech), kterých je v ČR podle téže statistiky zhruba 100 na 100.000 obyvatel (srov. European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 5. 6. 2017]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>).

⁸¹⁰ Reálná možnost a především potřebnost určitých změn byla naznačena událostmi z roku 2014. Nejdříve byla zřízena *Pracovní skupina pro přípravu strategie pro obnovení důvěry ve výkon spravedlnosti při Ministerstvu spravedlnosti*, která měla pomáhat se strategickým směřováním reformy justice do roku 2020 a s řešením konkrétních problematických míst. Bývalá ministryně spravedlnosti H. Váňková komentovala zřízení skupiny slovy: „*Chceme-li vrátit lidem důvěru ve spravedlnost a její účinné vymáhání, musíme měnit věci ve své celistvosti, nikoliv útržkovitě, bez kontextu. Proto jsem ráda, že se mi*

reformy správy soudnictví, především pak Soudcovské unie a vůbec čelních představitelů justice, kteří bez ustání takřka celé porevoluční období volají po reformě modelu správy soudnictví.⁸¹¹ Domnívám se, že právě nyní je nejvyšší čas tento stav strnulosti narušit, překonat tolik příznačnou diskontinuitu v prioritách ministerstva, navázat na předchozí záměry a jako výchozí bod dalšího směřování stanovit konstituování reprezentativního tělesa soudní moci, které by kromě jiného mělo justičnímu systému konečně vtisknout určitou stabilitu a dlouhodobou koncepci.

Přestože jsem přesvědčen, že soudnictví potřebuje reformu ve výše nastíněné podobě, je třeba souhlasit s názory, že zřízení soudcovské samosprávy, popř. konstituování soudní rady s prvky samosprávného orgánu není a ani nemůže být hlavním cílem české justice. Jak správně poznamenává *T. Langášek*: „*Tím stěžejním cílem je zajištění funkční nezávislosti soudní moci, nikoli její úplné vyčlenění ze státu*

podarilo vytvořit tým složený z uznávaných expertů na dílčí problematiku, kteří mohou pomoci ministerstvu s přípravou a realizací strategických a systémových změn“ (srov. Aktuality: Příprava dlouhodobé vize obnovy spravedlnosti. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 4. 4. 2014 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=2375&d=335215>>). Následně, na konci října roku 2014, byl jmenován *J. Baxa* předsedou odborné komise pro přípravu právní úpravy nového reprezentativního orgánu soudní moci – Nejvyšší rady soudnictví, jejímž ustavením by nakonec byla naplněna i koaliční smlouva vládních politických stran pro volební období 2013 – 2017 (srov. Aktuality: Ministryně spravedlnosti požádala *J. Baxu* o sestavení komise pro přípravu Nejvyšší rady soudnictví. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 23. 10. 2014 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=338909>>; *Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013- 2017* [online]. Praha : Vláda České republiky, leden 2014 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z : <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalici_smlouva.pdf>). Než ovšem mohly být započaty konkrétní kroky, došlo k výměně ministra spravedlnosti a tím současně, nikoliv však překvapivě, k názorové obměně na směřování a budoucnost justice. Proto byla ministrem *R. Pelikánem* pracovní skupina rozpuštěna a od formálního ustavení odborné komise upuštěno (srov. MALECKÝ, Robert. Pelikán ruší další velký projekt, rozpustil skupinu pro strategii justice. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Media Network s.r.o., 18. 5. 2015 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2015/05/pelikan-rusi-dalsi-velky-projekt-rozpustil-skupinu-pro-strategii-justice/>>). Tím bohužel ze strany Ministerstva spravedlnosti došlo i k ukončení příprav na konstituování reprezentativního orgánu soudní moci a představy o nově určené koncepci justice na příštích deset let, zahrnující mj. optimalizaci fungování soudů, měly být nastíněny v tzv. Bílé knize justice (srov. Porada u Pelikána: Soudcovská rada byla odložena. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Praha : Media Network s.r.o., 1. 7. 2015 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2015/07/porada-u-pelikana-soudcovska-rada-byla-odložena/>>; Aktuality: Sto dnů ve znamení transparency: Ministr Pelikán zprůhlednil hospodaření rezortu justice a posvětil si na insolvenční řízení a exekutorské úřady. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 26. 6. 2015 [cit. 7. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=338909>>; Aktuality: Ministr spravedlnosti chystá ve spolupráci se soudy Bílou knihu justice. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 24. 3. 2015 [cit. 7. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=2375&d=341834>>).

⁸¹¹ Soudcovská unie ve svém programovém prohlášení na období 2014-2017 opět zdůrazňuje nevyhnutelnost zřízení Nejvyšší rady soudnictví coby samosprávného orgánu, který bude disponovat pravomocemi potřebnými pro kvalitní, odpovědnou a kontinuální správu soudů a důstojnou ochranu nezávislosti soudů a soudců (srov. Programové prohlášení Republikové rady pro období 2014 – 2017. *Soudcovská unie ČR* [online]. Praha : Soudcovská unie ČR, 9. 4. 2015 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/quo-vadis/660-programove-prohlaseni-republikove-rady-pro-obdobi-2014-%E2%80%93-2017.html>>).

a soustavy státních orgánů. I soudní moc jako kterákoliv jiná moc s sebou nese riziko, že se zvrhne v tyranii.⁸¹² Položíme-li si tedy otázku, zda by vytvoření orgánu typu soudní rady, tj. aplikování prvků tzv. soudcovské samosprávy, bylo řešením všech problémů českého soudnictví, nelze odpovědět jinak, než že nikoliv. Soudní rady mohou být jen částečnou odpovědí, měly by přispět ke zlepšení stavu českého soudnictví, nicméně, jak správně poznamenává J. Baxa, samospasitelnými být jistě nemohou.⁸¹³ Zkušenosti z ostatních zemí EU, ve kterých již tradičně soudní rady působí, ukazují, že rady, jsou-li špatně nastaveny, mohou soudní moci ještě více ublížit. Je tedy na místě zmínit, že nosným pilířem kultivovaného a efektivního soudnictví, které by mělo být cílem každého státu, je především hodnotová a etická výbava všech, kteří se podílejí na chodu soudnictví.⁸¹⁴ Jde o utváření právní kultury, jejíž výstavba však trvá nejdéle a je nejobtížnější. Bez skutečného vědomí toho, že se některé věci zkrátka nedělají, či že nejsou slučitelné s důstojností a hodnotami soudnictví, tzn. obecně bez dobrého vychování a etického základu, bude totiž budování institucí zbytečné. Bude-li ustavena soudcovská rada, ovšem bez implikace uvedeného mravního a etického přesvědčení, pak bude sice institucionálně nezávislé soudnictví, ve kterém ale nebudou žádní nezávislí soudci. Vzorce zasahování a ovlivňování se pouze přesunou z okruhu ministerstva do soudní rady. Tím skutečným klíčem k přeměně justice je proto mentalita, osobní nezávislost a odvaha soudce.⁸¹⁵ To koresponduje i s vyjádřením K. Čermáka, bývalého ministra spravedlnosti, který se vyjádřil slovy, že osobní mravní selhání konkrétních nositelů moci výkonné a soudní žádný nový model správy soudnictví nevyřeší. Za situace, kdy ovšem nelze spoléhat na určitou mravní a kulturní úroveň nositelů státních mocí, nezbyvá než procesy při opatrování vzájemného konsensu justice a výkonné moci při správě soudů, institucionalizovat právě pomocí soudních rad.⁸¹⁶

⁸¹² LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 189 - 194. ISBN 978-80-87123-15-7.

⁸¹³ Srov. MALECKÝ, Robert. Josef Baxa: Zákony dnes píší děti. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Media Network s.r.o., 21. 1. 2014 [cit. 8. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2014/01/josef-baxa-zakony-dnes-pisi-deti/>>; obdobně též: WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 12.

⁸¹⁴ KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 47.

⁸¹⁵ Srov. BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 9. 7. 2017]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>

⁸¹⁶ Srov. ČERMÁK, Karel. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 17 - 20.

Závěrem nutno uvést, že kýžená právní kultura se sama zcela nevytvoří, žádný mravní *Deus ex machina* se v české justici nezjeví, a proto bude třeba začít systematicky reformovat model správy soudnictví. Nastíněný návrh by podle mého názoru měl přinést jak institucionální nezávislost soudní moci, tak zároveň prostřednictvím nového výběru a výchovy soudců i postupnou mravní renesanci právní kultury. Vzhledem ke skutečnosti, že v poslední době je stále více patrné, nakolik je nastavení správy soudnictví v České republice nevyhovující a jaké potíže s sebou přináší,⁸¹⁷ soudím, že by se nemělo se započatím reformy již dále otálet.

⁸¹⁷ Výměna ministra spravedlnosti po zhruba roce ve funkci a následná flagrantní diskontinuita v pohledu na klíčové otázky justičního systému, otázka dorovnání soudcovských platů a nemožnost najít adekvátního partnera pro vyjednávání mezi exekutivou a soudnictvím, nedůstojné peripetie provázející výběr soudních funkcionářů, jakož i přetrvávající nízká důvěra veřejnosti v soudnictví. To vše slouží jako pádná tvrzení odůvodňující naléhavě reformu správy soudnictví v čele se zavedením soudní rady.

ZÁVĚR

„...proměna a reálný problém justice není ani tak v institucích, jako v mentalitě.“⁸¹⁸

Modely správy soudnictví jako určité zobecněné a definované kategorie podoby správy soudnictví jsou klíčovým faktorem ovlivňujícím chod, funkčnost a efektivitu soudní moci. V zemích EU jsou historicky uplatňovány různé podoby správy soudnictví, které se postupně ustálily v model tzv. ministerský, založený na dominantní roli exekutivy, tj. Ministerstva spravedlnosti, coby ústředního orgánu správy soudnictví, a nesprávně označovaný tzv. model samosprávný, tedy model, ve kterém se na správě soudnictví ve větší či menší míře podílí sama moc soudní. Samosprávný model se dále klasifikuje na model tzv. jižanského typu, v rámci kterého působí těleso složené většinou, popř. paritně či menšinou ze soudců, které disponuje převážně pravomocemi v personální, výchovné či organizační oblasti, a dále model tzv. severského typu, který je prezentován jedním či dvěma tělesy s účastí soudců, z nichž jedno je odpovědné za správu soudnictví ve finanční a materiální oblasti a druhé se konzultační funkcí podílí na kreování soudní moci. Posledním typem samosprávného modelu je tzv. typ smíšený, který vzniká kombinací ministerského a samosprávného modelu, případně se jedná o model, ve kterém působící orgán soudní samosprávy má pouze poradní funkci či představuje orgán *sui generis*.

Zatímco většina členských států EU postupně aplikovala modely tzv. samosprávné, Česká republika společně s dalšími dvěma státy dosud setrvává, z důvodu nedostatečné politické vůle, na tradiční podobě ministerského modelu, který vychází z historické právní úpravy Rakouska - Uherska vyjádřené v zákoně z roku 1896. Takový stav je neměnný, přestože se o reformě stávajícího modelu řadu let diskutuje, Ústavní soud již dvakrát derogoval vybraná ustanovení zákona o soudech a soudcích upravujících státní správu soudnictví a k samotné reformě vybízí i dokumenty mezinárodních organizací a poradních orgánů EU. Příhodně poznamenává J. Přibáň, že dodnes stále přetrvávají mezi nemalou částí politické elity i veřejnosti názory, podle kterých se na soudce nazírá jako na nějaké subalterní státní úředníky, kterým lze

⁸¹⁸ BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 10. 12. 2015]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>

kupříkladu podle libosti snižovat platy a organizačně je fakticky držet v nevolnickém vztahu vůči Ministerstvu spravedlnosti.⁸¹⁹

Dosažení předmětu a cíle práce

Ústředním tématem mé rigorózní práce je správa soudnictví v ČR a ve vybraných státech EU. Základním cílem práce bylo charakterizovat, analyzovat a vyhodnotit úpravu správy soudnictví v ČR *de lege lata*, v této souvislosti odpovědět na stěžejní otázku její udržitelnosti do budoucna a následně případně navrhnout úpravu správy soudnictví *de lege ferenda*. Jedním z hlavních prostředků k dosažení základního cíle práce byla charakteristika modelů správy soudnictví ve vybraných státech EU, včetně jejich základního srovnání, uvedení zkušeností s jejich působením a určení jejich vhodnosti coby právních transplantátů v podmínkách ČR. Tímto se prostředek k dosažení primárního cíle práce stal vlastně cílem sekundárním.

První, zaměřením teoretická, kapitola definuje základní pojmy správy soudnictví. To znamená, že blíže rozebírám po obsahové stránce správu soudnictví, včetně tzv. samosprávy soudnictví. Za důležité považuji konstatování, že rozšířený pojem tzv. samosprávy soudnictví je skutečným *contradictio in adjecto*. Soudnictví jako takové nemůže být samosprávné, a proto je tento pojem doktrinálně nesprávný. Na druhou stranu jde o pojem, který je běžně užíván v tuzemských i zahraničních pramenech a je všeobecně známo, jaký je jeho obsah a co se jím rozumí. Tzv. samosprávou soudnictví, jako určitou pojmovou zkratkou, tudíž rozumím skutečnou účast soudců na správě soudnictví.

Ve druhé kapitole uvádím shora nastíněné teoretické modely správy soudnictví, jejichž vybrané příklady praktického uplatnění v členských státech EU prezentuji a charakterizuji v následujících kapitolách. Nejprve ve třetí kapitole představuji ministerský model, který je kromě České republiky uplatňován také v Německu a Rakousku, a v následující čtvrté kapitole popisují ty státy, které aplikují samosprávný model. Jižanský samosprávný model je zastoupen tradičně Itálií, Španělskem a Francií a z tzv. nových demokracií Slovenskem a Litvou. Případ Slovenska, s ohledem na bližší souvislosti k ČR a exemplární nepříznivý vývoj reformy správy soudnictví, popisují šířeji. Severský typ reprezentují Švédsko, Dánsko a Nizozemsko. Nakonec se zaměřuji na smíšený typ samosprávného modelu typický pro Finsko, Lotyšsko, Anglii a Wales,

⁸¹⁹ Srov. PŘIBÁŇ, Jirí. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 41.

Polsko, Slovinsko a Maďarsko. Přestože jakékoliv hodnocení je velmi nesnadné a z objektivního pohledu problematické, uvádím v rámci každého popisovaného modelu správy soudnictví praktické zkušenosti s jeho funkčností a také statistická data o vnímání nezávislosti soudnictví.

V rámci navazující páté kapitoly nejdříve sumarizují zkušenosti s působením vybraných modelů správy soudnictví v praxi, posléze komparují jejich zkoumané prvky a vyhodnocují výsledky srovnání vnímání nezávislosti soudnictví a nakonec přidávám grafické srovnávací tabulky. Pokud mám zkušenosti s modely správy soudnictví shrnout, lze konstatovat, že jižanský typ je poněkud problematický, protože např. v Itálii či na Slovensku se tento model deformoval v místo, které se postupně stalo objektem dalšího střetu politických a jiných vlivů. Soudní moc se v takovém případě stává do sebe uzavřenou složkou státní moci, ve které se vytváří různé vlivové skupiny. To samozřejmě značně snižuje důvěru veřejnosti v nezávislost soudní moci a celkově vede k nižší efektivitě soudnictví. To ostatně potvrdilo i srovnání vnímání nezávislosti soudnictví, které je na Slovensku vůbec nejnižší z celé EU a ve Španělsku a v Itálii pak druhé, resp. čtvrté nejnižší z vybraných států EU. Naproti tomu o poznání lépe bývá, v rámci jižního modelu správy soudnictví, posuzováno francouzské řešení. Třebaže se objevují názory na přežilá pravidla a uzance, vnímání nezávislosti je zde vyšší než v ostatních jižanských státech a soudnictví zde nevykazuje stav zapouzdřenosti. Nejspíše je to způsobeno i tím, že zde nebylo ze strany exekutivních orgánů postoupeno tolik pravomocí na orgán tzv. soudní samosprávy, a proto dochází k zachování principu dělby, a tím i vyváženosti státních mocí. Severní modely správy soudnictví, založené na ekonomickém řízení soudů, nevykazují mnoho nedostatků a v severských zemích EU jsou obecně zavedené a dobře funkční. Soudní moc zde ovlivňuje množství finančních prostředků, což je vždy jedno z nejdůležitějších východisek pro efektivní soudnictví. Vysokou úroveň dokládá i vnímání nezávislosti soudnictví, které je obecně v rámci severních modelů nejvyšší z celé EU. Na druhou stranu nelze pominout, že soudní moc participuje na otázkách finančních či materiálních, tedy na oblastech, u kterých obecně panuje shoda, že jsou soudcům vzdálené. Nelze totiž příliš předpokládat, že by soudci disponovali znalostmi nezbytnými ke správnému ekonomickému řízení soudů. Proto je třeba usoudit, že severské modely jsou úzce spjaty s tamějším politicko-právním systémem a jejich případná transplantace do jiných států je poněkud sporná. Zbývající smíšené modely nelze pro jejich různorodost obecně zhodnotit a konečně klasické ministerské modely jsou především v germánských státech historicky etablované, ale i

v těchto státech se během posledních dvou dekad objevuje stále častější apel na přenesení části odpovědnosti na soudce, tj. na zavedení orgánu typu soudní rady.

Šestá kapitola se zabývá správou soudnictví v České republice podle platné právní úpravy obsažené v zákoně o soudech a soudcích. V úvodu kapitoly zmiňují postavení a působnost orgánů správy soudnictví, tj. Ministerstva spravedlnosti, funkcionářů soudů a ředitele správy soudu. Kapitola systematicky člením na dvě podkapitoly, z nichž první je věnována státní správě soudnictví a druhá úpravě soudcovských rad. Jelikož jsem se snažil postihnout český model správy soudnictví co možná nejkomplexněji, rozebírám v jednotlivých oddílech první podkapitoly dílčí obsahové složky výkonu státní správy soudnictví tak, jak jsou vymezeny v § 118 zákona o soudech a soudcích. Nejprve seznamuji čtenáře s organizační stránkou správy soudnictví, dále s personální stránkou, v rámci které přibližují postavení soudců a přísedících, včetně jejich ustavení do funkce, a dalších soudních osob a soudních funkcionářů. Zmiňuji zde také instituty přidělení a přeložení soudce a v neposlední řadě blíže vystihují úpravu kárného řízení dle právní úpravy zahrnuté v zákoně o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. Následuje výchovná stránka, jež popisuje vzdělávání soudních pracovníků. Konkrétně se pak zabírám úpravou odborné justiční zkoušky a postavením Justiční akademie, coby centrální vzdělávací instituce. Posledními uvedenými okruhy správy soudnictví jsou finanční, materiální a kontrolní záležitosti. Druhá podkapitola podává výklad náznamu tzv. samosprávy soudnictví v podobě úpravy soudcovských rad obsažené v § 46 a násl. zákona o soudech a soudcích. V příslušných oddílech se rozepisují o členství v soudcovských radách, způsobu kreace jejich členů, dále o působnosti soudcovských rad a nakonec i o jejich významu.

Závěrečná sedmá kapitola vyhodnocuje model správy soudnictví *de lege lata* a v souvislosti s nalezením odpovědi na otázku jeho udržitelnosti *pro futuro*, nastiňuje návrh podoby správy soudnictví *de lege ferenda*. Základem analýzy stávajícího modelu jsou nálezy Ústavního soudu Pl. ÚS 7/02 a 18/06, které do značné míry ovlivnily stávající úpravu správy soudnictví, a současně vytyčily směr její možné úpravy v budoucnu. ÚS se v těchto mj. vyjádřil, že: „...soudní moc zde nepředstavuje svébytnou a samostatnou reprezentaci, nemůže se projevovat navenek jako jedna z nezávislých mocí, ale je fakticky reprezentována Ministrem spravedlnosti...“. V této souvislosti navazují na nálezy ÚS výkladem základních atributů nezávislosti soudní moci a prezentují teoretické pojednání o obsahu dělby moci či o tzv. domnělé

soudcokrácii. Na základě zde shledaných argumentů docházím k závěru, že model správy soudnictví vyjádřený v zákoně o soudech a soudcích, který doposud vychází z archaických normativů, je již vyčerpán a je do budoucna neudržitelný. Soudní moc je v ČR příliš závislá na moci výkonné, která si prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti nadále zachovává silné pravomoci, jimiž významně ovlivňuje chod soudnictví a zasahuje do jeho nezávislosti. Je odvislá od momentální politické situace, jejíž koncepce se různí a není tudíž zachována žádná kontinuita. V důsledku pak soudnictví nepředstavuje svébytnou moc, přestože Ústava v čl. 81 garantuje nezávislost soudní moci, jejíž význam podtrhuje formální zařazení soudní moci v samostatné hlavě IV. Ústavy. Právní úprava soudnictví obsažená v zákoně o soudech a soudcích tedy vskutku není ustavena v souladu s Ústavou a je postihnutá rozporem s právním předpisem nejvyšší právní síly, ačkoliv již byla Ústavním soudem pro tento fakt opakovaně derogována. Zkušenosti z posledních let navíc ukazují, že stávající podoba správy soudnictví nepřispívá k efektivnějšímu chodu soudnictví, ale naopak zvyšuje nedůvěru v soudní moc a spravedlnost jako takovou. Tím ovšem dochází k narušení celospolečenského významu justice jako celku. Justice totiž opravdu není živa z finančních prostředků, nýbrž z důvěry společnosti. Česká republika tedy prozatím zůstává ostrovem, kterému se evropské vývojové tendence vyhýbají.

S ohledem na vyvození úsudku o neudržitelnosti stávajícího modelu správy soudnictví a potřebnosti jeho reformy, práci zakončuji navržením vhodného směru úpravy *de lege ferenda*, který aktivizuje do správy soudnictví i moc soudní. Za takový vhodný směr považuji ten, který bude kombinací ministerského modelu a samosprávného modelu správy soudnictví a který podle teoretické klasifikace bude představovat smíšený model správy soudnictví *sui generis*. Nelze tedy aplikovat právní transplantát některého ze stávajících modelů uplatňovaných v EU, neboť optimální model pro podmínky ČR musí být současně přijatelný z hlediska dosavadního právně - historického vývoje, tedy pro místní zažitou právní kulturu. V tomto ohledu nicméně musí navržený model správy soudnictví bez dalšího odrážet zahraniční zkušenosti vyplývající z dosažených závěrů předchozích kapitol práce a mít tak na paměti nutnost poučení se z chyb ostatních států EU, které mnohdy překotně pod tlakem přístupových jednání a bez hlubšího poznání reformovaly dosavadní systémy správy soudnictví. Na zřetel je navíc třeba brát i skutečnost, že některé modely správy soudnictví byly ustavovány ve zcela odlišných historických a politických souvislostech. Při určení konkrétní podoby modelu správy soudnictví *de lege ferenda* jsem se tedy spíše

inspiroval jednotlivými instituty zahraničních modelů, které se ukázaly být pro soudnictví přínosné. Za jistý zdroj podnětů mi ovšem posloužil také neúspěšný pokus reformy z roku 2000, kterou se snažil prosadit tehdejší ministr spravedlnosti *O. Motejl* a současně návrh reformy správy soudnictví Soudcovské unie a návrh, který v minulosti interně připravovalo Ministerstvo spravedlnosti.

Reforma by měla být zahájena konstituováním soudní rady, jež by se měla stát reprezentantem soudní moci. Z hlediska významu by rada do budoucna měla omezit vliv politiky na činnost soudnictví a vtisknout tak justici určitou kontinuitu a dlouhodobou koncepci a současně zvýšit podíl soudců na správě soudnictví, a tím zvýšit jejich osobní odpovědnost. Existence rady a celá reforma správy soudnictví vůbec by pak postupně měly vést ke zvýšení efektivity soudní moci. Poslání rady by se mělo především naplňovat ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti na správě soudnictví. Rada by tedy měla disponovat poradními pravomocemi v oblasti organizační, finanční a měla by se vyjadřovat k zamýšleným legislativním návrhům, které se dotýkají soudnictví a postavení soudců vůbec. Zároveň by ale rada měla být nadána nominačními pravomocemi v personální oblasti, jakož i pravomocemi po stránce výchovné, které by vykonávala samostatně. Okruh těchto svěřených kompetencí odpovídá oblastem, ve kterých mají soudci největší znalosti a nejlépe dokáží posoudit potřeby justice. V otázce složení rady se přikláním k paritnímu zastoupení soudců a tzv. nesoudců. Zkušenosti ze zahraničních úprav správy soudnictví ukazují, že rada by se neměla stát do sebe uzavřenou entitou složenou výhradně ze soudců, nýbrž působištěm uznávaných odborníků, kteří budou odrážet legitimitu všech mocí ve státě. Myslím, že počet šesti soudců z povolání a čtyř významných osobností v oblasti práva nominovaných mocí zákonodárnou a dvou mocí výkonnou je optimální pro to, aby byla rada soudci uznávána a byla tedy skutečným reprezentantem soudní moci a na druhé straně zbývajícím mocem ve státě umožňovala určitou kontrolu. Tomu by měl odpovídat také způsob volby členů rady, který tudíž musí být otevřený všem mocem ve státě.

Důležitým bodem reformy bude též změna procesu výběru soudců. Do budoucna by totiž měli být soudci ustavováni do funkce výhradně na základě výsledků dosažených v otevřených výběrových řízeních. Výběrová řízení by nadále měla být *ex lege* přístupna i pro kandidáty pocházející z vně soudních struktur. Právo je osobní

zkušenost a zralost,⁸²⁰ proto by se soudnictví mělo více otevřít osobnostem z jiných právních profesí s bohatou profesní historií. Zároveň by výběr soudců měl být konečně poznamenán jasně stanovenými kritérii, které musí soudce splňovat, jakož i určeným postupem vedoucím ke jmenování soudce do funkce. Důraz by se napříště měl též klást více na osobnostní a mravní předpoklady uchazečů. V zájmu soudnictví i celé společnosti tedy je, aby v rámci transparentních výběrových řízení byli vybíráni a soudci se stávali ti nejlepší kandidáti bez ohledu na osobní vazby a preference. Obdobně jako výběr soudců by se mělo do budoucna uskutečňovat i jejich povyšování, tj. kariérní postup, včetně výběru soudních funkcionářů. Nakonec by také měly být navýšeny kompetence soudcovských rad působících při každém soudě, které by v budoucnu měly být orgány správy soudnictví, které skutečně participují na řešení zásadních koncepčních otázek chodu soudu. Soudcovské rady by se tak kromě přijímání rozvrhu práce měly podílet na soudní personalistice, konkrétně nominační pravomocí na volbě předsedy soudu a předsedy soudního senátu, popř. kolegia daného soudu či institutech přidělování a překládání soudců.

Problematika správy soudnictví je v České republice často diskutovaným tématem, které vždy s nástupem nového ministra spravedlnosti do funkce nabyde na významu, aby postupně zase na čas upadlo do zapomnění. Zástupci soudnictví však tomuto tématu věnují systematicky velkou pozornost a přikládají mu nemalý význam. Předmětem zájmu je správa soudnictví pochopitelně také u nevládních organizací, které se snaží, vědomi si nedostatků české justice, vyvolat širší společenskou diskusi a motivovat zákonodárce k reformním záměrům. Myslím, že po mnoha letech sprádní různých odborných či polických konceptů na reformu soudnictví, poté co vše již bylo napsáno v publikacích a příspěvcích či předneseno na různých konferencích, se skutečně završily diskuse a odborné polemiky o tom, zda je justice zralá na reformu, a aktuální spíše bude, v jakém rozsahu a v jaké formě bude reforma provedena. Domnívám se, že právě mnou nastíněný koncept reformy je optimálním vyvážením dosavadního právněhistorického vývoje, tedy dominantního postavení Ministerstva spravedlnosti na straně jedné, a vývojových tendencí v EU spojených s efektivnějším a modernějším způsobem řízení soudů na straně druhé. Navržený model správy soudnictví je založen na uvážlivém postoupení pravomocí z ministerstva na soudní radu

⁸²⁰ Srov. BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 11. 12. 2015]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>

a je připraven pro případné transponování dalších pravomocí za předpokladu, že se reforma a zavedení tělesa osvědčí a justici učiní pružnější, transparentnější a efektivnější. Takové řešení plně respektuje skutečnost, že česká justice je nadále justicí tranzitní,⁸²¹ tj. v trvajícím přerodu a dozajista jej považují za příhodnější než zavedení silné soudní rady či naopak soudní rady, která by byla zřízena jen *pro forma* a v podstatě by byla jen nadbytečným stínem Ministerstva spravedlnosti. Současně jsem však přesvědčen, že komplexní reforma správy soudnictví nemůže být založena pouze na zřízení soudní rady a posílení soudcovských rad, nýbrž musí nově nastavit proces obsazování soudů a vzdělávání soudců. Při jakékoliv reformě totiž nelze opomenout skutečnost, že žádná soudní soustava nemůže být kvalitnější než ti, kteří ji ve skutečnosti tvoří. Vhodný výběr soudců s etickou a hodnotovou výbavou, jakož i propracovaný systém jejich dalšího vzdělávání, musí být směrem, jak se zapřičinit o lepší stav českého soudnictví do budoucna. Je totiž pravdou, že žádný model správy soudnictví nemůže být zavedený a optimálně fungující, není-li doprovázen po léta vyvíjející se právní kulturou.

Práce je analýzou a syntézou dostupných zdrojů. Z pramenů absentuje sice souborná literatura, která by předmět práce postihla komplexně, avšak tento deficit je kompenzován dostatkem časopiseckých článků a sborníků, monografiemi a elektronickými prameny. Vyzdvihnout musím zejména konferenci na téma *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*, která se konala na půdě Senátu Parlamentu České republiky na konci roku 2007, a jejíž závěry posléze vyšly v podobě sborníku. Tento knižní sborník tvořený souhrnem názorů a argumentů významných českých justičních činitelů a akademiků, je dosud jedním z nejobsáhlejších a nejcennějších zdrojů informací v oblasti správy soudnictví a její reformy. Modely správy soudnictví se důkladně také zabýval Nejvyšší správní soud, jehož oddělení dokumentace a analytiky vydalo rozsáhlou analýzu pod názvem *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice*. Největší pozornost však od svého vzniku věnuje problematice správy soudnictví a její reformy Soudcovská unie, která jako nepolitické profesní a dobrovolné stavovské sdružení zastupuje více než 50 procent soudců v ČR. V případě zahraničních modelů správy soudnictví musím zmínit především elektronické prameny, které jsou povětšinou představovány webovými

⁸²¹ Srov. KOSAŘ, David. *Judicial accountability in the (post)transitional context: a story of the Czech Republic and Slovakia* [online]. Social Sciences Research Network, 9. října 2010, s. 29 [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1689260

portály orgánů soudní správy či zpravidla elektronicky dostupnými dokumenty institucí EU, případně orgánů Rady Evropy.

Aplikovaným cílem předkládané rigorózní práce bylo zformovat komplexní pojednání o správě soudnictví ve vybraných státech EU s akcentem na příklad ČR, neboť taková souhrnná a podrobná rozprava mezi prameny chybí. Rigorózní práce by se měla právě svojí šíří zapříčinit o poskytnutí nových poznatků v oblasti správy soudnictví a v neposlední řadě prezentovat pro ČR kompromisní návrh správy soudnictví *de lege ferenda*. Věřím, že se tím práce stane podnětem k dalšímu zamyšlení nad budoucím modelem správy soudnictví v ČR. Správa soudnictví a její reforma je opravdu stále více tématem aktuálním, a proto zvláště nyní může být práce nápomocna ke zvýšení informovanosti nejen o správě soudnictví, ale i o dalších souvisejících tématech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie, komentáře a učebnice

- BLAHOŽ, Josef; BALAŠ Vladimír; KLÍMA Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha : ASPI, 2007. 512 s. ISBN 978-807-3573-126
- BOBEK, Michal; KÜHN Zdeněk. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha : Auditorium, 2013. 494 s. ISBN 978-80-87284-35-3
- BOJARSKI, Lukasz; KÖSTER, Werner Stemker. *Aktuálny stav slovenského súdnictva a jeho výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2012. 125 s. ISBN 978-80-89-571-02-4
- GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7
- HÁCHA, Emil et al. *Slovník veřejného práva československého*, Svazek IV. Brno : Polygrafia – Rudolf M. Rohrer, 1938.
- HAMILTON, Alexander; JAY, John; MADISON, James. *Listy federalistů: soubor esejí psaných na podporu nové ústavy předložené federálním shromážděním 17. září 1787*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1994. 537 s. ISBN 80-706-7390-7
- HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, 875 s. ISBN 978-80-7400-049-2
- KLOKOČKA, Vladimír; WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie: 1 díl*. 2. vyd. Praha : Linde, 2004. 795 s. ISBN 80-7201-466-8
- KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 233 s. ISBN 80-86432-54-8
- KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: Komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. Beckovy texty zákonů s komentářem. 605 s. ISBN 80-7179-761-8
- KOPA, Martin. *Neslučitelnost výkonu funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi*. Praha : Linde, 2012, 132 s. ISBN 978-80-7201-873-4
- KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře střeoevropského komunismu a transformace: analýza příčin postkomunistické právní krize*. Praha : C. H. Beck, 2005. Beckova edice právní instituty. 201 s. ISBN 80-7179-429-5.

- KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik. 264 s. ISBN 978-80-87576-40-3
- MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. upr. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1998. Doktorské disertace. 68 s. ISBN 80-85889-19-6
- MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha : Linde Praha, 2003. 673 s. ISBN 80-7201-433-1
- MERKL, Adolf; WEYR, František. *Obecné právo správní*. Díl II. Praha : Orbis, 1932. Sbíрка spisů právnických a národohospodářských. 244 s.
- PAVLÍČEK, Václav et al. *Ústavní právo a státověda, II díl: Ústavní právo České republiky*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Leges, 2015. Student. 1152 s. ISBN 978-80-7502-084-0
- POMAHAČ, Richard. *České správní právo*. 2. rozš. a aktualiz. vyd., Praha : Univerzita Karlova, 2009. České právo a Evropská unie, sv. 3. 183 s. ISBN 978-80-87146-24-8
- POMAHAČ, Richard. *Veřejná správa za rozcestím (právní reflexe): Public administration beyond the crossroads, legal reflection*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnícká fakulta, 2013. 184 s. ISBN 80-8714-692-1
- PRŮCHA, Petr; POMAHAČ, Richard. *Lexikon: správní správo*. 1. vyd., Ostrava : Sagit, 2002. Lexikony. 430 s. ISBN 80-7208-314-7
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha : Linde Praha, 1997. 437 s. ISBN 80-7201-051-4
- SCHELLEOVÁ, Ilona; SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. 592 s. ISBN 80-86432-65-3
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vyd., Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 464 s. ISBN 987-80-7357-382-9
- SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. 935 s. ISBN 978-80-7179-869-9.
- SMEKAL, Hubert; POSPÍŠIL, Ivo. *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. 193 s. ISBN 978-802-1062-825

- SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha : Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, 2010. Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. 423 s. ISBN 978-80-9040-247-8
- TOCQUEVILLE, Alexis de. *Demokracie v Americe I*. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1992. Knihovna Lidových novin. 250 s. ISBN 80-7106-052-6
- WEYR, František. *Československé právo ústavní*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1937. Vysokoškolské rukověti. 339 s.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, 2011. 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0
- ZAKARIA, Fareed. *Budoucnost svobody*. 1. vyd. Praha : Academia, 2004. 349 s. ISBN 80-200-1285-0
- ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 268 s. Právo a hospodářství. ISBN 80-7179-005-2

Příspěvky ve sbornících

- BAŇOUC, Hynek. Jednoduchá řešení zvýšení efektivnosti českých soudů. In: KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, 136 – 142 s.
- BAXA, Josef. Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů II. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 116 - 122.
- BROŽOVÁ, Iva. Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů I. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 112 - 116.
- CIBULKA, Ľubor. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In ŠIMÍČEK, Vojtěch; HLOUŠEK, Vít (eds.). *Dělba soudní moci v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 194 - 202. ISBN 80-210-3318-5.
- ČERMÁK, Karel. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 17 - 20.
- ČERMÁK, Karel. Soudnictví potřebuje stabilizaci struktur. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (eds.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník*

- textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 11 - 15. ISBN 80-86547-34-5.
- CHMEL, Jan. Demokracie, lidská práva a Maďarský neliberální stát. In ANTOŠ, Marek; WINTR, Jan (eds.). *Ústavní teorie*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, 66 - 72 s. ISBN 978-80-87975-28-2.
 - KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky: Prohlášení prezidenta k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12. září 2006. In LOUŽEK, Marek (ed.). *Soudcovská fikce, nebo realita? (sborník textů)*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, s. 8 - 12. Ekonomika, právo, politika, č. 52/2006. ISBN 8086547590.
 - KLÍMA, Karel; FENCL, Vladimír. Ústavní otázka nezávislosti soudní moci (komparativní pohled tzv. soudcovských rad. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 63 - 70.
 - KNOT, Ondřej. Ekonomicko-právní analýza soudnictví. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (ed.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 47 - 69 s. ISBN 80-86547-34-5.
 - KORBEL, František. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 11 - 79. ISBN 978-80-87123-15-7.
 - KÜHN, Zdeněk. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 46 - 53.
 - KÜHN, Zdeněk. Socialistická justice. In BOBEK, Michal; MOLEK, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822 - 847. ISBN 978-80-210-4844-7.
 - LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 175 - 199. ISBN 978-80-87123-15-7.

- LICHOVNÍK, Tomáš. Vyvážení mocí a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In BERÁNEK, Stanislav (ed.). *Česká justice - otázka správy a nezávislosti*. Praha : Transparency International - Česká republika, 2010, s. 155 - 175. ISBN 978-80-87123-15-7.
- MOTEJL, Otakar. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 13 - 17.
- PARKANOVÁ, Vlasta. Pohled ministrů spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 9 - 13.
- PÍŠA, Radek. Soudy jako potencionální uchvatitelé veřejné moci. In KYSELA, Jan; ONDŘEJKOVÁ, Jana. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. 1 vyd. Praha : Leges, 2012. Teoretik, s. 122 - 134. ISBN 978-80-87576-40-3.
- PŘIBÁŇ, Jiří. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 38 - 46.
- RYCHETSKÝ, Pavel. Pohled ministra spravedlnosti. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 20 - 25.
- SLÁDEČEK, Vladimír. K takzvané samosprávě soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 97 - 104.
- SVÁČEK, Jan. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 63 - 70.
- SVÁČEK, Jan. Změny v soudnictví jsou zapotřebí. In ČERMÁK, Karel; BAŽANTOVÁ, Ilona (ed.). *Potřebuje české soudnictví reformu?: sborník textů*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. Ekonomika, právo, politika, s. 23 - 33. ISBN 80-86547-34-5.

- SVÁK, Jan. Slovenská skúsenosť s optimalizáciou modelu správy súdnictva. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 54 - 63.
- ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. Jak vybrat ty správné soudce. In ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.). *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2007, s. 169 - 175. ISBN 978-80-210-4262-9.
- WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely správy soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008, s. 104 - 112.
- WEIGL, Jiří. Fungování justice je věcí veřejnou. In LOUŽEK, Marek (ed.). *Soudcovská fikce, nebo realita? (sborník textů)*. 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, s. 39 - 41. *Ekonomika, právo, politika*, č. 52/2006. ISBN 8086547590.
- WINTEROVÁ, Alena. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In KYSELA, Jan (ed.). *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha : Kancelář Senátu, 2008. s. 91 - 97.

Časopisecké články

- BOBÁK Martin. Nezávislost soudů: Je slovenské soudnictvo schopné sebareflexie? *Bulletin centra pro lidská práva a demokratizaci*. 2012, roč. 4, č. 11, s. 13 – 15. Dostupný také z: <<http://www.centrumlidskaprava.cz/sites/centrumlidskaprava.cz/files/attachment/bulletin/bulletin-iv-11.pdf>>
- HAMPEL, Petr. Jmenování soudních funkcionářů a jejich legitimita. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2014, roč. 16, č. 5, s. 18 - 20.
- HAVLÍČEK, Karel. Zamyšlení nad organizací soudnictví v České republice. *Právo: časopis o právní teorii a praxi*. 2011, č. 3, s. 68 - 67.
- JUREČKOVÁ, Jana; STEHLÍK VODRÁŽKOVÁ, Hana. K úvahám o samosprávě justice. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 4, s. 8 - 10.
- KAHNEMAN, Daniel., KLEIN, Gary. Conditions for intuitive expertise: a failure to disagree. *American Psychologist*. 2009, roč. 64, čís. 6, s. 515-526

- KLÍMA, Karel. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 1, s. 11 - 13.
- KOPA, Martin. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011, roč. 24, č. 1, s. 40 - 48.
- KREUZIGEROVÁ, Pavla. Soudcem z vůle mocných. *Euro*. 2013, č. 7, s. 40 – 43.
- LICHOVNÍK, Tomáš. Soudní samospráva v malém. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 4 - 5.
- SPRINGER, Paul. Vlastní odpovědnost a samospráva v justici – efektivnější řízení justice. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2004, roč. 5, č. 10, s. 4 - 6.
- STUPKA, Václav. EJustice. *Revue pro právo a technologie: odborný recenzovaný časopis pro technologické obory práva a právní vědy*. 2010, roč. 1, č. 2, s. 78 - 96.
- TOMEŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev Ústavou založené nezávislosti. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2007, roč. 9, č. 11, s. 18 - 24.
- VANĚČEK, Petr. Soudy a soudci v Dánsku. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2013, roč. 15, č. 2, s. 28-30.
- VESELÝ, Jan. Minitýmy – výsledky a zkušenosti po 6 letech praxe u okresního soudu. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2015, roč. 17, č. 4, s. 17-20.
- VYKLICKÝ, Jan. Nezáleží víc na soudci než na právu? *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 5, s. 5 - 7.
- VYKLICKÝ, Jan. Samospráva soudnictví. *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva*. 1993, roč. 132, č. 10.
- VYKLICKÝ, Robert; NEMETH, Marek. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2006, roč. 8, č. 10, s. 15 - 20.
- WÁGNEROVÁ, Eliška. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 6, s. 3-12.
- WINTEROVÁ, Alena. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, č. 19, s. 706 - 711.
- WINTR, Jan. Tečka za nálezy o organizaci soudnictví a o legislativním procesu. *Jurisprudence*. 2010, roč. 19, č. 8, s. 22 - 33.

- ZEMANOVÁ, Daniela. Klíčový je model správy: rozhovory o právu. *Soudce: časopis Soudcovské unie ČR*. 2015, roč. 17, č. 3, s. 2 - 10.

Elektronické příspěvky a dokumenty

- BOBEK, Michal. (R)evoluce, která se nekonala – justice 20 let poté. *Jiné právo* [online]. 29. srpna 2010 [cit. 17. 3 – 9. 7. 2017]. Dostupné z <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/08/revoluce-ktera-se-nekonala-justice.html>>
- BOBEK, Michal. The Administration of Courts in the Czech Republic: In Search of a Constitutional Balance. *European Public Law* [online]. 2010, roč. 16, č. 2, 20 s. [cit. 18. 4. 2017]. Dostupné prostřednictvím SSRN (Social Science Research Network) z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1511108>
- ČECHOVÁ Jana; HAVELOVÁ Ludmila. Justice se bez pružného vzdělávacího systému neobejde. *Hospodářské noviny: www.ihned.cz* [online]. Economia, a.s., 20. 11. 2013 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61275880-justice-se-bez-pruzneho-vzdelavaciho-systemu-neobejde#disqus_thread>
- DEWATRIPONT, Mathias François, JEWITT, Ian, TIROLE, Jean. The Economics of Career Concerns, Part II: Applications to Missions and Accountability of Government Agencies. *Review of Economic Studies* [online]. 1999, č. 66, s. 183 - 198 s. [cit. 24. 2. 2017]. Dostupné prostřednictvím University of Bristol z: <<http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmpo/migrated/documents/wp3.pdf>>
- *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Bundesministerium für Justiz, 2013 [cit. 8. 12. 2015]. Dostupné z: <https://www.justiz.gv.at/web2013/file/8ab4ac8322985dd501229ce2e2d80091.de.0/broschuere_die_oest_justiz.pdf>
- European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2015 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2015 [cit. 26. 6. 2016 - 11. 4. 2017]. ISBN 978-92-79-46166-8. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf>
- European Commission – Directorate - General for Justice. *The 2016 EU justice scoreboard* [online]. Brusel : European Union, 2016 [cit. 15. 1 – 12. 6. 2017]. ISBN 978-92-79-57852-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf>

- European Commission for Democracy Through Law (Venice commission). *Compilation of Venice commission opinions and reports concerning courts and judges* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 5. 3. 2015, 94 s. [cit. 17. 12. 2015]. CDL-PI(2015)001. Dostupné z: <<http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI%282015%29001-e>>
- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2010 [cit. 25. 3. 2016]. ISBN 978-92-871-6987-7. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2010/JAReport2010_GB.pdf>
- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). *European judicial systems: Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 20. 3. – 10. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2014/Rapport_2014_en.pdf>
- FOCUS, Centrum pre sociálnu a marketingovú analýzu. *Záverečná správa z prieskumu verejnej mienky „Postoje verejnosti k súdnictvu“ pre VIA IURIS* [online]. Bratislava : FOCUS, duben 2013 [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.viaiuris.sk/stranka_data/subory/postoje-verejnosti-k-sudnictvu.pdf>
- FOJTÍK, Ľuboš; ŠIMEK, Martin. Rozvrh práce soudu a možné porušení práva na zákonného soudce. *eLAW.cz* [online]. 2011 [cit. 30. 9. 2016]. Dostupné z: <<http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/508-rozvrh-prace-soudu-a-mozne-poruseni-prava-na-zakonneho-soudce.html>>
- *Fortbildung für Richter/innen und Staatsanwält/innen: Ihr Fortbildungsprogramm 2015* [online]. Wien : Bundesministerium für justiz, März 2014 [cit. 30. 12. 2015]. Dostupné z: <<https://www.justiz.gv.at/web2013/file/8ab4a8a422985de30122a920178362d7.de.0/fortbildungsprogramm2015.pdf>>
- CHERYL, Thomas. *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions* [online]. London : University of Birmingham School of Law - London Project Office, May 2006 [cit. 24. 11. 2015 - 16. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf>

- JANUŠ, Jan. Jan Sváček: Průměrný a dobrý advokát se o pozici soudce nezajímá. *Právní rádce* [online]. Economia a.s., 28. 3. 2013 [cit. 30. 9. 2016]. Dostupné z: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-55877850-prumerny-a-dobry-advokat-se-o-pozici-soudce-nezajima>>
- KIRCHGAESSNER, Stephanie. Amanda Knox acquitted because of 'stunning flaws' in investigation. *The Guardian* [online]. 7. 10. 2016 [cit. 23. 9. 2013]. Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/us-news/2015/sep/07/amanda-knox-acquitted-because-of-stunning-flaws-in-investigation>>
- *Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017* [online]. Praha : Vláda České republiky, leden 2014 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf>
- KOLBA, Jan. Asistenti a jejich unie. *Unie asistentů soudců České republiky* [online]. 4. 2. 2009 [cit. 17. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.unieasistentu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid>
- KOSAŘ, David. *Judicial accountability in the (post)transitional context: a story of the Czech Republic and Slovakia* [online]. Social Sciences Research Network, 9. Října 2010, s. 29 [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1689260>
- Krásní noví soudci. *Česká advokátní komora* [online]. ČAK, 2012 [cit. 9. 6. – 11. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7824>>
- KUČERA, Michal. Minitýmy v patové situaci. *EURO* [online]. 2. 7. 2009 [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://euro.e15.cz/minitymy-v-patove-situaci-824371>>
- MALECKÝ, Robert. Pelikán ruší další velký projekt, rozpustil skupinu pro strategii justice. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Media Network s.r.o., 18. 5. 2015 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2015/05/pelikan-rusi-dalsi-velky-projekt-rozpustil-skupinu-pro-strategii-justice/>>
- MALECKÝ, Robert. Předseda Krajského soudu v Ústí byl vybírán neobjektivně, tvrdí petice soudců. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Media Network s.r.o., 26. 5. 2014 [cit. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2014/05/predseda-krajskeho-soudu-v-usti-byl-vybiran-neobjektivne-tvrdi-petice-soudcu/>>

- MALECKÝ, Robert. Josef Baxa: Zákony dnes píší děti. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Media Network s.r.o., 21. 1. 2014 [cit. 8. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2014/01/josef-baxa-zakony-dnes-pisi-deti/>>
- Ministerstvo spravedlnosti. *Koncepce stabilizace justice (program Ministerstva spravedlnosti)* [online]. Praha : epravo.cz, 1. 6. 2004 [cit. 16. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/koncepce-stabilizace-justice-program-ministerstva-spravedlnosti-26503.html>>
- Ministry of Justice. *The Swedish judicial system* [online]. Stockholm : Regeringskansliets, 2015, 34 s. [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.government.se/contentassets/9ebb0750780245aeb6d5c13c1ff5cf64/the-swedish-judicial-system.pdf>>
- Nejvyšší správní soud. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice: Rešerše a analýza* [online]. Brno : NSS, 22. 8. 2008 [cit. 10/2015 – 4/2017]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193>
- NEPPI MODONA, Guido et. al. *Report On The Independence Of The Judicial System: Part I: The Independence Of Judges. Adopted by the Venice Commission at its 82nd Plenary Session* [online]. Strasbourg : European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), 16. 3. 2010 [cit. 15. 12. 2015]. Study No. 494/2008. Dostupné z: <[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)004-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)004-e)>
- Open society institute - EU accession monitoring program. *Monitorování procesu rozšíření EU: stav soudnictví* [online]. Praha : Český helsinský výbor, říjen 2002 [cit. 11. 11. 2016 - 11. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/judcapczech_20030101_0.pdf>
- Prezident nevybral do Ústavného soudu Harabina ani Šafárika. *SME.sk* [online]. SME, 2007 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://www.sme.sk/c/3143655/prezident-nevybral-do-ustavneho-sudu-harabina-anisafarika.html#ixzz2m9C9ixhZ>>
- PRŮCHA, Petr; POMAHAČ, Richard. Jurisdiction administrative. *Sagit* [online]. Sagit, a.s., 2004 [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=155&typ=r&levelid=SP_155.HTML>

- STEINEROVÁ, Zuzana. Minitýmy zefektivní práci soudců. *Justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2008 [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4709&d=251822>>
- ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. QPC aneb co nového ve Francii? *Jiné právo* [online]. 7. 6. 2011 [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/06/qpc-aneb-co-noveho-ve-francii.html>>
- TAVARES, Rui; AGUILAR, Juan Fernando López. *Pracovní dokument 2: o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) – základní zásady a základní práva* [online]. Brusel : Evropský parlament - Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, 6. 9. 2012 [cit. 20. 3 - 23. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/906/906320/906320cs.pdf>
- TAVARES, Rui; ENGEL, Frank. *Pracovní dokument 1: o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) – nezávislost soudnictví* [online]. Brusel : Evropský parlament - Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, 5. 9. 2012 [cit. 23. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/906/906320/906320cs.pdf>
- U.S. Department of State. *2010 Human Rights Report: Slovakia* [online]. Washington : Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 8. 4. 2011, 33 s. [cit. 21. 3. 2016]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/documents/organization/160213.pdf>>
- VÁVRA, Libor. Výběr z hroznů 2014. *Právní prostor* [online]. 5. 8. 2014 [cit. 21. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/k-vyber-z-hroznu-2014>>
- VOERMANS, Wim. Councils for the Judiciary in Europe. *Tilburg Foreign Law Review (Journal of Foreign Law and Comparative Law)* [online]. 2000, roč. 8, č. 2, s. 121 – 133. [cit. 1. 12. 2015]. Dostupné prostřednictvím Leiden University z: <<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/3684>>
- WORATSCH, Günter. Zpráva o stavu slovenské justice - fenomén Štefan Harabin. *Ejustice* [online]. 23. 4. 2011 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z:

<<http://www.ejustice.cz/gunter-woratsch-zprava-o-stavu-slovenske-justice-fenomen-stefan-harabin>>

- ŽITNÝ, Milan. Dokument Zuzany Piussi: V hlavní roli slovenská justice. *Česká pozice: informace pro svobodné lidi* [online]. Mafra, a.s., 27. 11. 2012 [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z: <http://ceskapozice.lidovky.cz/dokument-zuzany-piussi-v-hlavni-rol-i-slovenska-justice-p21-/tema.aspx?c=A121123_001859_pozice_84794>

Elektronické prameny institucí

Česká republika, mezinárodní organizace

- Activities: The Quality of Justice. *MEDEL - Magistrats européens pour la démocratie et les libertés* [online]. Berlin : MEDEL, 2014 [cit. 8. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.medelnet.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=46&Itemid=195&lang=en>
- Aktuality: Ministr spravedlnosti chystá ve spolupráci se soudy Bílou knihu justice. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 24. 3. 2015 [cit. 7. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=2375&d=341834>>
- Aktuality: Ministryně spravedlnosti požádala Josefa Baxu o sestavení komise pro přípravu Nejvyšší rady soudnictví. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 23. 10. 2014 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=338909>>
- Aktuality: Předsedové a místopředsedové soudů nebudou jmenováni do funkcí opakovaně. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 8. 8. 2014 [cit. 29. 10. 2016]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=337396>>
- Aktuality: Příprava dlouhodobé vize obnovy spravedlnosti. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 4. 4. 2014 [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=2375&d=335215>>
- Aktuality: Sto dnů ve znamení transparence: Ministr Pelikán zprůhlednil hospodaření rezortu justice a posvětil si na insolvenční řízení a exekutorské úřady. *Justice.cz* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 26. 6. 2015 [cit. 7. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=338909>>

- EJustice. *Reforma justice* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2008 [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: <<http://www.reformajustice.cz/ejustice/>>
- Etické zásady chování soudce. *Soudcovská unie ČR* [online]. Praha : 2011 [cit. 30. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>
- *European network of councils for the judiciary (ENCJ)* [online]. Brussels : ENCJ, 2014 [cit. 10. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.encj.eu/>>
- Memorandum o dočasném přidělování a překládání soudců k Nejvyššímu správnímu soudu: (Memorandum II). *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno : NSS, 20. 12. 2013 [cit. 3. 10. 2016]. Dostupné z: <<http://www.nssoud.cz/MEMORANDUM-O-DOCASNEM-PRIDELOVANI-A-PREKLADANI-SOUDCU-K-NEJVYSSIMU-SPRAVNIMU-SOUDU-MEMORANDUM-II-/art/1048?menu=397>>
- Mission and Values: Aims and objectives of the IAJ. *International Association of Judges: promoting an independent judiciary worldwide* [online]. Roma : IAJ, 2013 [cit. 7. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.iaj-uim.org/mission-and-values/>>
- Novela zákona o soudech a soudcích. *Reforma justice* [online]. Praha : Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.reformajustice.cz/cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich.html>>
- Porada u Pelikána: Soudcovská rada byla odložena. *Česká justice: nejpráhlednější průvodce českou justicí* [online]. Praha : Media Network s.r.o., 1. 7. 2015 [cit. 6. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2015/07/porada-u-pelikana-soudcovska-rada-byla-odlozena/>>
- Programové prohlášení Republikové rady pro období 2014 – 2017. *Soudcovská unie ČR* [online]. Praha : Soudcovská unie ČR, 9. 4. 2015 [cit. 6. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/quo-vadis/660programove-prohlaseni-republikove-rady-pro-obdobi-2014-%E2%80%93-2017.html>>
- The European Commission for the Efficiency of Justice: About the CEPEJ. *Council of Europe* [online]. Strasbourg : Council of Europe, 2014 [cit. 10. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/epej/presentation/cepej_en.asp>

Vybrané státy EU

- About the judiciary: Judicial College. *Courts and Tribunals Judiciary* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2015 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/training-support/judicial-college/>>
- About the judiciary: Judges. *Judiciary of England and Wales* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2015. [cit. 24. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/judges-magistrates-and-tribunal-judges/judges-career-paths/becoming-a-judge>>
- Ansökan om domaranställning. *Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2015 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domarnamnden/Ansokan-om-domaranstallning/>>
- Commissioners. *Judicial Appointments Commission* [online]. London : JAC, 2015 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <<https://jac.judiciary.gov.uk/commissioners>>
- Composizione del CSM. *Consiglio Superiore della Magistratura* [online]. Roma : CSM, 2013 [cit. 5. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.csm.it/pages/funzionamento/composizione.html>>
- Consejo General del Poder Judicial: Composición. *Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2014 [cit. 15. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder_Judicial/Consejo_General_del_Poder_Judicial/Informacion_Institucional/Composicion>
- Consejo General del Poder Judicial: Misión del CGPJ. *Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2014 [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Informacion-Institucional/Que-es-el-CGPJ/Mision->>
- Die Servicecenter. *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Das Bundesministerium für Justiz, 2013 [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.justiz.gv.at/web2013/html/default/8ab4a8a422985de30122a90bcabc61da.de.html>>
- Domstolsstyrelsens organisering. *Danmarks Domstole* [online]. København : Domstolsstyrelsen, 2014 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.dk/om/organisation/domstolsstyrelsen/centreogsekretariat/Pages/default.aspx>>

- Finnish courts: Judicial Appointments Board. *Oikeus* [online]. Helsinki : Oikeusministeriö, 2016 [cit. 7. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.oikeus.fi/tuomioistuimet/en/index/lautakunnat/tuomarinvalintalautakunta.html>>
- Historia: Informacja sędziego Marka Celeja. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2015 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/historia/informacja-sedziego-marka-celeja>>
- HM Courts & Tribunals Service: About us. *GOV.uk* [online]. London : Ministry of Justice, 2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <<https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service/about>>
- Izobraževanje v pravosodju - CIP: Center za izobraževanje v pravosodju. *Ministrstvo za pravosodje: Republika Slovenija* [online]. Ljubljana : Ministrstvo za pravosodje, 2014 [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mp.gov.si/si/izobrazevanje_v_pravosodju_cip/>
- Je suis étudiant. *École nationale de la magistrature* [online]. Bordeaux : ENM, 2015 [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.enm-justice.fr/devenir-magistrat/je-suis-etudiant.php>>
- Judicial Executive Board. *Courts and Tribunals Judiciary* [online]. London : Royal Courts of Justice, 2015 [cit. 15. 5. 2016]. Dostupné z: <<https://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/how-the-judiciary-is-governed/judicial-executive-board/>>
- Kwaliteit van de Rechtspraak. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2014 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Organisation.aspx>>
- La Escuela Judicial. *Poder Judicial España* [online]. Madrid : Poder Judicial España, 2015 [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Formacion-Judicial/La-Escuela-Judicial>>
- Members of the Council for the Judiciary. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2015 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Members-of-the-Council-for-the-Judiciary.aspx>>
- Missions & Attributions: Nominations. *Le Conseil supérieur de la magistrature* [online]. Paris : Le Conseil supérieur de la magistrature, 2012 [cit. 26. 2. 2016].

Dostupné z: <<http://www.conseil-superieur-magistrature.fr/missions-et-attributions>>

- O Radzie: Informacje o KRS. *Krajowa Rada Sądownictwa: Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów* [online]. Warszawa : Krajowa Rada Sądownictwa, 2016 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.krs.pl/pl/o-radzie/informacje-o-krs>>
- Om Domarnämnden. *Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2014 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domarnamnden/Om-Domarnamnden/>>
- Organisation. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2015 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.rechtspraak.nl/English/The-Council-for-the-Judiciary/Pages/Organisation.aspx>>
- Országos Bírói Tanács feladatai: Személyzeti kérdés. *Bíróság* [online]. Budapest : Országos bírósági hivatal, 2015 [cit. 11. 6. 2016]. Dostupné z: <<http://www.birosag.hu/obt/orszagos-biroi-tanacs-feladatai/szemelyzeti-kerdes>>
- Over de Raad voor de Rechtspraak: Organisatie. *De Rechtspraak* [online]. Hague : Raad Voor De Rechtspraak, 2016 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <<https://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak/OverDeRvdr/Organisatie/Pages/default.aspx>>
- Právnická povolání - Dánsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-dk-cs.do?member=1>
- Právnická povolání - Slovinsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 17. 5. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-si-cs.do?member=1>
- Právnická povolání - Španělsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 17. 2. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-es-maximizeMS-cs.do?member=1>
- Právnická povolání - Švédsko. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-se-maximizeMS-cs.do?member=1>
- Predstavitev. *Sodni Svet* [online]. Ljubljana : Sodni Svet RS, 2016 [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z: <<http://www.sodni-svet.si/predstavitev/>>

- Recrutement des magistrats. *Le Conseil d'État et la juridiction administrative* [online]. Paris : Le Conseil d'État, 2014 [cit. 26. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://www.conseil-etat.fr/Tribunaux-Cours/Recrutement-Carriere/Recrutement-des-magistrats>>
- Systém soudní moci - Finsko. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 7. 5. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-fi-cs.do?member=1>
- Systém soudní moci - Maďarsko: Správa soudů. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2015 [cit. 23. 6. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-hu-cs.do?member=1>
- Systém soudní moci - Německo. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 19. 11. 2015]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-cs.do?member=1>
- Systém soudní moci - Nizozemsko: Správa soudů. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2014 [cit. 27. 4. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-nl-cs.do?member=1>
- Systém soudní moci - Rakousko: Specializované soudy. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2013 [cit. 27. 11. 2015]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_specialised_courts-19-at-cs.do>
- Systém soudní moci – Lotyšsko: Soudci. *European e-justice* [online]. Brusel : Evropská komise, 2016 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-lv-cs.do>
- The Swedish National Courts Administration. *Sveriges Domstolar* [online]. Jönköping : Sveriges Domstolar, 2014 [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné z: <<http://www.domstol.se/Funktioner/English/The-Swedish-National-Courts-Administration/>>
- Wir über uns. *Deutscher Richterbund: Bund der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte* [online]. Berlin : Der Deutsche Richterbund, 2014 [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <<http://www.drb.de/cms/index.php?id=569>>

Právní předpisy – Česká republika

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 66/1952 Sb., o organizaci soudů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
- Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2015
- Zákon č. 400/2015 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2016
- Zákon č. 457/2016 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2017
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti čj. 87/2002-Org k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů, ve znění instrukce 361/2003-Org
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 2011, č.j. 274/2008-OJ/ORGV, kterou se vydává Statut Justiční akademie, ve znění instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 2014, č.j. MSP-31/2014-OJ/ORGV
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

- Vládní návrh zákona tisk č. 539/0 ze dne 10. února 2000, o soudech. Dostupný z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=539&ct1=0>>

Právní předpisy – vybrané státy EU a mezinárodní organizace

- Doporučení Výboru ministrů CM/Rec (2010) 12, o nezávislosti, účinnosti a odpovědnosti, ze dne 13. 11. 2010
- Doporučení Výboru ministrů č. R (94) 12, o nezávislosti, účinnosti a úloze soudců, ze dne 13. 10. 1994
- Deutsches Richtergesetz (DriG) in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 1972 (BGBl. I S. 713), das zuletzt durch Artikel 132 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474) geändert worden ist. Dostupné z: <<http://www.gesetze-im-internet.de/drig/BJNR016650961.html#BJNR016650961BJNG000100666>>
- Die Verwaltungsgerichtsbarkeits-Novelle 2012, BGBl. I Nr. 51/2012. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=BgblAuth&Dokumentnummer=BGBLA_2012_I_51>
- Entwurf für die Einrichtung eines Unabhängigen Justizsenats. *Österreich Konvent* [online]. Wien : Vereinigung der österreichischen Richter, Oktober 2004, 11 s. [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.konvent.gv.at/K/DE/AVORL-K/AVORL-K_00619/imfname_028923.pdf>
- Entwurf für ein Landesgesetz zur Selbstverwaltung der Justiz. *Deutscher Richterbund: Bund der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte* [online]. Berlin : Der Deutsche Richterbund, Februar 2010, § 2 [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.drb.de/cms/fileadmin/docs/sv_gesetzentwurf_100325.pdf>
- Entwurf: Bundesgesetz, mit dem das Gerichtsorganisationsgesetz und das Rechtspraktikantengesetz geändert werden. *Die Österreichische Justiz* [online]. Wien : Justiz, 2013, 25 s. [cit. 2. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.justiz.gv.at/web2013/file/2c9484853d643b33013d7d9428106521.de.0/gog-rpg-novelle.pdf>>
- Evropská charta o statutu soudců (European Charter on the statute for judges). Dostupné z: <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/European-Charter-on-Statute-of-Judges_EN.pdf>

- Gerichtsorganisationsgesetz (GOG), vom 27. November 1896, BGBl. Nr. 217/1896. Dostupné z: <<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000009>>
- Gerichtsverfassungsgesetz (GVG) in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. Mai 1975 (BGBl. I S. 1077), das zuletzt durch Artikel 131 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474). Dostupné z: <<http://www.gesetze-im-internet.de/gvg/BJNR005130950.html#BJNR005130950BJNG000100666>>
- Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial. Dostupné z: <http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo6-1985.html>
- Stanovisko Benátské komise č. 663/2012.
- Stanovisko CCJE č. 10 – Soudcovské rady ve službě společnosti (CCJE (2007) OP No. 10)
- Stanovisko CCJE č. 2 – O financování a správě soudů (CCJE (2001) OP No. 2)
- Ústava Finska (Suomen perustuslaki 731/1999). Dostupné z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Ústava Italské republiky (La Costituzione della Repubblica Italiana, Gazzetta Ufficiale 27 dicembre 1947, n. 298). Dostupné z: <<http://www.quirinale.it/qrnw/statico/costituzione/pdf/costituzione.pdf>>; anglická verze dostupná z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Ústava Litvy (Lietuvos respublikos konstitucija, Žin., 1992, Nr. 33-1014). Dostupné z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Ústava Německa (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, BGBl. S. 1). Dostupné z: <<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>>
- Ústava Nizozemska (Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden van 24 augustus 1815). Dostupné z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Ústava Polska (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483). Dostupné z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Ústava Rakouska (Das Bundes-Verfassungsgesetz, BGBl. Nr. 1/1930). Dostupné z: <<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>>

- Ústava Slovinska (Ustava Republike Slovenije - Uradni list RS, št. 33/91-I, razglašena 23. 12. 1991). Dostupné z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Ústava Slovenské republiky (Ústavní zákon č. 460/1992 Z.z., Ústava Slovenskej republiky)
- Ústava Španělska (Constitución Española, BOE núm. 311 de 29 de Diciembre de 1978). Dostupné z: <http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.tp.html>; anglická verze dostupná z: <<http://legislationline.org/documents/section/constitutions>>
- Zákon č. 185/2002 Z. z., o Soudní radě
- Zákon č. 385/2000 Z. z., o soudcích a přísedících a o změně a doplnění některých zákonů
- Zákon č. 757/2004 Z.z., o soudech a o změně a doplnění některých zákonů

Judikatura

- nález Pl. ÚS 5/93 ze dne 19. 1. 1994, vyhlášený pod č. 35/1994 Sb.
- nález Pl. ÚS 33/2000 ze dne 10. 1. 2001, vyhlášený pod č. 78/2001 Sb.
- nález Pl. ÚS 59/2000 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 278/2001 Sb.
- nález Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.
- nález Pl. ÚS 60/04 ze dne 28. 4. 2005, vyhlášený pod č. 264/2005 Sb.
- nález Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.
- nález Pl. ÚS 33/09 ze dne 29. 9. 2010, vyhlášený pod č. 332/2010 Sb.
- nález Pl. ÚS 39/08 ze dne 6. 10. 2010, vyhlášený pod č. 294/2010 Sb.
- nález Pl. ÚS 31/10 ze dne 22. 5. 2013, vyhlášený pod č. 224/2013 Sb.
- usnesení NSS ze dne 27. 11. 2013, vydané pod č. j. S4/2013 - 2/3

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

LISTINA - Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku

MINISTERSTVO – Ministerstvo spravedlnosti

NÁLEZ PL. ÚS – nálezn pléna Ústavního soudu

NSS – Nejvyšší správní soud

OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

SOUDNÍ ŘÁD SPRÁVNÍ – Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

ÚS – Ústavní soud

ÚSTAVA – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

ZÁKON O ŘÍZENÍ VE VĚCECH SOUDCŮ, STÁTNÍCH ZÁSTUPCŮ A SOUDNÍCH EXEKUTORŮ – Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

ZÁKON O SOUDECH A SOUDCÍCH – Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)

ZÁKON O VYŠŠÍCH SOUDNÍCH ÚŘEDNÍCÍCH A VYŠŠÍCH ÚŘEDNÍCÍCH STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ – Zákon č. 121/2008 Sb. o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

RESÜMEE

Meine vorgelegte Doktorarbeit beschäftigt sich mit den Verwaltungsmodellen der Justiz in den ausgewählten Ländern der EU mit Rücksicht auf die Tschechische Republik. Es handelt sich zusammen um 17 ausgewählte Modelle, die aufgrund der Einteilung in Minister-, Selbstverwaltungs- (Süd- und Nordmodell) und Mischmodell charakterisiert sind. Nachfolgend sind diese Modelle und die Verwaltung der Justiz in der Tschechischen Republik bewertet und analysiert. Diese Analysen bilden zugleich die wesentlichen Mittel zur Zielerreichung, die in Erkenntnis besteht, ob die Verwaltung der Justiz der Tschechischen Republik in der Zukunft noch nachhaltig ist. Ich gehe davon aus, dass die Situation in der Verwaltung der Justiz überwunden ist und dass es nötig ist, sie zu verändern. Im Rahmen der Justizreform präsentiere ich einen möglichen Vorschlag, der mit der Einführung der Selbstverwaltung der Justiz in der Form des Justizrates rechnet. Dieser Justizrat zugleich mit dem Justizministerium wird an der Verwaltung der Justiz beteiligen. Darüber hinaus ist es notwendig, die Stellung der Richterräte zu verstärken und ganz neu die Auswahl von den Richtern und den anderen Gerichtsangestellten einzustellen. Die vorgeschlagene Reform muss auch von den Schlüssen ausgehen, die sich aus dem Vergleich der in der EU angewandten Modelle ergeben haben. Es ist nämlich zweifellos, dass kein Modell der Verwaltung der Justiz funktionell und effektiv sein wird, wenn es nicht mit der jahrelang entwickelnden Rechtskultur begleitet wird.

Die Doktorarbeit beinhaltet 7 Kapitel. Die ersten zwei Kapitel sind mehr theoretisch und erklären die Begriffe über die Verwaltung der Justiz, bzw. über die Verwaltungsmodelle der Justiz und ihre Gliederung. In den folgenden zwei Kapiteln werden schon konkrete Verwaltungsmodelle der Justiz in einigen Mitgliedstaaten der EU angegeben. Zuerst werden die Ministermodelle (Deutschland und Österreich) und danach Selbstverwaltungsmodelle angeführt. Es werden die Südmodelle (Italien, Spanien, Frankreich, die Slowakei und Litauen), Nordmodelle (Schweden, Dänemark und die Niederlande) und zum Schluss die Mischmodelle (Finnland, Lettland, England und Wales, Polen, Slowenien und Ungarn) charakterisiert. In dem fünften Kapitel

werden die Erfahrungen mit der Anwendung der einzelnen Modelle eingeführt und vergleicht. Das sechste Kapitel beschäftigt sich mit dem Modell der Verwaltung der Justiz in der Tschechischen Republik *de lege lata*. In dem siebten Kapitel wird das tschechische Modell analysiert, kritisch bewertet, und es wird eine negative Antwort auf die Schlüsselfrage gefunden. Die Arbeit ist mit einem möglichen Vorschlag der Verwaltung der Justiz *de lege ferenda* beendet. Dieser Vorschlag stützt sich auf negative Ergebnisse der südlichen Verwaltungsmodelle, die zur Versperrung der Justiz führen, und auf die nicht so leichte Anwendung der nördlichen Selbstverwaltungsmodelle in Bedingungen der Tschechischen Republik. Deshalb war es nötig, sich mehr mit einzelnen Instituten der ausländischen Modelle zu inspirieren und die Veränderung als Reform des bestehenden Ministermodells umzusetzen. Es wird der Justizrat mit Beratungs- und Nominationskompetenzen eingeführt, der auch für die Ausbildung der Richter zuständig sein sollte. Darüber hinaus sollte die Auswahl von den Richtern und den anderen Gerichtsangestellten endlich normativ zurechtgemacht werden, die nur durch offene Auswahlverfahren durchgeführt werden sollte.

Der Hauptauftrag meiner Doktorarbeit war es, eine komplette Übersicht über die ausgewählten Modelle der Verwaltung der Justiz in einigen Staaten der EU, einschließlich Ansichten auf ihre Anwendung, anzugeben und zugleich das in unserer Republik funktionierende Modell der Verwaltung der Justiz zu charakterisieren und seine mögliche künftige Gestaltung anzudeuten. Ein solcher Aufsatz fehlt in unserem Gerichtswesen, deshalb hoffe ich, dass meine Doktorarbeit als Inspiration für eventuelle Interessenten dienen kann.